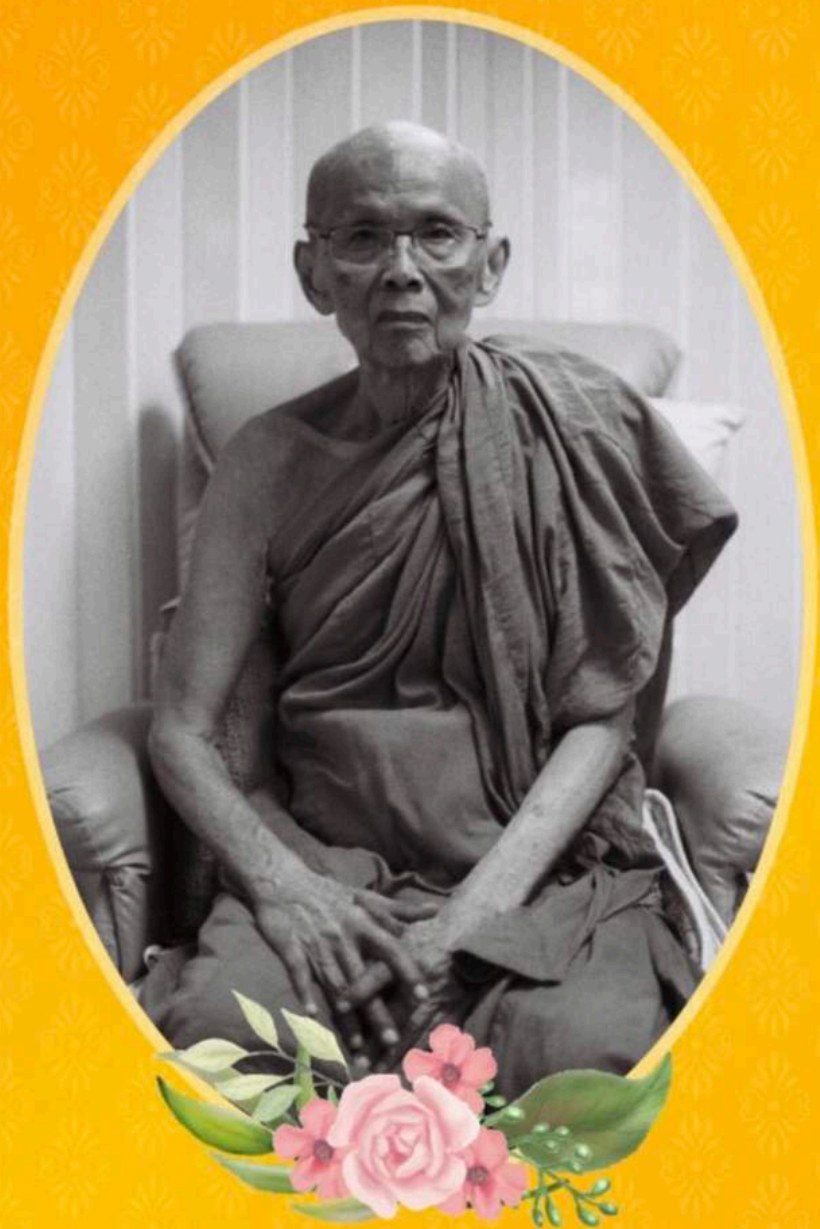

มหาปฎิฐานาจริยบูชา
พระครูธรรมธรสมนต์ นนทิโก

วารสาร ๔๘

โพธิยาลัย

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๔๘ เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒

ครูผู้ทรงไว้หัวใจ

พระ อภิธรรม บัณฑิต ไม่ติดยศ
ครู ผู้อยู่ เรียบง่าย กุณยา
ธรรม ไฉไลวิบุลก ทานยกย่อง
ธำรง คงโตระรัตน เป็นหลักเรียน
สุ สมนะ ชาติมทา ปิฎฐาน
มบรฺ พุทธะ ต้องคงอยู่ ฐโลกา

ใจซ้อจต สภาวธรรม นำศึกษา
คอบกระตุน นักศึกษา พาให้เขียร
สรูปลอบ ภาพตาราจ ช่วยอ่านเขียร
ประชิปะเขียร จากแดง แหล่งศรีธธา
ยีนตระท่งาน เป็นพยาน การศึกษา
เรียรนุชา หลวงพ่อท่าน ด้วยกันเทอญๆ

ร่วมอำลาหลวงพ่อด้วยความเคารพอย่างยิ่ง
ศิษย์วัดจากแดง

เปิดเล่ม

วารสารโพธิyalai ฉบับที่ ๔๘ เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ ฉบับนี้ มีความพิเศษ ๒ ประการคือ หนึ่งเป็นฉบับ “**พระครูธรรมธรมนต์ นันทิโก**” อดีตเจ้าอาวาสวัดจากแดง หรือที่พวกเราชาววัดจากแดง เรียกขานกันด้วยความรักและเคารพว่า ‘หลวงพ่อ’ ผู้ได้ถึงแก่กรรมภาพ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ที่ผ่านมา คณะผู้จัดทำวารสารฯ ทุกท่าน/คน จึงเห็นพ้องกันว่า เราควรจัดทำวารสารของเราให้เป็นฉบับพิเศษ เพื่อน้อมรำลึกถึงหลวงพ่อ เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชีวิตและผลงานของท่าน ที่ได้อุทิศตนให้กับพระพุทธศาสนา มายาวนานกว่า ๖๐ ปี

ความตายและการพลัดพรากจากกัน เป็นธรรมดาของชีวิต สำหรับพวกเรา ในฐานะพุทธศาสนิกชน ย่อมตระหนัก และเห็นสังขารธรรมข้อนี้อเสมอ แต่ก็ยังมีวิายใจหาย จากการสูญเสียหลวงพ่อสมนต์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดจากแดงมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๓ นับเป็นเวลาเกือบ ๔๐ ปี นานพอที่จะทำให้พวกเรา รู้สึกคุ้นเคย เคยชินกับการมีหลวงพ่อเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เป็นขวัญและกำลังใจ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จนกระทั่งวัดจากแดงมีความเจริญรุ่งเรือง ดังที่เห็นในปัจจุบัน

หลวงพ่อมิมีชื่อเสียงทางด้านการสอนพระอภิธรรม ท่านทั้งสอน ทำตำรา และปฏิบัติศาสนกิจ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนพระอภิธรรม ตลอดชีวิตในเพศบรรพชิตของท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง **คัมภีร์ปฏิฐาน** ท่านเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ จนกระทั่งมีชื่อเสียงโด่งดังในวงการศึกษาระดับพระอภิธรรมในประเทศไทย

ดังนั้นในวารสารฉบับนี้ คณะผู้จัดทำจึงได้รวบรวมเรื่องราวของหลวงพ่อในทุกด้าน จากสหธรรมิกศิษยานุศิษย์ เท่าที่เราจะสามารถทำได้ เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้เห็นภาพชีวิตของหลวงพ่อ และรู้จักหลวงพ่อตามควรแก่การชื่นชมและจดจำ

นอกจากเรื่องราวเกี่ยวกับหลวงพ่อสมนต์แล้ว ยังมีเรื่องสืบเนื่องของท่านเจ้าคุณ พระศากยวงศ์วิสุทธิ (อนิลมาน ธมมสากิโย) ซึ่งเป็นตอนจบ ต่อจากฉบับที่แล้ว ชื่อตอนใหม่ว่า “**ความเข้าใจศัพท์พุทธของคนไทยที่ห่างไกลจากความหมายเดิม**” ส่วนบทความชุดภาษาบาลี กำลังสนุก ชวนอ่าน และมีคนติดตามเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนเชื่อแน่ว่า จะกลายเป็นคอลัมน์ยอดนิยมของวารสารต่อไปในอนาคต

บทความเรื่อง “**พระมหินทเถระ บูรพาจารย์ของพระธรรมทูต**” ของ วิเทศทัยย์ จบลงแล้วในฉบับนี้ ทำให้เราได้รู้จักพระมหินทเถระอย่างกระจ่างและชัดเจนมากขึ้น หลังจากที่เรื่องราวของท่านไม่แพร่หลายมากนัก ทั้งๆ ที่ท่านมีความสำคัญอย่างมาก สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศรีลังกา อีกทั้งยังเป็นพระราชโอรสของพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ คือ พระเจ้าอโศกมหาราชอีกด้วย

ในฉบับหน้า จะเป็นเรื่องราวของพระสังฆมิตตาเถรี พระราชธิดาของพระเจ้าอโศก พระกนิษฐาในพระมหินทเถระ กล่าวกันว่า พระสังฆมิตตา เป็นพระเถรีอรหันต์ ท่านเป็นผู้นำหน่อพระศรีมหาโพธิ์ จากต้นโพธิ์ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ที่นั่น เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเล มาให้แก่ชนชาวศรีลังกา พร้อมกับให้การอุปสมบทแก่กุลสตรีศรีลังกา ที่มีความประสงค์จะบวชเป็นพระภิกษุณี ทำให้ประเทศศรีลังกา มีพระภิกษุณีนับแต่บัดนั้น แต่ได้สูญสิ้นไปในที่สุดหลังจากนั้น ๑,๐๖๒ ปี

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระภิกษุณีจะสูญสิ้นไปจากพระพุทธศาสนาเถรวาทนานแล้ว และมีสตรีจำนวนมาก ยิ่งอยากที่จะเป็นพระภิกษุณีหนึ่งในพุทธบริษัท ๔ จากการอ่านเรื่องนี้ ก็คงจะรู้ว่าการเป็นพระภิกษุณีนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย และทำไมพระภิกษุณี จึงต้องหมดสิ้นไปจากพระพุทธศาสนา

ฉบับหน้า จะเป็นฉบับสืบเนื่องจากฉบับนี้ เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงหลวงพ่พระครูธรรมธรมณฺฑน นันทโก เราจึงจัดทำฉบับ *พระอภิธรรมสำคัญ* ไฉนประเด็นนี้ นับว่าน่าสนใจมากทีเดียว เพราะเป็นที่ถกเถียงกัน ในบรรดาชาวพุทธด้วยกันเองว่า ควรเรียนพระอภิธรรมหรือไม่ บ้างก็ว่า ไม่จำเป็น ไม่ต้องเรียน บ้างก็ว่า ไม่เรียนไม่ได้ เพราะเป็นส่วนที่ยาวที่สุด ยากที่สุดในพระไตรปิฎก เป็นภูมิปัญญาที่มาจากพระสัพพัญญุตญาณของพระพุทธเจ้า เป็นคำสอนที่ไม่มีในศาสนาใดๆ ทั้งนั้น เพราะความยากและลึกซึ้งของทุกตัวอักษรในพระอภิธรรมปิฎก

วารสารโพธิยาลัย ไม่เคยหยุดนิ่ง เรามุ่งพัฒนาเนื้อหาสาระ และคุณภาพของหนังสืออยู่ตลอดเวลา เพียงหวังว่าท่านผู้อ่านจะได้อ่านวารสารดีๆ ที่คนทำทุกคนตั้งใจมารวมตัวกัน เพื่อทำสิ่งดีๆ ให้ท่านอ่านด้วยศรัทธา ด้วยความรักในพระพุทธศาสนาและด้วยความบริสุทธิ์ใจ

คณะผู้จัดทำ

ประธานผู้ก่อตั้ง
พระครูธรรมธรมณฺฑน นันทโก
อัครมหาบัณฑิต
บรรณาธิการอำนวยการ
พระมหาประนอม ธมมาลังกาโร
บรรณาธิการบริหาร
พินิตา อังจันทร์เพ็ญ
panitaang@gmail.com
รองบรรณาธิการ
ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
Acharak7153@gmail.com
ผู้ช่วยบรรณาธิการ
พันธุ์พี นพรมภา
Punrapee@gmail.com
ประสานงาน
พระครูประคุณสรกิจ
(พระมหาการุณย์ กุศลนโนโท)
pk.krun21@gmail.com
กองบรรณาธิการ
คณะสงฆ์วัดจากแดง
สำนักงาน : วัดจากแดง
๑๖ หมู่ ๖ ถ.เพชรหึงษ์ ซ.เพชรหึงษ์ ๑๐
ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง
จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐
โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ตุลาคม ๒๕๖๒
จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม
ออกแบบปก
ศิลปิน ปัญญา หนังสือ
รองปก
ธรรมอาสา
เครดิตภาพ
วัดจากแดงและสถาบันโพธิยาลัย
ธีรปัญญา, เขมา เขมะ, วิเทศทัย
สุวรรณฉายา, ญาณกุสโล
เสริมสุข ปัทมสถาน
และขอขอบคุณเจ้าของภาพ
จากทาง Internet ทุกท่าน
ศิลปกรรม
สหมิตรกรุ๊ปทีม
อุปถัมภ์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์
โดยคุณพัชรพิมล ยังประภากร
ประธานกรรมการ 'สุวิมล'
จัดพิมพ์โดย
สหมิตรพรินตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
โทร. ๐๒ ๙๐๓ ๘๒๕๙-๙

- * ประเวทย์ยอ หลวงพ่พระครูธรรมธรมณฺฑน นันทโก.....๓
- * พินัยกรรมของหลวงพ่.....๑๑
- * รอยธรรม : ผลงานหนังสือและงานเขียนร่วมของหลวงพ่พระมหาพรพล ปิยสิโล.....๑๒
- * คำครุ : ความสำคัญของพระปริยัติธรรมพระครูธรรมธรมณฺฑน นันทโก อัครมหาบัณฑิต.....๑๔
- * มหาเถรบุชา : พระอาจารย์สมณต์ นันทโก ครูผู้เป็นแบบอย่างพระราชปฏิญาณโสภณ (มานพ ดิกขณาโณ).....๑๗
- * พระธรรมเทศนา : สืบสานปณิธานของหลวงพ่ สืบต่อปริยัติ - ปฏิบัติ พระสัทธรรมพระมหาประนอม ธมมาลังกาโร.....๒๗
- * บุชาครู : พินัยกรรมข้อสุดท้ายของหลวงพ่สมณต์พระมหาไพโรจน์ ญาณกุสโล.....๔๐
- * อารยบุชา : หลวงพ่สมณต์ นักเรียนตัวอย่างพระมหาธีรติพังค์ อุตตมปโย.....๕๐
- * วิเทศบุชา : จากศิษย์แดนไกลพระโสภณภวานวิเทศ (แดน กัลยาโณ).....๕๑
- * ปัญญาภิวณฺ : ถึงเวลาเอาสูตรหลัก กลับคืนมาเป็นหลักสูตรธีรปัญญา.....๕๒
- * มหาเถรภิวาท : ในความทรงจำ หลวงพ่พระครูธรรมธรมณฺฑนพระครูประคุณสรกิจ (การุณย์ กุศลนโนโท).....๕๖
- * อารยบุชา : ผู้ทรงธรรม เคารพวินัย หาได้ยากในยุคปัจจุบันพระอาจารย์สันติ อุตตมปโย.....๖๐
- * คาถาบุชาหลวงพ่สุวรรณฉายา๖๙
- * น้อมบุชา : ขอตอบแทนเมตตาของหลวงพ่สมณต์พระมหาสาราดี สิ ลิกขานนโท.....๗๐
- * รัลึกคุณ : วันเก่าที่เราสัญญาไว้กับหลวงพ่สมณต์พระมหาสังคีต สังคีตวโร.....๗๓
- * กราบบุชาคณะ : ระลึกถึงหลวงพ่สมณต์ขอให้อยู่กับเราราวพระโค ฟง รานุตโตโร.....๗๕
- * มหาบุชา : แต่ท่านอาจารย์สมณต์ ครูในใจตลอดไปอ.ประณิต ก้องสมุทร.....๘๐
- * อารยภิวาท : หลวงพ่สมณต์ เสาหลักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาอ.รุ่งอรุณ จันทรสงคราม๘๒
- * กวีนิพนธ์ : มหาเถรานุสสติอ.จาร์ญ ธรรมดา.....๘๔
- * กวีนิพนธ์ : นนทิกตเถรภิกขุติคคาถาอ.รุ่งอรุณ จันทรสงคราม.....๘๖
- * น้อมเศียรเกล้า : หลวงพ่สมณต์ในความทรงจำอ.อิศริยา นุตสาระ ศน. ม.....๘๗
- * บุชาครู : หลวงพ่สมณต์ ประทีปแห่งธรรมอ.ณัฐศักดิ์ ตันตยานุพนธ์.....๙๐
- * เล่าไว้ด้วยใจบุชา : ความทรงจำจากโยมอุปัฏฐากอารยา อ่องจรรยา.....๙๒
- * น้อมบุชาคณะ : หลวงพ่สมณต์ พระผู้ตามรอยพระศาสดาเสริมสุข ปัทมสถาน.....๙๓
- * ประสภารณธรรม : ความเข้าใจศัพท์พุทธของคนไทยที่ห่างไกลจากความหมายเดิมพระศากยวงศ์วิสุทธิ.....๙๗
- * หน้าต่างบาลี : ตอน ๓ เรื่องการต่อสนธิภาษาบาลีพระมหาสมปอง มูทิโต.....๑๐๗
- * ในประสภารณธรรม : ประสภารณธรรมสอสนามบาลี (๓)พระมหาไพโรจน์ ญาณกุสโล.....๑๐๘
- * ภาษาธรรม : สนทนาภาษาบาลีนายธรรมดา.....๑๑๐
- * มอญเทศ-มอญไทย : พระมหินทเถระ ตอนจบวิเทศทัย.....๑๑๒

วารสารโพธิยาลัย จัดพิมพ์มาด้วยปัจจัยบริจาคของท่านผู้มีจิตศรัทธา แจกเป็นธรรมทานและบริจาคไปตามห้องสมุดต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางปัญญาอย่างกว้างขวางแก่ท่านผู้ใฝ่ธรรมต่อไป ขออนุโมทนาทุกท่าน

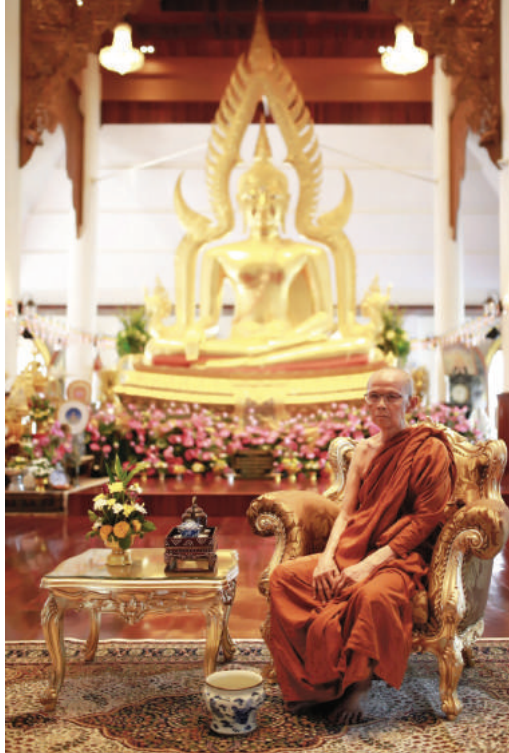

วัดจากแดง

Pdf File Book

ประวัติย่อ
พระครูธรรมธรสมนต์ นนทโก

ชาติภูมิ

หลวงพ่อดีมีว่า มนต์ นามสกุล พูลเจริญ เกิดเมื่อวันจันทร์ที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ที่บ้านเลขที่ ๗๕ หมู่ ๔ ต.เทพราช อ.บ้านโพธิ์ จ.ฉะเชิงเทรา

โยมบิดาชื่อ นายแจะ พูลเจริญ โยมมารดา ชื่อ นางบุญมี พูลเจริญ มีพี่น้องร่วมมารดาบิดาทั้งสิ้น ๗ คน หลวงพ่อดีมีเป็นบุตรคนที่ ๕ ท่านมีชื่อเล่นว่า “แบน”

นายมนต์ พูลเจริญ
(หลวงพ่อดีมียังหนุ่ม)

นางบุญมี พูลเจริญ
(โยมมารดา)

วัยเด็ก

ท่านเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่โรงเรียนวัดเทพราช-
วิทยาคาร อ.บ้านโพธิ์ จ.ฉะเชิงเทรา ตอนเป็นเด็ก ท่านมีร่างกาย
แข็งแรง สูงใหญ่ บิดาจึงให้ช่วยทำนาแทนน้องๆ เพื่อให้โอกาสน้องๆ
ได้ศึกษาเล่าเรียน

ท่านเป็นผู้ที่รักมารดาและน้องๆ มาก โดยเฉพาะในยามที่คน
ในครอบครัวเจ็บไข้ได้ป่วย เด็กชายมนต์จะคอยดูแลทุกๆ คนอย่าง
สม่าเสมอ แม้ในยามที่ออกบวชแล้ว ก็ยังดูแลโยมมารดาอย่างดีเสมอมา

ดูแลโยมมารดา ยามป่วยไข้ ป้อนข้าวป้อนน้ำ
เก็บกระโถน ซักผ้า อย่างไม่ถือตัว ปราบภรรยา ให้กรรมฐานแก่โยมมารดา

มาตาปิตุ อปฺภีฐานัง
เอตมมังคะละมุตตะมัง
การบำรุงบิดามารดา
เป็นมงคลอย่างสูงสุด

วัยหนุ่ม

ท่านรับราชการทหารเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖
ในสังกัดกองเสนารักษ์ มณฑลทหารบกที่ ๒
ประจำจังหวัด ปราจีนบุรี ได้ยศและนามว่า
พลทหารมนต์ พูลเจริญ ต่อมาท่านตัดสินใจ
สละทางโลก มาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา

อุปสมบท

เมื่ออายุ ๒๔ ปี ท่านได้อุปสมบท ณ วัดปากน้ำ ต.ปากคลอง อ.ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๔๙๘ โดยมี พระภวนาโกศลเถระ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูปัญญาภริต เป็นพระกรรมวาจาจารย์ พระปลัดธนิศ อุปคุต เป็นพระอนุสาวนาจารย์

เดิมทีหลวงพ่อดังใจจะบวชเพียง ๑ พรรษา ตามประเพณีของชาวพุทธไทยทั่วไปเท่านั้น เมื่อใกล้ครบพรรษา ท่านเก็บกวาดเสนาสนะ ได้ปีนขึ้นไปทำความสะอาดบนหลังตู้พระไตรปิฎก ได้พบคัมภีร์อธิบายพระอภิธรรมโดยบังเอิญ เมื่อลองเปิดอ่านดูแล้ว เกิดความสนใจ มีฉันทะอยากจะเรียนรู้พระอภิธรรมให้แตกฉานมากขึ้น

ครั้นพอครบพรรษาแล้ว ญาติโยมก็มารอรับที่วัด หวังให้ท่านลาสิกขาตามกำหนด แต่ท่านก็ทำให้ทุกคนผิดหวัง โดยเรียนโยมแม่ว่า “เอาไว้ก่อน” หมายความว่า ท่านขอยุ่ในผ้าเหลืองต่อไปไม่มีกำหนด ขอตีמד้าในธรรมรสของพระผู้มีพระภาคเจ้าอีกหน่อย ท่านจึงตั้งใจอยู่ในเพศบรรพชิตต่อไป เพื่อจะได้ศึกษาพระอภิธรรม ตำราพระปริยัติศาสนา และอบรมสั่งสอนญาติโยมต่อเนื่องมาจนตลอดอายุขัยของท่าน จึงทำให้เรามีหลวงพ่พระครูธรรมธรมณต์ นนทิกโก ในวันนี้

บุคคลที่ใกล้ชิด ต่างได้ปรารถถึงหลวงพ่หลายประเด็น ทำให้รู้ว่า หลายๆ สิ่ง หลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ก็มีจุดเริ่มต้นมาจากความตั้งใจปรารถนาของท่าน ในการส่งเสริมการศึกษา รักษาธรรมวินัย และสืบทอดการเรียนพระอภิธรรมให้ก้าวหน้าเจริญงอกงาม ด้วยแรงผลักดันและแรงบันดาลใจที่ท่านได้มอบให้กับศิษยานุศิษย์ ปัจจุบันท่านมีศิษย์มากมาย ที่ช่วยสืบทอดงานพระศาสนา จนกระทั่งพัฒนาก้าวไกลไปยังประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในสุวรรณภูมิของเรา

หลวงพ่พระครูธรรมธรมณต์ ได้บวชเรียนในพระพุทธศาสนา มา ๖๐ กว่าพรรษา โดยได้แรงบันดาลใจจากหนังสือเล่มเล็กๆ ที่เป็นหนังสืออธิบายพระอภิธรรม เป็นจุดเริ่มต้นให้ท่านมีใจจะศึกษาพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้น

หลวงพ่ได้ศึกษาพระอภิธรรมจนจบอภิธรรมบัณฑิต เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ท่านได้รับประกาศนียบัตรมากมายหลายฉบับ หลังจากนั้น ท่านก็ได้สั่งสอนญาติโยม พระภิกษุสามเณร ในหลายๆ ที่ ท่านเคยไปสอนอยู่ที่วัดเมืองมาง จ.เชียงใหม่ สอนตั้งแต่ภาคเหนือเรื่อยมา จนมาถึง

ภาคกลาง คือ จ.สมุทรปราการ ตั้งแต่ภูเขา ออกแม่น้ำเจ้าพระยา จรดมหาสมุทร และนอกจากนี้ ท่านก็ยังได้มาเป็นอาจารย์สอนพระอภิธรรมที่วัดระฆังโฆสิตาราม ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ด้วย

ท่านเริ่มสอนตั้งแต่ก่อนจบพระอภิธรรมบัณฑิต ด้วยความรู้ความสามารถเป็นที่ประทับใจประทับใจ พระอาจารย์โชติโก ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ท่าน และนี่คือที่มาของ “อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย” (อชว.) ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ ทำพระจันทร์

เมื่อท่านเป็นพระหนุ่ม นอกจากมีใจที่จะศึกษาปริยัติธรรมแล้ว ด้านปฏิบัติท่านก็ให้ความสำคัญ มีทั้งการปฏิบัติธรรม จาริกธุดงค์ กับเพื่อนสหธรรมิก ปฏิบัติกรรมฐานในหลายๆ ที่ หลวงพ่อมักจะพูดเสมอ เมื่อลงอุโบสถเสร็จเรียบร้อยแล้ว ท่านจะปรารภธรรมะ แล้วเชิญเชิญชวนให้เพื่อนสหธรรมจารี มีจิตใจที่เข้มแข็งในการที่จะดำรงเพศพรหมจรรย์ ศึกษาและปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ชวนให้พระเราศึกษาพระไตรปิฎก ค้นคว้าให้ลึกซึ้ง ให้พวกเราพระหนุ่มทั้งหลาย ได้มีกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียน ทุกครั้งที่ได้ลงอุโบสถร่วมกับท่าน เป็นที่ซาบซึ้งใจแก่ลูกศิษย์ ลูกหา และเพื่อนสหธรรมจารี

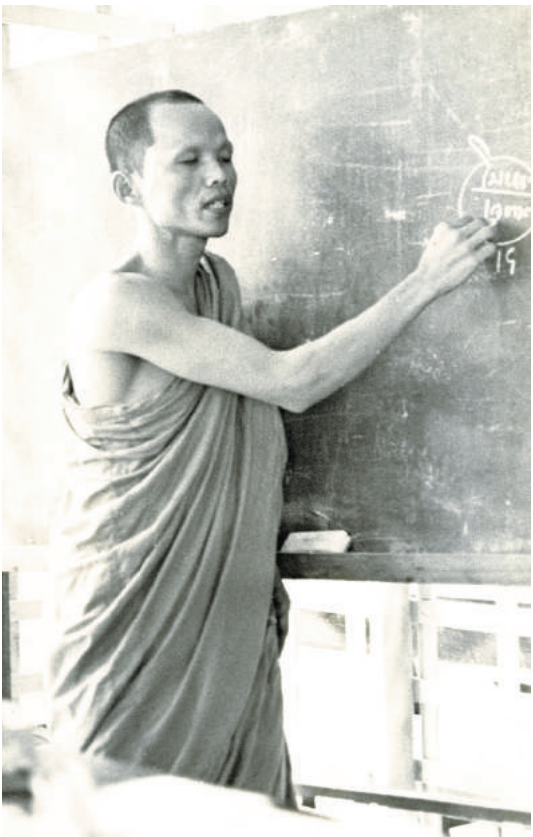
เป็นเจ้าอาวาสวัดจากแดง

หลวงพ่อก็ได้รับโอกาสให้มาเป็นเจ้าอาวาส โดยได้รับนิมนต์จากพระเทพกิตติปัญญาคุณ หรือ กิตติวุฒโฒภิกขุ ให้มาเป็นเจ้าอาวาสวัดจากแดงแห่งนี้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นเวลา ๓๐ กว่าปีแล้ว ที่หลวงพ่อก็ทุ่มเททั้งกายและใจ ในการพัฒนาวัดจากแดง โดยเฉพาะด้านพระปริยัติธรรม ตลอดมา ท่านไม่ระย่อท้อถอยในการที่จะรับหน้าที่ ทั้งเป็นพระผู้ปกครอง และเป็นครูสอนพระอภิธรรมด้วย

ตั้งแต่ท่านมาอยู่ที่วัดจากแดง การเรียนการสอนพระอภิธรรม ก็เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่บัดนั้น หลวงพ่อก็ได้ชื่อว่าเป็นแบบอย่างที่น่าศรัทธาหนักยิ่งของศิษยานุศิษย์ ตลอดจนชาวบ้านในละแวกคู้บางกระเจ้า ซึ่งเป็นชุมชนใกล้เคียงและทั้งที่ห่างไกล เนื่องด้วยท่านเป็นผู้ทรงความรู้พระธรรมตามพระไตรปิฎก และเป็นครูผู้สอนที่มีเมตตา จึงเป็นเหตุให้ท่านได้รับการสนับสนุน และร่วมแรงร่วมใจจากทุกฝ่าย ด้วยดีตลอดมา

นอกจากท่านจะมีความรู้ทางธรรม ที่ศึกษาเล่าเรียนมาจากพระไตรปิฎกแล้ว ท่านยังเป็นครูที่มีความเมตตาต่อลูกศิษย์เป็นอย่างยิ่ง ท่านรักการสอนมาก แม้ช่วงก่อนที่ท่านจะไปพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ท่านก็ยังสอนอยู่ มีลูกศิษย์แม้เพียงคนเดียวท่านก็สอน นี่คือนิสัยที่ท่านทำมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน พวกเราศิษยานุศิษย์ทุกคน ต่างซาบซึ้งในพระคุณของท่าน จะระลึกถึงพระคุณอันบริสุทธิ และเป็นแบบอย่างตลอดไป

แม้กายท่านล่วงลับแล้ว ท่านก็ยังเป็นผู้ให้ โดยทำพินัยกรรมมอบร่างที่ไร้ลมหายใจ เป็นอาจารย์ใหญ่ให้นักศึกษาแพทย์ได้ใช้เป็นตำราเรียน (ตามพินัยกรรมของหลวงพ่อบนหน้า ๑๐) นับว่า หลวงพ่อก็เป็นแบบอย่างของผู้ให้ ผู้ควรบูชายิ่ง พวกเราจะรำลึกพระคุณอันประเสริฐของท่านตลอดไป

บันทึกย่อปัจฉิมอาพาธและการมรณภาพ

ในช่วงเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ การอาพาธครั้งสุดท้าย ที่โรงพยาบาลกรุงเทพ

หลวงพ่อดีเยี่ยมดูแลจิตใจผู้ป่วยระยะสุดท้ายมามาก ท่านย่อมเห็น และตัดสินใจการ รักษาพยาบาลให้กับตนเองได้ ในสภาพการณ์ตอนนั้น คือ

๑) **ท่านมีพระธรรมเป็นวิหาร** เมื่อใดที่ท่านกระสับกระส่ายทางกาย มือปายไปมา เอี้ยวซ้ายเอี้ยวขวา ภิกษุอุปัฏฐากจะถามท่านว่า “หลวงพ่จะฟังบทสวดชื่อนี้ หรือ ชื่อนี้ครับ? ผมจะสวดถวายหลวงพ่อนะครับ!” ดังนี้

ท่านปลอบประโลมด้วยความอ่อนโยนนุ่มนวลในน้ำเสียง ประกอบด้วยความเคารพ หลวงพ่อก็จะสงบลง และฟังเสียงสาธยายมนต์ บทแล้วบทเล่า ท่านจะพนมมือขึ้นทุกครั้ง ที่แต่ละบทจบลง กระทั่งการพนมมือนั้นอ่อนแรงลงๆ หลังจากการสาธยายมนต์ผ่านไปหลายๆ บท หรืออีกนัยหนึ่ง ความศรัทธาความเคารพในพระธรรมนั้น รักษาจิตของท่านไว้ให้มีสติ และดำรงอยู่ในสัมปชัญญะ ท่านมีพระธรรมเป็นวิหาร เป็นเครื่องอยู่ในยามยาก

๒) **ปฏิบัติในการทรงไว้อย่างถูกต้อง** ความเคารพธรรม และปฏิบัติในการทรงไว้อย่าง ถูกต้องนั้น มีอยู่มากในใจของหลวงพ่ เช่น เมื่อพระที่เฝ้าไข้เพิ่งมาถึง โยมฆราวาสจึงจำต้อง นำเสนอว่าจะสวดมนต์ถวายก่อน เมื่อท่านพยักหน้า แล้วก็เริ่มต้นรอ เมื่อโยมเริ่มสวด ท่านยกมือ อันอ่อนแรงขึ้น พร้อมกับอาการพูด ...ภิกษุท่านบอกว่า หลวงพ่พูดว่า “สวดให้ถูกอักขระด้วย” แม้ในยามป่วยหมดเรี่ยวแรงทางกาย แต่ใจท่านยังสืบทอดพระธรรม

๓) **จิตมุ่งต่อการสืบทอดพระศาสนา** ดึกคืนวันหนึ่ง หลวงพ่ยังไม่หลับ ภิกษุศิษย์เก่า ได้มุงมาเยี่ยมจากถิ่นไกล ท่านได้ยินเสียง จึงลืมตาขึ้นเท่าที่ทำได้ แล้วพยายามจะพูดสื่อสาร ได้ความว่า ท่านทวงว่า แปล หนังสือแล้วหรือยัง?

แม้ในเวลาป่วยหนัก ท่านก็ยังคงมีจิตมุ่งต่อการ สืบทอดพระศาสนา

๔) “หลวงพ่อกับเราเอาที่เรามีนะครับ” ท่านเรียกหาบางสิ่ง? แต่การเพ็งย้ายห้อง ทำให้ยังไม่พบสิ่งที่จะนำเสนอถาม เสียงที่พูดด้วยความเหนื่อยหอบ ยิ่งพูดก็ยิ่งเหนื่อย โดยไม่มีเค้าวาจะได้ออกของสมประสงค์ ภิกษุผู้เฝ้าไข้จึงกล่าวด้วยน้ำเสียงราบเรียบอย่างอ่อนโยนว่า “หลวงพ่อกับเราเอาที่เรามีนะครับ”

หลวงพ่อบงปลงและนั่งนิ่งๆ ...“เราเอาที่เรามี” ย่อมมาจากคำว่า “ตามมี ตามได้” ธรรมวินัยข้อนี้ได้เป็นที่พึ่งของพระอาจารย์เมื่อยามลำบากอยู่ด้วยใจและกาย

๕) มนต์เป็นที่ยึดเหนี่ยวไว้ได้ ยามใดที่หลวงพ่อกะสับกระส่ายอยู่ด้วยโรครุมเร้า ท่านจะบอกภิกษุผู้เฝ้าไข้ว่า “สวดมนต์ให้หน่อย” แล้วท่านก็น้อมจิตไปในธรรม ตามเสียงสาธยายอาการทางกายทางใจก็สงบระงับลงทันที ด้วยบทมนตร์แห่งพระพุทธองค์

๖) อารานาล่วงหน้า เมื่อมีแนวโน้มว่า อาการป่วยของหลวงพ่อกำลังทรุดลง เกรงจะสื่อสารไม่ได้ในวันหน้า โยมจึงอารานาล่วงหน้า “พระอาจารย์เจ้าคะ โยมจะขอนิมนต์พระอาจารย์ไปสอนพระธรรมของพระพุทธเจ้า ในที่ที่มีการบรรลุธรรมาภิกษุ พระอาจารย์จะรับนิมนต์ไหมเจ้าคะ?” พระอาจารย์พยักหน้าตอบว่า “รับ” เป็นการตอบรับมั่นคง เสมือนการรับจะไปสอน

๗) ศรัทธาในพระนิพพานเป็นที่สุดแห่งทุกซ์ หลวงพ่อได้รำพึงให้ฟังอยู่เสมอๆ ว่า “ชาติชรา โรคาพยาธิ” แต่ท่านยังไม่ได้กล่าวคำว่า **มรณะ** เมื่อทราบว่า ต้องพักเพื่อเฝ้าดูอาการที่โรงพยาบาลอย่างน้อย ๑ คืน... ทุกคนต่างเงียบกริบ! ในใจพระอาจารย์ผู้ป่วยหนักมาระยะหนึ่งแล้ว ท่านย่อมประเมินได้ว่า อาจจะมีอาการช้ำช้อน? ขณะที่บุรุษพยาบาลเข็นรถไป โยมได้กล่าวว่า “อาจจะดีดิดได้ดี คราวนี้นะเจ้าคะ” พระอาจารย์ยิ้มหวาน ท่านพอใจในคำเช่นนี้แล

๘) หลวงพ่อมีสติ มีสัมปชัญญะ อยู่เสมอ ตามที่กล่าวมาแล้ว แม้ในวาระก่อนเปลี่ยนภพชาติ ดังนั้น เมื่อมาถึงห้องพักผู้ป่วยในโรงพยาบาล โยมได้ถามพระอาจารย์ เพื่อให้หมอบันทึกไว้ในประวัติฯ ..พระอาจารย์จะเจาะไหมเจ้าคะ? “ไม่”...พระอาจารย์จะบีบ ไหมเจ้าคะ? “ไม่” ..หมอลามบ้างว่า ในบางกรณีอาจต้องการมอร์ฟีน พระอาจารย์จะประสงค์ไหม? “ไม่”... ยานอนหลับได้ไหม? “ได้”

ดังนั้น ก่อนเปลี่ยนภพ ๒ วัน คุณหมอเฉพาะทางด้านการศึกษา ได้ถามท่านว่า ถ้าการรักษาขั้นต่อไปคือ การใส่ท่ออ่อนๆ เส้นเล็กลงไปในปอดเพื่อช่วยการดูดเสมหะและน้ำ ท่านจะประสงค์ไหม? ท่านส่ายศีรษะ ปฏิเสธที่จะให้ทำเช่นนั้น และคณะอุปัฏฐากทั้งภิกษุและโยมก็ได้คำตอบปฏิเสธเช่นเดียวกัน

หลวงพ่อมีสติ มีสัมปชัญญะ ท่านมีอยู่อย่างเข้มแข็งตลอดมา ท่านจึงสามารถมีวิจารณญาณเลือกช่องทางซึ่งเอื้อต่อการที่ท่านจะประคองสติ ในมหาภูตจิตดวงที่ ๑ ให้เป็นไปต่อเนื่องอย่างมั่นคง ในมรณาสันกาล ดำเนินต่อไปในมรณาสันนวิถึ ตามธรรมชาติ จุติ - ปฏิสนธิ

ภพนี้ ได้ล่วงเลยไป ... สำคัญไฉนใน สิ่งล่วงไป?
วันเวลา แต่นี้ไป สำคัญหนอต่อภพใหม่ ...
และแล้ว วันนั้นก็มาถึง

วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

หลวงพ่พระครูธรรมธรสมนต์ นันทิโก (อัครมหาบัณฑิต)
ได้มรณภาพ เวลา ๐๐.๔๐ น. สิริอายุได้ ๘๗ ปี พรรษา ๖๗

มหาเถรวัโร อมหากัม ปุพพการี โหสิ. โส ไทยรรฎเจ
วรสาสนสส พุทการุ อากสิ. อิทานิ โส อิติ คนตวา สคคปุริ ปุเรสิ.
ปุณ โข อุโน โลโก สาสนปนฺนตฺตีเตน. สสโกว มหาเถรวัสส ตูโรโต
ครุการวิ สกุกจจ กโรมิ.

พระมหาเถระผู้ประเสริฐ คือผู้มีคุณเป็นบุพการีต่อเรา
ทั้งหลาย ท่านได้ทำคุณประโยชน์มากมายต่อพระพุทธศาสนา
ในประเทศไทย

บัดนี้ ท่านได้ถึงการมรณภาพ ละจากโลกนี้ไปสู่สรวงสวรรค์แล้ว โลกใบนี้ พร่องจาก
บัณฑิต ผู้เป็นนักปราชญ์แห่งพระอภิธรรมอีกท่านหนึ่งแล้วหนอ

ปวงข้าฯ ขอแสดงความเสียใจและไว้อาลัยอย่างสุดซึ้งต่อการจากไปของพระมหาเถระ
และขออน้อมนัสการทำความเคารพแด่พระมหาเถระด้วยความเคารพยิ่ง

สุตฺวา เถรสส มรณฺ, สสโกทฺทวิวนฺทฺยิ,
ตสฺส ปาทฺเ นมสฺสิตฺวา, เถโร จรตุ สุกฺโค.

ได้ยินช่าวมรณภาพของพระอาจารย์สมนต์ผู้เป็นที่เคารพรักรึงของมวลศิษย์ รู้สึกเสียใจ
เป็นอย่างยิ่งครับ

ขออน้อมนัสการเบื้องบาทพระมหาเถระ
และขอให้พระมหาเถระจงเดินทางโดยสวัสดิภาพเถิด

(คำถวายอาลัยโดย อาจารย์จำรูญ ธรรมตา)

พินัยกรรมของหลวงปู่
พระครูธรรมธรสุมนต์ นันทิโก

ข้าพเจ้าพระครูธรรมธรสุมนต์ นันทิโก (พุลเจริญ)

ขอให้ปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้ตาย ดังต่อไปนี้

๑. ศพ ได้มอบให้โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ตามบัตรเลขที่ ๑๗๑๔/๙๓
อุทิศร่างกายเพื่อการศีกษาแพทย์
๒. ถ้ามีการสวดให้เพียง ๑ วัน ให้สวด “สาธยายคัมภีร์ปฎิฐาน” ที่เคยจัดสวดบูชาเจดีย์
เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๕ ทุกคนที่มาร่วมงานบำเพ็ญกุศล เจริญร่วมสวดด้วย
๓. การฃาปนกิจ หลังจากทางการแพทย์ศีกษาเสร็จแล้ว ไม่ต้องขอพระราชทานเพลิง
๔. ห้ามหล่อรูป ทำเหรียญ ด้วยประการทั้งปวง อัญลอมแม่น้ำเจ้าพระยา ห้ามบรรจุ
๕. ขอให้ช่วยกันรักษา พระปริยัติศาสนา ปฏิบัติศาสนา ให้อยู่คู่วัด ประเทศชาติบ้านเมือง
ต่อไปชั่วกาลนาน

ผลงานหนังสือ และงานเขียนร่วม ของหลวงพ่อพระครู ธรรมทรสมนต์ นนฺทโก

พระมหาพัชรพล ปิยสีโล
รวบรวม

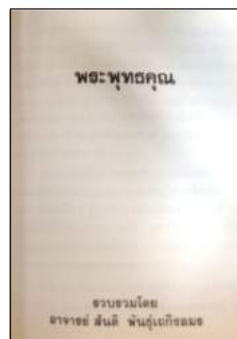
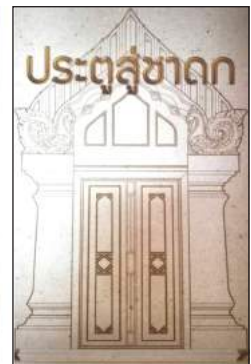
ก. ผลงานหนังสือของหลวงพ่อ

๑. ชุดปฏิฐาน ธัมมานุโลม ๒๒ ตีกะ มี ๘ เล่ม
(บันทึกและรวบรวมโดย อ. ประณีต ก้องสมุทร)

- ปฏิฐาน ภาค ๑ ตอน ๑
- ปฏิฐาน ภาค ๑ ตอน ๒
- ปฏิฐาน ภาค ๒
- ปฏิฐาน ภาค ๓ - ๔
- ปฏิฐาน ภาค ๕ - ๖
- ปฏิฐาน ภาค ๗ - ๘
- ปฏิฐาน ภาค ๑๐ - ๑๔
- ปฏิฐาน ภาค ๑๕ - ๒๒

๒. ปฏิฐานย่อ - ขยาย (โยมชูศักดิ์และคณะ
บันทึกตามดำริของหลวงพ่อ)

๓. สาธยายคัมภีร์ปฏิฐาน

๔. ชุดแผ่นหมูน และแผ่นเลื่อน (หลวงพ่อกอกแบบ ดำเนินการจัดทำโดยโยมแก้ว)

- แผ่นหมูน ฆฎนา ๔๑๕
- แผ่นเลื่อน สหชาติฆฎนา ๓๑๒
- แผ่นเลื่อน ปกิณณกฆฎนา ๑๐๓
- แผ่นเลื่อน สังคหณัย+สัมปโยคนัย
- แผ่นเลื่อน เชื้อมโยงอารัมมณสังคหะ

(อภิธัมมัตถสังคหะ ปริจเฉท ๓) และเคนจิวิญญะยทุก (ธัมมสังคณี มาติกา), อารัมมณ-ปัจจัย และอารัมมณาธิปติปัจจัย (ปฎฐาน)

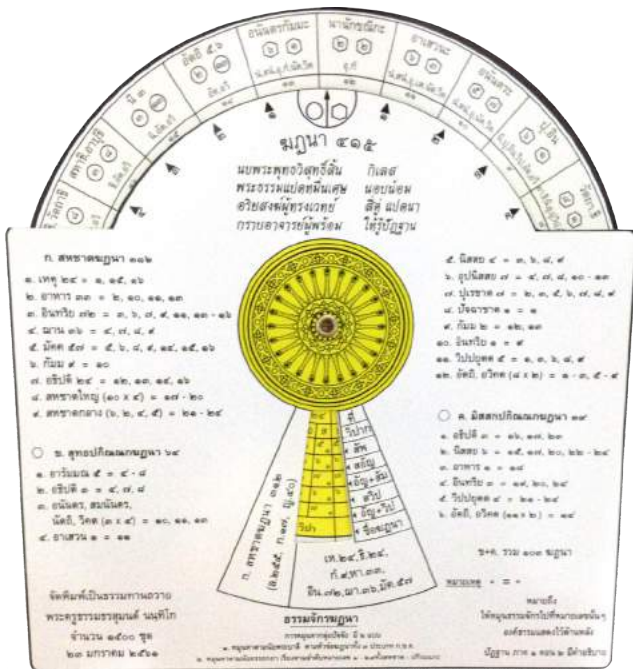
๕. ธัมมจักรฆฎนา (หลวงพ่อกอกแบบ ดำเนินการจัดทำโดยโยมแก้ว)

๖. ประตูลู่ฆฎนา (หลวงพ่อบอกวัดอุประสงค์ ดำเนินการจัดทำโดยโยมแก้ว)

๗. หัวตุง (ดำเนินการโดยโยมสุรศักดิ์ ตามประสงค์หลวงพ่อก)

๘. นามานุกรมพระสูตร

๙. กว่าจะเป็นพระพุทธรเจ้า (ร่วมเขียนกับพระอาจารย์สันติ อุดตมปัลโล)

ข. ผลงานบูชาหลวงพ่อกพระครูธรรมธรสุนนท์ นนทโก

๑. คู่มือประกอบการศึกษาคัมภีร์มหาปฎฐาน ฉวาระ (โดยพระอาจารย์ดารา จิตสีโล)

๒. คู่มือประกอบการศึกษาคัมภีร์มหาปฎฐาน เวทนาติกะ (โดยพระอาจารย์ดารา จิตสีโล)

๓. คู่มือประกอบการศึกษาคัมภีร์มหาปฎฐาน สวิตกกติกะ ปัจจยวาระ (โดยพระอาจารย์ดารา จิตสีโล)

๔. โปรแกรมสี่แสนล้าน แสดงสี่แสนล้านคำถามในปุจฉฉวาระ ของคัมภีร์มหาปฎฐาน furoma.com (โดยพระภิกษุในวัดจากแดงรูปหนึ่ง)

๕. หนังสือแปลพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา ในโอกาสต่าง ๆ (โดย อ.รุ่งอรุณ จันทรสงคราม)

๖. โกวิทอาจารย์

สหายธรรมโพธิ์-ธรรม			การงานของพี่ นนทโก		
เลขที่	ชื่อ	จำนวนเงิน	เลขที่	ชื่อ	จำนวนเงิน
๑	โพธิ์ + ๒๒	๑๐๐	๑	โพธิ์	๑๐๐
๒	โพธิ์ + ๒๒	๑๐๐	๒	โพธิ์	๑๐๐
๓	โพธิ์ + ๒๒	๑๐๐	๓	โพธิ์	๑๐๐
๔	โพธิ์ + ๒๒	๑๐๐	๔	โพธิ์	๑๐๐
๕	โพธิ์ + ๒๒	๑๐๐	๕	โพธิ์	๑๐๐
๖	โพธิ์ + ๒๒	๑๐๐	๖	โพธิ์	๑๐๐
๗	โพธิ์ + ๒๒	๑๐๐	๗	โพธิ์	๑๐๐
๘	โพธิ์ + ๒๒	๑๐๐	๘	โพธิ์	๑๐๐
๙	โพธิ์ + ๒๒	๑๐๐	๙	โพธิ์	๑๐๐
๑๐	โพธิ์ + ๒๒	๑๐๐	๑๐	โพธิ์	๑๐๐

คำกรู

ความสำคัญ ของ พระปริยัติธรรม

พระครูธรรมธรสมนต์ นนฺทโก อัครมหาบัณฑิต

(โอวาทหลังปาติโมกข์ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒ เป็นโอวาทครั้งสุดท้ายของหลวงพ่สมนต์)

วันนี้ก็ได้มาเจริญกุศลในศีล คือ ฟังพระ-
ปาติโมกข์ ซึ่งเป็นข้อวัตรปฏิบัติในส่วนของศีล
ที่สำรวจตรวจสอบพิจารณาถึงสิ่งที่ควรทำ สิ่ง
ที่ควรเว้น สิ่งที่ควรกระทำก็คือ ข้อปฏิบัติในส่วน
ที่เราจะต้องศึกษา เรียนรู้พระพุทธวจนะ ศึกษา
พระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม โดยเฉพาะ
พระอภิธรรม เป็นส่วนที่จะเชื่อมโยงก่อน ข้อธรรม
ซึ่งเป็นตัวปรมาัตถธรรมที่ค่อนข้างละเอียดลึกซึ้ง
แต่เราก็ต้องรักษาไว้ ให้เสื่อมช้าลง หัวใจของ

อภิธรรมก็คือ จิต เจตสิก รูป นิพพาน มีหัวใจ
ย่อว่า จิ เจ รุ นิ

จิต ก็คือเรื่องของจิต ธรรมชาติที่รู้อารมณ์
เพราะทุกคนก็มีจิตเป็นใหญ่เป็นประธานในตัว
ของเรา เพราะฉะนั้น ถ้าจิตเป็นกุศล เรียกว่า
ความดี ความดีงามต่างๆ ที่เป็นตัวกุศลกรรม
การให้ทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนา การ
กระทำต่างๆ ที่จำแนกสัตว์ทั้งหลายให้แตกต่าง
กัน เพราะฉะนั้น กรรมจึงเป็นตัวจำแนกชีวิต
ของคนให้แตกต่างกัน เห็นได้ชัดว่า ถ้าเรากระทำ
สิ่งที่เป็นความดีงาม เป็นบุญเป็นกุศล ชีวิตเราก็มี
ความสุข (มีสุขเป็นวิบาก) และบุคคลอื่นก็ไม่ต้อง
รับผลกระทบที่ไม่ดี (อนวัชชะ - ไม่ถูกตีเตียน)

คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่เราจะต้อง
ช่วยกันรักษา ช่วยกันศึกษาเล่าเรียนพระธรรม
ที่พระพุทธองค์ประทานไว้ให้ จะเป็นพระวินัย
พระสูตร พระอภิธรรม ทั้ง ๓ ปีกุ๊ก ขณะนี้พวก
เราเรียนรู้กันเป็นบางส่วน เล็กๆ น้อยๆ อันที่
จริงแล้ว เราต้องรักษาไว้ทั้งหมด ๘๔,๐๐๐

สมเด็จพระสังฆราชประธานพระบรมสารีริกธาตุ
แก่พระครูธรรมธรสมนต์ นนฺทโก

พระธรรมชั้นดี ถ้าเป็นจำนวนหนังสือก็ ๔๕ เล่ม ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก

แม้ว่าเราจะไม่ได้เรียนโดยตรง ก็ควรจะอ่าน ควรจะศึกษาความีเรื่องอะไรบ้าง พระวินัย หัวใจ ย่อก็ อา - ปา - ม - จุ - ป อาทิกัมม - ปาจิตตีย์ - มหาวรรค - จุลวรรค - ปรีวาร พวกนี้เป็นคัมภีร์ หลักใหญ่ที่เราจะต้องเรียนรู้ ถ้าเรายังไม่ได้เรียน อย่างน้อยควรจะได้อ่านบ้าง

พระไตรปิฎกชุดนี้มีแพร่หลายมาก มีโยมนำ พระไตรปิฎกฉบับ ๔๕ เล่มบ้าง ๙๑ เล่มบ้าง มาถวายทุกเดือน ก็ได้แจกจ่ายไปยังที่ต่างๆ รวมถึง วัดต่างจังหวัด ที่มีผู้ประสงค์จะเล่าเรียน ขณะนี้มีโยมไปถวายในพม่า ซึ่งหมายความว่า เรานำ พระไตรปิฎกของพม่าไปถวายพระพม่า ตามสำนักเรียนต่างๆ นำพระไตรปิฎกที่เป็นบาลี อักษรพม่า อรรถกถา ฎีกาต่างๆ ไปสนับสนุน นับว่าประเทศไทย ประเทศพม่า ประเทศ ศรีลังกา ประเทศลาว ประเทศเขมร ทั้ง ๕ ประเทศ เป็นพระพุทธรูปศานานิกายเถรวาท ฉะนั้น การศึกษาพระไตรปิฎกนี้ จึงถือว่าเป็นการรักษา พระศาสนา รักษาคำสอนของพระพุทธองค์เอาไว้ เมื่อเราเข้ามาศึกษาแล้ว ก็ควรจะศึกษาให้ครบ ศึกษาบาลี ให้รู้ให้เข้าใจ แล้วก็ควรเข้าไปศึกษา พระไตรปิฎก ควรจะรวบรวมเป็นหมวดเป็นหมู่ สังคหีสูตร ทศสูตร หรือจะมีแนวทางอื่น ที่จะย่อหรือรวบรวม ให้เป็นหนังสือสำหรับการ ค้นคว้า สำหรับการอ่าน ในพระสูตรทั้งสองอย่าง

สำหรับทศสูตรสูตรนั้น ท่านพระมหาภิรมย์ ธีรปัญญา ก็ได้ทำออกมาให้เราได้สวดกันอยู่ เราควรจะนำไปเรียนไปสอนกันด้วยก็คงดี และ แม้จะเป็นพระสูตรอื่นๆ เราก็ควรจะรวบรวมเป็น หมวดเป็นหมู่ แบบไหน อย่างไร อันนี้คงต้องช่วย กันคิด ต้องค้น ต้องอ่าน ต้องพิจารณา ใครมี แนวคิดอะไร ก็ปรึกษากัน ช่วยกันจัด ช่วยกัน รวบรวมให้สำเร็จออกมา

อย่างหนังสือนักธรรมที่สมเด็จพระมหา- สมณเจ้าฯ ท่านได้ให้เราเรียน ท่านก็รวบรวมไว้ เป็นส่วนข้อธรรมเล็กๆ น้อยๆ ไม่ได้เข้าไปสู่พระ ไตรปิฎกโดยตรง และก็ไม่มีใครคลุมเนื้อหาสาระ ทั้งหมดของพระไตรปิฎก จึงเป็นงานที่จะต้อง ฝากไว้ให้พวกท่าน ฝากไว้ว่า ให้นักธรรมรุ่นหลัง ช่วยกันพิจารณา ช่วยกันค้นคว้าต่อไป

เพราะฉะนั้น เราทุกคนที่มีความสามารถ ควรช่วยกันวางแผน ที่จะจัดทำให้เป็นหนังสือ ออกมาเผยแพร่ ทำเวลาของเราให้มีคุณค่า เราอยู่กับพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา พระบาลี เราได้ ศึกษาเล่าเรียน เราควรนำออกมา ส่งเสริม ให้กว้างขวาง

เราควรรวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้า จัดให้เป็นหมวด เป็นหมู่ เป็นคำ อย่างลำดับอักษร นี้ ยังไม่มีใครทำ ลำดับอักษร เช่นว่า ข้อธรรม ในอักษร ก. มีอะไรบ้าง ให้เป็นข้อธรรมใน พระไตรปิฎกทั้งหมด ทุกเล่ม ข. ค. ง. ยังไงก็ แล้วแต่ อย่างของพม่า อภิธานที่เขาทำลำดับ อักษรมากมาย ฉะนั้น สิ่งที่ท่านผู้รู้ท่านได้ทำได้ เราก็ควรจะหาทางนำออกมาศึกษา นำออกมา เรียนรู้กัน วัดเรา (วัดจากแดง) ก็มีพระพม่าอยู่ พอที่จะอาศัยท่านช่วยไขความต่างๆ ได้

ฉะนั้น ตำรับตำราในเถรวาท บรรดาความรู้ ต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้ที่ลังกา หรือที่พม่า ดูเหมือน

แผนผังมหาปฏิฐานที่ฟ้าเพดาน อุโบสถวัดจากแดง

ตำรับตำราที่พระเถระผู้ทรงความรู้ทำไว้ไว้นานมาแล้ว เราจะสมบูรณ์ที่สุด เราก็ต้องฝึกอ่าน อย่างน้อย อ่านบาลีที่มีอยู่ในอักษรพม่า อยู่ในอักษรโรมัน (อังกฤษ) อักษรใดก็ตาม มันออกเสียงเหมือนกันหมด ถ้าเราอ่านบาลีไทยได้ ก็ควรจะอ่านบาลีพม่าได้

ตำราบาลี อรรถกถา ฎีกา ที่วัดจากแดงเราก็มีอยู่ครบ อักษรพม่าที่จะค้นและพระพม่าผู้มีความรู้ที่มีมาอยู่ จบธัมมาจริยะ อะไรต่ออะไร ในวัดเราก็มี ฉะนั้น ก็ต้องนิมนต์มาช่วยกันสอน ช่วยกันนะที่สำคัญลูกศิษย์ต้องเข้าไปหาครูบาอาจารย์ สิ่งใดที่เราควรจะถามจะไถ่ ถึงแนวทางที่เราจะต้องช่วยกันรักษา ทำให้คำสอนของพระพุทธองค์ดำรงคงอยู่ ให้เจริญก้าวหน้า ไม่ใช่อยู่แต่ในตำรา ทำอย่างไร เราจึงจะนำเอาพระธรรมคำสอนเหล่านั้นออกมาในรูปแบบที่จะเป็นประโยชน์ต่ออนุชนรุ่นหลัง

ชีวิตของเราอยู่ไม่นาน แต่พระธรรมคำสอนต้องสืบทอดต่อไป ต้องสร้างสิ่งที่ดีงามอย่างนี้ให้เกิดขึ้น ให้มีขึ้น สุดแต่ว่า ใครจะทำอะไรได้มากน้อยแค่ไหน ขอให้มีการเริ่ม ขอให้มีการคิด ถ้าเราไม่คิด ไม่เข้าไปอ่าน ไม่เข้าไปค้น ไม่เข้าไปดูพระไตรปิฎก คำสอนของพระพุทธองค์โดยตรงว่ามีเรื่องอะไร อย่างไร อย่าให้คำสอนอยู่แต่ใน

ตำรา อยู่แต่ในตัวหนังสือ เราควรช่วยกันนำเอาออกมาเผยแผ่ นำเอาออกมาประกาศ นำเอาออกมาให้ประชาชนได้เข้าใจ เข้าถึง ถ้าเราสามารถนำออกมาได้ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างกว้างใหญ่ไพศาล ส่วนจะเอาออกมาอยู่ในรูปไหน ก็ควรคิด ควรหาแนวทาง ที่จะช่วยกันรักษา เพราะปริยัติศาสนา เป็นปัจจัยในการปฏิบัติศาสนา ปฏิเวธศาสนา อันเป็นผลสูงสุด จึงจะเกิดขึ้นได้

ก็ขอฝากไว้ให้เป็นข้อคิด เราในฐานะที่สละเพศของฆราวาส อุทิศชีวิตนี้ต่อพระพุทธศาสนา ก็ขอให้เราช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ให้เจริญรุ่งเรือง ด้วยการศึกษ ด้วยการค้นคว้า ด้วยการช่วยกัน เราจะช่วยกันทำด้วยวิธีใดอย่างไร อันนี้ต้องอาศัยความร่วมมือกัน ร่วมความคิด ไม่ควรจะไปปล่อยไปตามสิ่งที่มีอยู่ โดยไม่มีการพัฒนา มันก็จะเสื่อมไปในที่สุด ขอฝากไว้ ให้ทุกท่านทุกรูปช่วยกันศึกษาพระศาสนา ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ให้ดำรงอยู่คู่กับโลกนี้

ชาวโลกโดยทั่วไป ก็ยอมรับแล้วว่า คำสอนของพระพุทธเจ้าประเสริฐสูงสุด เพราะให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่มนุษย์โลกทุกรูปทุกนาม พระพุทธศาสนาไม่เคยมีคำสอนใดที่จะให้เบียดเบียนสรรพสัตว์ทั้งหลาย มีแต่ความเมตตากรุณา เพราะฉะนั้น ถ้าเราช่วยกันเปิดเผยคำสอนนี้ให้แพร่หลายออกไป จะเกิดประโยชน์แก่สัตว์โลก สร้างความร่มเย็นเป็นสุข

ก็ขออนุโมทนา ในกุศลที่ทุกท่านได้มาศึกษาเล่าเรียนในที่นี่ และขอให้ได้ประโยชน์สูงสุด คือนำพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ไปเผยแผ่ในที่ต่างๆ ขอให้พระศาสนานั้น จงดำรงอยู่ เจริญรุ่งเรือง ในประเทศชาติของเราตลอดกาลนาน

ขออนุโมทนาทุกท่าน

มหาเถรบุชา

พระราชปฎิภาณโสภณ (มานพ ดิग्ขฌาโณ)

พระอาจารย์สุนนต์ นันทิโก ครู ผู้เป็นแบบอย่าง

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโตะ
สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ)
สัพเพ สัตตา มะรันติ จะ มะริงสุ จะ มะริสสะเร
ตะเถวาหัง มะริสสามิ นัตถิ เมเอตถะ สังสะโย
ณ โอกาสต่อไป อาตมาภาพจะแสดงพระ
ธรรมเทศนา เนื่องในการบำเพ็ญกุศลถวายแด่
ท่านพระอาจารย์สุนนต์ นันทิโก อดีตเจ้าอาวาส
วัดจากแดง ผู้ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งบรรดาท่านผู้ที่
เคารพนับถือ เป็นฝ่ายสหธรรมิกบ้าง เป็นฝ่าย
ญาติโยมพุทธบริษัทบ้าง ที่เป็นลูกศิษย์ลูกหา เป็น
ผู้ที่มีศรัทธาในพระเดชพระคุณท่าน ได้พร้อมใจ
มาร่วมกันบำเพ็ญกุศล เพื่อเป็นการบูชาคุณ เป็น
การแสดงออกซึ่งกตัญญูทเวทิตาธรรม และได้

ประมวลกุศลทั้งหลาย ที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญให้เป็น
ไปแล้วนี้ อุทิศเป็นกัลปนาผลแด่พระเดชพระคุณ
ท่านอาจารย์สุนนต์ นันทิโก ในสัมปรายภพให้
ท่านได้อุโมทนาสาธุการ

แรกรู้จักพระอาจารย์สุนนต์ นันทิโก

พระเดชพระคุณท่านพระอาจารย์สุนนต์
นันทิโก เป็นพระมหาเถระซึ่งมีอายุ ๘๗ ปี
มีอายุพรรษากาลถึง ๖๓ พรรษา ท่านได้ไป
เป็นทหารเสนารักษ์ก่อน แล้วค่อยมาบวชใน
พระพุทธศาสนา อาตมาภาพได้พบกับท่าน เมื่อ
ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ที่วัดสร้อยทอง ตอนนั้น
ท่านศึกษาพระอภิธรรมอยู่ที่นั่น

การศึกษาและปณิธานในการทำงานเพื่อพระพุทธศาสนา

ในสมัยนั้น วัดสร้อยทองยังเป็นที่ศึกษาพระอภิธรรมและสำนักวิปัสสนา สมัยนั้นเรียกว่าวิทยาลัยลังไก่อ เพราะค่อนข้างแออัด ในขณะที่ท่านอาจารย์สุมนต์ก็ถือว่ายังเป็นพระหนุ่ม อายุเพิ่งจะ ๔๐ กว่าปี ท่านก็ได้มาเรียนพระอภิธรรม คัมภีร์ปฏิฐานกับพระอาจารย์แสวง โชติปาโลด้วย ท่านมาจบอภิธรรมบัณฑิตในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ท่านพระอาจารย์สุมนต์จึงเป็นพระที่เรียนพระอภิธรรมที่สอบไล่ได้เป็นรุ่นแรกๆ ท่านเคยได้รับนิมนต์ให้ไปช่วยสอนสามเณรที่จิตตภาวันวิทยาลัยอยู่หลายปี และหลังจากนั้น พระอาจารย์สุมนต์ได้มาสังกัดอยู่ที่วัดมหาธาตุฯ

ท่านสนับสนุนพระเณรจากสำนักจิตตภาวันให้ไปเรียนที่พม่า องค์ที่สำคัญที่จำได้ก็คือ ท่านพระอาจารย์คันธสาราภิวงศ์ หรือพระมหาสมลักษณะ ช่วงนั้นการไปเรียนที่ประเทศพม่า

ในงานปลงสรีรสังขารหลวงพ่อดาทามะโอ ที่ จ.ลำปาง ช่วง ๑๓ - ๑๖ มกราคม ๒๕๖๒ (๔ เดือน ก่อนหลวงพ่อมรณภาพ)

จะยากลำบาก เช่น ต้องสีก่อน จึงจะไปทำพาสปอร์ตได้ แต่พระอาจารย์สุมนต์ก็ได้สนับสนุนให้ได้เรียนสูงๆ กัน ท่านได้รับอาราธนาจากวัดมหาธาตุฯ ให้มาอยู่วัดจากแดง โดยอาจารย์ประณีต ก้องสมุทร ตอนนั้นวัดจากแดงทรุดโทรมมาก ท่านมาอยู่และสอนอภิธรรมที่นี่ น่าจะ ๔๐ กว่าปีแล้ว ท่านได้พัฒนาวัดนี้ จนเจริญรุ่งเรือง ต่อมาภายหลัง ได้พระอาจารย์มหาประนอม มาอยู่ เป็นรองเจ้าอาวาสด้วย ก็เลยทำให้วัดนี้ยิ่งพัฒนารุ่งเรืองมากขึ้น ถือว่าวัดจากแดงเป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียน ตลอดชีวิตท่าน

ชีวิตของท่านพระอาจารย์สุมนต์ นันทิโกนั้น ท่านได้เข้ามาสู่ร่มกาสาวพัสตร์ในทางพระพุทธศาสนา และได้พัฒนาตนเองให้เจริญในพระพุทธศาสนาโดยลำดับ เมื่อท่านเจริญด้วยความรู้และการปฏิบัติแล้ว ท่านก็ยังนึกถึงพระหนุ่มเณรน้อยทั้งหลายที่มีความสนใจ ท่านจึงสอนอบรม เพื่อแผ้วมาถึงญาติโยมด้วย ท่านได้ฝากพินัยกรรมไว้แก่พระภิกษุสามเณรว่า ปรียัติธรรม เป็นรากเหง้าของพระพุทธศาสนา ฉะนั้น ขอให้ทุกๆ องค์ช่วยกันเรียน เพื่อทรงพระปรียัติธรรมไว้ และก็ประพฤติปฏิบัติตาม เรียกว่า ปฏิบัติศาสนา ส่วน ปฏิเวธศาสนา การรู้แจ้งแทงตลอดนั้นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล เรียกว่า บุญวาสนาบารมี แต่พระปรียัติธรรมเป็นเรื่องสำคัญ น่าปลื้มใจที่ได้เห็นแล้วว่า ทั้งพระทั้งโยมได้ร่วมด้วยช่วยกัน ทั้งศึกษา ทั้งปฏิบัติธรรม และอุปถัมภ์

“พระอภิธรรม” เป็นรากฐานสำคัญ ในการเข้าถึงสภาวะธรรม

ปัจจุบันในประเทศไทยของเรา ธรรมะต่างๆ บางทีไม่สามารถจะตกลงกันได้ว่า อะไรเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ครูบาอาจารย์ต่างๆ บางท่านเป็นนัก

ปฏิบัติ ก็ไปปฏิบัติของท่าน ผลของการปฏิบัติ จะตรงกับปริยัติหรือไม่ตรงกับปริยัติ ท่านก็ไม่ได้ กล่าวถึง แต่ท่านก็อ้างปริยัติเหมือนกัน แล้วก็อ้าง ที่ไปที่มา ก็สั่งสอนกันไป แต่เมื่อไม่ได้ลงลึก ไปถึงสภาวะธรรม ก็ทำให้ไม่สามารถที่จะตกลง กันได้ ธรรมะบางอย่าง เอาแต่หลักภาษาไปตี ความกัน แล้วก็เกิดขัดแย้งกัน ฉะนั้น ผู้ที่ได้เรียน พระอภิธรรมแล้ว มีความเข้าใจในสภาวะธรรม ด้วย มิฉะนั้นจะกลายเป็นอาจารย์วาทไปโดย ไม่รู้ตัว คำว่า อาจารย์วาท ก็คือคำสอนของ ครูบาอาจารย์ ที่ท่านรู้อย่างนั้น เห็นอย่างนั้น เข้าใจอย่างนั้น นั่นก็ถือเป็นเรื่องของกาลเวลาที่ผ่านไป ๒,๖๐๐ กว่าปีแล้ว เริ่มห่างจากสมัย พุทธกาล ปัจจุบันคณะสงฆ์ก็ได้นำกลับมา มีการ เรียนการสอนกันใหม่ ก็ต้องให้ลงไปถึงสภาวะธรรม เช่น การเรียนคัมภีร์มูลกัจจายนะ เป็นต้น

จริยวัตรอันงดงามของพระอาจารย์สุนนต์ นันทิโก

ท่านอาจารย์สุนนต์ นันทิโก มีพระคาถาอยู่ บทหนึ่งในอังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ที่ท่านยก ไว้ว่า

โย โหติ พุยฺโต จะ วิสาระโท จะ
 พระหุสสุโต รัมมะระโร จะ โหติ
 รัมมัสสะ โหติ อะนุรัมมะจारी
 สะ ตาติโส วุจจะติ สังฆะโสภะโนฯ

ภิกษุใดเป็นผู้ฉลาด เป็นผู้แก้แค้นแก้แค้น เป็น ผู้ศึกษามาก เป็นผู้ทรงธรรม เป็นผู้ประพฤติ ธรรมตามสมควรแก่ธรรม ภิกษุรูปนั้นเป็นผู้ที่ ยังพระสงฆ์ให้งาม หรือหมู่คณะให้งาม เรียกว่า สังฆะโสภะโน

ท่านอาจารย์สุนนต์ นันทิโก นั้น แม้ว่าท่านไม่ ได้เป็นมหาเปรียญ แต่ท่านก็มีความรู้ภาษาบาลี สนใจเรียนและมีความรู้ในพระอภิธรรม ใฝ่

ศึกษาค้นคว้าต่อ เช่น แม้จะอ่านภาษาพม่าหรือ ภาษาบาลีไม่ได้ ท่านก็ไปหาคนมาช่วยอ่าน ช่วย แปล และมีเทคนิคการเรียนการสอนต่างๆ ให้ นักศึกษา เช่น สอนปฏฐาน ท่านก็ทำเป็นตาราง ช่วยจำขึ้นมา ท่านเป็นผู้ฉลาด มีความแก้แค้นแก้ แค้น เป็นพหูสูต ท่านทรงธรรมด้วย ท่านเป็นผู้ประพฤติ ธรรมตามสมควรแก่ธรรม เป็นพระมหาเถระที่ น่ารัก เป็นผู้สันโดษ ตามที่พระบาลีอีกบทหนึ่ง กล่าวไว้ว่า

สันตะกาโย สันตะวาโจ
 สันตะมะโน สุตตะมาหิโต
 วันตะโลกามิโส ภิกขุ
 “อุปะสันโต”ติ วุจจะติฯ

สันตะกาโย ท่านเป็นผู้มีกายที่สงบระงับ ท่านจะเดินจะเห็นไปไหนก็เรียบร้อย จะนั่งจะห่ม ก็เรียบร้อย สันตะวาโจ เป็นผู้มีความประพฤติดี ๆ พุดมีเหตุมีผล พุดอยู่ในหลักธรรม ไม่พุดเล่นๆ โดยไม่จำเป็น สันตะมะโน ท่านฝึกสมาธิของ ท่าน เจริญวิปัสสนาของท่าน ท่านเคยออกไป รุดงค์ ท่านมีวัตรปฏิบัติในเรื่องจิตใจ มีจิตใจที่ มั่นคง เรียกว่า อูรัง ทัตตวา ถวายชีวิตในพระพุทธ ศาสนา

พระผู้ที่ยังพระสงฆ์ให้งาม หรือหมู่คณะให้งาม เรียกว่า สังฆะโสภะโน

วันตะโลกามิส เป็นผู้คลายอามิส ไม่ติดในลาภยศ เขาจะให้ยศเป็นเจ้าคุณ ท่านก็ไม่รับ พอดีหลวงพ่อบรมเต็จาพระพิมลธรรม (สมเด็จพระพุฒาจารย์) ซึ่งเป็นหลวงพ่อบรมอุปัชฌาย์ วัดมหาธาตุฯ ยกย่องท่านให้เป็นยศพระครู ท่านจึงรับ โดยทั่วไป พระที่เรียนอภิธรรมแล้ว จะไม่ค่อยติดในยศ เป็นผู้สันโดษ ท่านอาจารย์สุมนต์ นันทิโก ก็เช่นเดียวกัน

“อาจารย์ใหญ่” ทั้งทางโลกและทางธรรม

การที่ท่านอาจารย์สุมนต์ นันทิโก ได้บริจาค ร่างของท่านให้เป็นอาจารย์ใหญ่ เราทั้งหลาย ก็ได้ประจักษ์แล้ว พระสงฆ์ ศิษยานุศิษย์ และญาติโยมที่เป็นผู้มีความเลื่อมใส พิจารณาแล้ว ชีวิตของท่าน ดังพระบาลีในบทที่ว่า สัพเพ สัตตา มะรันติ จะ แปลว่า สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงนั้น จะต้องตาย มะริงสุ จะ มะริสสะเร ที่ตายไปแล้วก็มาก ที่จะตายอีกก็มาก ตะเถวาหัง มะริสสามิ เราทั้งหลายก็ต้องตายอย่างนั้นเหมือนกัน นัตถิ เม เอตถะ สังสะโย ความสงสัยในความตายนี้ ไม่มีแก่พวกเรา

สิ่งต่างๆ ในโลกนี้ ไม่มีอะไรที่ยั่งยืนมั่นคง แม้ชีวิตของเราทั้งหลายที่ได้เกิดมาในโลกนี้ ที่ได้กันมาก็คือ กายกับจิต หรือว่ารูปกับนาม ซึ่งแบ่งเป็นห้ากอง เรียกว่า ชันห้า วิถีชวณะแรกที่เกิดขึ้น ก็คือ ภาวนิกันตีกชวณะ เกิดความ

ผู้มีชีวิตอยู่เบื้องหลังควรปฏิบัติตามคำสอนอย่างไร

ชอบใจยินดีในรูปนาม ในชีวิตใหม่ที่เกิดขึ้นในชาตินี้ในภพนี้แล้วว่า นี่เป็นเรา พระพุทธองค์ตรัสว่า กิจโจ มะนุสสะปะภูติลาโภ เกิดเป็นคนยาก เพราะการที่จะได้เกิดมาเป็นคนนั้น ต้องมาด้วยบุญ เราทั้งหลายก็ได้เกิดมาเป็นคนแล้ว แล้วก็ยึดถือเอาร่างใหม่นี้ว่าเป็นเรา

อวิชชา ความไม่รู้ ผู้ที่ศึกษาอภิธรรมก็ได้เปรียบ อวิชชา ความไม่รู้นั้นก็คือ ความไม่รู้ ๘ ประการด้วยกัน ๑. ปุพพันเต อัญญาณัง ไม่รู้เบื้องต้นว่ามาจากที่ไหน เป็นมาอย่างไร ๒. อะปะรันเต อัญญาณัง ไม่รู้เบื้องปลายว่า มันจะไปจบที่ไหน จะไปถึงไหน ๓. ปุพพันตาปะรันเต อัญญาณัง ไม่รู้ทั้งเบื้องต้นเบื้องปลาย มีแต่แต่ด้าน ๔. อิทัปปัจจะยะตาปะภูติจจะสะมุปปันเนสุ รัมเมสุ อัญญาณัง ไม่รู้จักกฎแห่งกฎจสมุขปาพว่า เพราะมีกิเลส แล้วเราก็ทำกรรม ทำดีบ้าง ทำชั่วบ้าง แล้วก็ได้รับผลของกรรม คือ วิบากขันธ เมื่อมีวิบากขันธ ก็มีกิเลสเข้ามายึดถือเอาอีก มีอวิชชา ตัวไม่รู้ปิดบังเข้าไป มีตัวค้นหา ยินดีพอใจในอรรถภาพที่ได้ใหม่ เมื่อมีอวิชชา ค้นหา เป็นต้นตอของวิภวณะอย่างนี้ มาปิดบังเข้าไปอย่างนี้ ก็ยินดีพอใจ และเห็นว่า นี่เป็นชีวิตของเรา เป็นตัวตนของเรา

ขันธทั้งห้าที่เราเข้าไปยึดถือเอา นี้ ท่านเรียกอุปาทานขันธ ดังในบทสวดมนต์ที่เราสวดกันว่า

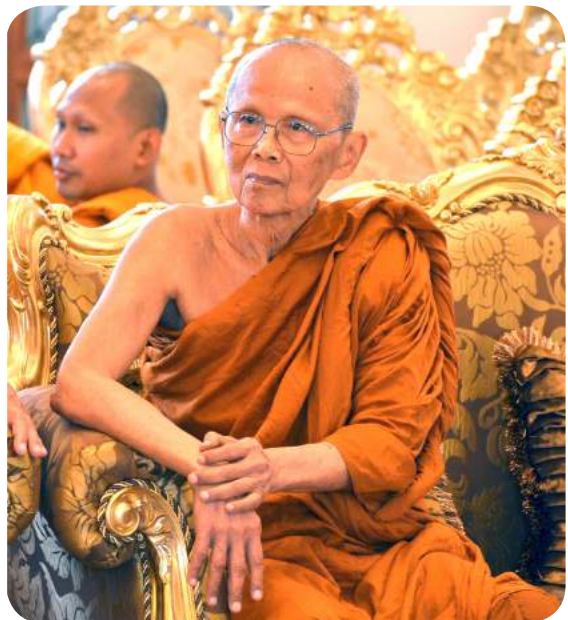
ชาติปี ทุกขา เกิดก็เป็นทุกข์ ที่เกิดนี้ อะไรเกิด ก็คือ “**รูปนาม**” ที่เกิด

ชราปี ทุกขา ความแก่ก็เป็นทุกข์ อะไรเป็นทุกข์ “**รูปนาม**” เป็นทุกข์

มรณัมปี ทุกขัง ความตายเป็นทุกข์ อะไรตาย “**รูปนาม**” ตาย

ความตาย ๓ ประเภท

เวลาเราเกิด เราก็ได้รูปนามมา เวลาตาย รูปนามก็ดับ การเกิด การดับ การตายนั้น ท่านบอกว่ามีอยู่ ๓ ประการด้วยกัน **ประการที่หนึ่ง** **ขณิกมรณะ** คือตายกันอยู่ทุกๆ ขณะ **อุปปาทะ-ฐิติ ภังคะ** ในการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปของรูปนามนี้ มีอยู่ตลอดเวลา อุปปาทะก็เกิดขึ้น ภังคะ ก็ดับไป ก็ตายกันอยู่ทุกขณะ แต่เขาไม่เรียกว่าตาย เพราะมันมี สันตติ ความสืบต่ออยู่ ความตาย **ประการที่สอง** ก็คือ **สมมติมรณะ** ตายสมมติหรือสมมติตาย รูปนามก็ตายอยู่ตลอด ตายครั้งสุดท้าย ที่เรียกว่า **จุติ** เหมือนกับที่ท่าน

สันตะกายโ...ท่านเป็นผู้มีกายที่สงบระงับ

อาจารย์จากเราไป ในวาระจิตครั้งสุดท้ายนั้น ความเป็นพระอาจารย์สมนต์ ก็ยุติลง อยู่แค่นั้น นั้นเรียกว่า **สมมติมรณะ** ก็คือจบอยู่แค่นั้น ท่านอาจารย์ไปเกิดใหม่ ก็ไม่ได้นำเอาชื่อสมนต์ นั้นทีโกไปด้วย นี่เรียกว่าสมมติมรณะ หรือเรียกว่าตายแค่สมมติแค่นั้นเอง ไม่ตายจริงก็ได้ เพราะท่านไปเกิดใหม่แล้ว

ประการที่สาม การตายจริงๆ เรียกว่า **สมุจเฉทมรณะ** สมุจเฉทมรณะนี้ ต้องพระอรหันต์ตาย มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นต้น แต่เขาก็ไม่เรียกว่าตาย เขาเรียกว่า **ปรินิพพาน** แปลว่า **ดับรอบหมดแล้ว** แล้วอะไรดับ ตอนที่จุติขั้นสุดท้ายของพระอรหันต์ดับไป อันนั้นเป็นขั้นนิพพาน แต่จริงๆ ที่ดับนั้น ท่านบอกว่าไม่ใช่ดับขั้นเก่า ดับขั้นใหม่ ขั้นใหม่เกิดไม่ได้ ขั้นเก่าก็เป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ของเขาตามสภาพอยู่แล้ว มันเกิดแล้วมันก็ต้องดับ จะไม่นิพพานก็ดับ เพราะมันเป็นอนิจจัง ไม่เที่ยง แต่เราสรุปรวมกันได้ว่า ขั้นนิพพานนั้นก็คือ เอาขณะที่จิตดวงสุดท้าย แต่ครูบาอาจารย์อธิบายว่า น่าจะเป็นดับขั้นใหม่ คือขั้นใหม่มันเกิดไม่ได้ ขั้นเก่ามันดับของเขา โดยความเป็นอนิจจัง แต่ขั้นใหม่ดับเพราะนิพพาน ชาติปี ทุกขา ความเกิดที่เป็นทุกข์ก็เกิดขึ้นไม่ได้

ผู้อยู่เบื้องหลัง ที่ยังมีชีวิต ควรปฏิบัติอย่างไร

ระหว่างที่ยังมีชีวิตอยู่ ความสืบเนื่องของรูปธรรมนามธรรม มีอยู่ตลอด เป็นสันตติ สันตติ ท่านบอกว่าดับบังอนิจจัง บังให้เราไม่เห็นความจริงว่า มันมีการเกิดการดับ เรียนพระอภิธรรมกันมา เข้าใจชัดเจนว่า มีการเกิดการดับ แต่ก็แค่เข้าใจ ไม่ได้เห็น เพราะอะไร เพราะการเห็นความเกิด - ความดับนั้น จะต้องเห็นด้วยปัญญา

ไปงานปลงสรีรสังขาร หลวงพ่อใหญ่ วัดท่ามะโอ ที่ จ.ลำปาง

และปัญญาที่เข้าไปรู้ไปเห็นนั้นเรียกว่า วิปัสสนา-ปัญญา วิปัสสนาปัญญานี้ไม่เกิดเอง ต้องปฏิบัติต้องอบรม ที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในปฐมเทศนาถึงมัชฌิมาปฏิปทา ทางสายกลางว่า พระองค์ได้แสดงถึงทุกข์ อันเป็นผลของชีวิตว่าคนเรา เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นทุกข์ ความเศร้าโศกเสียใจ เป็นทุกข์

ความไม่รู้ : เหตุแห่งทุกข์

สรุปรวมลงแล้ว สังขิตเตนะ ปัญญาพาทานัก-ขันธา ทุกขา อุปาทานขันธ คือรูปกับนามที่เราเข้าไปยึดถือว่าเป็นตัวตนนี้แหละ เป็น “ทุกข์-อริยสัจ” เป็นตัวทุกข์ ตัวเหตุให้เกิดทุกข์ คือ “สมุทัย” สมุทัยนั้นก็มีวิชาเป็นเพื่อน เพราะความไม่รู้ปิดบังกันไว้ ก็ทำให้เราไม่เห็นว่ามันเป็นทุกข์ แล้วก็ยินดีพอใจ แล้วทรงแสดง “พระนิพพาน” ว่าเป็นสังขธรรมที่ดับกิเลส อันเป็นต้นเหตุของความทุกข์ แล้วก็ “มรรค” คือทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา

อริยสัจ ๔ เราก็ไม่รู้ทั้ง ๔ ประการนี้ รวมกับไม่รู้เบื้องต้น ไม่รู้เบื้องปลาย ไม่รู้ทั้งเบื้องต้น เบื้องปลาย ไม่รู้หลักของปฏิจจนมุขปาบาท รวมเป็นความไม่รู้ทั้ง ๘ ประการ เรียกว่า ถูกอวิชชาปิดบังไว้

เพราะฉะนั้น ในการปฏิบัติธรรม เมื่อรูปรูปนาม อุปาทานขันธเป็นทุกข์อย่างนี้ใน “พระธัมมจักกัปปวัตตนสูตร” พระพุทธองค์ก็ตรัสไว้ว่า อิทัง ทุกขัง อะริยะสัจจันติ เม ภิกขเว ปุพเพ อะนะนุสสุเตสุ ธัมเมสุ เราก็ดูไม่เคยได้ยินมาก่อนเลยไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่า นี่เป็น ทุกขอริยสัจ รูปนามที่เกิดแก่เจ็บตาย เป็นทุกขอริยสัจ ตั้ง โข ปะนิทัง ทุกขัง บัดนี้ทุกข์อันนี้เรารู้แล้ว ได้ปัญญาญาณ จักขุ อุทะปาติ ได้ดวงตาแล้ว ญาณัง อุทะปาติ ได้ญาณมาแล้ว วิชชา อุทะปาติ ได้ความรู้มาแล้ว อาโลโก อุทะปาติ ได้แสงสว่างมาแล้ว ว่านี่เป็นทุกข์

สรีระของหลวงพ่อ เดินทางไปเป็นอาจารย์ใหญ่ที่ รพ. จุฬาฯ หลังจากการบำเพ็ญกุศลคืนแรก เสร็จสิ้นลง

และก็รู้ว่าทุกข์นี้ ปริยญาตันติ เม เป็น ปริยญาธรรม เป็นธรรมที่ต้องเข้าไปกำหนดรู้ ทำไม่จริงต้องเข้าไปดูทุกข์ เราทั้งหลายมี ทิฐิ-วิปลาส มีความเห็นที่คลาดเคลื่อน ไม่ตรงกับความจริงของรูปนามนี้ ประการที่ ๑. รูปนามนี้ไม่เที่ยง เห็นว่าเที่ยง ๒. รูปนามนี้เป็นทุกข์ เห็นว่าเป็นสุข ๓. รูปนามนี้ ภายใต้นี้ ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เห็นว่าเป็นเรา เป็นของเรา เป็นตัวตนของเรา และโดยเฉพาะ ๔. ไม่งาม ก็เห็นว่างาม วิปลาสธรรมนี้คือเห็นผิด มีความเห็นคลาดเคลื่อน ไม่ตรงกับความจริง

สังฆกรรม : หนทางดับทุกข์

ก. เอกายนมรรค : ทางสายเอกของการดับทุกข์

ทางปฏิบัติให้เข้าถึงความเป็นสังฆกรรมเหล่านี้ พระพุทธองค์ได้แสดงไว้ในมรรคมืองค์ ๘ ก็จริง ในการปฏิบัติธรรม ท่านให้ดำเนินทางแห่งเอกายนมรรค ไม่ได้เดินทางแห่งมรรคมืองค์ ๘ ที่ตรัสไว้ในสติปัฏฐานสูตรว่า เอกายโน อะยัง ภิกขเว มัคโค ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นทางสายเอก เป็นทางสายเดียว เป็นทางที่บุคคลคนเดียว จะต้องเดินไปด้วยตนเอง และทางสายเอก ท่านเริ่มต้นด้วยสติ เป็นเอกายนมรรค เป็นทางสายเอก แล้วสรุปว่าทางสายเอกนี้ จัตตารโ สติปัฏฐานา ได้แก่ สติปัฏฐาน ๔ คือ กาย เวทนา จิต ธรรม

ข. อาตปปี สัมปะชาโน สติมา : สิ่งที่ต้องทำ

วิธีการที่จะคุณั้นดูอย่างไร ท่านก็บอกไว้ว่า อาตปปี สัมปะชาโน สะติมา, อาตปปี ต้องอาศัย ความเพียรที่จะเข้าไปเผากิเลส สัมปะชาโน ต้องอาศัยสัมปชัญญะ คือ ตัวปัญญา ความเข้าใจในรูปนามนั้น แล้วก็ สติมา คือมีสติ

“สติปัฏฐาน” เอาสติสัมปชัญญะและความเพียร ไม่ใช่ความเพียรธรรมดา ท่านใช้คำว่า “อาตปปี” แปลว่า ความเพียรที่เผากิเลส เมื่อเราจะปฏิบัติธรรม ท่านบอกว่า ทางเดียวที่จะเดิน

สังฆกรรม หนทางดับทุกข์

หลวงพ่อบึงเป็นอาจารย์ใหญ่ ทั้งทางโลก และทางธรรม

ไปสู่มรรค ผล นิพพานได้ ก็คือ “สติ” ท่านเอาสติเป็น เอกายนมรรค สติที่เข้าไปตั้งอยู่ในกาย กิติ ในเวทนากิติ ในจิตกิติ ในธรรมกิติ ในที่นี้ ก็อยากจะพูดเพียงแค่ว่าสอง คือ “รูปกับนาม” เข้าไปกำหนดดูรูปหรือดูนาม เอาสติเข้าไปจับ ท่านกล่าวว่า สติ เตสัง นิวารณัง สติเป็น ธรรมเครื่องกันนิวรรณ์ แล้วก็ ปัญญา เราจะต้องศึกษาให้เข้าใจ ให้รู้จักรูปธรรมนามธรรมก่อน เอารูปเอานามมาเป็นอารมณ์ของสติ และรูปนามที่จะเป็นอารมณ์ของสติได้ รูปนามนั้น ต้องเป็น “ปัจจุบัน” เป็นอดีตก็ดูไม่ได้ เพราะมันดับไปแล้ว เป็นอนาคตก็ดูไม่ได้ เพราะมันยังไม่เกิด ในบทบาทเทภรัตตสูตร บาลีกล่าวไว้ว่า อะติตัง นานวาคะเมยยะ ไม่ให้คำนึงถึงอดีต นับปะฏิกังขา อะนาคะตัง ไม่ให้ไปหวังหรือ จ้องดูอารมณ์ที่ยังไม่เกิด ไม่ให้นึกคำนึงถึงอนาคต ปัจจุบันนัญญะ โย ธัมมัง ตตตะ ตตตะ วิปัสสะติ อารมณ์คือรูปนามใดๆ ที่เป็นปัจจุบัน ให้ดูลงไป ในอารมณ์นั้น

เน้นด้วยว่า ตตตะ ตตตะ วิปัสสะติ ดูลงไป ตั้งสติลงไป ใช้ปัญญากำหนดเข้าใจลงไปว่า

อารมณ์ที่สติจับอยู่นั้นเป็นรูปอะไร เป็นนามอะไร จะได้ไม่มีความสงสัย และจะได้เข้าใจในรูปนามนั้น ค่อยๆ เข้าใจไปเรื่อยๆ จะได้ความแจ่มแจ้ง อะสังหิรัง อะสังกุปปัง ต้องไม่ให้เกิดเคลื่อนให้อยู่กับปัจจุบันไปเรื่อยๆ

เพราะฉะนั้น ท่านจึงบอกว่า ต้องอาศัยความเพียร **อาตาศิ** แปลว่า ความเพียรที่ยังกิเลสให้ร้อน การรับรู้อารมณ์ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย อารมณ์ทั้ง ๕ อย่างนี้ที่เป็น อกุศลอารมณ์ อารมณ์ที่น่าปรารถนาเพลิดเพลิน เขาเรียก “กามคุณ อารมณ์” กามะ อารมณ์เป็นที่น่าใคร่ น่าพึงพอใจ คือ ประโยชน์ มันทำให้เราเพลิดเพลิน ยินดี สุขสบาย เป็นกามคุณ เพราะฉะนั้น ในเวลาปฏิบัติธรรม ท่านจึงต้องอาศัยความเพียร ยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ปัจจุบัน ตั้งสติ จับสติมาตั้งไว้ที่อารมณ์ปัจจุบัน ท่านบอกว่า นิสินโน วา นิสินโนมหิตติ ปะชานาติ เมื่อนั่งก็ให้รู้ชัดว่านั่ง และท่านบอกว่าใครนั่ง โภ นิสีหะติ ใครนั่ง ในวิสุทธิมรรค กัสสะ นิสีหะนัง การนั่งของใคร ออที่นั่นอยู่นี่ ปัญญาเข้าใจแล้ว สติเขาจับให้ปัญญาเข้าใจว่า “รูป” นั้น เพราะฉะนั้น ผู้นั่งไม่มี เป็นนั่งของใคร ก็ไม่มี

ที่ท่านใช้คำว่า มุตเต มุตตะมัตตัง... สักแต่ว่าทราบ ว่า มันเป็นรูปนั่งเท่านั้นเอง ไม่ปรุงแต่งว่าเป็นใครนั่ง สติกับปัญญาทำงานพร้อมกัน โดยอาศัยความเพียร ความเพียรตั้งสติไว้ในปัจจุบัน ไม่ให้เกิดเคลื่อนไม่ให้เกิดเคลื่อน เมื่อสติปัญญาอยู่กับอารมณ์ปัจจุบัน ความโลภ ความยินดีก็ไม่เกิด ความไม่รู้ไม่เข้าใจก็ไม่เกิด เพราะปัญญาเขากำลังเกิดอยู่ ความโกรธ ความไม่พอใจ ความไม่ยินดีก็ไม่เกิด โลกเกิดไม่ได้ โกรธเกิดไม่ได้ หลงเกิดไม่ได้ ในขณะที่สติสัมปชัญญะอยู่กับอารมณ์ปัจจุบัน

นี่แหละที่ท่านบอกว่า **อาตาศิ** แปลว่าความเพียรที่ยังกิเลสให้ร้อน กิเลสมันเกิดไม่ได้ มันร้อน เพราะสติปัญญาเข้าไปรู้ เข้าไปเข้าใจ รูปนาม แล้วถ้ารู้แบบนี้ไปเรื่อยๆ ท่านบอกว่าอย่างน้อย ๗ วัน ถ้ามีบุญบารมีที่หลากหลาย ท่านบอกว่า ๗ วันบรรลุตธรรม พระพุทธองค์ให้เวลาไว้ว่า ๗ วัน สูงที่สุดถึง ๗ ปี ถ้าไม่เป็นพระอนาคามี ก็เป็นพระอรหันต์ในชาตินี้แหละ นั่นหมายความว่า สติสัมปชัญญะ อาศัยความเพียรยกขึ้นสู่อารมณ์ปัจจุบัน ไม่เคลื่อนเคลื่อน เป็นไปอย่างนี้ ไม่ขาดสาย ทั้งวันทั้งคืน เป็นไปติดต่อกัน

การเข้าไปรู้ธรรม เห็นธรรม ตามความเป็นจริงของรูปนาม เรียกว่า “ยถาภูตญาณ” รูปนามมันเป็นอย่างไร รูปนามตามที่เป็นจริง นั่นก็คือ มันเป็นอนิจจัง ไม่เที่ยง มันเกิด มันดับ มันเป็นทุกข์ คือแตกสลายอยู่ตลอดเวลา ไม่มีอะไรมันคงดำรงอยู่ได้เลย มันเป็นอนัตตา คือไม่อยู่ในบังคับบัญชาของใคร ไม่ให้เกิดก็ไม่ได้ ไม่ให้ดับก็ไม่ได้ เป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของเขา มีเหตุมีปัจจัยก็เกิด หมดเหตุหมดปัจจัยก็ดับ เข้าไปสัมผัสเข้าไปรู้ ถ้าญาณทัสนะอันนั้นเกิดขึ้น เรียกว่า วิปัสสนาปัญญา หรือเรียกว่า วิปัสสนาญาณ แปลว่า ญาณที่เข้าไปเห็นแจ้ง

เราควรนำการจากไปของท่าน มาเตือนใจไม่ให้ประมาท

งานปลงสรีรสังขาร
หลวงพ่อัมมานันทมหาเถระ ที่ จ.ลำปาง

ก็ไม่ได้เห็นแจ้งอะไรอื่น เห็นแจ้ง รูปธรรม นาม-
ธรรมนี้แหละ

ค. ทนทางแก้ไขอุปสรรคในการปฏิบัติ

ที่นี่ ระหว่างทาง ผู้ปฏิบัติจะรู้ว่า มีอุปสรรค
ก็คือ กิเลส คอยจะรบกวนอยู่ ๕ ประการ
ที่เรียกว่า นินวณฺห์ แปลว่ากิเลสเป็นเครื่องกางกั้น
ไม่ให้บรรลุความดี ท่านอาจารย์พระครูธรรมธร
สุนต์ เป็นพระมหาเถระที่สนใจศึกษาคัมภีร์
ปัญฐาน ได้ทฤษฎีได้หลักการ เพราะว่าเป็นปัญญา
สัพพัญญุตญาณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ที่จริงคัมภีร์ปัญฐานนี้ เรานำเอามาปฏิบัติ
ก็คงไม่ไหว เพียงแต่ได้รู้ทฤษฎี หลักการ เพราะ
ว่าเป็นปัญญาสัพพัญญุตญาณของพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้า แต่ก็ทำให้เราเพลิดเพลิด ได้ความรู้อ
ได้สัมมาทิฐิ ได้ความมั่นคง

แต่ถ้าจะมั่นคงจริงๆ แล้ว หลักธรรมจริงๆ เรา
ก็ต้องกลับถอยหลังลงมาหาสติปัญฐาน หรือ
เอกายนมรรค มาเดินทางสายเอกนี้ ทางสายเอก
นี้พระพุทธองค์ตรัสว่า เอเสวะ มัคโค นัตถัญญู
ทางนี้เท่านั้นไม่มีทางอื่น ทัสเสนัสสะ วิสุทธิยา
เพื่อความเห็นที่ถูกต้อง เอตัญญิ ตุมहे ปะฏิ-
ปัชชะถะ เมื่อท่านทั้งหลายดำเนิน หรือปฏิบัติ
ไปในทางนั้น มาร์สเสตัง ปะโมหะนัง อันเป็น
ที่ลุ่มหลงของมารและเสนามาร เอตัญญิ ตุมहे

ปะฏิปัณา เมื่อท่านทั้งหลายดำเนินไปในทาง
นั้น ทุกข์สันตัง กะริสสะถะ จะกระทำที่สุด
แห่งกองทุกข์ได้

**น้อมนำการจากไปของพระอาจารย์สุนต์
นันทิโก มาเป็นบุญกุศล ให้ตั้งอยู่ในความ
ไม่ประมาท**

ท่านพระอาจารย์สุนต์ ท่านบริจาคร่างเป็น
อาจารย์ใหญ่ให้นักศึกษาได้เรียน เราน้อมเข้ามา
หาตัวเองว่า เอวัง ธัมโม เราก็จะต้องเป็นอย่างนี้
เอวัง ภาวี เราเองเราก็ต้องเป็นอย่างนี้เป็น
ธรรมดา เอวัง อะนะติโต ไม่ล่วงพ้นความเป็น
อย่างนี้ไปได้ เพราะฉะนั้น ตะเถวาหัง มะริสสามิ
เราทั้งหลาย แม้เป็นพระ ก็จะต้องมรณภาพ
เหมือนท่านเหมือนกัน เป็นโยมก็จะต้องถึงแก
อนิจกรรมเหมือนกัน เมื่อคิดได้แบบนี้ เราจะ
ได้ตั้งอยู่ในอัปมาทธรรม ความไม่ประมาท

ตั้งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อน
ที่จะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ได้ทรงตรัสไว้ว่า
ชะยะธัมมา วัชชะธัมมา สังขารา สังขารทั้งหลาย
มีอันสิ้นไปเสื่อมไปเป็นธรรมดา อัปปะมาเทนนะ
สัมปาเทถะ เธอทั้งหลายจงยังความไม่ประมาท
ให้ถึงพร้อมเถิด ความไม่ประมาทอันนี้ ท่านขยาย
ความไว้ในพระบาลีว่า ได้แก่ สติ ในสติปัญฐาน
ที่ท่านบอกว่า สติเอวะ ปัญฐานัง สติปัญฐานัง
สตินั้นแหละ เป็นสติปัญฐาน เพราะเป็นตัวนำ
ให้เกิดปัญญา เข้าไปรู้แจ้งเห็นจริงในรูปธรรม
นามธรรม

และเมื่อใครก็ตาม เข้าไปเห็นตามจริงใน
รูปธรรมนามธรรม ท่านตรัสไว้ว่า สัพเพ สังขารา
อะนิจจาติ ยะทา ปัญญาเย ปัสสะติ เมื่อใด
บุคคลมาเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลายทั้ง
ปวงไม่เที่ยง อะถะ นิพพินทะติ ทุกเข เมื่อนั้นจะ
เบื่อหน่ายในทุกข์ ก็คือเบื่อหน่ายในรูปนาม พอไป

เห็นรูปนามไม่เที่ยงก็จะเบื่อหน่าย สัพเพ สังขารา ทุกขาติ ยथा ปัญญาเย ปัสสະติ เมื่อใดบุคคล มาเห็นด้วยปัญญาว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็น ทุกข์ เมื่อนั้นก็จะเบื่อหน่ายในทุกข์ เห็นสังขาร ไม่เที่ยงก็เบื่อหน่าย เห็นสังขารว่าเป็นทุกข์ก็เบื่อ หน่ายในทุกข์ ก็คือสังขารนั่นเอง สัพเพ อัมมา อะนัตตาติ ยथा ปัญญาเย ปัสสະติ เมื่อใด บุคคลมาเห็นด้วยปัญญาว่า ธรรมทั้งหลายทั้งปวง เป็นอนัตตา เมื่อนั้นก็จะเบื่อหน่ายในทุกข์ อีกเช่น เดียวกัน

นิพพานัง ประมะมัง สุขัง พระนิพพานเป็นสุข อย่างยิ่ง นี่เราหมายความว่า นิพพานเป็นปรมาตม- ธรรม นิพพานเที่ยง เป็นสุข แต่เป็นอนัตตา พระนิพพานมีความหมายว่า ชั้นระดับ ท่านก็ อนุโลมเรียกโดยปริยาย เวลากิเลสดับว่า สอุปาทิเสสนิพพาน เวลาพระอรหันต์มี พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นต้น เสด็จดับชั้นธ ปรินิพพาน เขาเรียกว่า อนุปาติเสสนิพพาน แปลว่า ดับชั้นธ ชั้นระดับก็เป็นนิพพาน กิเลสดับ ก็เป็นนิพพาน แต่ท่านใช้คำว่านิพพานโดยปริยาย ไม่ใช่ นิพพานปรมาตม คือไม่ใช่ นิพพานโดยองค์

วันตะโลกามีโส...เป็นผู้คลายอาภิส ไม่ติดในลาภยศ

ธรรม พระนิพพานโดยองค์ธรรมนั้น ท่านกล่าว ไว้ว่า เอกังเยวะ มี ๑ เท่านั้น ไม่มี ๒ หรือ ๓ มี ๑ เท่านั้น แล้วก็พระนิพพาน (ในมงคลสูตร ท่านว่า นิพพานะ สัจฉิกิริยา จะ เอตัมมังคะละ- มุตตะมัง) ยังรวมเอาพระอรหันต์ผลเข้าไปอีกด้วย

วันนี้ได้แสดงพระธรรมเทศนาในเรื่องชีวิต ของท่านพระอาจารย์สุมนต์ นันทิโก ซึ่งเป็นพระ มหาเถระ ที่เป็นที่เคารพรักของเราเหล่าพุทธ บริษัททั้งหลาย ทั้งฝ่ายพระภิกษุและญาติโยม พระเดชพระคุณท่านได้มรณภาพไปแล้ว ตาม คติธรรมดาของชีวิตที่ว่า สัพเพ สัตตา มะริสสันติ สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจะต้องตาย มะระณันตัง ทิ ชีวิตัง ชีวิตนั้นมีความตายเป็นที่สุด เราได้มา เกิดร่วมวันทันกัน ได้มาพบปะกัน ได้มาเคารพ นับถือกัน ผู้ที่จากไปแล้ว เราก็ได้มีโอกาสมา แสดงความอาลัยระลึกถึง มาแสดงความเคารพ คารวะ มาแสดงการขอขมาลาโทษ ที่อาจจะมีการล่วงเกินไป และก็มีส่วนร่วมกันที่ได้บำเพ็ญ กุศลในส่วนต่างๆ

ก็ขอให้กุศลที่เราทั้งหลายได้ร่วมกันบำเพ็ญ ให้แล้วนี้ ทั้งในส่วนทานมัยกุศล สीलมัยกุศล ภาวนามัยกุศล จงประมวลรวมกันมา อุทิศเป็น กัลปณาผล ถวายแด่ท่านอาจารย์สุมนต์ นันทิโก ในสัมปรายภพ สมตามเจตนาปรารถนาที่ทุกๆ ท่าน ร่วมกันอุทิศไปให้ ขอให้ท่านอาจารย์ได้ประสบ สันติสุข มีความสุขในสัมปรายภพที่ท่านไปเกิด แล้วยิ่งๆ ขึ้นไป และขอให้เจตนาปรารถนาที่ท่าน ได้ปรารถนาสิ่งใดไว้ ก็ขอให้เจตนาอันนั้น โดย เฉพาะอย่างสูงสุดคือ ได้เข้าไปรู้ธรรม เห็นธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามารถ ทำตนให้พ้นจากกองกิเลสและกองทุกข์ได้ใน ที่สุด ได้แสดงพระธรรมเทศนามา ก็พอสมควร แก่เวลา เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

พระธรรมเทศนา

พระมหาประพนธ์ ฐมฺมาลฺงกาโร

“สืบสานปณิธานของหลวงปู่ สืบต่อปริยัติ - ปฏิบัติ พระสังฆธรรม”

อัชเชวะ กิจจะมาตปปัง โภ ชัญญา มะระณัง สุเว ณ โอกาสนี้ จะได้แสดงพระธรรมเทศนา เนื่องในงานบำเพ็ญกุศล สวดพระอภิธรรมหลวงปู่ พระครูธรรมธรรสมุนต์ นันทิโก อดีตเจ้าอาวาส วัดจากแดง ซึ่งท่านจากพวกเราไป ก่อนจะถึงวัน วิสาขบูชา ก็ทำให้ศรัทธาญาติโยม สาธุชน คณะศิษยานุศิษย์ คณะสงฆ์ องค์เถรทุกรูป เศร้าโศก เสียใจในการจากไปของหลวงปู่ ซึ่งเป็นร่วมพิธี ร่มโพธิ์ ให้ลูกศิษย์มายาวนาน การจากไปนั้น ไม่มีใครสามารถใช้เวทมนตร์คาถา หรือใช้ยาห้าม “มรณภัย” คือความตายได้

องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า “อัชเชวะ กิจจะมาตปปัง โภ ชัญญา มะระณัง สุเว” กิจที่ต้องทำ ต้องทำเสียวันนี้ ใครเล่าจะรู้ว่าชาติหน้ากับพรุ่งนี้ อะไรจะมาถึงก่อน เราก็นี้กัว่า ชาติหน้าอีกนาน เรายังอายุน้อยอยู่ พรุ่งนี้มาถึง ก่อนแน่นอน ในวันที่หลวงปู่จากเราไป วันนั้น ร่างกายท่านแข็งแรงมาก ลูกขึ้นมาสนทนาได้

ทุกอย่าง ดูแล้วหลวงพ่อน่าจะอยู่ต่อถึงพรุ่งนี้ ได้สบายๆ พระสงฆ์และผู้เฝ้าไข้ เมื่อเสร็จก็กลับมา วัด พอกลับมาได้ไม่นาน ทางโรงพยาบาลก็ แจ้งมาว่าหลวงปู่จะจำวัด แต่ชีพจรลดลงๆ ความดันลดลง ทุกอย่างลดลง ก็ให้ทางวัดรีบไปโรงพยาบาล ทางโรงพยาบาลเชิญหมอใหญ่มาดู หมอสั่งฉีดยากระตุ้น จะกระตุ้นอย่างไรก็ไม่ดีขึ้น แล้ว พระก็บอกพระอาจารย์ว่า ทางโรงพยาบาล แจ้งมา ตอนนั้นประมาณเที่ยงคืน ก็เรียกคนขับ รถออกจากวัด ประมาณเที่ยงคืนครึ่ง เดินทางไปถึงโรงพยาบาลก็ตีหนึ่ง

พอไปถึงโรงพยาบาล เห็นหน้าพยาบาล ก็พอ จะรู้ว่าอะไรเกิดขึ้น พอทราบที่ไม่ทันแล้ว เครื่องวัดชีพจรก็ดับแล้ว เครื่องอื่นๆ ก็ดับหมดแล้ว ไป ถึง ก็ยืนสวดถวายหลวงปู่เลย พอสวดถวายจบ ก็มีแปลกอยู่อย่างหนึ่งคือ เครื่องที่ดับไปแล้ว กลับติดขึ้นมาใหม่นับ ๑ - ๒ - ๓ ไปถึง ๖๕ แล้ว เครื่องก็นิ่งอยู่สักพักที่ ๖๕ แล้วก็ดับวูบลง คิด

ว่านั่นหลวงพ่อกับเรารู้ ที่พวกเราคิดว่าหลวงพ่อน่าจะอยู่ได้ถึงวันพรุ่งนี้ แต่กลับไม่ใช่ ทั้งๆ ที่หลวงพ่อดูแข็งแรงที่สุดในวันที่จากพวกเราไป

ฉะนั้น พรุ่งนี้กับชาติหน้า อันไหนจะมาถึงก่อนกัน ชาติหน้ามาก่อนวันพรุ่งนี้ วันนั้นแข็งแรง หลวงพ่อน่าจะอยู่กับเราไปอีกหลายปี หลวงพ่อพูดรู้เรื่องทุกอย่าง ยกมือยกไม้ ขยับตัว พูดได้ พอดี อัดเสียงมา เสียงที่อัดไว้ไม่ชัด วันนี้เลยไม่อยากเปิดให้ฟัง อัดเสียงสุดท้ายของหลวงพ่เอาไว้ หลวงพ่อพูดทีเล่นทีจริง ของหลวงพ่ที่อยู่ในห้องจะอย่างไร หลวงพ่บอกให้ถวายสงฆ์ ยกให้คณะสงฆ์ทั้งหมด ของที่อยู่ในห้องมีอะไรบ้าง พระก็อัดเสียงเอาไว้ ของที่อยู่ในห้องไม่มีอะไร ถวายสงฆ์ไม่ต้องให้ใคร บันทึกเสียงสุดท้าย เพราะท่านพูดได้ ท่านแข็งแรงขนาดนี้ ก็ลองบันทึกเสียงไว้ฟังเล่นๆ แต่สุดท้ายก็เป็นวันที่ท่านจากพวกเราไป อันนี้ฝากญาติโยมสาธุชน ให้เป็นข้อคิด พิจารณา คือ ความเพียร เป็นกิจที่เราต้องทำเสียแต่วันนี้ ใครเล่าจะรู้ว่า ความตายจะมาถึงวันพรุ่งนี้

ความเพียรคืออะไร คือ การทำบุญ ทำกุศล เพียรทำในสัมปทา ๔ ต้องรีบทำตั้งแต่วันนี้ ไม่มีใครรู้หรือกว่าชาติหน้ากับพรุ่งนี้ อะไรจะมาถึงก่อน

กราบขอขมาหลวงพ่ ก่อนส่งสรีระท่านกลับไป รพ.จุฬาฯ

สืบสานปณิธานของหลวงพ่

๑. **เกี่ยวกับงานของหลวงพ่** หลังจากวันนี้เป็นต้นไป ทุก ๑๕ วัน จะมีการสวดมาติกาบังสุกุล ถวายแล้วทำบุญครบ ๕๐ วัน ในวันที่ ๕ กรกฎาคม เชิญญาติโยมมาทำบุญ เลี้ยงเพล สวดมาติกา จากนั้น ทำบุญครบ ๑๐๐ วัน วันที่ ๒๔ สิงหาคม

๒. หลังจากนั้นจะตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา **พระไตรปิฎก** ตามพินัยกรรมของท่านที่มอบไว้ พินัยกรรมข้อสุดท้าย ข้อ ๕ ขอให้พระสงฆ์องค์เถรและศรัทธาญาติโยม สาธุชน ช่วยกันรักษา ปรียัติศาสนาและปฏิบัติศาสนา ให้ดำรงอยู่คู่วัดและประเทศชาติสืบต่อไป

เมื่อมีพินัยกรรมข้อนี้แล้ว สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ท่านก็เลยบอกมาทางลูกศิษย์ว่า ในเมื่อหลวงพ่สมุณต์ ท่านมีประสงค์อย่างนี้ เสนอแนะให้ตั้งกองทุนศึกษาพระไตรปิฎก ตามความประสงค์ของหลวงพ่ พระครูธรรมธรสมุณต์ ซึ่งตรงนี้ ก็จะได้ทำตามความประสงค์ของท่านต่อไป

๓. และข้อต่อมา **จะสานงานขาดกต่อให้จบ** ทราบว่า โยมกิงกาญจน์ อารักษ์พุทธนันทะเองงานขาดกไปสานต่อ ไปวาดภาพต่อให้สมบูรณ์

๔. **งานตัดประโยคบาลี** แปลเพื่อสวดสาธยาย คือพระไตรปิฎกทั้งหมด ที่วัดจากแดงเคยเอามาสวดสาธยาย ตั้งแต่ต้นจนจบ สวดบาลีอย่าง

เดียว แพล อธิบายขยายความ ขยายความ สวดบาลีและแปล ใช้เวลา ๔ เดือนจบ เคย สวดได้เจ็ดยี่วัดจากแดง ใช้เวลา ๔ เดือน แต่ หลวงพ่อบอกว่าสวดบาลีอย่างเดียว วันไหน มหาประนอนไม่ลงแปล ไม่อธิบาย คนก็สวดแต่ บาลี วันไหนได้ลงไปแปลไปอธิบาย เขาก็ได้ สวดบาลีด้วย ได้ฟังด้วย **เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน ตัด บาลีประโยคหนึ่ง แปลประโยคหนึ่ง หลวงพ่อ จะช่วยทำ** ซึ่งก็ทราบว่ามีพระในวัดหลายองค์ก็ สานต่อ แต่ไม่รู้ไปถึงไหนแล้ว ผากอาจารย์รุ่งอรุณ (จันทร์สงคราม) ช่วยตามงานนี้ด้วย

๕. **งานสวด สารายพระไตรปิฎก** ที่วัด จากแดงได้ทำตั้งแต่ต้นจนจบ เป็นตัวอย่าง หลังจากนั้นไปจัดที่ยุวพุทธฯ จัดที่โรงพยาบาล สงฆ์ จัดที่โรงพยาบาลศิริราช วัดมเหยงคณ์ จน กระทั่งไปสวดที่ใต้ต้นโพธิ์ พุทธคยา ก็ทีมงาน วัดจากแดงนี้แหละ ไปนำสวดและสาราย

๖. **การสวดสารายพระไตรปิฎกระดับ นานาชาติ** เพราะฉะนั้น การสวดสารายพระ ไตรปิฎก ทีมงานวัดจากแดงเป็นแนวหน้า เดือน ต่อไป วันที่ ๒๑-๒๓ ทางประเทศสิงคโปร์ อยาก จะจัดสวดสารายพระไตรปิฎก เจ้าอาวาส ที่สิงคโปร์ก็มีจดหมายมาถึงโดยตรง ขอให้อาตมา และทีมงานไปจัดสวดพระไตรปิฎกให้ชาวสิงคโปร์ ฟัง ตอนนี้นานาชาติรู้จักว่า ถ้าจะสวดสาราย พระไตรปิฎก ต้องมีวัดจากแดงมาสวดด้วย แปลด้วย **สรุปให้ฟังด้วย**

ดังนั้น การตัดบาลีประโยคหนึ่ง แปลประโยค หนึ่ง หลวงพ่อก็เห็นว่าน่าจะทำ เป็นงานที่กำลัง มองหาอาสาสมัครอยู่ ใครจะช่วยสานงานต่อ เนื่อง ไม่มีอะไรหอรอก บาลีเขาก็มีอยู่แล้ว แปลก็มี อยู่แล้ว **เพียงแต่ตัดบาลีประโยคหนึ่ง แปลประโยค หนึ่ง บาลีสีหนึ่ง แปลสีหนึ่ง ทำเป็นเล่มออกมา**

ทีละเล่มๆ ที่วัดก็ทำไปหลายเล่มแล้ว แล้วมานั่ง สวดสาราย และที่ไปทำให้ยุวพุทธฯ นั้นคัดเอา เรื่องที่สำคัญๆ แต่ที่วัดจากแดงทำทีละเล่มๆ

เอาละ งานที่หลวงพ่อยากให้ทำ พวกเรา ก็คงช่วยกันทำต่อไป

๗. **งานก่อสร้างอาคารเรียนพระไตรปิฎก และห้องสมุด** ซึ่งตอนนี้ หลังจาก ๒ เดือนที่ผ่านมา มีการถวายพระไตรปิฎกฉบับประชาชน โดย มูลนิธิพระไตรปิฎกเพื่อประชาชน ได้นิมนต์พระ-เถระจากวัดต่างๆ ตลอดจนตัวแทนมหาสมณสภา มาจุฬาลงกรณ ไปรับพระไตรปิฎกฉบับประชาชนของ อ.สุชีพ ปุญญานุภาพ ที่วัดบวรฯ หลายวัดก็รับ จากสมเด็จพระสังฆราชโดยตรง

ในงานบำเพ็ญกุศลถวายหลวงพ่อกินแรก

อาตมาก็เป็นตัวแทนของวัดจากแดงไปรับ พอรับเสร็จแล้ว อาตมาก็บอก **โยมประเสริฐ เลิศอัศวลักษณ์** เจ้าภาพผู้พิมพ์พระไตรปิฎก เพื่อประชาชนว่า ก็ได้ประโยชน์นะ แต่บางองค์ ท่านเอาไป คงไม่มีเวลาอ่านหอรอก หาวิธีอย่างไร ให้ท่านอ่านเถอะ จะได้ประโยชน์มากกว่าถวาย หนังสือ โยมประเสริฐได้ฟังก็ถามว่าทำอย่างไร หนังสือที่ผมพิมพ์ถวายแล้วพระจะได้อ่าน **“โยม อาตมามีวิธี”** ปรึกษากันที่หอพระไตรปิฎก นานาชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (มีอาตมา ท่านพระมหาไพโรจน์ และอาจารย์แม่ชีวิมุตติยา)

จุดเริ่มต้น อาตมาก็บรรยายให้ฟัง จากนั้นทีมงานก็มาประชุมที่วัดจากแดงต่อ แล้วยกทีมงานทั้งหมด ไปดูงานการศึกษาพระไตรปิฎกที่สหภาพเมียนมา ก็จะมีวัดจากแดง, ร.ร.รุ่งอรุณ วิทยาลัยนานาชาติ, วัดระฆัง และอีกหลายวัดรวมๆ กัน ทีมงานไปดูเสร็จแล้ว ทุกคนกลับมาก็มาเริ่มโครงการพระไตรปิฎกสำหรับเยาวชน พระไตรปิฎกสำหรับพระ พระไตรปิฎกสำหรับโยม ตอนนี้กำลังแปลข้อมูลพระไตรปิฎกสำหรับเยาวชน เป็นระบบ Active Learning ทำอย่างไรการเรียนพระไตรปิฎกจึงจะไม่น่าเบื่อ เจาะลึก เสียเวลาน้อย เรียนแล้วใช้ได้เลย ตอนนี้กำลังแปลข้อมูล แปลเสร็จแล้ว กำลังจะทดลองใช้ ซึ่งเป็นระบบที่พม่าใช้มาแล้วประสบความสำเร็จ

หลังจากนั้น พระไตรปิฎกฉบับประชาชนก็จะเปิดสอบ โยมประเสริฐบอกว่า ใครก็ตามที่

สามารถจำสารบัญได้ จะมีรางวัลให้ เรียกว่า “บุชาธรรม” เอาเฉพาะแค่สารบัญนะ ยังไม่เอาเนื้อหา ถ้าใครจำได้ หรือว่าสอบผ่าน งานนี้โยมประเสริฐซึ่งเป็นนักธุรกิจ จะจัดงบประมาณเป็นทุนให้กับการสอบพระไตรปิฎก ยังไม่เจาะลึกถึงเนื้อหา ชั้นแรกเอาแค่สารบัญให้ได้ก่อน

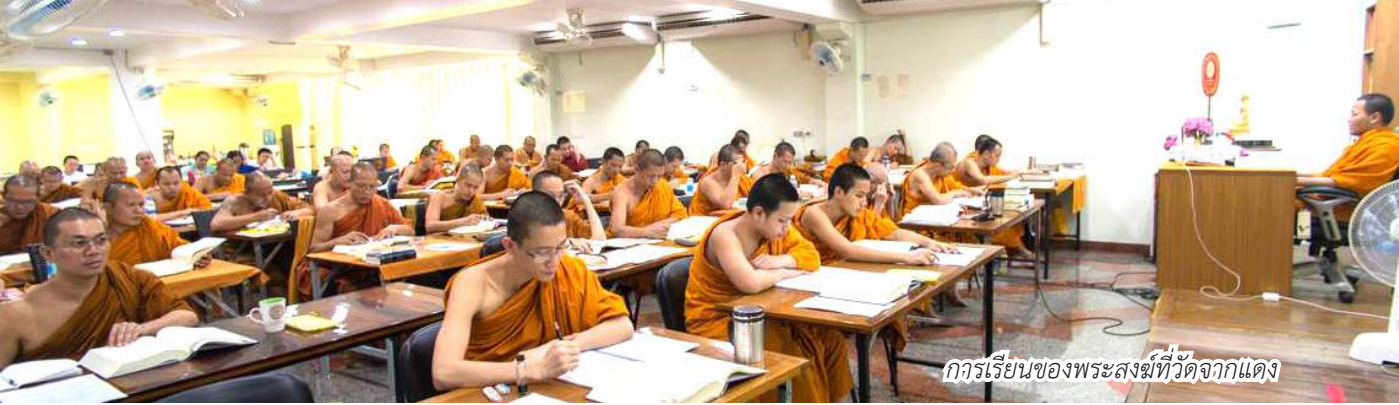
การสอบพระผู้ทรงพระไตรปิฎกในพม่านับเป็นแรงบันดาลใจในการจัดสอบพระไตรปิฎกในวัดจากแดง และประเทศไทยต่อไป

แต่ของอาตมาก็ต่อไปอีก เอาทีละเล่ม ส่วนพระไตรปิฎกสรุป สอบทีละเล่ม ปีนี้อ่านเล่มนี้จบก็สอบเล่มนี้เลย มีวุฒิปัตรให้ ข้อสอบนำเข้ามาจากเมืองนอก จากต่างประเทศเข้ามา เพื่อให้ข้อสอบเป็นมาตรฐานสากล ไม่ใช่เราสอนเองเออเอง ต่างประเทศเขาสอบอย่างไร เราก็สอบอย่างนั้น เราจะนำเข้าข้อสอบ แล้วมาแปล แล้วจัดสอบในระบบนานาชาติ ตอนนี้กำลังเตรียมการทำงานนี้อยู่ จะทำให้พระไทยมีการสอบพระไตรปิฎก และจะมีพระผู้ทรงจำพระไตรปิฎกเกิดขึ้นในประเทศไทยให้ได้

นี่เป็นปณิธานที่กำลังทำ และได้รับแรงสนับสนุน แรงบันดาลใจที่สำคัญจากการไปกราบพระผู้ทรงพระไตรปิฎก คือ ท่านสิรินทรภิกขุวิงสะ (ชื่อพม่า ยอ สยาดอ) ท่านอยู่วัดวิสุทธาราม ได้พาคณะไปดูงานแล้วกราบเรียนท่าน ท่านถามว่าจะจัดการเรียนการสอนพระไตรปิฎกใช้ไหม - ใช้ครับ

เด็กสาว ทั้งรุ่นเล็ก รุ่นสาว และอุบาสกหนุ่มน้อยชาวเมียนมา สอบทรงจำพระอภิธรรม मुखปาฐะ

การเรียนของพระสงฆ์ที่วัดจากแดง

จะจัดสอบพระไตรปิฎกใช้ใหม่ - ใช้ครับ, คนที่ต้องสอบคนแรกรู้ใหม่ว่าใคร - ไม่ทราบครับ, ท่านนั้นแหละต้องสอบ (อาตมา) จะจัดสอบพระไตรปิฎกท่านเองต้องสอบด้วย

อาตมาต้องลงสนามสอบด้วย ลงในฐานะนักศึกษา และจะมีพระเถระจากพม่ามาจัดสอบให้เลย อาตมาก็ต้องเป็นนักเรียนด้วย เอาทีละเล่มๆ ถ้าบอกว่าตัวเองไม่สอบ ไม่ท่อง จะไปสอนคนอื่น ไม่เหมาะ ไม่ควร ดังนั้น ต้องลงมือเอาเอง อาตมาบอกว่า ไม่เป็นไร ท่านไฟโรจน์ก็มาสอบด้วย เอาท่านไฟโรจน์นำด้วย ต้องมีพระไทยเป็นผู้นำ ลงมือสอบให้เห็นสักเล่ม ถึงจะเป็นไปได้ พระผู้ทรงพระไตรปิฎกท่านแนะนำมาอย่างนี้ เอาเป็นว่าตกกระเดาะพลอยใจ รับปากไปแล้ว จะไม่ทำก็กระไรอยู่

เพราะฉะนั้น สิ่งแรกเลย คือ สร้างอาคารเรียนพระไตรปิฎก ตอนที่ที่ได้เจดีย์วัดจากแดงก็มีเรียนอาคารโพธิยาลัยก็มีเรียน มีเรียนทั่วไปหมดเลย แต่อาคารเรียนเรายังไม่มี โพธิยาลัยเป็นที่อยู่ของพระ ก็เอามาเป็นที่เรียนชั้นล่าง ห้องรวมชั้นล่างของโพธิยาลัยก็เป็นห้องสมุด เพราะฉะนั้น ถ้ามีอาคารเรียน อาคารห้องสมุดโดยตรง พระก็จะอยู่เป็นสัดส่วน ญาติโยมมาเรียนบาลีก็ได้ครบ มาเรียนนอภีธรรมก็ได้ครบ มาเรียนพระสูตรก็ได้ครบครบได้ทีเดียว ตอนนี้มีแปลน ออกมาแล้ว มีอยู่ ๒ แปลน แปลนอาคารเรียนห้องสมุด สวยมากงบประมาณ ๖๕ ล้าน อีกแปลนตัดความสวยงามออก เอาความสะอาดกสบาย เหลือ ๓๕ ล้าน ตอนนี

มีเจ้าภาพลงขันให้ทุน ๑๐ ล้าน ประเดิมให้แล้ว ปีนี้ เปิดโอกาสให้ญาติโยม จะร่วมคนละห้องสองห้อง คนละล้าน สองล้าน ก็แล้วแต่

๘. หาทุนสร้างอาคารเรียนพระไตรปิฎก

เจ้าภาพหลักใหญ่ๆ มีแล้ว มีห้องเรียน ๒๐ ห้อง ห้องสมุดขนาดใหญ่ ๒ ห้อง ห้องพักรู ๒ ห้อง ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ครบครัน อยู่ในอาคารเรียน ซึ่งคิดว่าภายใน ๒ ปี ก่อนจะสลายร่างของหลวงพ่อก่อนจะฉาบปกิฉพ อาคารเรียนแห่งนี้ น่าจะเสร็จสิ้นภายใน ๒ ปี คาดการณ์ไว้อย่างนั้น ตอนนี้แปลนเสร็จเมื่อไร ก็จะลงมือสร้างอาคารเรียนพระไตรปิฎก หลังจากนั้นจะจัดการเรียนการสอน จัดการสอบ สำหรับพระ สำหรับโยม สำหรับเยาวชน ร่วมกับองค์กรต่างๆ ตรงนี้ร่วมกับหลายองค์กรนี้ ที่มาร่วมประชุมกัน นี่คือนี่คือ สิ่งที่จะแจ้งให้ทราบเป็นข้อที่ ๘

๙. การฉาบปกิฉพสังฆารของหลวงพ่อก

เป็นอาจารย์ใหญ่ในวัดยังไม่พอ ยังอยากไปเป็นอาจารย์ใหญ่ในโรงพยาบาลอีก ก็ถามทางหมอยาบาลดูว่า หลวงพ่อกจะไปเป็นอาจารย์ใหญ่ก็ปีปกติก็ ๒ ปี ให้หลวงพ่อกเป็นอาจารย์ใหญ่อยู่ในโรงพยาบาลจุฬาฯ ๒ ปี จากนั้นก็ให้เซ็นว่าจะให้โรงพยาบาลจัดการให้เลย หรือทางวัดจะรับกลับก็ระบุไปว่า วัดจะรับกลับมาบำเพ็ญกุศล แล้วก็ช่วงที่รับคืนมาจะตั้งศพสวดก็วัน ก็สวด ๓ วัน แล้วจะทำการฉาบปกิฉพและคาดว่าก่อนจะถึง ๓ วันนั้นงานอะไรๆ ที่หลวงพ่อกได้ทำค้างไว้ก็คงจะทำให้เป็นรูปร่างชัดเจน ภายใน ๒ ปี

๑๐. สำหรับเรื่องกุฎิที่หลวงพ่อกำลังปัจจุบัน พรุ้งนี้จะประชุมสงฆ์ แต่งตั้งให้พระเจ้าไปจัดระเบียบของที่อยู่ในกุฎิหลวงพ่อ ย้ายของใช้ที่ไม่จำเป็นออก เหลือแต่ของใช้ส่วนตัวของท่าน ทำเป็นพิพิธภัณฑ์ “ห้องหลวงพ่อ” แล้วจะจัดนิทรรศการ จัดทำประวัติของท่านตั้งแต่ต้น ซึ่งได้ทำไว้แล้วทำเป็นนิทรรศการ ประวัติหลวงพ่อสมุนต์ ญาติโยมอยากเรียนรู้ประวัติของท่าน ก็มาดู มาศึกษา จนกว่าจะถึงวันฉาปนกิจศพท่าน

พระมหาประนอมมาราบสนทนาอย่างเรียบง่ายกันเอง
ภายในกุฎิเล็กๆ ของหลวงพ่อ

ให้ญาติโยมเห็นว่าพระเถระท่านอยู่อย่างไร ก็ทรงจำท่านว่า ท่านชอบสอน สอนหนังสือ ยังไม่พอ ท่านยังเป็นอาจารย์ใหญ่สอนนักศึกษาแพทย์ ทำการศึกษาเรื่องสรีรวิทยา ดังนั้น กุฎิหลวงพ่อ จะเก็บไว้คงเดิมทุกประการ เพียงแต่เข้าไปดูแลทำความสะอาด ของใช้ทุกชิ้นจะอยู่เหมือนเดิม แต่ระวังไม่ให้ปลวกเข้าไปกิน เท่านั้นเอง จะดูแลรักษาไว้ให้ญาติโยมรับทราบกันว่า เอ๊ะ ทำไมหลวงพ่อจากไปแล้ว ไม่จัดระเบียบห้องละ ไม่หอรอก เพราะ ๑. ท่านทำพินัยกรรมยกให้เป็นสมบัติของสงฆ์ ๒. พระสงฆ์จะมาเป็นพิพิธภัณฑ์ ให้ญาติโยมเข้ามาศึกษาชีวประวัติผลงานของท่าน ของทุกชิ้นของท่าน เราจะไม่แตะ ยกเว้นในลิ้นชัก ท่านบอกว่าในลิ้นชักมีปัจจัยญาติโยม

๒ หมื่น โยมเอามาให้ก่อนไปโรงพยาบาล ญาติแจกท่านก็ทิ้งไว้ให้แล้ว ก็จะไปเปิดดู หลวงพ่อฝากทุกอย่างไว้ให้แล้ว ทุกอย่างต้องดำเนินไปตามพินัยกรรม หรือความประสงค์ของท่าน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาอย่างเต็มที่

ท่านชอบการเรียนการสอน ทำอย่างไรที่การเรียนการสอนที่วัดจากแดงเราจะเป็นแบบ Active Learning ขณะนี้ก็เริ่มทำกันอยู่พรรษาที่ผ่านมา ให้พระทุกวัดมาเรียน Active Learning โดยเอาอาจารย์จากจุฬาฯ ราชภัฏฯ มาสอนวิธีมาอบรมให้พระ ให้พระลงมือทำ ที่สำคัญให้เข้าห้องสมุด ต้องค้น ต้องอ่าน ต้องนำเสนอเป็น ต้องทันสมัย ต้องเจาะลึก และใช้สื่อสมัยใหม่มาช่วย การเรียนธรรมะจะไม่ยากอีกต่อไป

เมื่อเดือนพฤษภาคม ตั้งใจจะเปิด “Pali Made Easy” บาลีเรียนง่าย จะเปิดสนทนาภาษาบาลีให้ พอดีหลวงพ่อบ่วยและจากไป “Pali Made Easy” เลยต้องเก็บไว้ก่อน ตอนนี้เตรียมการได้ ๒๐ บทแล้ว ก็จะสอนเป็น on line ก็คงอีกไม่นาน ญาติโยมจะได้เรียนบาลีแบบหลักสูตรง่ายๆ กัน

หลวงพ่สมุนต์มีปกรติรักการอ่านค้นคว้าศึกษาธรรม

โครงการทำจีวรจากขวดพลาสติก

๑๑. **เรื่องจีวรรีไซเคิลและศูนย์การเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม** เสร็จจากงานหลวงพ่อกแล้ว ก็จะมาจัดระเบียบในเรื่องการเรียนการสอน ตั้งใจจะทำหลักสูตรให้เรียนง่าย เจาะลึก เสียเวลาน้อย และหากใครได้ดูข่าว วัดจากแดงออกอากาศเรื่อง**จีวรรีไซเคิล** ออกทีวีทุกช่องเลย ๓ - ๕ - ๗ - ๘ ตอนเช้าก็ออก ตอนบ่ายก็ออก ตอนเย็นก็ออก ตอนนี้มีคนส่งขวดพลาสติกมาจากทั่วประเทศ ให้เอาตามช่วยทำจีวร จีวรรีไซเคิลที่ผลิตนี้ ไม่ใช่พลาสติกธรรมดา เป็นพลาสติกนาโน จีวรนี้ห่มแล้วเย็นสบาย ไม่อับ ไม่ชื้น ไม่ร้อน ชักง่ายแห้งไว ไม่ยับ

ลักษณะจีวรนี้ อาจจะแพงกว่าจีวรผ้าปกติ เพราะมีฝ้าย มีนาโน หลายอย่างผสมอยู่ในจีวร ทำมาจากขวดพลาสติกน้ำดื่มขนาดกลางที่เราทิ้ง **ขวด ๑๕ ใบได้จีวร ๑ ผืน** ซึ่งไปเอาเทคโนโลยีมาจากมูลนิธิชัยพัฒนาและปตท.GC (บ.ปตท. โกลบอลเคมีคอลจำกัด - มหาชน) ผู้อยู่เบื้องหลังคือมูลนิธิชัยพัฒนา สปอนเซอร์ใหญ่คือ ปตท.GC วัดจากแดงก็ทำเรื่องรีไซเคิล เศษอาหาร เศษผัก ทำปุ๋ย ทำก๊าซ ขยะทุกอย่าง ยกเว้นขยะมีพิษ วัดไม่รับ นอกนั้นวัดจัดการได้หมด ก็ได้เทคโนโลยีได้แรงบันดาลใจ ลงมือทำด้วย **ตอนนี้วัดจากแดง**

ก็เป็นศูนย์เรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม ให้กับเด็กเยาวชน และวัดต่างๆ นอกจากเป็นสำนักเรียนพระไตรปิฎกแล้ว เรื่องสิ่งแวดล้อมเราก็เป็นผู้นำชุมชน อยากรได้ปุ๋ยอินทรีย์ วัดจัดให้โยมได้ ใครอยากได้จีวรนาโนก็เอาขวดน้ำมา ใครอยากได้อะไร ที่วัดก็มีให้ มีการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้แจ้งให้ญาติโยมทราบ ว่า วัดกำลังทำอะไร และทำไปถึงไหน

๑๒. **ซื้อที่ดินขยายวัดเป็นศูนย์การเรียนรู้** เดิมที วัดจากแดงมีที่ ๑๒ ไร่ ซื้อที่อีก ๒๐ ไร่ ตอนนี้อยู่เตรียมถมดิน ไกลจะเสร็จแล้ว พร้อมจะสร้างที่ปฏิบัติที่เรียนได้ ซึ่งบได้จากญาติโยมช่วยกันซื้อที่ดินเรียบร้อยแล้ว พร้อมบุกเบิกและพัฒนาเรื่องการศึกษา ตามปณิธานของหลวงพ่อก

หลวงปู่ทอง (พระพรหมมงคล) วัดพระธาตุศรีจอมทอง เชียงใหม่ ให้ลูกศิษย์โทรมาว่าอย่าเพิ่งสวดเสร็จนะ สวดหลายๆ วัน ท่านยังมาไม่ได้ ยังไม่ได้ปิดคอร์สกรรมฐาน หลวงปู่ทองมางานเมื่อวันก่อน ตอนเป็นหนุ่ม หลวงปู่ทองเปิดสอนอภิธรรม ที่วัดเมืองมาง หลวงพ่อกพระครูธรรมธร สุมนต์เคยไปช่วยสอน ช่วยกันตั้งแต่เป็นหนุ่ม หลวงปู่ทองท่านกลับมาจากพม่า แล้วเปิดสอน

อธิธรรมก่อน แล้วมาเปิดสอนกรรมฐาน แล้วก็สอนกรรมฐานมาตลอด อธิธรรมไม่สอนอีกแล้ว จากนั้นหลวงพ่อกับหลวงปู่ทอง ท่านมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเรื่องการศึกษาเสมอมา

หลวงพ่อกับหลวงปู่ทองที่ไหนอีก ที่จิตตภาวัน ท่านก็ไปสอน วัดสร้อยทอง จิตตภาวัน วัดเมืองมาง ที่ อชว. และสุดท้ายที่วัดจากแดง ตลอดชีวิตของท่านคือการสอนหนังสือ ในวงการพระอธิธรรม มีคนรู้จักท่านมากมาย ลูกศิษย์ ลูกหาเยอะ ที่สำคัญ พระสูตรที่ท่านมักเน้นเสมอ พระสูตรที่ควรอ่านควรเรียน คือ **สังคีตสูตร ทศตตรสูตร** ตอนนี้พระมหากิริติได้มาพิมพ์เป็นเล่มสวยงาม และอธิธรรมก็ดี หลวงพ่อสนใจมาก

สำหรับชาดก หลวงพ่อบอกอ่านเพลิน สุดท้าย ท่านก็มาทำชาดก แต่ยังไม่เสร็จ ท่านก็มาจากไปเสียก่อน เรื่องต่างๆ ที่หลวงพ่อกำทำค้างไว้ และตั้งใจจะทำ สิ่งสำคัญคือ ท่านไม่มีงบประมาณ ท่านไม่ออกเทศน์ มีเท่าไร ทำเท่านั้น สอนเต็มที่ ถ่ายทอดเต็มที่

วันนี้ว่าจะเอาอธิธรรมปิฎกฉบับวัดจากแดง มาแจก แต่งานยุ่งมากๆ เลย อธิธรรมปิฎก ฉบับวัดจากแดง เป็นอักษรขอม ภาพ ๔ สี จิต เจตสิก รูป นิพพาน เขียนด้วยอักษรขอม ภาพ ๔ สี ในยุคอยุธยา โชนนี้มีที่วัดจากแดงและวัดกรองแก้ว สองวัดนี้ มีอธิธรรม ซึ่งเราเขียนว่า วงกลมๆ จิต ๘๘ หรือ ๑๒๑ ดวง เราคิดว่า ท่านอาจารย์โชติเกะ คิดเอง แต่ที่จริง ประเทศไทยมีมาตั้งแต่ยุคอยุธยา แต่อยู่ในอักษรขอม มีภาพ ๔ สี สวยงาม หนังสือชุดนี้ วัดจากแดงมีไม่ครบ วัดกรองแก้วมีมากกว่า แต่เขาไม่ให้ยืม ไม่เป็นไร เขาเก็บรักษาของเขาไว้

บางทีเราบอก อธิธรรมที่เรียนไม่ใช่ของไทย แต่เป็นของพม่า แต่ที่จริงเรามีเรียนกันตั้งแต่ยุค

สมัยอยุธยาแล้ว สมัยอยุธยาเรียนอย่างไร วงกลมๆ ภาพ ๔ สี แต่เขียนด้วยอักษรขอมเท่านั้น ถ้าเรา ได้ดู จะเห็นว่า สมัยก่อนเราก็เรียนนะ ตอนหลัง เห็นมาอยู่ในหลักสูตรนักธรรมเอก เรียกว่า วิชา ปริมาตถธรรม ๔ ออกจากนักธรรมเอกก็ไม่มีคนสอนแล้ว เราเลยไม่รู้ พอหายไปช่วงหนึ่ง เห็น **อาจารย์โชติเกะ** มาเผยแพร่ เห็น **อุเทศิน อุวิลาส** มาเผยแพร่ นี่ถือว่าเป็นวิชาของพม่า ไม่เกี่ยวกับประเทศไทย แต่ที่ไหนได้ พระไทยเรียนกันมาตั้งแต่ โบราณโบราณ เรียนตั้งแต่สมัยสุโขทัยมาแล้ว

ยุคสุโขทัย ใช้ไตรภูมิพระร่วง ยุคอยุธยา ใช้ฎีกามาลัยเทวสูตรเทศน์ ยุครัตนโกสินทร์ ใช้พระเวสสันดรเทศน์ คนเลยขยันทำทาน ยุคสุโขทัย ใช้ไตรภูมิพระร่วงมาเทศน์บ่อยๆ คนเลยกลัวบาปกรรม ตั้งอยู่ในประชาธิปไตย ใครใคร่ค้า ค้า ใครใคร่ขาย ขาย การเรียนไตรภูมิพระร่วง ทุกคนเข้าใจกฎแห่งกรรม เชื่อกรรม เชื่อผลแห่งกรรมอย่างมั่นคง

อยุธยา ใช้ฎีกามาลัยเทวสูตร คนก็กลัวนรก อยากไปสวรรค์ ยุครัตนโกสินทร์ เปลี่ยนการเทศน์ มาเรื่องพระเวสสันดร อาจจะเพราะงบน้อย วัดต้องบูรณะเยอะ หาทุนมาสร้าง มาซ่อม โยมเลยขยันทำบุญ ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

บรรยากาศในห้องเรียนอธิธรรมและปฏิฐานของหลวงพ่อ

การศึกษาพระไตรปิฎก มีมาตั้งแต่สุโขทัย อยุธยา เราไม่ได้ด้อยหรอก แต่เราไม่มีการสืบต่อเท่านั้นเอง ถ้าเราสืบต่อ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน พระไทยก็จะมีองค์ความรู้ ตั้งแต่ปริยัติ ปฏิบัติ อย่างชัดเจน ตอนนี้เราขาดช่วง กระทั่งอ่อนกระแท่น เพราะเรื่องการเมือง การปกครอง ตอนนี่การปกครองสงบแล้ว เราควรเอาพระไตรปิฎกครบชุดมาเรียนต่อได้แล้ว

พระศาสนาตอนนี้กำลังถูกโจมตีจากทุกทิศทาง ทั้งภัยภายนอกก็มาแรง ภัยภายในก็มาแรง ภัยภายในคือ อ่อนปริยัติ อ่อนปฏิบัติ ภัยภายนอกจากศาสนาอื่น จากกฎหมายที่ไม่เห็นคุณค่าศาสนา ภัยภายนอก ภัยภายใน เราจะสู้ได้อย่างไร ปริยัติและปฏิบัติต้องสืบต่อ หากปริยัติเข้มขึ้น ปฏิบัติเข้มแข็ง ก็สามารถต่อสู้ภัยทั้งสองแบบได้

ปริยัติไม่เข้มขึ้น แกรมปฏิบัติก็ไม่เข้มแข็ง ภัยภายนอกมานิดเดียว...ไปแล้ว เรบอกว่าไทยเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก ขอภัย มันไม่ใช่ **ศูนย์กลาง** มันเป็น**ศูนย์กลาง** ไม่ใช่ สระ อา มัน เป็น วอแหวน

ถ้าเป็นศูนย์กลาง คือ แก่นปริยัติจะแน่นมาก แก่นปฏิบัติจะชัดเจน แต่ศูนย์กลางยังไม่แน่น ปริยัติไม่เข้มข้น ถ้าพระยังไม่สามารถทรงพระไตรปิฎกได้ ยังไม่ใช่ศูนย์กลาง เป็นศูนย์กลางคือ ตะข่างนอกบูบเหมือนเปลือกไข่ ตะข่างก็แตก ถ้าหากมันมีเนื้อไขอยู่ข้างใน พอตะข่างก็ไม่แตกง่าย เพราะฉะนั้น ช่วยกันปฏิบัติ ช่วยกันสร้าง ไม่ได้ไปว่าใครนะ ช่วยกันสร้างให้เป็นศูนย์กลางให้ได้ ช่วยกันเรียน ช่วยกันปฏิบัติ ช่วยกันหาวิธีพัฒนาการเรียนการสอน

ถ้าประเทศไทยจะปฏิรูปการศึกษา เราไปดู อ็อกซ์ฟอร์ด เคมบริดจ์ ไม่ต้องเรียนหนังสือมากมาย ขอให้เรียนแบบเจาะลึก อันนี้คือข้อเสนอแนะ ตอนนี้เราเรียนพระไตรปิฎก เราก็แปลพระไตรปิฎกได้ แต่รรถกถาที่แปลพระไตรปิฎกเล่มนี้ เราไม่รู้ ฎีกาที่ไซพระไตรปิฎกเล่มนี้เราไม่รู้ ก็อ่านไปหลายจบ อรรถกถาที่ขยายไม่รู้ ฎีกาไม่รู้ เอ๊ะ พระไตรปิฎกเราก็อ่านไปหลายจบแล้ว ทำไมเราไม่เข้าใจ ไม่กระจ่าง เพราะเราไม่มีการเจาะลึก อันนี้เคมบริดจ์บอกชัดเจน เราไม่เรียนฎีกา ไม่เรียนอรรถกถา บอกได้เลยว่า รู้แค่พระไตรปิฎก

เอวัมเม สุตัง แปลไทยว่า ข้าพเจ้าได้สดับมาแล้วกับหูอย่างนี้ แบบนี้ จบละ

อรรถกถาว่าอย่างไร **เอวัง** คือ ข้าพเจ้าฟังมากับหู ข้าพเจ้าเข้าใจ ข้าพเจ้าจำได้ ข้าพเจ้าไม่ลืม องค์ธรรมของเอวัง คือ สัจญา สติ ทิฎฐิ ปัญญา **เม** ข้าพเจ้า คือใคร คือ ชั้น ๕ ของพระอานนท์

สุตัง คือ ฟัง โสตวิญญาณจิต นั่นคือ องค์ธรรมของ เอวัม เม สุตัง

เอวัมเม สุตัง แปลเป็นภาษาอังกฤษ Heard of before by me ข้าพเจ้าได้ฟังมาแล้วอย่างนี้ คือประโยคกรรมวาจก เป็น passive voice

แต่จริงๆ ได้ฟังมากับหู ไม่ใช่ฟังไม่ได้ศัพท์จับมากระเดียด ต้องฟังปั๊บ เข้าใจ จำได้ ไม่ลืม

ตอนนี้เขาใช้คำว่าอบรม ข่ายคอร์ส Landmark Forum คืออะไร ฟังแบบทะลุทะลวง เราเคยได้ยินบาลีหลักสูตร สุตสฺสูถึ ลภเต ปณฺณิ ฟังได้ดียอมได้ปัญญา หลักสูตรแลนด์มาร์ค ต้องจ่ายก่อน ๑๕,๐๐๐ บาท แล้วจะให้คุณฟัง ๓ วัน ฟังแบบทะลุทะลวง เขาเอาวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าเข้าไปจัดคอร์ส แล้วมาขายให้คนไทยที่รู้เพราะคนชวนไป ยอมเสีย ๑๕,๐๐๐บาท ไปนั่งฟัง ๓ วัน เขาไม่ยอมให้เราฟังก่อน ให้เราจ่ายเงินก่อน เขาบอกวิธีการฟัง ไม่ต้องจด ไม่ต้องจำ ฟังปั๊บ ลงมือทำเลย ให้ฟัง ๔ โมงเช้า ถึง ๔ ทุ่ม ให้ฟังครั้งละ ๓๐ นาที ให้ลงมือทำไม่ให้งง ไม่ให้บันทึก แล้วก็ใช้คำว่า ฟังแบบทะลุทะลวง

พอไปดูในพระไตรปิฎก อ้อ...พระพุทธเจ้าตรัสว่า ฟังแล้วเกิดสุตมยปัญญา ติดตามแล้วเกิดจินตามยปัญญา ทำแล้วเกิดภาวนามยปัญญา เทศนาวสานะ - พอฟังจบ พหู - คนฟังจำนวนมาก โสตาปัตติผลานิ ปาปุณฺณิงสุ - บรรลุพระโสดาบัน ในพระไตรปิฎกประเมินการฟังไว้ ๓ ชั้น

ชั้น ๑ บรรลุเป็นพระอรหันต์ พร้อมทั้งปฏิสัมภิทาญาณ

ชั้น ๒ บรรลุเป็นพระโสดาบัน

ชั้น ๓ คนฟังเข้าใจเกิดสุตมยปัญญา ตั้งอยู่ในกัมมัฏสกตปัญญา ตั้งอยู่ในกุศลกรรมมถ ๑๐ ตั้งอยู่ในไตรสรณคมน์ไม่ทำบาปกรรมอีกต่อไป

นั่นคือการประเมินต่ำสุดในการฟังธรรมขององค์พระพุทธเจ้า

การประเมินผลแบบนี้หาอ่านได้ในธรรมบท ทุกเรื่องเลย ธรรมบททุกเรื่อง ประโยคสุดท้าย มโนปุพฺพงคมา ฌมมา มโนเสฏฺฐจามโนมยามนสา เจ ปทฺฐุเจเน ภาสติ วา กโรติ วา ตโต นํ ทุกขมนเวติ จกฺกํ ว วหโต ปทํฯ พอจบ จกฺกํ ว วหโต ปทํฯ จะเกิดอะไรขึ้น เทศนาวสานะเน ติงสะสะหัสสะ ภิกขุ จะตฺถุหิ ปะฏิสัมภิทาหิ อระหัตตัง ปาปุณฺณิงสุ

พระภิกษุได้บรรลุพระอรหันต์ถึง ๓๐,๐๐๐ รูป พร้อมทั้งได้ปฏิสัมภิทาทั้ง ๔ นี่คือการประเมินผลสูงสุด ถ้าเราไม่ได้เรียนอรรถกถา เราก็แปลธรรมทั้งหลายมีใจเป็นใหญ่ มีใจเป็นหัวหน้า สำเร็จแล้วด้วยใจ ถ้าบุคคลมีใจไม่ดี พูดอยู่กับตาม ทำอยู่กับตาม ทุกข์ย่อมติดตามเขา เหมือนล้อเกวียนหมุนตามรอยเท้าโค

โยมได้บรรลุหรือยัง อ้าวทำไมไม่บรรลุ พระยังบรรลุตั้ง ๓๐,๐๐๐ รูป เรายังไม่บรรลุหรอก เพราะเราไม่ได้เรียนแบบเจาะลึก

เปิดป้าย "ติปิฎกสิกขาลัย" โครงการพระไตรปิฎกศึกษา ที่วัดจากแดง

บางส่วนของฆราวาสญาติโยมร่วมถวายอาลัยหลวงพ่อ

ในอดีต ได้รับทุกข์ ชั้น ๕ ในปัจจุบันก็ได้รับทุกข์ ชั้น ๕ ในชาติต่อๆ มา จนถึงชั้น ๕ ในชาติสุดท้ายก็ได้รับทุกข์

พระจักขุบาล ในชาติที่เป็นจักขุแพทย์ให้ยากับคนไข้จนตาบอด เพราะแค้นมากที่ไม่ได้ค่ารักษาพยาบาล จึงเอายาใส่ให้คนไข้ตาบอดชาตินั้น

คือ มโนปุพพคมมา ธมมา, มโน ตัวนี้ ได้แก่ วิญญาณชั้น ๓ ธมมา ได้แก่ เจตสิกชั้น ๓ ตรงนี้ ถอดองค์ธรรมได้ ๒ อย่าง จากอภิมมัตถสังคหะ และองค์ธรรม ปัจจัย ๒๔ หาองค์ธรรมจาก มโนปุพพคมมา ธมมา หาได้ ๒ อย่าง องค์ธรรมแบบจิต เจตสิก รูป นิพพาน และองค์ธรรมแบบ ปัจจัย ๒๔

มนสา เจ ปทภูเจณ, มนสา แปลว่า จิต ยังไม่บอกว่าจิตก็ดวง ปทภูเจณ เป็นคำขยายอยู่ข้างหลัง แต่ถ้าเอามนเฉยๆ จิต ๘๙ ดวง หรือ ๑๒๑ ดวง พอมีคำว่า มนสา เจ ปทภูเจณ จิตที่ถูกโทสะประทุษร้าย คือจิตโทสะมูลจิต ๒ ดวง

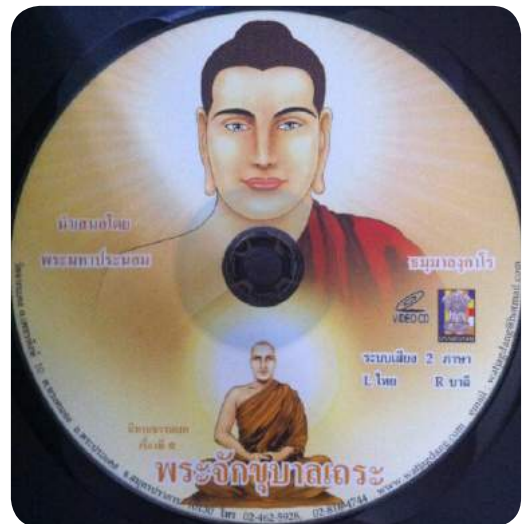
ภาสติ วา กโรติ วา กล่าวอยู่ที่ดี ทำอยู่ที่ดี ทุกข์ย่อมติดตามเขา ชั้น ๕ ในชาตินี้ ทำบาป ทำกรรม รับกรรมไม่ดี รับทุกข์ ชั้น ๕ ในชาติต่อๆ ไป จนถึงพระนิพพาน ก็ได้รับทุกข์ด้วย เหมือนล้อเกวียนหมุนตามรอยเท้าโค

ล้อเกวียนจะหมุนได้ โคได้รับทุกข์ที่ป่า ต้องเอาบ่าดันแอกไป ถ้าเดินไม่ไหวก็โดนปล้ำกั้มกัน บ่าก็เจ็บ ก้นก็เจ็บ จากปล้ำกั้ม ทุกข์ข้างหน้า ทุกข์ข้างหลัง ติดตามคนที่มีใจไม่ดี พุดกั๊ดี ทำกั๊ดี ทุกข์ย่อมติดตามเขาเหมือนกงล้อเกวียนตามรอยเท้าโค ล้อเกวียนหมุนได้ทำให้เกิดทุกข์ที่ป่า ทุกข์ที่ขาหลังฉันทันใด ชั้น ๕ ในอดีตทำกรรม ชั้น ๕

ท่านเลยตกนรก แล้วก็ตาบอดชาติสุดท้าย บุญก็ทำ บาปก็ทำ กุสลา ธัมมา อกุสลา ธัมมา ถึงเวลาจะได้บรรลु แต่ท่านต้องตาบอดก่อน จึงได้บรรลุ

มโนปุพพคมมา ธมมา พุดถึงชั้น ๕ ของพระจักขุบาลในอดีต และชั้น ๕ ของท่านในปัจจุบัน ชั้น ๕ ของท่าน คืออะไร สงขิตเตน ปญจุปาทานกฺขนธา ทุกฺขา ว่าโดยย่อ อุปาทานชั้น ๕ นั้นเป็นทุกข์ ยอมหรือยัง ยอมหรือยัง

ชั้น ๕ เป็นทุกข์ ชั้น ๕ ของทุกคนเป็นทุกข์หมด ไม่ใช่ป่วยนะ นั่งนานก็เป็นทุกข์ ตั้ง ๓ หุ้มาแล้ว ยังเทศน์ไม่จบเลย นั่งจนเมื่อย นั่ง ๖ โมงเย็นถึง ๓ หุ้ มั่นเมื่อย มั่นจึงทุกข์ แล้วใครทำให้ทุกข์

ผลงานเสียงธรรมจากธรรมบท เรื่องพระจักขุบาลเถระ

ก็ชั้น ๕ ทำ เรายอมรับ อ้อ ชั้น ๕ เป็นทุกข์
อย่างนี้เอง

ทุกข์มันเป็นอย่างไร ทุกข์คือสภาพที่เราทน
ได้ยาก ทนไม่ไหว ทุกข์จะบีบคั้น บีบหัวใจเราให้
ยอม ทุกข์คือสภาพที่แผดเผาให้ร่างกายเหงื่อออก
ใจแทบไหม้ ทุกข์คือสภาพที่เราปรุงแต่งจนเกิด
จินตนาการว่า ถ้าเราไม่ขยับ เดี่ยวเราเป็น
อัมพฤกษ์ เดี่ยวเดินไม่ได้ มันปรุงแต่ง สุดท้ายถ้า
มันทนไม่ไหวละ ทุกข์คือสภาพแปรปรวน พอทน
ไหว มันไปปวดที่ใหม่อีกแล้ว นี่คือสภาพของทุกข์

มโนปุพพังคมา ธมมา ชั้น ๕ เป็นวิปัสสนา-
ภูมิ ทำไมพระเหล่านั้นฟังรู้เรื่อง ก็เพราะก่อนหน้า
นั้น ๓ เดือนเต็ม เขาปฏิบัติมาแล้ว เกือบบรรลุ
จะผ่านโคตรภูญาณ

เมื่อยังไม่ผ่านโคตรภูญาณ มัคคญาณ
ผลญาณจึงยังไม่เกิด พอผ่านญาณเหล่านี้ ท่าน
จึงบรรลุธรรม

ชั้น ๕ ของหลวงพ่อมันทุกข์ ถ้ามหลวงพ่
เอาสายยางสอดใหม่ ..ไม่เอา หลวงพ่จะดีขึ้นนะ
จะดีก็จริง แต่เจ็บ (ท่านไม่เอา)

หลวงพ่บอกห้ามเจาะ หลวงพ่เอาสายยาง
เจาะชะหน่อย จะหายใจสบาย หลวงพ่บอก พอ
แล้ว แค่นี้ คือปอดหายใจเหนื่อยนะ เอาสายยาง
เจาะไปช่วยหายใจเหนื่อยนะ หลวงพ่บอก พอ
สอดก็รอด ไม่รอด ไม่เป็นไร แค่นี้ก็ทุกข์พอแล้ว
ไม่ต้องเอาสายยางอะไรมาใส่หรอก อยู่ได้แค่นี้
ก็พอแล้ว เห็นแล้วว่า ชั้น ๕ คือ กองแห่งทุกข์
มันทรมาณ ตอนใช้เครื่องช่วยหายใจ หมอบอกให้
ช่วยคุยกับท่าน เพื่อให้ท่านยอมใส่สายยาง ปอด
จะได้พักผ่อน ก็ลองตะล่อมคุย แต่ท่านบอกว่า
แค่นี้ก็ทุกข์พอแล้ว ชั้น ๕ มันก็หมดสภาพแล้ว
ท่านบอกว่าอีก ๔ วัน ผมก็ไปแล้ว แต่ท่านอยู่
ได้เกิน ๔ วัน หลังจากที่ท่านพูดแล้ว อยู่ได้ถึง ๖ วัน

ชั้น ๕ เป็นทุกข์ เพราะต้องป่วยบนเตียงหรือ
ไม่หอรก ธรรมดาๆ ก็เห็นแล้ว ชั้น ๕ เป็นกอง
แห่งทุกข์ ดังนั้น ญาติโยมต้องยอมนะ ชั้น ๕ เป็น
ทุกข์ ซาติปี ทุกขา การเกิดก็เป็นทุกข์ เกิดมา อุแว้
ประโยคแรก คือ เจ็บเหมือนกัน อุแว้ ที่ ๒ where
เราอยู่ประเทศไทย อุแว้ที่ ๓ กูจะเอา กูจะเอา

พระสมันตมหาปฏิฐานเจดีย์ หนึ่งในผลงานสำคัญที่หลวงพ่
ฝากไว้ด้วยคุณค่าแห่งธรรม (คัมภีร์มหาปฏิฐาน)

อุแว้ ๓ ความหมาย พออยู่ในท้องแม่ ก็เย็น
สบาย ออกนอกท้องแม่ โดนอากาศข้างนอก มัน
แสนเจ็บแสบมาก ๆ ก็อ๊วย อุแว้ที่ ๒ เราเกิดภพภูมิ
ไหน where ? อุแว้ที่ ๓ อยากได้อะไรก็กำมือเอา
สุดท้ายก็เอาไปไม่ได้ แบบมือออก เพราะฉะนั้น
ฝากญาติโยม สาธุชนว่า หลวงพ่ ท่านเห็นทุกข์
ของชั้น ๕ แล้ว หลายคนบอกว่า ทำไมไม่ใส่สาย
ยางให้ท่าน ท่านจะได้สบาย ก็ลองถามดูแล้ว
ท่านไม่เอา ท่านบอกว่า แค่นี้ก็เห็นทุกข์พอแล้ว

วันแห่งการกราบอำลา ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒

นอนอยู่บนเตียงคุยบ้าง รู้บ้าง ไม่รู้บ้าง แต่ท่านบอก **ไม่เอา ไม่เจาะ แค่นี้ก็เห็นทุกข์พอควรแล้ว ขออยู่อีก ๔ วัน** แต่อยู่ได้ถึง ๖ วัน ท่านก็ไปตามกาลเวลาของท่าน เพราะชั้น ๕ เป็นกองแห่งทุกข์ ทุกข์อื่นยิ่งกว่าชั้น ๕ ไม่มี

ปริยัติ ถ้าเราเรียนแล้ว น้อมเข้ามา โยนิโสมนสิการเกิด เข้าสู่กระบวนการปฏิบัติ พอโยนิโสมนสิการบ่อยๆ โยนิโสฯ คืออวิชชชนจิต ๒ ดวง คือ ปัญหวาราวชชนจิต และมโนทวาราวชชนจิต โยนิโสมนสิการ คือ เหตุใกล้ให้เกิดปัญญา แต่ไม่ใช่ปัญญา ท่านอุปมาไว้ใน มิลทินทปัญหาว ว่าโยนิโสเหมือนตัวเคียวไปรวบเอารวงข้าว **ปัญญา คือ คมเคียวที่เกี่ยวข้อง ตัวเคียว คือ โยนิโส คมเคียว คือ ปัญญา** ญาติโยมมาเรียนแล้ว มาโยนิโสบ่อยๆ ที่สำคัญ งานใหญ่ๆ ของท่าน ยังค้างอยู่อีกมาก อาตมาก็จะทำให้เสร็จ

ก่อนที่จะเชิญศพท่านมาที่วัดจากแดง โยมเห็นอะไรที่โต๊ะหมู่ที่พระประธาน **พัดเปรี๊ญธรรม ๙ ประโยค** รถหลวงเบนซ์สีแดงจากวังขับมาส่งพัดยศที่วัด พระวัดจากแดงสอได้เปรี๊ญธรรม ๙ ประโยค ยังไม่ได้แสดงมุทิตาเลย ศพหลวงพ่อก็ก็นำถึงวัดพอดี พัดยศมาถึงเลยตั้งไว้เฉยๆ วันนี้ก็บอกให้ญาติโยมทราบ เพราะฉะนั้น จะจัด

งานศพให้เสร็จก่อน จึงจะมาสวดชัยนโต วัดจากแดง มีพระสอได้เปรี๊ญ ๙ ทุกปี ให้ญาติโยมทราบว่า การเรียนการสอนเรา ไม่น้อยหน้าใคร

อุปมาแทน สมปาเทถ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อม พระพุทธเจ้า ตรัสทุกวัน วันละ ๓ ครั้ง เทียง ๒ ครั้ง และ ๔ ทุ่ม ๑ ครั้ง พระพุทธเจ้าตรัสให้มีสติวันละ ๓ ครั้ง และเป็นประโยคสุดท้ายที่พระองค์ทรงตรัสด้วย

ได้กราบเรียน สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ เรื่องการมรณภาพของหลวงพ่อบอกว่าท่าน สุขภาพไม่แข็งแรง มางานไม่ไหว ผากผ้าไตรจีวร มาทำบุญ เรียนเจ้าคณะจังหวัด ท่านฟอกไต ก็ส่งพระเลขามาทำบุญ เจ้าคณะอำเภอพระประแดง ก็มาเป็นเจ้าภาพ ๑ คืน เจ้าคณะตำบลก็แต่งตั้งอาตมาเป็นรักษาการเจ้าอาวาส จากที่เป็นรองเจ้าอาวาส

จึงแจ้งให้ญาติโยมทราบว่า **จากนี้ไปวัดจะพัฒนาเรื่องการศึกษาเป็นหลัก ส่วนเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นงานประกอบ** ให้ญาติโยมได้เข้ามาเรียนรู้ ที่สำคัญคือดำเนินการตามปณิธานของหลวงพ่อบอกได้วางไว้

อย่าทิ้งอาตมาก็แล้วกัน หลวงพ่อบอกอยู่แล้ว ช่วยมาเป็นกำลังใจ มาเป็นแรงใจ ช่วยกันนะ 🙏

พระมหาชัยพร เขมาภิริโต ได้รับพัด ป.ธ. ๙ ในวันที่สรีระของหลวงพ่อบอกมาถึงวัด ตั้งบำเพ็ญกุศลศพดี

มรณนต์ หิ ซีวิต วันนี้เป็นวันเสาร์ที่ ๑๘ พ.ค. ๒๕๖๒ เป็นวันดี มีสาระ ประการแรก เป็นวันที่พวกเราชาวจากแดง ได้มีสมานฉันท์ตั้งใจมาร่วมกัน เพื่อบำเพ็ญบุญกุศลให้เกิดขึ้น ในชั้นธสันดาน แล้วอุทิศส่วนกุศลทั้งมวลที่ตนสร้างไว้ ทั้งในวันนี้และวันก่อนๆ ถวายแด่พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระครูธรรมธรมุนต์ นันทโก ผู้เป็นที่รักเคารพยิ่ง ที่ท่านได้มรณภาพไปแล้ว เมื่อวันวาน (๑๗ พ.ค. ๒๕๖๒)

ประการที่สอง วันนี้เป็นวันสำคัญเป็นวันวิสาขบูชาโลก

บูชาครู

พระมหาไพโรจน์ ญาณกุสโล

“พินัยกรรมข้อสุดท้ายของหลวงพ่อสุมนต์”

ท่านทรงไว้ซึ่งวิสัยทัศน์ดี ไม่ทิ้งการศึกษารธรรม

ซึ่งโดยปกติทั่วไป วันพระ โดยเฉพาะวันพระใหญ่ ญาติโยมส่วนใหญ่จะไม่ทำบุญในวันนี้ ซึ่งก็ไม่ทราบว่าจะด้วยเหตุปัจจัยใด แต่ต้องบอกว่า นี่คือชาวจากแดง ทั้งพระภิกษุ สามเณร แม่ชี ฆราวาส ทั้งชาวไทยและชาวเมียนมา ทุกท่านที่เดินทางมาเพื่อร่วมบำเพ็ญบุญที่วัดจากแดง จะไม่มีพิธีรีตองมากมาย เน้นเพียงแค่ว่า สิ่งที่เราทำนั้นเป็นบุญเป็นกุศลหรือไม่ ถ้าเป็นงานบุญงานกุศล เราก็จะเน้นประเด็นนั้นเป็นสำคัญ

แม้อาตมาจะไม่เคยเรียนอะไรจากหลวงพ่อสุมนต์ท่านโดยตรง แต่ได้ยินชื่อท่านตลอดมา โดยมากจะมีคำว่า อภิธรรม หรือ ปฏฐาน ตามมาด้วยทุกครั้ง ตั้งแต่สมัยอาตมาเรียนอยู่ที่วัดท่ามะโอ ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นต้นมา จะได้ยินชื่อหลวงพ่อสุมนต์เป็นประจำว่า ท่านเป็นพระที่มีความชำนาญทางด้านพระอภิธรรม เป็นอันดับต้นๆ ของประเทศไทยก็ว่าได้ หลังจากนั้นเมื่อมีโอกาสกราบไหว้ ถวายความเคารพท่านหลายๆ ครั้ง โดยเฉพาะเมื่ออาตมาได้เดินทางมาช่วยพระอาจารย์มหาประนอม และพระอาจารย์มหาตีพิมพ์ (พระอาจารย์ถ้วน - พระน้องชายของพระอาจารย์มหาประนอม) อาตมาได้มาช่วยสอนอยู่ที่วัดนี้ ประมาณ ๓ ปี (ราวปี พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔) ก็มีโอกาสดำเนินพบหลวงพ่อบุญของท่านอยู่เนืองๆ และมีโอกาสเห็นอิริยาบถต่างๆ ของท่าน ซึ่งสามารถนำมาเป็นตัวอย่างที่ดี

นั่นก็คือท่านมักจะอ่านหนังสืออยู่เป็นประจำ และช่วงเย็นๆ หลังจากอ่านหนังสือเสร็จแล้วก็เห็นท่านใส่สังฆะตัวเดียวเดินไปรอบวัด ถ้าไม่เคยรู้จักท่านมาก่อน ณ ตอนนั้นคงมองว่าท่าน

เป็นพระหลวงตา ภาพที่เห็นนั้น เป็นภาพค่อนข้างจะหลวงตา เพราะว่า ท่านเป็นพระที่ไม่ธรรมดา แต่ทำตัวธรรมดา เป็นพระเถระที่พยายามฝึกฝนปฏิบัติตน ให้เป็นไปตามหลักธรรมที่ท่านได้ศึกษาเรียนรู้มาตลอดเวลานั่นเอง

ขณะที่ท่านเดินอยู่นั้น แม้เราจะมองผิวเผินว่าท่านคงเดินตรวจความเรียบร้อยภายในวัด แต่ในใจท่าน น่าจะเดินเพื่อให้ลูกศิษย์หรือพระรุ่นลูกรุ่นหลานได้เห็นตัวอย่างว่า เราควรแบ่งเวลามาเดินออกกำลังกายด้วย ไม่ใช่ขอยู่ในห้องหรือในกุฏิตลอดเวลา ถ้าเรานำหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา มาเปรียบเทียบ หรือมาพิสูจน์ดู จะพบว่า การเปลี่ยนอิริยาบถของหลวงพ่อบุญ ตรงกับหลักทางพระพุทธศาสนา จะมีคำบาลีอยู่คำหนึ่งคือ คำว่า “วิหริติ” ที่แปลเป็นภาษาไทยกันว่า “ยอมอยู่”

ในอรรถกถาอธิบายคำนี้ว่า “วิหริติ” คือ การสลับสับเปลี่ยนอิริยาบถ ๔ เนื่องจาก นั่นเอง วิหริตินี้ ไม่ได้หมายถึงการอยู่ในอิริยาบถใดอิริยาบถเดียวเสมอไป สำหรับชาวจากแดน ที่มีทั้งการศึกษาภาษาบาลี และพระอภิธรรม เราจะพบเจอและได้ยินเป็นประจำ คำอธิบายเหล่านี้ มีปรากฏจารึกไว้ในคัมภีร์อรรถกถาชัดเจน ท่านสามารถที่จะกลับไปค้นคว้าเพิ่มเติมได้

แม้อาตมาจะไม่ใช้ลูกศิษย์ที่อยู่ใกล้ชิด ท่านเหมือนพระอาจารย์มหาประนอม ซึ่งมาช่วยงานหลวงพ่อบุญเป็นระยะเวลา ๑๔ ปี ซึ่งนั่นไม่ใช่ระยะเวลาที่น้อยนิด พระอาจารย์มหาประนอมอยู่มาได้ เพราะว่า หลวงพ่อบุญท่านเป็นพระเถระที่เหมาะสมกับพระที่เห็นแก่พระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ สิ่งที่เราไม่ได้เห็น แต่เป็นสิ่งที่เข้าไปในชีวิตจริงของท่าน คือในเวลาทีหลวงพ่อบุญท่านพูดคุยก็น่าฟัง แสดงธรรมก็ดี ท่าน

จะพูดภาษาสำนวนที่เข้าใจง่าย เพราะว่าท่านเข้าใจดีว่า ธรรมะเป็นเรื่องเข้าใจยาก ดังนั้นการสื่อสารออกไป จะต้องใช้สำนวนที่ฟังเข้าใจง่าย ถ้าผู้ใดฟังคำที่หลงพ้อท่านอธิบายแล้วยังไม่เข้าใจ อาตมาก็ไม่เข้าใจ เหมือนกันว่าทำไมเขาไม่เข้าใจ ในเมื่อท่านอธิบายให้เข้าใจง่ายมาก แต่บัดนี้เป็นต้นไป พวกเราสามารถติดตามผลงานธรรมและการศึกษาทางด้านพระอภิธรรมของท่านได้จากข้อมูลที่บ้านที่กผ่านยูทูป วีดีโอ ฯลฯ

อยากจะบอกชาวจากแดงทุกท่านว่า ถ้าเรา รัก เคารพ และให้ความสำคัญ โดยเฉพาะศรัทธา ในงานที่หลงพ้อสมุนต์ท่านทำมาโดยตลอด ก็ควรร่วมกันทำงานที่หลงพ้อวางไว้ สอนไว้ คงไม่มีสิ่งอื่นใด ที่จะมีความหมายไปกว่าคำแนะนำพร่ำสอนของผู้มีพระคุณเช่นหลงพ้อ เพราะว่าวันหนึ่งไม่ว่าใครก็ต้องประสบกับความตายอย่างแน่นอน เราก็ไม่อยากจะให้ท่านมรณภาพ ตัวท่านเองก็คงไม่มีความต้องการที่จะมรณภาพ แต่ว่าทุกคนต้องยอมรับอยู่แล้วว่า **เดินก็ถึง ไม่เดินก็ถึง** ทุกชีวิตที่เกิดมา ต้องเดินไปถึงความตาย เพราะว่าความตายหรือมรณะเป็นสิ่งที่ติดมากับความเกิดหรือชาติอยู่แล้ว จึงอยากเน้นย้ำเป็นพิเศษในทิศทางเดียวกันว่า **วันข้างหน้าคือวันตาย ไม่ใช่ วันอยู่** เราจึงควรนำคำสอนที่หลงพ้อได้สอนไว้ ไปฟังย้อนหลัง เราจะได้รู้สึกถึงใจจริงของหลงพ้อได้ว่า ตั้งแต่วันนั้นๆ จนถึงเมื่อวาน (คือวันศุกร์ที่ ๑๗ พ.ค.) หลวงพ้อท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับพระพุทธศาสนา กับคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

งานปฐมนิเทศน์
เปิดหลักสูตรอภิธรรม
๖ มีนาคม ๒๕๖๒
ณ วัดจากแดง

ในพินัยกรรม ๕ ข้อ ของหลงพ้อ ซึ่งเมื่อวานอาตมาได้ยินพระอาจารย์มหาประนอมประกาศให้พระสงฆ์ ณ ที่โรงพยาบาลกรุงเทพได้ยินกันทั่วอาตมาฟังแล้ว ก็รู้สึกว่ **เท่าที่เคยได้ยินและประสบพบเห็นมาด้วยตนเองนั้น ไม่เคยมีพระเถระรูปไหน ที่จะฝากอะไรก็ไม่ฝาก กลับฝากงานพระศาสนา ให้พวกเราดูแลเอาใจใส่ ทั้งปริยัติศาสนาและปฏิบัติศาสนา ให้เกิดมีขึ้นเจริญขึ้น ในวัดวาต่างๆ และในประเทศชาติ**

ท่านพระอาจารย์มหาประนอมอาจจะมองว่างานเข้าหรืองานหนัก ที่หลงพ้อจากพวกเราไป แต่อาตมากลับมองว่าเป็นงานเล็ก ที่ท่านจะสานต่องานของหลงพ้อสมุนต์ได้ เพราะอาตมากับพระอาจารย์มหาประนอม เป็นศิษย์ท่ามะโอ รุ่นพี่รุ่นน้องกันมา (ท่านรุ่น ๔ อาตมารุ่น ๕) เคยเป็นสามเณรที่ต้องตื่นแต่เช้า เพื่อหุงข้าวต้มที่วัดท่ามะโอมาด้วยกัน พอมาอยู่วัดมหาธาตุฯ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ เพื่อไปศึกษาต่อที่เมียนมา ก็มาอยู่ที่คณะ ๒๕ ของวัดมหาธาตุฯ ด้วยกัน พอได้ไปศึกษาต่อที่เมียนมา ในปีพ.ศ. ๒๕๓๐ ก็ไปพร้อมกัน แม้ท่านจะกลับมาก่อนอาตมาก็ตาม ตอนทีอาตมากลับมาจากเมียนมา พ.ศ. ๒๕๔๘ ก็กลับมาอยู่ที่

คณะ ๒๕ วัดมหาธาตุฯ ปีนั้น พระอาจารย์มหา-
 ประพนธ์ได้ย้ายจากคณะ ๒๕ วัดมหาธาตุฯ
 มาช่วยงานหลวงพ่อสุมนต์ที่วัดจากแดง ตาม
 ที่ท่านเคยบอกไว้ว่า “ผมจะกลับประเทศไทย
 ก่อน เพื่อไปหาสถานที่ หรือไปบุกเบิกสถานที่
 เพื่อปฏิบัติศาสนกิจให้แก่พวกท่าน ที่ยังไม่คิด
 จะกลับ” ท่านเคยชวนอาตมามาช่วยกันสอนที่
 วัดจากแดง อาตมายินดี เพราะเรารู้ว่าท่านเป็น
 ใคร และเราก็เคารพในตัวหลวงพ่อสุมนต์ด้วย
 ถ้าพูดตามภาษาชาวพุทธ คงต้องกล่าวว่า “ถ้าใน
 อดีต เราไม่เคยเป็นศิษย์เป็นอาจารย์กันมาก่อน
 ชาตินี้ก็จะมีโอกาสที่จะได้เป็นอาจารย์และ
 ลูกศิษย์กัน” ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปรากฏการณ์
 ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะดีหรือไม่ดี มีที่มาคือ
 กรรมทั้งนั้น

อาตมาเคยมาช่วยสอนหนังสือที่นี้อยู่ ๓ ปี
 ต้องนั่งแท็กซี่ไปกลับ อาจารย์พระมหาประพนธ์
 นั้นเอง ที่จ่ายค่าแท็กซี่ให้ บางทีท่านยังถาม
 อาตมาว่า มีเงินใช้ไหม เป็นคำไม่ธรรมดา พระ
 ไม่ธรรมดาอย่างนี้ ย่อมสามารถประสานงาน
 หรือต่อยอดงานของหลวงพ่อดีเป็นอย่างดี อีก
 ทั้งท่านก็ยังเป็นพระเถระที่ตั้งใจทำงานอีกด้วย

จึงสามารถเข้ามาอยู่กับหลวงพ่อดี จนถึงวาระ
 สุดท้ายของหลวงพ่อดี เมื่อวานนี้ที่หลวงพ่อดี ท่าน
 ละสังขารไป อาตมามองว่า เพราะท่านมั่นใจ
 แล้วว่า พระมหาประพนธ์มีความพร้อมแล้ว
 ที่จะสามารถสืบสานงานของท่านได้

อาตมาเคยมาช่วยสอนอยู่ที่วัดจากแดง ๓ ปี
 อาทิตย์ละ ๒ - ๓ วัน นึกย้อนกลับไปถึงในช่วงปี
 แรกๆ ที่หลวงพ่อสุมนต์มาอยู่ ซึ่งคาดว่าน่าจะ
 ประมาณ ๔๐ ปีที่แล้ว เพราะท่านมรณภาพ อายุ
 ๘๗ พรรษา สบไป ๔๐ ก็เป็นประมาณ ๓๗ พรรษา
 อาจจะน้อยกว่านั้นก็ได้อีก เพราะตั้งแต่ปี พ.ศ.
 ๒๕๒๖ เป็นต้นมานั้น อาตมาได้ทราบชื่อเสียงของ
 วัดจากแดงแล้วว่า มีการศึกษาชัดเจน โดยเฉพาะ
 พระอภิธรรม ภายใต้การสอนของหลวงพ่อสุมนต์
 นั้นก็แปลว่า ท่านต้องมาอยู่ก่อนหน้านั้น อาจจะ
 ๕ - ๖ ปี หรือ ๑๐ ปี เป็นอย่างน้อย

ถ้าเราลองนึกย้อนกลับไปยังสภาพปีแรกๆ
 นั้น ดูเทียบกับสภาพตอนนี้ พระอาจารย์มหา-
 ประพนธ์ พระอาจารย์มหาธิติพงศ์ (พระอาจารย์
 ต่วน) ซึ่งท่านก็เป็นรุ่นน้องของอาตมา เป็น
 รุ่นพี่รุ่นน้องกัน แม้จะทำงานพระพุทธศาสนา
 คนละที่ แต่ว่าเราประสานงานกันอยู่ตลอด ใคร
 ทำอะไรอยู่ที่ไหน เราฟังซึ่งกันและกันอยู่ตลอด
 พยายามร่วมมือกันทำงาน ให้งานเดินหน้าไปได้
 มากที่สุด แต่เราจะไม่ก้าวล่วงเรื่องงานที่แต่ละ
 ท่านเห็นดี และปฏิบัติด้วยดีอยู่แล้ว อาจจะมีบ้าง
 ถ้าเราเห็นว่าจำเป็น เราอาจจะขอร้องกัน อย่างเช่น
 เมื่อก่อน เราประชุมกันที่ไร อาตมาจะเสนอในที่
 ประชุมว่า ขอให้พระอาจารย์มหาประพนธ์สอน
 หนึ่งวิชา และขอให้สอนวิชาที่ง่ายที่สุด เพราะ
 ท่านต้องออกบรรยายแทบทุกวัน แต่ว่าท่านสอน
 ให้ฆราวาสเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่ได้ผิดแปลกอะไร
 ถือว่าเป็นการเผยแผ่พระปริยัติศาสนาไปในตัว

พระมหาไพโรจน์
 ในงานบำเพ็ญกุศล

พระครูวรปัญญาคุณ
 เจ้าคณะ ๒๕ วัดมหาธาตุฯ

อยู่แล้ว แต่ท่านควรแบ่งเวลาสอนพระในสำนักของท่านเองบ้าง

สภาพที่ดีๆ ของวัดจากแดงอย่างนี้ พระอาจารย์มหาประนอม กับพระอาจารย์มหาตีพงค์ ท่านมาช่วยเสริม เต็มให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากที่หลวงพ่อดีวางรากฐานไว้แล้ว เหมาะกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี แต่ว่าสมัยที่หลวงพ่ ท่านมาอยู่ที่นี่ ยังมีความยากลำบากมากนะ แสดงว่า หลวงพ่ท่านอยู่ด้วยใจที่รักในพระพุทธศาสนาจริงๆ **คนเรา ถ้ารักพระพุทธศาสนาจริง สถานที่ไม่ใช่ตัวเลือก งานต่างหากเป็นตัวเลือก ที่เราต้องทำให้ได้** และถ้าเราตั้งใจทำงานพระพุทธศาสนาจริง วันหนึ่ง สิ่งที่เราอยากให้เกิดขึ้น แต่ไม่ได้ชวนขวยเป็นพิเศษ มันก็ต้องเกิดขึ้น อย่างเช่นวัดจากแดงขณะนี้

คณะสงฆ์ร่วมเจริญพระพุทธมนต์ในงานบำเพ็ญกุศล

วัดจากแดงวันนั้นกับวัดจากแดงวันนี้ เป็นคนละสภาพกัน แต่มีหลวงพ่สุมนต์ท่านเป็นองค์บุกเบิก ท่านสอนคนทีมา ไครมาสนทนากับหลวงพ่ ครึ่งใด ท่านจะแจกหนังสือกลับไปทุกที เพราะหลวงพ่ท่านชำนาญมหาปัญฐาน แต่ชอบอ่านชาดก เพราะเวลาจะบรรยายธรรมต้องมีเหตุการณ์ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงถ่ายทอดไว้ แล้วพระอรหันต์ยุค

ถ่ายภาพเป็นที่ระลึกกับเหล่าศิษย์ที่ห้องพักใน รพ.

สังคายนา จาริก บันทึกมา จนถึงทุกวันนี้ เป็นอุทาหรณ์ตัวอย่างประกอบไปด้วย จะทำให้ผู้ฟังเข้าใจและเชื่อมั่นในคำบรรยายนั้นดียิ่งขึ้น โอกาสที่จะปฏิบัติตามได้นั้นมีอยู่ตลอดเวลา ไม่วันใดก็วันหนึ่ง

เมื่อวันที่ ๑๓ พ.ค. ๒๕๖๒ อาตมาได้เดินทางไปเยี่ยมหลวงพ่สุมนต์ กับอาจารย์จรรย์ และโยมปานทิพย์ ควรทรงธรรม ไปเห็นหลวงพ่ในวินาทีแรก ก็ได้พูดให้พระที่ดูแลหลวงพ่ฟังว่า “อยู่อีกนาน” แต่ว่าอาตมาของอาตมาไม่ศักดิ์สิทธิ์ พระที่ดูแลถามว่า “อาจารย์จะเข้ามาเยี่ยมข้างใน ห้องไหม” อาตมาตอบว่าไม่เข้า เราปฏิบัติตามกฎของโรงพยาบาล เขาไม่ประสงค์ให้เข้าไปในห้อง เพราะกลัวเชื้อไปติดหลวงพ่ เราต้องเห็นแก่หลวงพ่ อาตมานั่งคุยกันอยู่ข้างนอก พยายามสังเกตไปที่หลวงพ่ พระที่ดูแลก็ดูแลดีมาก อาตมายังคุยกันเลยว่า พระหนุ่มๆ อย่างนี้หายาก ตั้งใจดูแลเต็มที่ คอยชวนให้หลวงพ่ ขยับร่างกายในส่วนต่างๆ และยังอ่านข้อความที่อาตมาเขียนเยี่ยมให้หลวงพ่ฟัง

เห็นหลวงพ่ท่านขยับปาก ขยับมือ ดูจากกิริยาอาการเช่นนั้น อาตมาจึงบอกว่า อาตมาเองเคยเฝ้าพระเถระผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์ของอาตมาเองมาโดยตลอด (พระผู้ทรงพระไตรปิฎก

รูปที่ ๔) ท่านป่วยเป็นโรคมะเร็ง รักษาตัวที่โรงพยาบาลจุฬาฯ สองปีกับเจ็ดเดือน สังเกตอาการคนไข้มา ก็มาก มองว่า ลักษณะกิริยาอาการที่หลวงพ่สามารถยับยั้งได้เช่นนี้ เป็นลักษณะกิริยาอาการของคนไข้ที่ยังอาการดีอยู่นะ พอถึงเมื่อวาน ใครจะไปเชื่อว่า ความเป็นจริงของการมรณภาพจะเกิดขึ้นได้

แต่อย่างทีพระพุทธเจ้าตรัสไว้แล้ว **มรณนตฺติ ชีวิตํ** ชีวิตจบที่ความตาย ชาวจากแดงไม่ใช่ธรรมดา กว่าที่จะเจริญมาถึงจุดนี้ได้ ที่เราบอกว่าเราเคารพในตัวหลวงพ่เป็นอย่างมาก อีกทั้งเคารพในงานพระศาสนาที่หลวงพ่ท่านปฏิบัติมาเป็นอย่างมาก แต่เราปฏิบัติตามที่ท่านสอน **ที่ท่านปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างได้แล้วหรือยัง**

สรุปสุดท้ายก็คือ คำสุดท้ายที่หลวงพ่กล่าวในปัจฉิมวาจา ในบรรดาพินัยกรรม ๕ ข้อที่ท่านพูดข้อสุดท้ายว่า **“ขอให้พวกเราช่วยกันรักษาพระปริยัติศาสนา และพระปฏิบัติศาสนาให้คงอยู่ หรือเกิดขึ้นเป็นไปในวัด ในประเทศชาติให้ตลอดไป”** คำแบบนี้ ถ้ามองหน้าว่า เคยได้ยินพระเถระรูปไหนสั่งเสียก่อนมรณภาพบ้างไหม

อีกประการหนึ่งก็คือ วินาทีที่หลวงพ่ใกล้จะมรณภาพ พยาบาลเล่าให้พระที่ดูแลฟังว่า ก่อนที่ท่านจะมรณภาพไม่กี่นาที พยาบาลได้ถามหลวงพ่ว่า **“หลวงพ่คะ แอร์เย็นไปไหมคะ”** หลวงพ่สายศีรชะ หลังจากนั้นไม่นานนัก ท่านก็มีมรณภาพ แปลว่า ก่อนมรณภาพ ท่านยังมีสติบริบูรณ์ เราต้องทำให้ได้แบบนั้น อาจจะไม่ไหวเหมือนท่าน แต่ต้องไม่ละทิ้งความพยายามในการที่จะทำได้ อย่าลืมนะ วินาทีสุดท้าย เป็นวินาทีที่จะพูด จะบอก จะส่งวิญญูณ เราที่ยังไม่ได้เป็นพระอรหันต์ ต้องไปเกิดในภพภูมิต่างๆ ตามนั้น นั่นก็คือกุศลกรรม กุศลจิต อกุศลกรรม

อกุศลจิต ณ เวลานั้น เมื่อกุศลจิต กุศลกรรมปรากฏเกิดขึ้นในวินาทีสุดท้ายก่อนตาย เรียกว่าจิตสุดท้ายที่เกิดก่อนจุติจิต

เรารู้อ่วงหน้าไหมว่า จิตดวงนั้นจะเป็นจิตดวงไหน ไม่มีใครตอบได้ แต่ถ้าถามว่า จิตดวงสุดท้ายที่จะเกิดก่อนจุติจิต จะพึงเกิดกับเราไหม ทุกคนตอบได้ว่า เกิดแน่ แต่ต้องแน่นกว่านั้นอีกคือ ต้องรู้ด้วยว่า จะต้องเป็นจิตดวงไหน ชาวจากแดงจะต้องแฝงไปด้วยความรู้ที่ปฏิบัติได้จริง ตามที่หลวงพ่สมุณต์ท่านได้แนะนำไว้ ตั้งแต่ต้นมา จนถึงวันที่ท่านจะปิดวาจา เราสามารถย้อนดูได้

ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกันกับที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย โดยเฉพาะพระอานนท์เถระ ก่อนที่ท่านจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน ซึ่งก็มีปัจฉิมวาจาเช่นกัน แต่เราไม่ได้ไปเทียบกับพระพุทธองค์ เพียงแต่ว่าเราต้องพยายามทำให้ได้ อย่างที่พระพุทธองค์ท่านทรงทำให้เป็นตัวอย่าง ก่อนปรินิพพาน ท่านได้ตรัสคำสั้นๆ คือ **“ขอให้มีความสุข ชีวิตทุกคนเมื่อมีเกิดต้องมีตาย เป็นเรื่องปกติ ชีวิตไม่ยั่งยืน”** ดังนั้น เมื่อชีวิตต้องมีความตาย อย่างรอในวันข้างหน้า เราจะต้องปฏิบัติตัว ปฏิบัติใจอย่างไร พระพุทธเจ้าแนะนำว่า **“อัปมาเทนนะ**

หลวงพ่ พระผู้เป็นมากกว่า “ครู” มุ่งมั่นงานเผยแผ่ธรรม

สัมปาเทละ” ภาษาง่ายๆ ก็คือ **จงใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาท**

วันนี้เรามาช่วยบ่าเพ็ญบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลถวายแก่หลวงพ่ อาทมามองว่า **สำหรับหลวงพ่คงไม่จำเป็นต้องรับบุญจากพวกเราแล้ว** แต่ในฐานะเราเป็นศิษย์ที่เคารพท่าน เราต้องทำกุศลถวายท่าน แต่อาตมาก็ยังย้ำจุดเดิมว่า ระดับหลวงพ่สมณต์นี้ หมดความจำเป็นที่จะต้องอาศัยหรือพึ่งพาบุญของใคร เพราะอยู่ในวินาทีสุดท้าย ท่านยังมีสติสมบูรณ์เช่นนั้น แปลว่าท่านไปได้แล้ว การไปของท่านไปสู่สุคติภูมิ อันนี้เราดูตามเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น ก่อนที่ท่านจะมรณภาพ ท่านเป็นพระเถระที่มีสติดีมาก

อย่างน้อยพวกเราต้องมีสติให้ได้ ในขณะที่เราคิด เราพูด เราทำ ที่ผ่านมา เรามีสติ ทบทวนได้ คิดไม่ดีไปแล้ว พูดไม่ดีไปแล้ว ทำไม่ดีไปแล้ว มา รู้ทีหลัง ก็ยังเป็นสมุนของกุกกุงจะ แต่กุกกุงจะนี้นักอภิธรรมเรารู้ดีอยู่แล้ว ที่ผ่านมามีโอกาสทำดี แต่ไม่ได้ทำ พอมาวันนี้รู้สึกเสียใจ ก็เรียกว่า กุกกุงจะ ที่ผ่านมา คนอื่นเขาทำดี เรากลับไปทำชั่ว พอมาวันนี้ บอกว่ารู้อย่างนี้ไม่ทำชั่ววันนั้น ยังมาเสียใจวันนี้ กุกกุงจะ **แปลเป็นไทยได้ง่ายๆ ว่า รู้งี้.. จำคำแปลไว้นะ ..รู้งี้.. รู้งี้..**

ระดับที่ครูบาอาจารย์เช่นหลวงพ่สมณต์เตือน ท่านเตือนผ่านกิริยาอาการ ยังสามารถรู้สึกตอนที่พยาบาลถามว่า “หลวงพ่คะ แอร์เย็นไปไหมคะ” ท่านสายศิระชะ แปลว่า ไม่เย็น แม้ว่า วิจิวิญญูติจะไม่ปรากฏ แต่กายวิญญูติ เป็นวิญญูติปรากฏอย่างนี้ **หนีไม่พ้นจิตของบุคคลที่มีสติแปลว่า ท่านมีสติบริบูรณ์** อย่างนี้ ถ้าเรามองย้อนกลับไป จะเห็นว่าปัจจุบันของหลวงพ่ กับอดีตของหลวงพ่ ท่านเสมอต้นเสมอปลายมาโดยตลอด

พิธีเปลี่ยนฉัตร ณ พระสมันตมหาปฏิฐานเจดีย์ วัดจากแดง

ท่านไม่ใช่พระเถระที่มาอาศัยวัด มาอาศัยจิวร มาอาศัยพระพุทธรศาสนา เพื่อมีชีวิตอยู่ไปวันๆ แต่เป็นพระเถระที่ให้วัดอาศัย ให้จิวรอาศัย ให้พระพุทธรศาสนาอาศัยท่าน หมายความว่าท่านเป็นพระเถระที่อาศัยวัดอยู่ก็จริง แต่ว่าได้สร้างประโยชน์ให้เกิดแก่สาธารณชน อาศัยจิวรเป็นเครื่องนุ่งห่มก็จริง แต่ที่ท่านทำประโยชน์ให้เกิดแก่สาธารณชน อาศัยรูปแบบการใช้ชีวิตของพระพุทธรเจ้า หรือรูปแบบทางพระพุทธรศาสนา ในการดำเนินชีวิตก็จริง แต่ท่านทำประโยชน์ให้เกิดแก่สาธารณชน ตั้งแต่ท่านบวชเข้ามาก็ว่าได้ **เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่เราต้องช่วยกันสานต่อ** งานของหลวงพ่สมณต์ จึงขอให้พวกเรามาช่วยงานพระอาจารย์มหาประพนธ์กันมากๆ แต่ที่จริง พวกเราก็มาช่วยกันอยู่แล้ว เพียงแต่อยากจะเตือนกันว่า หลวงพ่สมณต์ไม่อยู่แล้ว พวกเราจะต้องมาช่วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าพวกเรายืนยันว่า **เราเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่สมณต์ ลูกศิษย์จากแดง ต่อให้ใครอยู่ต่อจากหลวงพ่สมณต์ เราต้องไม่ทิ้งกัน**

เหมือนอย่างอาตมาไปอยู่เมียนมา ๑๘ ปี กลับมาได้สอนหนังสือ ก็พอจะมีลูกศิษย์ลูกหาพอสมควร เมื่อจะไปทำบุญที่เมียนมา เช่น งานทอด

ภิกษุ บรรดาภิกษุศิษย์ได้ยืนข่าวก็ร่วมกันไป อธิบายถึงเหตุผลที่ต้องไปทอดกฐินที่เมียนมานั้น อย่างแรกที่อาตมาอยากพูดก็คือ **ต้องการตอบแทนบุญคุณ** อย่างลืมนี่ว่า เราเรียนที่วัดแห่งนั้นถึง ๑๘ ปี ถ้าไม่มีวัดนั้น เราไม่โตมาถึงบัดนี้ เราจึงอยาก **ตอบแทนบุญคุณ** ในรูปแบบที่ดี ในระดับหนึ่ง เช่นเดียวกัน ถ้าเราเคยสนับสนุนหลวงพ่อบุญคุณ เราก็ควรสนับสนุนวัดที่หลวงพ่อบุญคุณใช้เป็นเสนาสนะในการปฏิบัติศาสนกิจ ไม่ขึ้นอยู่กับว่า ผู้ที่ทำหน้าที่แทนหลวงพ่อบุญคุณจะเป็นท่านใด

พวกเรารู้จักท่านพระอาจารย์มหาประนอมกันดีแล้ว เวลาท่านไปบรรยายที่ไหน ท่านก็จะฝากอาตมาไว้ที่นั่น มีอยู่ครั้งหนึ่ง ท่านโทรมาว่า “โพโรจน์ ว่างไหม” ..“ว่างครับ” ...“ไปบรรยายแทนให้หน่อย” ..แต่วันนั้นอาตมาปฏิเสธ แล้วตั้งแต่นั้น ก็ไม่ได้ไปบรรยายแทนท่านอีกเลย อาตมาก็บอกเหตุผลท่านว่า “ญาติโยมที่มาเรียน เขาไม่รู้จักผม เพราะในเวลานั้นยังโนเนม ยังไม่มีชื่อ” มีแต่ฉายาว่า เฟิงกลับมาจากพม่า ชาวพม่าเรียกอาตมาว่า “**ท่านญาณะ-กุสะละ**” กลับมาเมืองไทย ยังไม่มีใครรู้จัก ก็เลยเกรงใจผู้ฟังว่า ถ้าเราไปบรรยายแทนท่านผู้ฟังจะพอใจไหม ก็เลยปฏิเสธ ปฏิเสธครั้งเดียว ท่านก็ไม่ให้ไปทำงานแทนท่านอีกเลย แต่ทราบว่าเป็นพระเถระที่ไม่โกรธ เพราะเราอยู่ด้วยกันมาตลอด ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ แล้ว

พินัยกรรมของหลวงพ่อบุญคุณเขียนเป็นลายมือหมายความว่า ทุกคำที่หลวงพ่อบุญคุณเขียนด้วยสติ โดยเฉพาะคำสุดท้ายที่อาตมาปลื้มที่สุด (ไม่ได้แปลว่าสี่คำแรกไม่ได้ปลื้มนะ สี่คำแรกนั้นธรรมดาทั่วไป) **คำสุดท้ายของชีวิตท่านฝากไว้ว่า “ถึงจะอย่างไร ชีวิตของเราก็ต้องเป็นไปด้วย**

การรักษาพระพุทธศาสนา ในด้านปริยัติ ศาสนาและปฏิบัติศาสนา” แปลความได้ว่า **อย่าละทิ้งการเรียนการสอนพระไตรปิฎกและ อรรถกถา ฎีกา เป็นอันขาด ไม่เช่นนั้นแล้วพระพุทธศาสนาจะไม่มีปรากฏในที่ใดๆ** เลย การศึกษาปริยัติ คือการศึกษาพระพุทธศาสนา หรือการศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งโดยหลักการ จะต้องศึกษาผ่านพระไตรปิฎก และ อรรถกถา ฎีกา และคัมภีร์ที่ครูบาอาจารย์ที่มีความรู้ทางด้านนั้น เขียนเป็นภาษาไทย และเป็นไปเพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง

หลวงพ่อบุญคุณท่านจึงเน้นย้ำว่า ขอให้ช่วยกันดูแลพระปริยัติศาสนาและปฏิบัติศาสนา ส่วนปฏิบัติศาสนา ระดับนี้พวกเราต้องรู้อยู่แล้วว่า **ทำไมหลวงพ่อบุญคุณไม่ใส่ไว้ในคำพินัยกรรม** ถ้าเราไม่เข้าใจ อาจจะมีมองว่าหลวงพ่อบุญคุณเขียนตกไปคำหนึ่งหรือเปล่า ท่านไม่ได้เขียนตก ถ้าเขียนแล้ว มีอยู่สองอย่างคือ ผิด กับ ถูก แปลว่า ท่านไม่ได้เขียน จึงไม่เห็น ที่ท่านไม่เขียนเพราะไม่จำเป็น เพราะ **ปฏิบัติศาสนาคือผลที่เกิดขึ้นจากปฏิบัติศาสนา** ในขณะเดียวกัน ท่านยังเขียนได้ถูกลำดับอีกด้วยว่า **การเรียนการศึกษาพระไตรปิฎกต้องมาก่อน มิฉะนั้น การปฏิบัติจะถูกต้องไม่ได้** ถ้าการ

ร่วมกันสวดคัมภีร์มหาปฏิจจฐานในงานบำเพ็ญกุศลของท่าน (ตามพินัยกรรมข้อ ๒ ที่หลวงพ่อบุญคุณท่านระบุไว้)

ปฏิบัติไม่ถูกต้อง ไม่ใช่เพียงแค่ว่า คนที่ปฏิบัติ
อยู่นั้นถูกหลอกเท่านั้นนะ ยังจะไม่มีโอกาสเดิน
ไปถึงปฏิเวธศาสนาได้อย่างแน่นอน เพราะการ
ศึกษาปริยัติเพื่อปฏิบัติที่ถูกต้อง จึงจะนำพามา
ซึ่งปฏิเวธได้จริง

ดังนั้น พวกเราต้องเน้นเรื่องการศึกษาให้อยู่
ในชีวิตในแต่ละวันให้ได้ สังเกตครูบาอาจารย์ที่
พวกเรานับถือ ตั้งแต่หลวงพ่อดุสิตหรือหลวงพ่อด
ใหญ่วัดท่ามะโอก็เช่นเดียวกัน ตลอดชีวิตของ
ท่านอยู่กับหนังสือ ปริยัติและปฏิบัติตลอดมา ส่วน
ปฏิเวธ ถ้าปฏิบัติถูกต้องตามปริยัติ อยากรู้
ปฏิเวธ ยังไงก็บรรลุ เราจึงต้องเน้นที่ปริยัติ การ
เรียนการศึกษาต้องชัดเจน มิฉะนั้น การปฏิบัติจะ
มีปัญหาได้ ยกตัวอย่างเช่น เรากำลังปฏิบัติอยู่
แต่ไม่ถูกหลักการ ตัวเราเองก็ไม่รู้แต่เราไปเชื่อมั่น
ในตัวผู้สอนว่า กิริยาบุคลิกแบบนี้น่าจะสอน
ถูกต้องทุกประการ แต่ลืมตัวไปว่า เรานี้เป็นคนที่ไม่
รู้อะไรเอาเสียเลย หน้าตาดี ๆ พุท เราเชื่อหมด
เลย แปลว่า เราไม่ฉลาดเอาமாக ๆ

เริ่มต้นผิด มันก็ผิด วิธีการปฏิบัติผิด เมื่อ
ปฏิบัติผิด ปฏิเวธไม่มาสงสารเราหรอก ปฏิเวธ
ย่อมเป็นไปตามปฏิบัติทุกประการ ปฏิบัติก็ต่อ
เป็นไปตามปริยัติทุกประการเช่นกัน ไม่เช่นนั้น
แล้ว พระพุทธองค์จะตรัสไว้หรือว่า พระพุทธ
ศาสนามี ๓ ประการ หนึ่ง คือ พระปริยัติศาสนา
สอง คือ ปฏิบัติศาสนา สาม คือ ปฏิเวธศาสนา
ดังนั้น เราต้องมีหนึ่ง มีสองตลอด ถ้าอยากจะมี
สาม แต่ที่สำคัญที่สุดคือปริยัติศาสนา ยกตัวอย่าง
ง่าย ๆ ปัจจุบันนี้ พวกเราเรียนกันอยู่ ทั้งบาลี
ทั้งอภิธรรม เรียนไม่ค่อยจะรู้เรื่องเท่าไรนัก
(ไม่ได้ดูถูกนะ แต่ดูถูกต้องแล้ว) แต่เรายังเรียน
ขนาดเรียนแล้ว ยังไม่ค่อยจะรู้เรื่อง แล้วถ้าคน
ไม่ได้เรียน เขาจะรู้เรื่องไหม

สมัยอาตมาไปเรียน เคยได้ยินมาว่า บาลีเป็น
วิชาสำหรับพระ ฆราวาสไม่ควรเรียน ตอนเป็น
เด็ก ได้ยินมาแบบนั้น เพราะเวลาพระให้พรด้วย
ภาษาบาลี การสวดมนต์ก็ภาษาบาลี เป็นบาลี
หมดเลย คนจึงมองว่า ภาษาบาลีเป็นของพระ ถ้า
คนไปเรียนเหมือนๆ จะทำบาปหนัก ปรากฏว่า
พอมาได้เรียน จึงรู้ว่าเข้าใจผิด เป็นเรื่องใหญ่
เข้าใจผิด แต่คิดว่าตนเข้าใจถูก เขาเรียกว่า
ปณฺฑิตมานี ท่องก็ต้องท่อง ต้องพูดให้พวกเรา
ได้ยินได้ฟัง

เวลาเราไปแนะนำเพื่อนๆ ให้มาเรียน เขา
บอกยังไม่ถึงเวลา เราแนะนำอย่างนี้สิ พูดแบบ
กันเอง จะทำให้เข้าใจง่ายและดีกว่า เวลาเราไป
ชวนเพื่อนที่ไม่อยากเรียน ไปเรียนพระอภิธรรม
ใหม่ ไม่อยากไป ยังไม่ถึงเวลา ยังไม่ว่าง ไปเรียน
บาลีใหม่ ยิ่งแล้วใหญ่เลย จะพูดให้ฟังว่า เวลาเรา
ชวนคนมาเรียนบาลี ถ้าเขาไม่เรียนเราชวนอย่างนี้
ชวนว่าอภิธรรมก็ยาก บาลีก็ยาก เรียนยาก เข้าใจ
ยาก จำง่าย ลืมง่าย “ดูฉันเป็นตัวอย่าง เรียน
มาตั้งนานแล้ว จำอะไรไม่ได้เลย แล้วถ้าคุณ
ไม่เรียน คุณจะไม่แ่กกว่าฉันหรือ”

แม้เราเรียนแล้ว ลืมไป โยมว่าผิดหรือถูก
การจำได้แล้วลืม เป็นเรื่องปกติ ไม่ใช่เรื่องที่

ภาพหมู่ ในวันจบหลักสูตรธัมมาจริยะ (แนวทาง)

ร่วมกันสืบสานธรรมตามพินัยกรรมของหลวงพ่อสุมนต์

ผิดปกติ แต่ถ้าลืมนำลืมนเรียนนะสิ เป็นเรื่องผิดปกตินักๆ

เวลาถามโยมว่า จำได้ไหม แล้วตอบว่า จำไม่ได้ อาตมาบอกว่า ตอบใหม่สิ โยมตอบผิด ต้องตอบใหม่ว่า **ไม่ได้จำ** โยมจำได้ไหม ลืมไป แล้วท่าน ตอบใหม่ ตอบผิดโยม ตอบว่าไม่ได้จำ ไม่ได้จำ แล้วตอบได้ไงว่าลืมไปแล้ว หรือจำไม่ได้ ทั้งๆ ที่ยังไม่คิดจะจำ แต่เวลาเขาถาม กลับตอบว่าลืมไปแล้ว มันเหมือนกับจำได้ แล้วลืมไป ถ้าจำมาแล้วลืม มันเป็นเรื่องปกติ แต่ถ้าลืมนำตั้งแต่ต้นนะ ผิดปกติเอาหลายๆ โดยเฉพาะ ชาวจากแดง อย่าไปเป็น “คนหลังเขา” คนหลังเขาก็คือ คนที่เขาว่าไง เขาเดินนำหน้า เดินตามหลัง เขาใช้ไหม คิดให้ดีๆ คนหลังเขา อาจจะมีขั้นเป็น “คนมีเขา” ไปเลยก็ได้

วันนี้เป็นวิสาขบูชาโลก เป็นวันที่สำคัญที่สุดที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า แม้เราจะเรียนพุทธศาสนิกชน เมื่อเอ่ยถึงพระนามของพระองค์ เราอย่าไปแฝงตัวเราติดสอยห้อยตาม หมายความว่า เวลาพูดว่า พระพุทธเจ้า เราจะพูดว่า “ของเรา” ตามหลัง ไม่ใช่ “พระพุทธเจ้าของเรา” ท่านไม่ใช่พระพุทธเจ้าของใครคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเลย **พระองค์เป็นสาธารณบุคคลแห่งโลก** พระพุทธเจ้าไม่ได้เป็นพระพุทธเจ้าเพื่อชาวพุทธเท่านั้น ชาวพุทธมาทีหลัง พอไปเรียนรู้พระธรรม ตามเหตุตามปัจจัยที่ตนสะสมมา

อย่างน้อยในภายหลัง ก็ไปตั้งตัวเป็นเจ้าของว่า พระองค์เป็นพระพุทธเจ้าของฉัน **พระองค์ไม่ใช่ของเรานะ เราต้องพูดใหม่ เพื่อเปิดโอกาสให้คนที่ยังไม่ได้นับถือ หันมานับถือได้** แต่ถ้าเรายังใช้คำว่าพระพุทธเจ้าของเรา เขาก็บอกว่า เขาไม่นับถือ เราต้องตัดคำว่า “ของเรา” ออก เราต้องพูดว่า “พระพุทธเจ้า” อย่าเติมคำว่า “ของเรา” ท่านเป็นบุคคลของทุกชีวิต พระพุทธเจ้าไม่ใช่ศาสนาของเราชาวพุทธเท่านั้น สัตถา เทวะ มนุสสานัง สูงสุดของเทวดา ของพรหม ปานกลางคือของมนุษย์ และต่ำลงมาของสัตว์เดรัจฉาน

ที่สำคัญคือ **อย่าลืมนำปฏิบัติตามคำที่หลวงพ่สุมนต์ท่านฝากไว้ โดยเฉพาะคำสุดท้าย หรือปัจฉิมวาจาของท่าน ที่ให้ช่วยกันดูแลรักษา พระปริยัติศาสนาและปฏิบัติพระศาสนา ให้อยู่คู่ชาติ คู่ประเทศชาติ ตลอดไป** คำนี้สำคัญมาก

โอกาสนี้ ก็ขออนุโมทนากับทุกท่าน ที่ได้เห็นความสำคัญ โดยเฉพาะงานหลวงพ่อใหญ่ วัดจากแดง และงานของพระอาจารย์มหาประนอม และพระอาจารย์มหาธิพิงศ์ เป็นต้น ซึ่งเป็นงานของวัดจากแดงนั่นเอง

ทุกท่านได้สละเวลาอันมีค่าของตน มาร่วมกันบำเพ็ญมหากุศล ในวันวิสาขบูชาโลกเช่นนี้ ขอให้พวกเราใช้ชีวิตให้มีกุศลเกิดขึ้น เพื่ออุทิศส่วนกุศล ถ้าหลวงพ่สุมนต์ยังมีความต้องการอยู่ เราก็มีความพร้อมที่จะมอบถวายกุศลทุกอย่างที่พวกเราได้ร่วมกระทำมาให้แก่ท่านเสมอๆ จึงขออนุโมทนาสาธุกับญาติโยมทุกท่านที่มีกุศลฉันทะและกุศลเจตนาอันดีงามเช่นนี้มา โดยตลอด และขอให้ทุกท่าน จงปฏิบัติดำเนินชีวิตตน ให้ประกอบไปด้วยกุศลฉันทะและกุศลเจตนาเช่นนี้ตลอดไป โดยทั่วหน้ากัน ทุกๆ ท่าน เทอญฯ

หลวงพ่อสุมนต์

นักเรียนตัวอย่าง

วาระพิเศษ:

พระมหาธิติพงศ์ อุตตมปญโญ

หลวงพ่อสุมนต์เป็นครูอภิรกรรม เป็นที่ประจักษ์แก่สาธุชนผู้สนใจในการศึกษาอยู่แล้ว โดยเฉพาะวิชามหาปฎิฐาน นอกจากสอนแล้ว ท่านยังเขียนตำราเรียน ออกแบบตำราเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีตำราเรียนที่ดี และท่านเคยเป็นผู้บริหารสูงสุดของอภิรกรรมโชติกะวิทยาลัย (อชว.) ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดมหาธาตุฯ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ

อีกประการหนึ่ง ซึ่งหลายคนรับทราบกันดี หลวงพ่อสนใจการศึกษา คั่นคว้าตำรับตำราอยู่เป็นประจำ ทราบมาว่า แม้ภาษาบาลีท่านจะไม่ค่อยชำนาญ แต่ก็พอทราบได้ว่า แปลถูกหรือผิด โดยท่านเทียบเคียงกับตำราต่างๆ ทั้งไทยและเทศ โดยเฉพาะตำราของพม่า นั้น ท่านให้ความสนใจอย่างมาก ถึงขนาดที่ว่า ท่านไปจัดหาจากพม่า โดยตรงจำนวนมากมาย เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ในการศึกษาและคั่นคว้าอยู่ตลอดเวลา

แม้แต่ในช่วงท้ายๆ ของชีวิตท่าน ก็ยังคงศึกษาหาความรู้ และหาบุคลากรมาช่วยในการเขียนตำราเรียนต่างๆ ซึ่งมีทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่ช่วยสนองงานของท่านอยู่ ดังจะเห็นได้จากตำราเรียนอภิรกรรม หรือแม้แต่หนังสือบาลีหลายเล่ม ท่านเองก็ได้ให้การสนับสนุน ทั้งให้คำแนะนำ และจัดหาทุนมาช่วยพิมพ์ด้วย

ฉะนั้น จึงถือได้ว่า หลวงพ่อพระครูธรรมธร สุมนต์ นันทิโก ท่านเป็น “นักเรียนตัวอย่าง” ของนักเรียนที่ศึกษาธรรมะทั้งหลาย ที่นักปรียัติทั้งหลายควรถือเอาท่านเป็นแบบอย่าง ถ้ายังต้องการที่จะสอนหนังสืออยู่หรือต้องการรักษาพระปริยัติศาสนาให้คงอยู่ ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ อยู่เป็นนิจ ดังเช่นหลวงพ่อสุมนต์ที่ท่านทำตัวให้เป็นเหมือนแก้วน้ำที่พร่องอยู่เป็นนิจ พร้อมทั้งจะเติมน้ำใหม่ๆ เข้ามาในชีวิตได้เสมอ นับว่าท่านเป็นแบบอย่างของผู้ไม่อึดต่อการศึกษา ควรบูชาพระคุณตลอดไป

วิเทศบุชา
จาก...ศิษย์แดนไกล

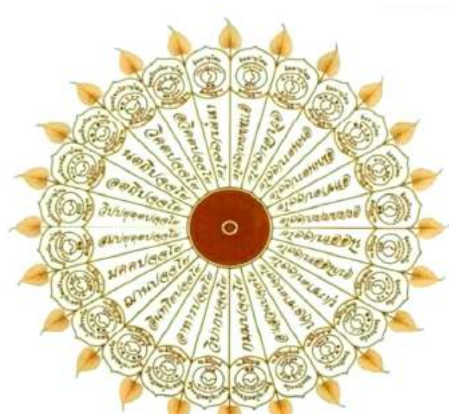
จากศิษย์...แดนไกล

พระโสภณภวานาวีเทศ (แดน กัลยาโณ) วัดพุทธโพธิวัน เมลเบิร์น ออสเตรเลีย

กระผมรู้สึกโชคดีที่ได้รู้จักกับท่านพระครูธรรมธรมสุนต์ หรือ หลวงพ่อสุนนต์ ในช่วงที่กระผมได้เรียนและสอบพระอภิธรรมในปี ๒๕๔๒ - ๒๕๔๓ ท่านเป็นผู้มีความรู้แตกฉานในพระปริยัติธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะพระอภิธรรม แต่ท่านไม่ทวงวิชา

ท่านเป็นพระอาจารย์ที่มีเมตตาต่อลูกศิษย์อย่างสูง และยินดีที่จะตอบคำถามทุกเวลา และท่านจะไม่แสดงความเหนียวแน่นในการสอน หรืออธิบายเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับพระอภิธรรม เรา รู้สึกเสียดายที่ท่านจากไป เพราะพระศาสนาจะขาดพระองค์หนึ่ง ที่เป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่ความรู้ทางพระอภิธรรม

แต่หลวงพ่อสุนนต์คงจะเป็นองค์แรกที่ยอมรับว่า สังฆารไม่เที่ยง ต้องมีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่

ปัจฉิม 24 ในเคมภิรมหาปฐาน

แล้วดับไป เป็นธรรมดาตามกฎธรรมชาติ เหมือนที่ท่านสอนพวกเราเสมอ

ขอนุโมทนาในความดีของท่าน และขอให้ท่านเข้าสู่มรรค ผล นิพพาน

ขอเจริญพร

ปัญญากิวัณนี

ธีรปัญญา

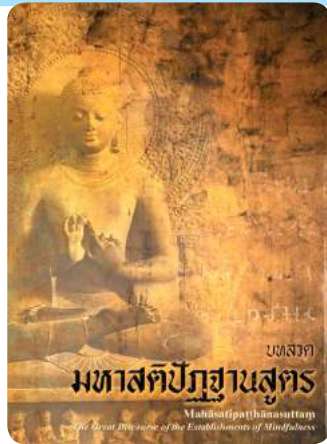
ถึงเวลาเอา สุตหลัก กลับคืนมาเป็น "หลักสูตร"

ปัจจุบันมีผู้สนใจศึกษาพระไตรปิฎก เพื่อเข้าถึงคำสอนที่แท้ของพระพุทธเจ้ากันมากขึ้น แต่เนื่องจากพระไตรปิฎกนั้นมีมากมายเหลือเกิน ๙๑ เล่ม เต็มตู้เลย แค่เห็นก็ท้อแล้ว ไม่รู้จะเริ่มต้นจากเล่มไหน

จึงขอแนะนำการศึกษาพระไตรปิฎก โดยดูตัวอย่างจากสมัยโบราณ คือแบ่งออกเป็นนิกายๆ การแบ่งนิกายในพระพุทธศาสนานั้น มิใช่เพื่อมาทะเลาะเบาะแว้งกัน แต่ด้วยเหตุที่พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรานั้นมีมากมาย ไม่สามารถทรงจำไว้ได้หมด จึงต้องแบ่งออกเป็นทีมนิกายย่อยๆ เรียกว่า **ปัญจนิกาย** (๕ นิกาย) (ที-ม-สั-อ-ขุ) เพื่อแบ่งส่วนกันไปท่องไปทำความเข้าใจ มีการรวมกลุ่มสวดสาธยาย และทำความเข้าใจไปด้วยกัน ที่เรียกว่า **ภาณกะ** (ทีมสวด)

แต่ก่อนจะไปทรงจำนิกายใดนิกายหนึ่ง โดยเฉพาะ พวกเราชาวพุทธ ก็ควรที่จะทำความรู้จักกับทุกนิกายไปโดยรวมก่อน โดยเบื้องต้นอาจจะคัดเลือกศึกษาบางพระสูตรที่สำคัญในนิกายนั้นๆ เป็นตัวอย่างดังนี้

ทีฆนิกาย แนะนำให้เริ่มศึกษาจาก มหาสติปัฏฐานสูตร ก่อน

ถ้าจะให้เลือกพระสูตรเพียงพระสูตรเดียวที่สามารถอธิบายการปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน โดยแจ่มแจ้งสติได้อย่างละเอียดและลึกซึ้ง รวมทั้งมีการรับประกันจากพระพุทธเจ้าเองว่า ถ้าปฏิบัติได้อย่างนี้ ๗ ปี หรือลดหลั่นลงมาเพียงแค่ ๗ วัน ถ้าทำได้ ก็สามารถบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ หรือไม่ก็เป็นพระอนาคามี

พวกเราจึงควรจะเข้าใจความหมายพระสูตรนี้ให้ดี เพราะจะเกื้อกูลต่อการปฏิบัติเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังได้ช่วยสืบสายลูกศิษย์ของพระ

อานนที่ได้อีกด้วย ใครความจำดีก็จำพระสูตรยาวๆ ได้ โดยมาเริ่มจากมหาสติปัฏฐานสูตรกัน

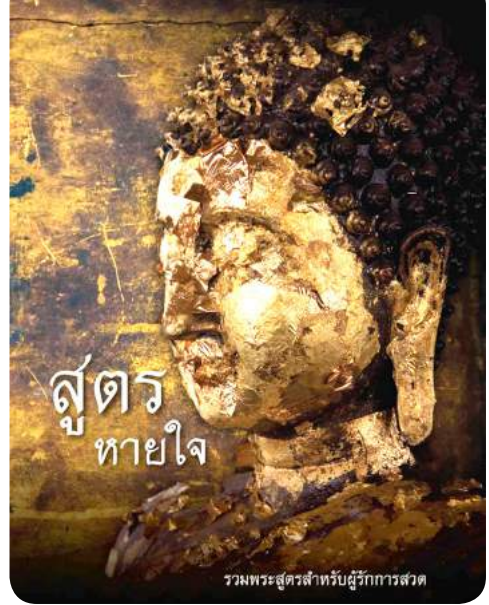
มัชฌิมนิกาย เริ่มศึกษาจาก พุทฺธวจน

เป็นหนังสือที่คัดเลือกพระสูตรส่วนสำคัญในพระไตรปิฎกมาศึกษาในกรอบของอริยสัจสี่ พระญาณติโลกเถระชาวเยอรมันเป็นผู้คัดสรร แม้จะเลือกมาจากทุกนิกาย แต่เนื้อหาจากมัชฌิมนิกายมากที่สุด มาดูซิว่า ชาวต่างประเทศที่ยอมอุทิศทั้งชีวิตมาบวชในพระศาสนา ท่านสนใจคำสอนแบบไหน ซึ่งไม่มีในศาสนาของเขา เหมาะสำหรับการทำความเข้าใจ (ทิฏฐิ) ให้ตรงมัชฌิมนิกาย จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า มหาวิปัสสนา สำหรับผู้ต้องการสืบสายการเป็นลูกศิษย์ของพระธรรมเสนาบดีสารีบุตร จะพลาดไม่ได้

สังยุตตนิกาย เริ่มศึกษาจาก สุตฺรหทยใจ

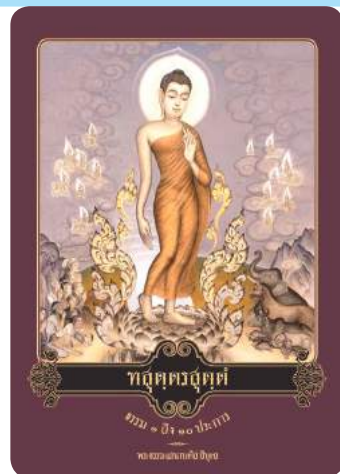
เป็นการคัดเลือกพระสูตรที่สำคัญจากพระไตรปิฎก มารวบรวมเป็นหมวดหมู่ จึงมีโครงสร้างเหมือนสังยุตตนิกาย เช่น หมวดวิเวก เข้ากรรมฐาน ควรจะรู้อะไรบ้าง หมวดมรณัสสติ ควรจะรู้อะไรบ้าง เป็นต้น ในสังยุตตนิกาย ก็มีลักษณะอย่างเดียวกันนี้ เช่น มารสังยุตต์ รวบรวมเรื่องเกี่ยวกับมาร พรหมสังยุตต์ รวบรวมเรื่องเกี่ยวกับพรหม

เป็นต้น สำหรับลูกศิษย์ของพระมหากัสสปะ ชอบการอยู่ป่า รักษาอุตุงควัตร แล้วค่อยๆ ศึกษาเป็นเรื่อยๆ ไป

สุตฺรหทยใจ จะนำพระสูตรใส่เข้าไปในชีวิตอีกครั้ง ทำชีวิตให้มีคุณค่า มีหลัก และมีเป้าหมาย ขณะเดียวกัน ก็ใส่ชีวิตลงไปในพระสูตร ช่วยกันสาธยาย ให้พระสูตรคงความสำคัญ ยังสามารถนำมาใช้แก้ทุกข์ได้ แม้ในโลกปัจจุบัน

อังคุตตรนิกาย เริ่มศึกษาจาก ทสฺตตรสฺตฺร

พระสูตรนี้ พระสารีบุตรเป็นผู้แสดง ให้เป็นตัวอย่างในการจัดหมวดหมู่ พระธรรมคำสอนของพระศาสดาตามหมวดตัวเลข ซึ่งแม้ว่าทสฺตตรสฺตฺร จะเป็นพระสูตรสุดท้ายในทีฆนิกายก็ตาม แต่โครงสร้างการเรียงลำดับหัวข้อธรรม

เป็นตัวเลข ตั้งแต่ ๑ ไปจนถึง ๑๐ นั้น เป็นโครงสร้างเดียวกับอังคุตตรนิกาย พระสูตรนี้เป็นต้นแบบของการสังคายนาในภายหลัง

ดังนั้น ถ้าเราไม่มีโอกาสได้สังคายนา (สังพร้อม, คายนา - สาธยาย) ทั้งหมด เราอาจจะเริ่มจากการมาทบทวนข้อธรรมพร้อมๆ กัน เป็นการสังคายนาเล็กๆ ในแต่ละวัด และยิ่งถ้าได้ศึกษาความหมายด้วยแล้ว ก็จะเกื้อกูลต่อการแสดงธรรมโดยนัยต่างๆ เป็นอันมาก

ถ้าให้เลือกพระสูตรเดียว ที่เป็นตัวแทนของพระปริยัติทั้งหมด ก็คงต้องเลือกพระสูตรนี้ หลวงพ่อพระครูธรรมธรรมสุนทร นันทิโก ก่อนที่จะมรณภาพ ท่านได้ปรารภถึงพระสูตรนี้บ่อยๆ ในที่ประชุมสงฆ์ หลวงพ่ออยากให้มีการศึกษาพระสูตรนี้อย่างจริงจัง ท่องจำให้ได้ แล้วนำไปใช้เป็นหลักสูตร แทนหลักสูตรนักธรรมที่เรียนกันอยู่ทุกวันนี้ด้วยซ้ำไป เพราะเป็นระบบระเบียบ ลุ่มลึกกว่า การจัดเรียงหัวข้อธรรมะ ก็มาจากพระธรรมเสนาบดีโดยตรง ดีกว่าที่จะมาเลือกจัดแยกส่วน ศึกษากันเอาเอง ซึ่งทำให้หลุดขาดจากบริบทของธรรมะอื่น เหมาะสำหรับพวกลูกศิษย์ของพระอนุรุทธ ผู้มีตาทิพย์

ขุททกนิกาย เริ่มศึกษาจาก ๑๓ เถรเถรีคาถา

จริงๆ ขุททกนิกายหรือเบ็ดเตล็ดเล็กน้อยนั้น มีพระสูตรจำนวนมากมาย ผู้ศึกษาควรเริ่มจาก ขุททกปาฐะ ที่เป็นเรื่องพื้นฐาน เช่น เรื่องไตรสรณคมน์ ศีลสิบ รัตนสูตร มงคลสูตรอาการสามสิบสอง เป็นต้น ซึ่งชาวพุทธหลายคนก็คงคุ้นหูกันอยู่แล้ว แต่ถ้าใครยังไม่เคยศึกษา ก็ควรศึกษาเสียก่อน

แต่ที่แนะนำเถรเถรีคาถา เพราะเราจะได้เห็นตัวอย่างของผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระศาสดาแล้วบรรลุธรรม ว่าท่านประทับใจอะไร

แล้วปฏิบัติอย่างไร มีข้อแนะนำต่อรุ่นน้องๆ อย่างพวกเรา อย่างไรก็ตาม จะได้เกิดกำลังใจ รวมทั้งจะได้เป็นสังฆานุสติไปด้วย

ท่ามกลางข่าวที่ไม่ค่อยดี ของพระสงฆ์ บางรูปในโซเซียลมีเดียต่างๆ จงอย่าลืมนะ เราถือสัจจะในพระอริยสงฆ์ ดังนั้น การเลือกตัวอย่างที่ดีมาศึกษาสนทนากัน เพื่อนำมาเป็นตัวอย่างการปฏิบัติ น่าจะเกิดประโยชน์กว่าศึกษาแล้ว จะเกิดศรัทธาในการปฏิบัติของครูบาอาจารย์สมัยก่อนเป็นอันมาก ว่าท่านได้ทุ่มเท รับภาระสืบทอดพระศาสนากันต่อมา จนถึงรุ่นเราได้อย่างไร

นอกจากนี้ ในหนังสือ ๑๓ เถรเถรีคาถา และ ๓ มหาสมัย ยังมีส่วนของสุดตนิบาต ซึ่งเป็นพระสูตรที่เก่าแก่ที่สุด อันเป็นหลักสูตรของพระสมัยพุทธกาล ที่คงจะท่องกันได้ขึ้นใจด้วย ดังตัวอย่างที่พระโสณกสิณกัณณะ เดินทางไกลมาจากเมืองชายแดนมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า แล้วพระพุทธองค์โปรดให้พระอานนท์จัดที่ให้พักในกุฏิเดียวกันกับพระองค์ (จึงได้ชื่อว่า โสณกสิณกัณณะ “โสณะมุฏกัณณะ”)

เวลาใกล้รุ่ง ก็ทรงให้พระโสณะสาธยายว่า ที่ชายแดนได้เรียนอะไรมาบ้าง ท่านโสณะก็ท่องสุดตนิบาตนี้ ให้พระพุทธเจ้าทรงสดับแล้วพระองค์ก็ตรัสชมเชยว่า เรียนมาได้ดี เป็นต้น

ขุททกนิกาย จึงเหมาะสำหรับลูกศิษย์พระเถระานุเถระอื่นๆ ซึ่งเราสามารถจะเลือกเป็น role model กัลยาณมิตรของเราได้

สรุป ขอเสนอจุดเริ่มของการศึกษาพระไตรปิฎก หรือปัญจนิกาย ที - ม - ลี - อี - ขุ อาจจะเริ่มจาก “หลักสูตร” ที่มีชื่อย่อได้ว่า มหา - สูตร - พุ - ท - เถระ

ซึ่งมาจาก มหาสติปัฏฐาน สูตรหัวใจ พุทธวงจัน ทสุตตรสูตร และ เถเรเถรีคาถา ตามลำดับ

อนึ่ง บุคคลบางคนออกบวช มีลาภสักการะชื่อเสียงเกิดขึ้น ก็ไม่อึดใจ ไม่เต็มปรารถนาด้วยลาภสักการะ ชื่อเสียงนั้น ได้ความสมบูรณ์ด้วยศีล ก็อึดใจ แต่ไม่เต็มปรารถนาด้วยศีลสัมปทา (ความสมบูรณ์ด้วยศีล) นั้น ได้ความสมบูรณ์ด้วยสมาธิ ก็อึดใจ แต่ไม่เต็มปรารถนาด้วยสมาธิสัมปทา (ความสมบูรณ์ด้วยสมาธิ) นั้น ได้ญาณทัสสนะ (หรือปัญญา) ก็อึดใจ แต่ไม่เต็มปรารถนาด้วยญาณทัสสนะนั้น ไม่ยกตนข่มผู้อื่น เพราะญาณทัสสนะนั้น คุณธรรมอื่นๆ ที่ยิ่งกว่า ประณีตกว่าญาณทัสสนะ ก็ปลุกความพอใจ พยายามเพื่อให้แจ้ง ซึ่งคุณธรรมอื่นๆ ไม่มีความประพัตติย่อหย่อน หละหลวม

“ดูก่อนพราหมณ์ ธรรมอะไรบ้าง ที่ยิ่งกว่า ประณีตกว่าญาณทัสสนะ ดูก่อนพราหมณ์ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เข้าปฐมฌาน (ฌานที่ ๑) เข้าทุติยฌาน (ฌานที่ ๒) เข้าตติยฌาน (ฌานที่ ๓) เข้าจตุตถฌาน (ฌานที่ ๔) เข้าอากาสนัญญายตนะ (อรุปฌาน กำหนดอากาศไม่มีที่สิ้นสุด เป็นอารมณ์) เข้าวิญญาณัญญายตนะ (อรุปฌาน กำหนดวิญญาณไม่มีที่สิ้นสุด เป็นอารมณ์) เข้าอากิญจัญญายตนะ (อรุปฌาน กำหนดว่าไม่มีอะไร แม้แต่นิดหน่อย) เข้าเนวสัณญานาสัณญายตนะ (อรุปฌาน ที่มีสัญญาความจำได้หมายรู้ ก็ไม่ใช่ ไม่มีสัญญา ก็ไม่ใช่) เข้าสัญญาเวทิตนโรธ (สมาบัติขั้นสูงสุดในพระพุทธศาสนา

ซึ่งเมื่อเข้าแล้วทำให้ดับสัญญาความจำได้หมายรู้ และเวทนาความเสวยอารมณ์สุขทุกข์ หรือไม่ทุกข์ ไม่สุขได้) อาสวะของภิกษุนั้น ลีนไปแล้ว เพราะเห็นด้วยปัญญา คุณธรรมเหล่านี้แล ที่ยิ่งกว่า ประณีตกว่าญาณทัสสนะ ดูก่อนพราหมณ์ เรากล่าวบุคคลนี้ ว่าเปรียบเหมือนผู้ต้องการแก่นไม้ ก็ตัดเอาแต่แก่นไม้ไปฉะนั้น”

“ด้วยประการฉะนี้แหละ พราหมณ์ พรหมจรรย์นี้ มิใช่มีลาภสักการะชื่อเสียงเป็นอานิสงส์ มิใช่มีความสมบูรณ์ด้วยศีลเป็นอานิสงส์ มิใช่มีความสมบูรณ์ด้วยสมาธิเป็นอานิสงส์ มิใช่มีญาณทัสสนะเป็นอานิสงส์ แต่ความหลุดพ้นแห่งใจอันไม่กลับกำเริบอันใด พรหมจรรย์นี้ มีความหลุดพ้นแห่งใจ อันไม่กลับกำเริบนั้นแหละเป็นที่ต้องการ นั้นเป็น แก่นสาร นั้นเป็นที่สุดโดยรอบ”

๑. ลาภสักการะชื่อเสียง เปรียบเหมือนกิ่งไม้ใบไม้
๒. ความสมบูรณ์ด้วยศีล เปรียบเหมือนสะเก็ดไม้
๓. ความสมบูรณ์ด้วยสมาธิ เปรียบเหมือนเปลือกไม้
๔. ญาณทัสสนะ หรือปัญญา เปรียบเหมือนกระพี้ไม้
๕. ความหลุดพ้นแห่งใจอันไม่กลับกำเริบ ซึ่งใช้คำภาษาบาลี “อกุปปา เจโตวิมุตติ” เปรียบเหมือนแก่นไม้ คือแก่นสาร คือเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา

วินัย - ภาติ - อภิธรรม - กรรมฐาน
คืองานของพระเถระ

วินัย เป็นฐานไว้	รับรอง
ภาติ ท่วงทำนอง	ท่องได้
อภิธรรม นำเข้าของ	นามรูป
กรรมฐาน ผลาญกิเลสใหม่	สังใจ ใส่ในพพานะ

ในความทรงจำ

มหาเถรวิภา

พระครูประคุณสรกิจ (การุณย์ กุศลนนโท)

หลวงปู่พระครูธรรมธรสุมนต์

อาตมาได้มาฝากตัวเรียนบาลีที่วัดจากแดง เมื่อพฤษภาคม ๒๕๕๔ โดยคำแนะนำจาก อาจารย์จำรูญ ธรรมดา ที่ท่านเมตตาอาสาสอนบาลีที่วัดญาณเวศกวันแกโยมผู้สนใจทุกวันอาทิตย์ ท่านบอกว่า ที่วัดจากแดงได้เปิดหลักสูตรบาลี ไวยากรณ์ แบบบาลีใหญ่ เรียนไวยากรณ์แบบ โบราณ โดยพระอาจารย์ต่วน (พระมหาธิติพงศ์ อุตตมปญฺโญ) ซึ่งต้องใช้เวลาเรียน ๓ ปี จึงจบ หลักสูตร อาตมาเคยเรียนเองอย่างกระต่อน กระแท่นมาแล้ว จึงคิดว่า หลักสูตรแบบนี้ น่าจะเหมาะกับเรา ที่มีโอกาสมาเรียนตอนอายุ มากแล้ว การท่องจำเป็นเรื่องยาก อีกทั้งเมื่อ ได้พบพระอาจารย์ต่วน ท่านก็รับรองว่า ถ้าเข้า เรียนสม่ำเสมอ ท่านมีวิธีที่จะช่วยให้การเรียน สัมฤทธิ์ผลได้ แม้ความจำจะไม่ดีเท่าพระหนุ่มๆ เณรน้อยทั้งหลายก็ตาม

เมื่ออาตมามาถึงวัดแล้ว และได้ทราบว่า หลวงปู่เจ้าอาวาสคือ พระครูธรรมธรสุมนต์ นนฺทโก จึงพาพระที่มาเรียนด้วยกันไปกราบ ฝากตัวกับท่าน จำได้ว่า เมื่อท่านเห็นสีจีวร และทราบว่ามาจากวัดญาณเวศกวันเท่า นั้น ท่านก็มีรอยยิ้ม และสีหน้าแจ่มชื่น กล่าวคำชื่นชมถึง ท่านเจ้าคุณประยุทธ์ (สมณศักดิ์ตอนนั้น คือ พระพรหมคุณาภรณ์) ซึ่งเป็นพระ-อุปัชฌาย์ของอาตมา ว่าชอบอ่านหนังสือ ผลงานของท่าน ท่านแสดงเรื่องใด

ก็ได้ความเข้าใจกระจ่างชัดเจน ถูกตรงตามพระไตรปิฎก ท่านอ่านหนังสือผลงานของหลวงพ่สมเด็จฯ ตั้งแต่ต้นจนจบหลายเล่มด้วยความสนใจ ต่อมาภายหลัง อาตมาจึงทราบว่ามีโยมบางท่านที่ไปวัดญาณเวศกวันเป็นประจำก็มาเรียนพระอภิธรรมที่วัดจากแดงกับหลวงพ่สมนต์ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าหลวงพ่สมนต์เป็นแฟนประจำหนังสือของหลวงพ่สมเด็จฯ อยู่ก่อนนานแล้ว

ความรู้สึกแรกที่ได้พบหลวงพ่สมนต์นั้น อาตมารู้สึกถึงความเมตตา ที่ท่านมีเป็นปกติกับพระเณร และญาติโยมทั่วไป มีรอยยิ้มพิมพ์ใจ บุคลิกนุ่มนวล อ่อนโยน จึงรู้สึกอบอุ่นใจว่า เราออกมาไกลจากสำนัก แต่ก็ได้มาเจอผู้ใหญ่ที่มีเมตตาและบุคลิกคล้ายกับหลวงพ่ ทำให้มีความรู้สึกว้าวัดจากแดงนี้ เหมือนบ้านหลังที่สองได้ในเวลาไม่นานเลย

ปีแรกๆ ที่อาตมามาเรียนที่วัดจากแดงนั้น ก็ยังต้องกลับไปวัดญาณฯ เป็นประจำทุกกึ่งเดือน เพื่อไปสวดพระปาติโมกข์ เพราะในตอนนั้นที่วัดญาณฯ มีอาตมาสวดได้อยู่รูปเดียว การไปลงโบสถ์สวดปาติโมกข์ที่วัดญาณฯ ก็ได้ฟังโอวาทจากหลวงพ่สมเด็จฯ อยู่เสมอ ในคราวที่ท่านมาได้ ถ้าไม่อาพาธจนเกินไป แล้วอาตมาก็ได้นำเรื่องที่หลวงพ่สมเด็จฯ พรารณนั้น มาเล่าให้หลวงพ่สมนต์ฟัง อาตมาจึงทำหน้าที่เหมือนเป็น “ทูตทางธรรม” ให้กับครูบาอาจารย์ทั้งสองท่าน ได้นำหนังสือธรรมะออกใหม่ของหลวงพ่สมเด็จฯ มาถวายหลวงพ่สมนต์ และแบ่งปันให้พระเณรที่สนใจเช่นกัน กิจนี้อาตมาทำอยู่นาน จนกระทั่งที่วัดญาณฯ เริ่มมีพระสวดปาติโมกข์ได้แล้ว อาตมาจึงห่างการไปวัดญาณฯ บ้าง ในคราวที่หลวงพ่สมเด็จฯ อาพาธ มาร่วมฟังปาติโมกข์ไม่ได้

หลวงพ่สมนต์ปลาทบปลื้มยินดีเห็นได้ชัด เมื่อได้กราบสนทนากับสมเด็จพะพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ครั้งแรก

เมื่ออาตมาร่วมลงโบสถ์ ฟังปาติโมกข์ที่วัดจากแดง หลวงพ่สมนต์ก็มักจะให้อโอวาทหลังฟังปาติโมกข์เสมอ จำได้ว่า บ่อยครั้งที่ท่านพรารณเรื่องความเสื่อมที่เกิดขึ้นในสังคมและพระศาสนาของเรา และอนุโมทนา ให้กำลังใจพระเณรที่มาศึกษาพระปริยัติธรรม พร้อมทั้งแนะนำชี้ชวน ให้พระได้ทำหน้าที่ สวด ทำสื่อการสอน เพื่อช่วยให้การค้นคว้าศึกษาได้เกิดความสะดวก น่าสนใจมากขึ้น

คำเรียกขานพระผู้ใหญ่ว่า ‘หลวงพ่’ นั้น อาจเป็นคำที่ได้ยินอย่างดาษดื่น แต่สำหรับหลวงพ่สมนต์น่าจะมีความลึกซึ้งกว่าปกติมากทีเดียว เพราะท่านเป็นพระผู้ทรงความเมตตา มีจริยาวัตรอันเรียบง่าย เป็นกันเอง ใส่ใจพระลูกวัดเสมอ บางครั้ง พวกเราจัดเชิญวิทยากรมาบรรยายบอกเล่าสถานการณ์พระศาสนา หรือมีการประชุมเรื่องที่มีผลกระทบต่อพระศาสนา ท่านก็ให้ความสนใจ มาร่วมในกิจกรรมนั้นจนจบ มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งแสดงว่าท่านให้ความสำคัญในสิ่งที่พวกเราทำ ไม่ได้มาร่วมกิจกรรมเพียงเพราะเรานิมนต์ท่านมา

เมื่ออาตมาเรียนจบหลักสูตร ๓ ปีแล้ว อาตมาก็ยังอยู่วัดจากแดงต่อ เพื่อเป็นการตอบแทนพระคุณครูบาอาจารย์ ด้วยการช่วยงานของวัด เพราะ ๓ ปีแรก จะให้เวลากับการเรียนเป็นส่วนมาก งานสำคัญๆ อื่นๆ ก็มีรุ่นพี่คอยสนองงาน และช่วยดูแลอยู่แล้ว ต่อมา ปี ๒๕๕๘ อาตมาได้มาทำวารสารรายเดือนชื่อ “โพธิยาลัย” โดยมีคุณพนิตา อังจันทร์เพ็ญ ซึ่งเป็นนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ ทำงานด้านนี้เป็นเวลานาน อาตมาเป็นบรรณาธิการ เธอมีศรัทธาในพระอาจารย์ ประพนอม และการเผยแผ่ธรรมของวัดจากแดง จึงเสนอตัวมาช่วยด้วยจิตศรัทธา งานวารสารโพธิยาลัยก็เริ่มต้นขึ้น และต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และตลอดเวลาที่ผ่านมานั้น หลวงพ่อสุมนต์ก็เป็นผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่ทำให้ความสนใจและสนับสนุนงานของวารสารอยู่เสมอ บางฉบับท่านยังประพันธ์วินิพนธ์ให้ลงพิมพ์ด้วย

กลางปี ๒๕๕๙ อาตมาก็กลับไปจำพรรษาที่วัดญาณฯ หลังจากนั้นไม่นาน ก็ทราบว่า โยมแม่ป่วยด้วยโรคร้าย และจากไปกลางเดือนธันวาคมปีนั้นเอง แม้อาตมาได้กลับไปจำพรรษาที่วัดญาณฯ แล้ว แต่ก็ได้รับเมตตาจากหลวงพ่อสุมนต์ และพระอาจารย์ประพนอม ให้มาตั้งศพบำเพ็ญกุศลที่วัดจากแดงได้ ครั้งนั้น หลวงพ่อสมเด็จ

พระพุทโธชาจารย์ ท่านมีเมตตาแก่อาตมาเป็นอย่างยิ่ง แม้สุขภาพทั่วไปท่านไม่ค่อยดีเป็นปกติพร้อมที่จะป่วยได้ หากถูกปัจจัยแวดล้อมรบกวน โดยเฉพาะการพูดคุยสนทนา จึงเป็นสาเหตุสำคัญอันหนึ่งที่ท่านต้องปลีกวิเวก อยู่ในที่สงบห่างไกล เพื่อประคับประคองธาตุขันธ์ให้ได้ทำงานหนังสือตำราเป็นประโยชน์แก่พระศาสนาได้ในระยะยาว

หลวงพ่สมเด็จฯ เมตตามาเยี่ยมศพโยมแม่ที่วัดจากแดง ตอนบ่ายๆ วันหนึ่ง อย่างเงิบๆ ครั้งนั้น จึงเป็นโอกาสที่ หลวงพ่อสุมนต์ และพระอาจารย์ต่วน ได้กราบถวายความเคารพ และพบปะสนทนากับหลวงพ่สมเด็จฯ ด้วยวันนั้น ท่านไม่เพียงเมตตามาเยี่ยมศพเท่านั้น ยังรับอาราธนาเดินเยี่ยมวัด ชมสถานที่ในวัด ทั้งพระสมันตมหาปัญญาเจดีย์ (หลวงพ่สุมนต์ได้เดินมาแนะนำผลงานที่น่าภูมิใจของท่านด้วยตนเอง) รวมทั้งศาลาสุธรรม และห้องสมุดของวัดด้วย

สำหรับอาตมา มีความรู้สึก ๒ อย่างเกิดขึ้น สลับกันคือ ความรู้สึกแรก ห่วงใยในสุขภาพของหลวงพ่สมเด็จฯ เกรงว่า นอกจากท่านต้องเดินทางไกลหลายชั่วโมง เพื่อมาเยี่ยมศพที่วัดแล้ว

การสนทนาธรรมที่หน้าพระสมันตมหาปัญญาเจดีย์ ในวันแห่งความทรงจำของชาววัดจากแดง

การต้องสนทนาพูดคุย และเดินมาก อาจทำให้ สุขภาพของท่านทรุดลงได้ แต่อีกความรู้สึกหนึ่งก็คือดีใจที่หลวงพ่อสุมนต์ ซึ่งท่านเป็นผู้ที่ชื่นชมในปฏิบัติทาและ ความรู้ความคิดของหลวงพ่อสุมนต์เจ้า จะได้

สวดปฏิฐานร่วมกัน ในงานบำเพ็ญกุศลของโยมแม่

พบกับท่าน ได้สนทนากันซึ่งเป็นโอกาสที่หาได้ยาก และพระอาจารย์ตัวนก็ได้มาต้อนรับ ดูแลหลวงพ่อสุมนต์เจ้า ด้วย สำหรับวัดจากแดง คงเป็นวันพิเศษที่น่าจดจำว่า ได้มีโอกาสต้อนรับหลวงพ่อสุมนต์เจ้า มาเยี่ยมชมวัด และยังเปิดโอกาสให้พระเถร พุทธบริษัทวัดจากแดงได้กราบท่านด้วย

ในระหว่างจัดงานศพ อาตมาได้รับเมตตาจากหลวงพ่อสุมนต์ พระอาจารย์ประนอม พระอาจารย์ตัวน เพื่อนสหธรรมิก และญาติโยม มาร่วมงานศพ มาสวดปฏิฐานอุทิศกุศลให้โยมแม่ เป็นภาพแห่งความทรงจำที่ประทับใจ ที่อาตมาซาบซึ้งใจมาก ไม่มีวันลืม

แม้ระยะหลัง อาตมาจะไม่ค่อยได้มาวัดจากแดงบ่อยนัก แต่ก็ยังติดตามข่าวสาร ทำวารสารให้กับวัด และรับทราบความเป็นไปของวัดอยู่เสมอ จนกระทั่งได้ทราบถึงข่าวอาพาธของหลวงพ่อสุมนต์ และติดตาม

อยู่ด้วยความห่วงใย เมื่อทราบว่า ท่านอาพาธต้องเข้าออกโรงพยาบาลอยู่เสมอ ก็ยิ่งห่วงกังวล จนในที่สุดก็ทราบว่าท่านได้จากพวกเราไปแล้ว

หลวงพ่อกับพวกเราและวัดจากแดงไปแล้ว แต่เรื่องราวและผลงานของท่านยังคงอยู่ พระอาจารย์ประนอม ตั้งใจว่า จะทำกุฏิของหลวงพ่อกให้เป็นพิพิธภัณฑ์สำหรับแสดงผลงาน และคงสภาพกุฏิที่ท่านเคยอยู่อย่างสมถะนั้นไว้

นับเป็นเรื่องที่ดีงามและเหมาะสมมาก เพราะแม้แต่กุฏิเพียงหลังเดียว ก็สามารถบอกเรื่องราวอะไรต่างๆ ได้อย่างมากมาย

อย่างน้อยที่สุด เป็นประจักษ์พยานว่า หลวงพ่อพระครูธรรมธรสุมนต์ นนทิกโก พระดีอีกรูปหนึ่งของคณะสงฆ์ไทย เคยมีชีวิตอยู่ ณ สถานที่แห่งนี้ เป็นเจ้าอาวาส เป็นหลวงพ่ที่ชาววัดจากแดง รักและเคารพตลอดมาและตลอดไป

หลวงพ่อบพบสมเด็จพะพุทธโฆษาจารย์ ครั้งแรกในงานบำเพ็ญกุศลของโยมแม่

วาระพิเศษ

พระอาจารย์สันติ อุตตมปณฺโณ

ผู้ทรงธรรม เคารพพระวินัย หาได้ยากในยุคปัจจุบัน

๗ ปีที่แล้ว ในวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๕ ข้าพเจ้าได้เดินทางเพื่อไปกราบเยี่ยมท่านพระอาจารย์สุมนต์ ที่วัดป่าธารน้ำทิพย์ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา และได้ปรารภเรื่องการทำหน้าที่ศรบรรอบคล้ายวันเกิด ๘๐ ปี ของท่านพระอาจารย์สุมนต์ นันทิโกขึ้น ท่านพระอาจารย์ได้กล่าวขึ้นว่า “ไม่เห็นด้วยที่จะทำหน้าที่ส่วนบุคคล มาสรรเสริญเยินยอกัน ไม่เห็นได้อะไร ทำไมไม่แปลพระคัมภีร์ ฎีกาต่างๆ ที่ยังเป็นภาษาบาลีอยู่ อย่างเช่น ฎีกาธรรมบท หรือธรรมบทวิวรรณ์ เป็นต้น” ข้าพเจ้าจึงได้กล่าวตอบว่า “กลุ่มพระภิกษุที่สัมนาพระวินัยกันทุกปี ในขณะนี้ ได้เริ่มแจกงานแปลฎีกากันไปบ้างแล้ว” ท่านพระอาจารย์สุมนต์ก็ได้ชื่นชมยินดีต่อผู้ที่ให้ความสำคัญกับพระศาสนา ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย แสดงให้เห็นถึงความเอื้ออาทรต่อพระศาสนา และไม่ได้ให้ค่า ไม่ได้ให้ความสำคัญกับตนเอง ไม่ได้ติดข้องพอใจ กับลาภ ยศ คำสรรเสริญต่างๆ

แม้ว่า ท่านพระอาจารย์สุมนต์จะมุ่งแต่ศึกษาพระธรรมคำสอน และทำงานเผยแผ่พระศาสนา โดยไม่คำนึงถึงสิ่งตอบแทน ไม่ว่าจะป็นยศถาบรรดาศักดิ์ หรือลาภปัจจัยไทยธรรม คำสรรเสริญเยินยอต่างๆ แต่ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นผู้เคยได้รับถ่ายทอดความรู้ จากท่านพระอาจารย์สุมนต์มาพอสมควร จึงใคร่ที่จะเขียนถึงความประทับใจ และคุณธรรมของท่านพระอาจารย์ไว้เพื่อเป็นปฏิการะบ้าง ตามแต่กำลังสติปัญญาจะสามารถกระทำได้

ย้อนอดีต กาลเวลาที่หวนกลับคืนมาไม่ได้

ข้าพเจ้าได้รู้จักกับท่านพระครูธรรมธรสุมนต์ นันทิโก มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๓ นับเป็นเวลา ๓๐ กว่าปีมาแล้ว ในขณะนั้น ข้าพเจ้าเป็นพระภิกษุมิพรรษา ๖ เคยได้ไปพำนักที่วัดจากแดง ชั่วคราว จึงได้ทราบว่าท่านพระครูธรรมธรสุมนต์ นันทิโก นอกจากเป็นเจ้าอาวาสวัดจากแดงแล้ว ยังเป็นผู้อำนวยการสำนักเรียนนอภิธรรมโชติกะ

วิทยาลัย วัดมหาธาตุฯ อีกด้วย ได้เคยสนทนาธรรมกับท่านบ้าง และได้ทราบว่า ท่านเป็นผู้ทรงพระอิทธิธรรม โดยเฉพาะมีความชำนาญในคัมภีร์มหาปฎิฐานอย่างหาตัวจับได้ยาก อีกทั้งยังเป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ใครในการสนทนาธรรมและชอบประดิษฐ์คิดค้นอุปกรณ์การเรียนการสอน มีอัจฉริยภาพในการสอนเป็นชีวิตจิตใจ เพื่อสืบทอดและเผยแผ่พระศาสนา ชอบคิดใคร่ครวญในหลักธรรมอยู่เสมอ

“ชีวิตของพระภิกษุ ผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร ผู้ที่จะประพฤติปฏิบัติให้ตรงตามพระธรรม และพระวินัยนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสมัยที่ธรรมวาทะมีกำลัง อวินยวาทีครองเมือง เป็นสมัยที่มีการพัฒนาวัตถุทางกัน อย่างเพียงพอ ค่านิยมในการบริโภคคาม ซึ่งมาในรูปของลาภ ยศ สักการะ สรรเสริญ จึงแพร่หลาย ไม่วายเว้น แม้กระทั่งบรรพชิตผู้สละเรือน สละทรัพย์สมบัติ ทั้งแม้บุตรภริยา มารดาบิดามาแล้ว” นี่เป็นบทสนทนาส่วนหนึ่ง ที่ท่านพระครูธรรมธรสุมนต์มักจะปรารภให้ได้ยินอยู่บ่อยๆ

หลังจากที่ข้าพเจ้าได้รู้จักกับท่านพระครูธรรมธรสุมนต์ได้ไม่นาน ก็ได้เที่ยวจาริกไปยังสถานที่ต่างๆ ในหลายๆ จังหวัด เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและปฏิบัติธรรม รักษาพระวินัย เป็นเวลาถึง ๔ ปี จึงมีเหตุให้ได้มาจำพรรษาที่วัดจากแดงในพรรษาที่ ๑๐ เพราะได้รับนิมนต์ให้มาช่วยงานพระศาสนาให้มูลนิธิเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ ประกอบกับความคิดที่จะศึกษาคัมภีร์มหาปฎิฐานจากท่านพระครูธรรมธรสุมนต์ด้วย เนื่องจากศึกษาอ่านด้วยตนเองไม่เข้าใจ จึงได้มาขอความกรุณาจากท่านพระครูธรรมธรสุมนต์ เพื่อจำพรรษาที่วัดจากแดง และขอ

ช่วยกันสืบสานปณิธานของหลวงพ่อดำด้วยการศึกษาธรรม

ศึกษาคัมภีร์มหาปฎิฐานจากท่านด้วย ซึ่งท่านก็มีเมตตาให้ความอนุเคราะห์เป็นอย่างดี ทั้งที่พักจำพรรษาและวิชาความรู้

สพพทานิ ธมมทานิ ชินาติ

เมื่อมาอยู่จำพรรษากับท่านพระครูธรรมธรสุมนต์ และเริ่มศึกษาคัมภีร์มหาปฎิฐาน ไม่ได้มีการเปิดชั้นเรียน และไม่ได้เรียนไปตามลำดับคัมภีร์ เพราะในขณะนั้น มีข้าพเจ้ามาศึกษาคัมภีร์มหาปฎิฐานเพียงรูปเดียว และพอมีพื้นฐานอภิมมัตถสังคหะ ๙ ปรีจเฉตมาบ้างแล้ว ท่านจึงแนะนำวิธีการศึกษาและเทคนิคในการเรียนรู้ให้ พร้อมทั้งนำเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับคัมภีร์ปฎิฐานมากมาย มาให้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

สมานตตตา - การมีตนเสมอ ไม่ถือตัว

ท่านให้ความสนิทสนมเป็นกันเองอย่างดี เป็นพระมหาเถระที่ไม่มีการถือเนื้อถือตัว บางครั้งก็เดินมาสนทนาธรรมถึงที่พักของข้าพเจ้า บางทีท่านขบคิดปัญหาธรรมะบางข้อได้ ก็ถือคัมภีร์เดินมาสนทนาด้วย ทำให้ข้าพเจ้าเคารพเกรงใจท่านมาก และหากท่านได้ทราบว่าพระภิกษุ สามเณร หรืออุบาสก อุบาสิกาผู้ใด ที่ใคร่

ในการศึกษาพระอภิธรรม หรือศึกษาพระไตรปิฎกด้วยความเคารพ ท่านพระครูธรรมธร สุนทรก็ทำให้ความเป็นกันเองอย่างมาก จนในภายหลัง ข้าพเจ้าจึงเรียกท่านด้วยความคุ้นเคยว่า “ท่านพระอาจารย์สุนทร”

ให้ความสำคัญต่อสานุศิษย์ และงานเผยแผ่พระศาสนา

ท่านพระอาจารย์มีวิธีการสอนที่ต่างจากอาจารย์อื่น ท่านพยายามสรรหาวิธีที่จะทำให้ นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาของพระธรรม ซึ่งก็มีบาง ส่วนที่แสนยาก แต่ท่านก็ทำให้เข้าใจได้โดยการ ทำตารางบ้าง แผนผังบ้าง ทำแผ่นพับบ้าง ทำแผ่น เลื่อนให้บ้าง ทำงานและนาฬิกาภาพมหาปิฎฐาน แจกบ้าง สอนให้ท่องพระพุทธรูป ที่เป็นตัวบาสิ จากพระไตรปิฎกบ้าง ฯลฯ ทำให้นักศึกษาสนใจ เข้าใจและเข้าถึงพระพุทธรูปได้ดียิ่งขึ้น

เมื่อเริ่มศึกษาคัมภีร์ มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ข้าพเจ้า ปรารภกับท่านพระอาจารย์สุนทรว่า คัมภีร์มหาปิฎฐาน หลักสูตรชั้นมหาอภิธัมมิกะเอก ของ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัยนั้น อ่านเข้าใจได้ยาก ข้าพเจ้าอ่านแล้วไม่เข้าใจ ทำไมจึงเข้าใจยาก อย่างนี้ ท่านพระอาจารย์สุนทรแนะนำให้ท่าน

จากข้างหลังมาข้างหน้า คือ เริ่มจากวงจันตละ และคำอธิบายปัจจัยแต่ละปัจจัยก่อน แล้วค่อย มาศึกษาบทสรุปปัจจัย ๒๔ โดยนัยต่างๆ จากนั้น ก็ให้ศึกษาสรุปเนื้อความ ๓ ประการ ในปัจจัย ๒๔ หรือปัจจัย ๔๗ แล้วจึงค่อยมาศึกษาบาสิทเทศ เรื่องขมภูนา (กลุ่มของปัจจัย) สภาคะ (ปัจจัยที่มี องค์ธรรมเหมือนกัน เข้ากันได้ทีละคู่) และปัญหา วารวิมังค์เป็นลำดับสุดท้าย เมื่อข้าพเจ้าศึกษา ตามที่ท่านแนะนำ ก็ทำให้เข้าใจได้ สามารถไป ค้นคว้าศึกษาต่อในคัมภีร์ปิฎฐาน พระอภิธรรมปิฎก ได้สะดวกขึ้น การมีครูบาอาจารย์หรือกัลยาณมิตรคอยแนะนำ ก็ทำให้ได้ปัญญา ทุ่มเวลาในการศึกษาอย่างนี้เอง

สมณะ ผู้สงบจากบาป ทุจริต

ท่านพระอาจารย์สุนทรเป็นผู้รักสงบ ไม่ชอบ อีกรักใคร่ใคร่ใคร่ จึงทำให้มีปัญหากับกรรมการวัด ที่ชอบจัดงานประจำปี โดยให้มีลิเกละครโขนหนัง อยู่เนืองๆ แต่ท่านก็มีขันติ เมตตา พยายามชี้แจง ให้ญาติโยมเหล่านั้นจัดงานให้เพลาลง โดยมุ่งให้ เป็นไปในการกุศล เช่น จัดกิจกรรมให้มีการสวด มนต์ สวดพระปริตรป้องกันภัย สวดพระไตรปิฎก ตลอดปีเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ผู้มาสวดและครอบครัว ก็มีผลทำให้ผู้คนมาสวดมนต์เป็นจำนวนมาก

“ลาภ สักการะและสรรเสริญ ทารุณโหดร้าย ทยาบคาย เป็นอันตรายแก่การบรรลุธรรมอัน เกษมจากโยคะ อันไม่มีธรรมอันยิ่งไปกว่า”

(ลาภสักการะสังยุต ส. น.)

ท่านพระอาจารย์สุนทรสอนธรรมมาหลาย สิบปี มีลูกศิษย์ลูกหามากมาย ทั้งคฤหัสถ์และ บรรพชิต ระดับที่เป็นเศรษฐี เป็นคุณหญิงคุณนาย ก็มีมาก แม้ว่ามีผู้บวราณาให้ขอปัจจัย ๔ ได้ แต่ท่านพระอาจารย์ก็ไม่ค่อยได้เอ่ยปากขออะไร

หลวงพ่เมตตามาเป็นประธานงานฉลองตำราเรียน

จากใคร ถึงกระนั้นก็มีผู้ถวายปัจจัย ๔ ที่มาในรูปของตัวเงินเป็นจำนวนมาก ซึ่งท่านพระอาจารย์ก็ไม่เคยเอาไปใช้บำรุงบำเรอในทางส่วนตัวแต่นำไปใช้ในกิจการของสงฆ์ สร้างกุฏิ วิหาร โรงอุโบสถ และพระเจดีย์ ที่ทำประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาได้อย่างสูงสุด

สร้างพระเจดีย์สมันตมหาปฏิฐาน บูชาพระรัตนตรัย

ท่านพระอาจารย์มีดำริให้สร้างพระเจดีย์สมันตมหาปฏิฐาน มี ๓ ชั้น โดยมีแนวความคิดว่า **ชั้นบนสุด** เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งท่านพระอาจารย์ได้ให้ข้าพเจ้าและคณะญาติโยมผู้มีศรัทธา จาริกบุญไปอัญเชิญมาจากวัดไทยพุทธคยา ประเทศอินเดีย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ และพระบรมธาตุส่วนอื่น ที่ผู้มีจิตศรัทธานำมาถวายไว้ เพื่อให้ท่านสาธุชนได้กราบไหว้บูชาสักการะ เป็น **พุทธานุสสติ** เป็นมงคลชีวิต ทำให้เจริญสุขในปัจจุบัน และเพื่อเพิ่มพูนศรัทธา ปิติปราโมทย์ ซึ่งเป็นส่วนของอริยทรัพย์ ที่จะติดตัวตามไปได้ ในระหว่างเดินทางไปในวัฏฏะอันยาวไกล จนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทางคือพระนิพพาน **ชั้นกลาง** เป็นที่ประดิษฐาน **พระไตรปิฎก** และคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนา อันเป็นส่วนของพระธรรม เป็นคำสอนขององค์พระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นมรดกมอบไว้ให้เป็นสิ่งแทนพระองค์ ตามพระพุทธดำรัส ที่ได้ตรัสกับท่านพระอานนท์เถระไว้ว่า

“ดูก่อนอานนท์ บางทีพวกเขาจะฟังมีความคิดอย่างนี้ว่า ปาพจน์มีพระศาสดาล่วงแล้ว พระศาสดาของเราไม่มี ข้อนี้พวกเขาไม่ฟังเห็นอย่างนั้น ธรรมก็ดี วินัยก็ดีอันใด ที่เราได้แสดงแล้ว บัญญัติไว้แล้วแก่พวกเขา ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของพวกเขา โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”
(มหาปริณิพพานสูตร ที่. มหา.)

พระธรรมวินัยอันเป็นคำสอน เป็นตัวพระพุทธศาสนานั้น มิได้มีเอาไว้กราบไหว้บูชาเท่านั้น แต่มีไว้ให้ศึกษา แล้วน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติ จึงจะมีผลมากมีอานิสงส์มาก ทั้งแก่ตนเองและแก่สังคมส่วนรวม สมดังที่ตรัสไว้ว่า “**ธมฺมจารี สุขํ เสติ ผู้มีปกติประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี ธรรมแลย่อมรักษา ผู้ประพฤติธรรมเป็นนิตย์ ธรรมและอธรรม มีผลไม่เสมอกัน คือ ธรรมย่อมนำไปสู่สุคติ ส่วนอธรรมย่อมนำไปสู่นรก**” ฯลฯ

ผู้ที่น้อมระลึกถึงคุณของพระธรรม อันได้แก่ มรรค ๔ ผล ๔ พระนิพพาน ๑ และปริยัติสัทธรรม ๑ เป็น **ธัมมานุสสติ** ทำให้เกิดศรัทธาปราโมทย์ได้ เมื่อได้ทราบว่าเป็นโลกุตตรธรรม ๘ เป็นสรณะ เป็นที่พึ่ง ทำให้พ้นจากอบายภูมิ และพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้จริง และพระปริยัติธรรม ก็เป็นแนวทางที่ทำให้เข้าใจข้อปฏิบัติ เพื่อที่จะบรรลุโลกุตตรธรรมเหล่านั้น เพราะฉะนั้น จึงควรศึกษา ทรงจำพระธรรมวินัย อันเป็นปริยัติสัทธรรมด้วยความเคารพ และควรตั้งใจปฏิบัติตามคำสอนด้วยความเคารพ

ชั้นล่างสุด เป็นห้องประชุมและห้องเรียน สำหรับพระภิกษุสงฆ์รวมทั้งอุบาสกอุบาสิกา ได้ใช้ในการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมคำสอน แล้วน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติ ซึ่งบางครั้งก็ได้ใช้เป็น**ที่ปฏิบัติกรรมฐาน** เจริญสมถวิปัสสนา เพื่อความเป็นพระอริยสงฆ์ในกาลต่อไป

เมื่ออยู่ในชั้นล่างนี้ จึงควรน้อมระลึกถึงคุณของพระสงฆ์ ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเพื่อบรรลุนิพพาน บรรลุธรรมแก่ของค่านับ ควรแก่การต้อนรับ ควรแก่ทักขิณาทาน ควรแก่การทำอัญชลี พระอริยสงฆ์ทั้งหลายเป็นเนื่อนาบุญของโลกไม่มีนาบุญอื่นยิ่งไปกว่า การระลึกอย่างนี้เป็น **สังฆานุสสติ** ย่อมทำให้เกิดศรัทธา ปิติ ปราโมทย์ได้เหมือนกัน การนิยมชมชอบ และระลึกถึงพระอริยสงฆ์อยู่อย่างนี้ ใจย่อมเกิดศรัทธา ปิติ และน้อมไปเพื่อความเป็นพระอริยสงฆ์

สรุปได้ว่า การสร้างพระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุองค์นี้ ท่านพระอาจารย์ให้สร้างโดย **ปรารภพระรัตนตรัย** อันเป็นหลักของพระพุทธศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และเป็นที่พักของชาวประชาพุทธมามกะเป็นสำคัญ ทั้งยังได้ตั้งชื่อพระเจดีย์ว่า **สมันตมหาปิฎกฐาน** เป็นการให้ความสำคัญแก่คัมภีร์มหาปิฎกฐานที่ท่านพระอาจารย์ชื่นชอบ ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ลึกซึ้งและยากที่สุดในพระพุทธศาสนา จนเป็นเหตุให้ผู้ที่สั่งสมบุญและปัญญามาน้อย ไม่อาจจะศึกษาจนเข้าใจได้ และเพื่อเป็นอนุสรณ์ วอนให้ท่านสาธุชนผู้มีปัญญา หรือผู้ที่ปรารถนาจะอบรมเจริญปัญญาได้ทราบว่า **คัมภีร์มหาปิฎกฐานนี้** จะเป็นคัมภีร์แรกที่จะเสื่อมสูญอันตรธานไปก่อนคำสอนในส่วนอื่นๆ เพราะความลึกซึ้ง และความเสื่อมแห่งปัญญารวมทั้งความเกียจคร้านในการศึกษาทรงจำของท่านสาธุชนทั้งหลายเองด้วย

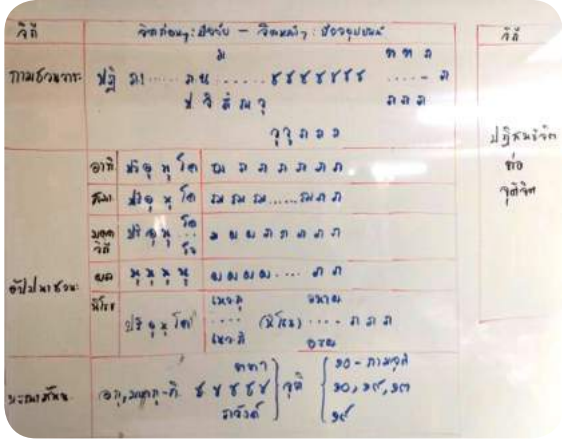
เมื่อได้ความรู้ทางด้านพระอภิธรรมจากท่านพระอาจารย์สุนต์พอสมควรแล้ว เป็นธรรมดาของข้าพเจ้าที่จะไม่อยู่จำพรรษาซ้ำที่ จึงเที่ยวจาริกไปอยู่ในวัดต่างจังหวัด แต่ก็ได้เดินทางมาช่วยแสดงพระธรรมพระวินัย ที่วัดบวรฯ ร่วมกับท่านอาจารย์ผู้เป็นฆราวาสท่านหนึ่ง เป็นประธานมูลนิธิ และที่ธรรมสถานจุฬาฯ เป็นประจำ

คบคนพาล พาลพาไปหาผิด

เวลาผ่านไปอีก ๒ ปี ที่ทำงานเผยแผ่ธรรมร่วมกับท่านอาจารย์ฆราวาสผู้นั้น ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของข้าพเจ้าอย่างมาก แต่เพราะอาจารย์ท่านนี้ไม่สนับสนุนความเป็นบรรพชิต เพราะเข้าใจว่า ในยุคนี้บรรพชิตปฏิบัติพระธรรมวินัยได้ลำบากกว่าคฤหัสถ์ ประกอบกับการคลุกคลีกับคฤหัสถ์มากเกินไป อีกทั้งความรู้รอบรู้ในพระวินัยยังไม่เพียงพอ เพราะไม่มีครูบาอาจารย์ที่ทรงพระวินัยที่จะให้ความแจ่มแจ้งได้ ทำให้ข้าพเจ้าเดือดร้อนใจในเรื่องข้อปฏิบัติพระวินัยบางข้อ รวมทั้งบุญกุศล ในความเป็นพระภิกษุของข้าพเจ้าได้หมดลงด้วย จึงทำให้ข้าพเจ้าน้อมใจไปในความเป็นคฤหัสถ์ ก่อนจะลาสิกขาก็ยังได้ไปปรึกษากับท่านพระอาจารย์สุนต์ เพราะภายในใจส่วนลึก ก็ยังรักความเป็น

บรรยายภาคชั้นเรียน ในสมัยที่ท่านยังสอนพระลูกศิษย์ด้วยความเมตตา และมีความสุขยิ่ง

ลายมือของหลวงพ่อบนกระดานสอนศิษย์

ตู้หนังสือของหลวงพ่อเต็มไปด้วยตำราพระธรรม

การเข้าถึงพระรัตนตรัย มาจากการศึกษาพระไตรปิฎก

เมื่อได้ลาสิกขามาช่วยงานเผยแผ่ให้มูลนิธิ เต็มตัว จนท่านอาจารย์ผู้เป็นประธานมูลนิธิ ไว้วางใจให้เปิดสอนพระไตรปิฎก วิสุทธิมรรค และ อภิธัมมัตถสังคหะ ปริเฉทต่างๆ รวมทั้งแนวทางการเจริญวิปัสสนา ตามความเข้าใจของอาจารย์ท่านนี้ ซึ่งขณะนั้น ข้าพเจ้าเข้าใจว่า เป็นแนวทางที่ถูกต้องตรงกับพระไตรปิฎก แต่ยิ่งสอนตามพระไตรปิฎกและคัมภีร์มากเท่าไร ก็ยิ่งเห็นความแตกต่างในแนวทางการปฏิบัติของอาจารย์ท่านนี้ แม้ความเข้าใจทางด้านปริยัติก็ยังขัดกันกับพระไตรปิฎกและอรรถกถา ด้วยความเคารพในตัวอาจารย์ จึงทำให้ข้าพเจ้ายังไม่กล้าโต้แย้งหรือแสดงออกว่า เริ่มมีความคลางแคลงสงสัย ไม่นั่นใจในตัวอาจารย์เสียแล้ว ทำอย่างไรดี ? เคารพในตัวอาจารย์ก็เคารพ เพราะท่านถ่ายทอดความรู้ด้านปริยัติให้มากมาย แนะนำเทคนิคการแสดงธรรม การตรวจทานจัดทำหนังสือ ฯลฯ แต่การแสดงธรรมผิดเพี้ยนไปจากพระธรรมคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นการกล่าวตู่พระตถาคต มีโทษอย่างมหันต์ ทำให้ข้าพเจ้าเกิดความลี้เลใจ ฟุ้งซ่าน และไม่อยากจะแสดงธรรมหรือสอนธรรมะ จึงได้ไปกราบเรียนปรึกษากับท่านพระอาจารย์สุมนต์ ท่านก็ให้คำแนะนำว่า พระรัตนตรัยอยู่ในพระไตรปิฎก ถ้ากล่าวธรรมโดยไม่ศึกษาให้เข้าใจเสียก่อน หรือไม่แสดงธรรมตามพระไตรปิฎก จะถือว่าเคารพพระรัตนตรัยได้อย่างไร การยึดถือในบุคคลเกินกว่าพระรัตนตรัย เป็นอคติ ทำให้กล่าวตู่และล่วงเกินพระพุทธวจนะ ซึ่งมีโทษมาก และเป็นการทำลายพระศาสนาโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

บรรพชิตอยู่ ซึ่งท่านพระอาจารย์ก็ไม่สามารถห้ามปรามหักท้วงแต่อย่างใด

ในที่สุด พรพชาที่ ๑๒ ข้าพเจ้าก็ได้กลับมาสู่ความเป็นคฤหัสถ์ แต่ก็ยังเก็บบาตรจีวรไว้เป็นที่ระลึก เมื่อลาสิกขาแล้วก็ได้ไม่ได้ไปทำอย่างอื่น แต่ได้ทำงานช่วยเผยแผ่พระธรรมวินัยให้มูลนิธิฯ โดยไม่รับสิ่งตอบแทนเป็นค่าครองชีพแต่อย่างใด เนื่องจากมีญาติที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา คอยดูแลค่าใช้จ่ายต่างๆ

ท่านพระอาจารย์สุมนต์เป็นผู้ทรงธรรมสมกับชื่อ พระครูธรรมธร ท่านเข้าใจหลักธรรมทั้งในด้านปริยัติและหลักการด้านปฏิบัติ ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้อาศัยท่านพระอาจารย์สุมนต์ท่านนี้แหละ ที่ให้แนวทางในการตัดสินใจ เพื่อความเชื่อตรงต่อพระธรรมวินัย และแสดงความจงรักภักดีต่อพระรัตนตรัย จากเหตุการณ์ที่จะเล่าดังต่อไปนี้ ...

**บุคคลรู้แจ้งธรรม อันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรง
แสดงแล้วจากผู้ใด ฟังนอบน้อมผู้นั้นโดยเคารพ
เหมือนพราหมณ์นอบน้อมบูชาไฟ ฉะนั้น**

ข้าพเจ้าจึงตกลงใจได้ว่า ควรซื้อตรง เคารพ
รักภักดีต่อพระรัตนตรัยมากกว่าในตัวของ
อาจารย์ ถ้าอาจารย์ท่านใดสอนให้มีศรัทธามั่นคง
ในพระรัตนตรัย จึงควรเคารพรักในอาจารย์ท่าน
นั้น แต่ถ้าฟังคำสอนแล้ว เสื่อมศรัทธาจากพระ-
รัตนตรัย ก็ควรรับลาจากอาจารย์ท่านนั้นโดยเร็ว
เมื่อตัดสินใจได้แบบนี้ ตามคำแนะนำของท่าน
พระอาจารย์สุมนต์ จึงทำให้ข้าพเจ้ามุ่งสอน
พระธรรมตามพระไตรปิฎก อรรถกถา และคัมภีร์
ต่างๆ จนเป็นเหตุให้ข้าพเจ้าต้องออกจากมูลนิธิฯ
เพราะสอนพระธรรมขัดกับอาจารย์ท่านนั้น ซึ่ง
ก็เป็นโชคดีอย่างหาที่สุดมิได้ ที่ไม่ต้องแสดงธรรม
ตามความเห็นของผู้หนึ่งผู้ใด อันเป็นสัทธรรม
ปฏิรูป เป็นธรรมที่ดัดแปลง ปรงแต่งให้น่าสนใจ
ให้ง่าย ไม่ต้องเรียนมาก ไม่ต้องคิดมาก ไม่ต้อง
จำมาก ตามความต้องการของผู้มีปัญญาน้อย
แต่ไม่คล้อยตามพระไตรปิฎกและอรรถกถา

ในกาลต่อมา ข้าพเจ้าจึงได้สมาทาน โดยตั้งใจ
ว่า จะศึกษา กล่าวธรรม แสดงธรรมและปฏิบัติ
ธรรมตามพระไตรปิฎกและอรรถกถา ฎีกาท่านั้น

คัมภีร์มหาปิฎกฐานที่หลวงพ่อมุ่งมั่นรักษาและสืบทอดไว้

ไม่คล้อยตามครูบาอาจารย์ในยุคปัจจุบันที่สอน
ธรรมแตกต่างจากพระไตรปิฎก อรรถกถาและฎีกา
ต้องขอกราบอนุโมทนาแต่ท่านพระอาจารย์
สุมนต์ที่ให้แนวความคิด และข้อวินิจฉัยอันเป็น
หลักธรรม ซึ่งทำให้ข้าพเจ้ากล้าตัดสินใจเลือก
ศึกษาและปฏิบัติตามพระไตรปิฎก อันเป็นหลัก
คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยสามารถ
แยกแยะได้ ระหว่างความยึดมั่นในตัวบุคคล
ผู้เป็นอาจารย์ กับพระรัตนตรัย ซึ่งเข้าถึงได้จาก
การศึกษาพระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถา

สัทธรรมปฏิรูปที่สอนกันอยู่ในปัจจุบันนี้มี
มากมาย ทั้งด้านปริยัติที่เบี่ยงเบนไปเพื่อกามคุณ
เพื่อประกาศนียบัตร และด้านปฏิบัติเพื่อลาภ
สักการะต่างๆ สังเกตได้จากสำนักปฏิบัติ ที่ผุดขึ้น
มากมายเหมือนดอกเห็ด ซึ่งคำสอนไม่ค่อยจะ
ตรงกัน และที่สำคัญคือยังไม่ตรงที่เดียวกับพระ
ไตรปิฎก แล้วจะมีสักกี่คน ที่ศึกษาค้นคว้าจาก
พระไตรปิฎก จนรู้ได้ว่า คำสอนส่วนไหนตรงหรือ
ส่วนไหนไม่ตรงกับพระไตรปิฎกและอรรถกถา

ข้าพเจ้าจึงตั้งใจว่า จะทุ่มเทใส่ใจศึกษา
ค้นคว้า ปฏิบัติ แล้วนำมาเขียน ถ่ายทอดเป็น
หนังสือ เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างคำสอน
ทั้งที่เป็นปริยัติ และการปฏิบัติจากพระไตรปิฎก
อรรถกถาและฎีกา กับคำสอนของครูอาจารย์
ในยุคปัจจุบัน ซึ่งท่านพระอาจารย์สุมนต์จะพูด
ตอกย้ำกับข้าพเจ้าเสมอ เมื่อมีการสนทนาธรรม
กัน **ให้ยึดพระธรรมวินัยในพระไตรปิฎกเป็น
ใหญ่ อย่ายึดถือบุคคลเป็นใหญ่**

**ให้สถานที่แสดงธรรม เท่ากับให้เสนาสนะทาน
และธรรมทาน**

นอกจากท่านพระอาจารย์สุมนต์จะให้ความ
รู้ ให้แนวความคิดและการตัดสินใจในการแสดง

กับพระอุปัฏฐากหน้าพระสมันตมหาปฎฐฐานเจดีย์

ธรรมตามพระไตรปิฎก อรรถกถา โดยยึดถือพระรัตนตรัยเป็นหลักแล้ว ท่านยังให้ความช่วยเหลือทางด้านสถานที่แสดงธรรมอีกด้วย เพราะเมื่อข้าพเจ้าออกจากมูลนิธิฯ ใหม่ ๆ มีผู้ที่ติดตามออกมาจากมูลนิธิฯ ด้วยหลายสิบคน หลายคนอยากให้อธิบาย และแสดงเหตุผลตามพระธรรมวินัยที่ออกมาจากมูลนิธิฯ และข้าพเจ้าก็ต้องการปลดปล่อยแก้ไขคำพูดอันเป็นมิจฉาวาจา ที่ได้กล่าวหรือแสดงธรรมตามครูบาอาจารย์ ซึ่งผิดไปจากพระธรรมวินัยด้วย จึงชักชวนกันหาสถานที่เพื่อจะได้มีการเรียนการสอน เนื่องจากยังคงไปทำบุญถวายทานที่วัดจากแดงเรื่อย ๆ จึงปรารภกับท่านพระอาจารย์ เรื่องสถานที่เรียน ท่านพระอาจารย์ก็ได้ให้ความช่วยเหลือทันที โดยติดต่อกับลูกศิษย์ของท่าน ซึ่งมีอาคารห้องเรียนอยู่ที่ตึกชาญอิสระ ตรงข้ามโรงพยาบาลจุฬาฯ ซึ่งลูกศิษย์ท่านนั้นก็ยินดีให้ใช้สถานที่โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ต้องขออนุโมทนาขอบคุณอย่างยิ่งมา ณ ที่นี้ด้วย

ข้าพเจ้าและนักศึกษาหลายท่านจึงได้มีโอกาสเปิดการเรียนการสอนกัน เป็นการขอมาต่อพระรัตนตรัยที่ได้ล่วงเกิน โดยการกล่าวธรรมหรือแสดงธรรมที่ผิดไป จากคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้ว่าเป็นความเข้าใจผิด หรือด้วยความไม่ตั้งใจก็ตาม

หลังจากที่ได้เปิดการเรียนการสอน เป็นการแก้ไขความผิดพลาด และขอขมาพระรัตนตรัยมาระยะหนึ่ง ท่านประธานมูลนิธิรักษธรรมก็ได้เชิญให้ข้าพเจ้าไปสอนที่มูลนิธิฯ ต่อมาข้าพเจ้าได้พบและสนทนากับท่านพระอาจารย์สมบัตินันทิโก ได้รับความรู้ และแนวทางในการศึกษา การปฏิบัติจากท่านพอสมควร ได้ทราบว่าท่านมีไหวพริบปฏิภาณในการศึกษาและการสอนมาก เนื่องจากได้อ่านและค้นคว้าศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถามาอย่างมาก จนชำนาญ จึงกราบนิมนต์ให้ท่านไปสอนแทนที่มูลนิธิรักษธรรม ซึ่งท่านก็ไม่ปฏิเสธ ส่วนข้าพเจ้าได้อยู่ศึกษาและอุปัฏฐากท่านไม่นาน จึงขอโอกาสไปไหว้พระเจดีย์ และหลีกเร้นศึกษาเพิ่มเติม จนเกือบ ๒ ปี ก็มีนักศึกษาหลายท่านติดต่อมา ขอให้เปิดการเรียนการสอนขึ้นอีก ข้าพเจ้าไหว้พระเจดีย์ขอขมาพระรัตนตรัย จนคลายจากกุกกุกจะบังแล้ว จึงคิดจะแก้ตัว แนะนำในสิ่งที่ได้ค้นคว้าศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถาเพิ่มเติมขึ้นอีก ได้ไปปรึกษากับท่านพระอาจารย์สุมนต์ ท่านก็กรุณาให้มาเปิดการเรียนการสอนที่วัดจากแดงได้

พบผู้ที่ศึกษาและรักษาพระวินัย จึงได้เกิดใหม่ในพระพุทธศาสนา

เป็นเวลาเกือบ ๒ ปี ที่ได้ศึกษาร่วมกันกับนักศึกษาที่วัดจากแดง ได้ปรึกษาข้อธรรมจากท่านพระอาจารย์สุมนต์อยู่เสมอ จนกระทั่งได้พบพระภิกษุ ๒ รูป ผู้ศึกษารอบรู้ภาษาบาลี ค้นคว้าพระไตรปิฎก โดยเฉพาะพระวินัยปิฎก เรียกได้ว่า เป็นผู้รู้ดีและรักษาพระวินัยอย่างเคร่งครัดทีเดียว ทำให้ข้าพเจ้าเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับพระมหาเปรียญ เพราะเคยพบเห็นและเข้าใจว่าพระภิกษุที่เป็นพระมหาเปรียญไม่มีใครรักษา

พระวินัยได้ เนื่องจากต้องเรียน ต้องสอน ต้องท่อง ต้องจำ ต้องไปสอบ ถูกกดดันในหลายๆ ด้าน จึงทำให้เครียด ยิ่งเป็นสำนักเรียนที่ไม่ได้เคร่งครัดรักษาพระธรรมวินัยด้วยแล้ว ทำให้

พระภิกษุสามเณรต้องหาทางระบายออกด้วยการดูหนังฟังเพลง เล่นเกมส์บ้าง ออกไปเที่ยวนอกวัดบ้าง ฉันทข้าวเย็นบ้าง นม โอวัลตินนั้น ไม่ต้องพูดถึงเพราะส่วนใหญ่เข้าใจว่าตีมตอนเย็นได้ทั้งนั้น แต่ความจริงแล้ว นม โอวัลติน ไมโล น้ำถั่วเหลือง ฯลฯ เป็นอาหารทั้งสิ้น ตีมในเวลาวิกาลไม่ได้ถ้าตีมก็ทำให้ศีลขาด (แม้แต่อุโบสถศีลก็ขาดแล้ว ไม่จำเป็นต้องพูดถึงศีลของพระเณร)

แต่เมื่อได้พบปะสนทนาซักถามกับท่านพระภิกษุทั้ง ๒ รูปนี้ ทศนคติเกาๆ ก็ได้เปลี่ยนไป ข้อสงสัยในเรื่องพระวินัยซึ่งในสมัยที่ข้าพเจ้าเป็นภิกษุอยู่ ไม่สามารถวินิจฉัยได้ ก็ได้รับคำตอบทำให้คลายจากความสงสัยอย่างน่าพอใจ โดยมีหลักฐานที่มาที่ไปในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา รับรอง จึงทำให้ข้าพเจ้าหวนคิดถึงความเป็นพระภิกษุ การเก็บบาตรจีวรไว้ คงไม่ได้เป็นเพียงที่ระลึกเท่านั้น คงมีผลเป็นเชื้อ ให้ข้าพเจ้าได้กลับเข้ามาบวชอีก เมื่อแน่ใจว่าจะมีหมู่พวกที่รักษาพระวินัย และคงได้ที่พึ่ง ช่วยแก้ไขเวลามีปัญหาพระวินัย จึงไปปรึกษาท่านพระอาจารย์สุนนต์ ซึ่งท่านก็ยินดีและอนุโมทนาด้วย ข้าพเจ้าจึงได้บวชอีกครั้งสมใจ

ในที่สุด ข้าพเจ้าก็ได้พินกลับมาเป็นพระภิกษุอีกครั้ง หลังจากเป็นคฤหัสถ์อยู่ ๙ ปี เวลาช่างผ่านไปอย่างรวดเร็วเหลือเกิน ข้าพเจ้าได้ศึกษา และได้ปฏิบัติพระธรรมวินัยตามพระไตรปิฎก

และอรรถกถา ฎีกา ตามคำแนะนำของท่านพระอาจารย์สุนนต์ เมื่อมีโอกาสก็ได้เผยแผ่พระธรรมวินัยตามสมควร ตามกาล

เนื่องในวาระดิถีครบรอบทำบุญ ๑๐๐ วัน หลังวัน

มรณภาพของท่านมหาเถระ พระอาจารย์สุนนต์ นันทิโก ในวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๒ นี้ ข้าพเจ้าและศิษยานุศิษย์ทั้งคฤหัสถ์ และบรรพชิตผู้สำนึกในพระคุณ ต่างร่วมใจอาศัยคุณในตน คือ ศีลและศรัทธา ความเลื่อมใสในพระรัตนตรัยขอแสดงความเคารพอาลัย และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย อันทรงมหาคุณานุภาพ โปรดได้คุ้มครองป้องกันภัยอันตรายทั้งภายในและภายนอก ให้แก่ท่านพระอาจารย์สุนนต์ ไม่ว่าท่านจะอยู่ในภพภูมิใด ขอให้ท่านพระอาจารย์มีความสุข มีร่างกายและจิตใจอันทรงไว้ ซึ่งศีล สมาธิ และปัญญา มีพลังกำลังทั้ง ๕ เพื่อช่วยกันทำนุบำรุงรักษาพระศาสนาให้ยั่งยืนสืบไป สมดังชื่อ ธรรมธ ของท่าน และขอให้ท่านพระอาจารย์ดำเนินบนหนทางอันประเสริฐไปสู่อมตบท คือ พระนิพพานอันเป็นที่พ้นจากวิภูฏทุกข์ทั้งปวงได้โดยเร็วพลันด้วยเทอญ

อณฺเวย หิ ลาภุณินสา อณฺเวย นิพพานคามินี
เอวเมตํ อภิญญา ภิขุ พุทฺธสฺส สาวโก
สกุการํ นาภินนฺทย วิวกมนฺุพฺุทยเตติฯ

ก็ข้อปฏิบัติอันเข้าไปอาศัยลาภ เป็นอย่างหนึ่ง ข้อปฏิบัติอันยังสัตว์ให้ถึงพระนิพพาน เป็นอีกอย่าง ภิกษุผู้เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าทราบเนื้อความนั้นอย่างนี้แล้ว ไม่พึงเพลิดเพลีนสักการะ ฟังตามเจริญวิเวกเถิด

(เรื่องพระวณฺวาสี ดิสสเถระ พาลวรรคที่ ๕ ขุ. ๘.)

คาถาบูชาหลวงปู่

โย นนฺทิกโก มหาเถโร
โธรยฺโห ปริยตฺตยํ
จากแดงอารามวาสีนี้
พหุสติสฺสมนาโป จ
อตฺตาสโจ นินฺวาโต จ
สิรสาหํ นมสฺสํสามิ
อมฺเหทฺทิ กตฺปุญฺเณน
โสปี พาลารโก โทตุ
อรหตุตฺตผลํ ปตฺโต

มหาปญฺจจานโกวิโท
สิกฺขนฺโต ปิฎกตฺตเย
ภิกฺขุณฺโณ คณนายโก
ชนานํ ธมฺมภาณโก
วฑฺฒเสสิ พุทฺธสาสนํ
ตํ อจฺจริยมุตฺตมํ
มหาเถโร สฺฐี ภาเว
สทา ปณฺชิตเสวโก
มุตฺโต มารพนฺธนาติ

พระมหาเถระ ชื่อว่า “นนทิกะ” ใต้
เอาฐระในพระปริยัติ ศึกษาพระไตรปิฎก
เป็นที่รักของศิษย์จำนวนมาก
เป็นผู้ไม่เอาตัวตน มีความอ่อนน้อม

เป็นผู้แตกฉานในคัมภีร์มหาปิฎกฐาน
ได้เป็นผู้นำหมู่ภิกษุวัดจากแดง
และสั่งสอนธรรมะแก่ชนทั้งหลาย
ทำพระพุทธรูปศาสนาให้เจริญแล้ว

ข้าพเจ้าขอกราบพระมหาเถระนั้น ผู้เป็นอาจารย์อันสูงสุด ด้วยเศียรเกล้า ด้วยบุญที่ข้าพเจ้าทั้งหลายได้ทำแล้ว
ขอให้พระมหาเถระจงเป็นผู้มีความสุข ขอให้ท่าน ลงห่างไกลจากคนพาล คบแต่บัณฑิตในกาลทุกเมื่อ
จงบรรลุอรหัตตผล พ้นจากบ่วงแห่งมาร เทอญ

ขอตอบแทน เมตตา ของหลวงพ่อสุนต์

น้อมบูชา

พระมหาสาราดี ลี สิทธิขานนโท

พรุ่งนี้ (๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๒) ครบรอบร้อยวัน การจากไปของพระมหาเถระ หลวงพ่อธรรมธร สุนต์ ทำให้คิดถึงความหลัง ที่เคยอยู่อุปัฏฐาก ดูแลพระมหาเถระอย่างมีความสุข เพราะได้ ตอบแทนความดี ที่หลวงพ่อกเคยมอบให้ผม (พระมหาสาราดี) ความดีอะไรบ้าง ที่หลวงพ่อกเคยมอบให้ผม นับย้อนหลังไป ประมาณ ๑๒ ปี ที่แล้ว ผมได้เดินทางจากประเทศกัมพูชา ผ่าน ประเทศไทย เพื่อไปศึกษาพระไตรปิฎกที่สหภาพ เมียนมา (พม่า) พระอาจารย์ชาวกัมพูชารูปหนึ่ง ได้แนะนำให้มาพักที่วัดจากแดงคืนสองคืนก่อน ค่อยเดินทางไปพม่า พอมาถึงวัดจากแดง ผมได้ เข้าไปหาหลวงพ่อกเจ้าอาวาส เพื่อขอพักอาศัย ตอนนั้นผมยังพูดภาษาไทยไม่ได้ หลวงพ่อกได้ เรียกพระรูปหนึ่ง ให้ช่วยพาผมไปหาที่พัก

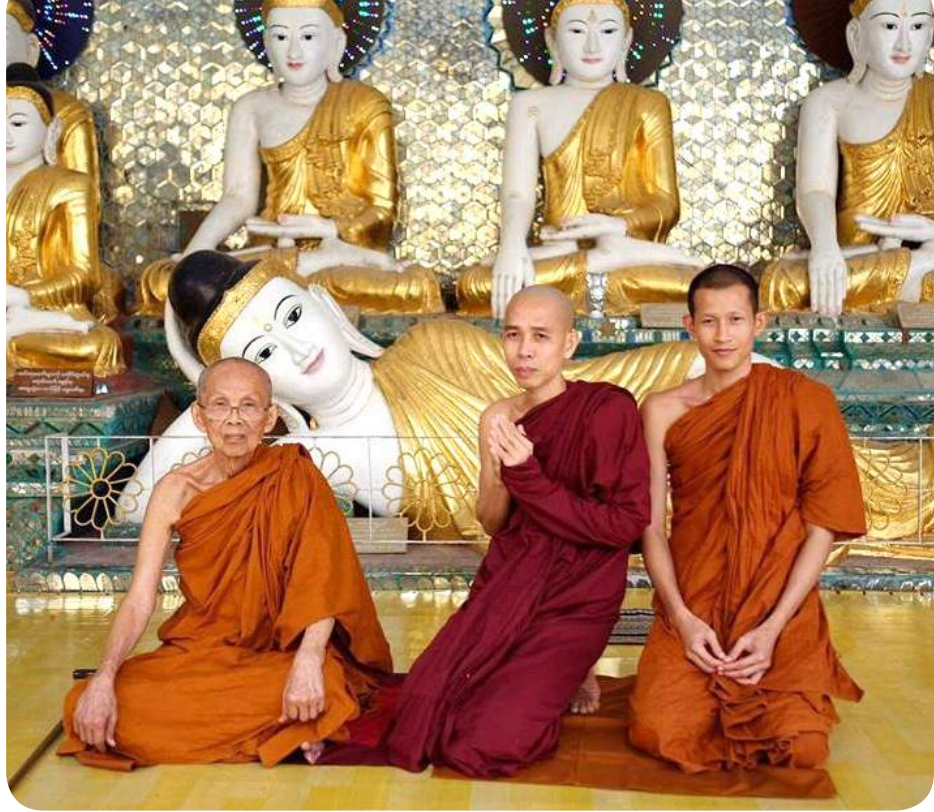
หลังจากพักที่วัดจากแดงไปประมาณ สองคืนแล้ว ผมได้ไปกราบลาหลวงพ่อก เพื่อ เดินทางไปพม่าต่อ หลวงพ่อกได้ช่วยค่าเดินทาง ประมาณสามพันบาท ตอนนั้นผมพูดอะไรกับ หลวงพ่อกไม่ได้ แม้แต่คำว่าขอบคุณ ได้แต่คิดใน

ใจว่า เราโชคดีจริงๆ ที่ได้มาเจอหลวงพ่อรูปนี้ ท่านช่างมีความเมตตาจริงๆ ถ้ามีโอกาส เราจะตอบแทนความดีที่ท่านได้มอบให้กับเรา

พอเดินทางไปถึงพม่า อยู่ได้ประมาณสองเดือนกว่า ต้องกลับกัมพูชาเพราะขอวีซ่าเพื่ออยู่ที่นั่นต่อไม่ได้ถึงกัมพูชา เพื่อนได้แนะนำให้ไปเรียนที่ประเทศไทย มาถึงประเทศไทย ก็ได้ไป

ศึกษาคัมภีร์ปทรูปสิทธิที่วัดเขาสนามชัย อ.หัวหิน จ.ประจวบฯ ประมาณหนึ่งปีกว่า กับพระอาจารย์สีลานั้นโท พอจบคัมภีร์ปทรูปสิทธิ ที่วัดเขาสนามชัย ผมตัดสินใจมาเรียนต่อที่วัดจากแดง เพื่อได้มาอยู่ใกล้หลวงพ่อ ผู้เปี่ยมด้วยเมตตา

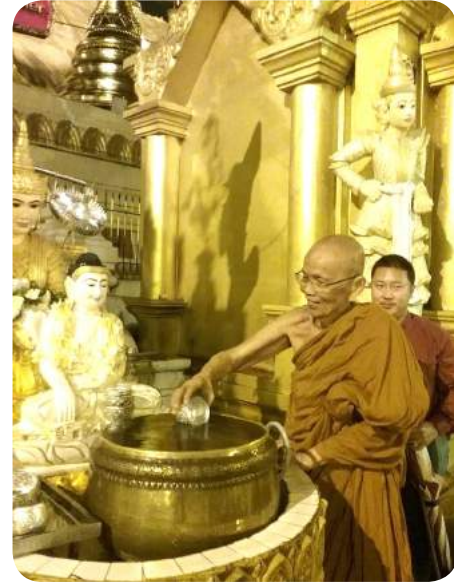

หลวงพ่อไปทอดกฐินที่พม่า จึงมีโอกาสดูแลท่าน

พอถึงวัดจากแดง หนึ่งปีแรก ไม่กล้าเข้าไปห้องหลวงพ่อเลย ได้แค่มาท่องหนังสือใกล้ห้องหลวงพ่อทุกวัน เมื่อหลวงพ่อจะได้เรียกใช้ แต่หลวงพ่อไม่เคยเรียกใช้เลยแม้แต่ครั้งเดียว พอปีที่สอง ได้มาเรียนพระอภิธรรมกับหลวงพ่อ ก็เลยได้มีโอกาสมารับใช้หลวงพ่อ โดยขอโอกาสมาปิดกวาดเช็ดถูห้องท่าน พระอาจารย์ไพรัชท่านเห็นผมทำอย่างนั้นแล้ว ท่านได้ขอให้ผมมาอยู่ห้องของหลวงพ่อ เพื่อจะได้ดูแลหลวงพ่ออย่างใกล้ชิด ผมจึงได้มาอยู่ห้องเดียวกับหลวงพ่อแล้วได้ไปวารณาเพื่อรับใช้ท่านอย่างจริงจัง

พอมายู่ห้องเดียวกับหลวงพ่อ มีความสุขกับการได้เห็น ได้ฟัง หลวงพ่อท่านสอนคัมภีร์มหาปฎิฐาน และตอบคำถามพระโยมเกือบทุกวัน แม้บางครั้งหลวงพ่อท่านอาพาธ ก็ยังทำเช่นนั้น ทำให้ผมยิ่งศรัทธานับถือหลวงพ่อกว่า ไม่อยากจะไปไหนเลย หลังเรียนจบหลักสูตรบาฬีใหญ่สามปีแล้ว เพื่อนส่วนใหญ่เขากลับไปสอนที่วัดของเขาเกือบหมด แต่ผมเองยังอยากดูแลตอบแทนหลวงพ่อ ยังไม่อยากจะไปไหน

วันหนึ่ง อาจารย์จำรูญ ธรรมดา ได้มีธุระเข้ามาที่ วัดจากแดง ผมได้สนทนา เรื่องการเรียนการสอนกับ ท่าน อาจารย์ได้แนะนำให้ ผมไปเรียนต่อที่ประเทศพม่า เป็นครั้งที่สอง ผมจึงตัดสินใจหาเพื่อนพระมาช่วยดูแล หลวงพ่อแทน เพื่อผมจะได้ ไปเรียนต่อที่ประเทศพม่าอีก ครั้ง หลังจากหาพระได้แล้ว ผมได้เข้าไปกราบลาหลวงพ่อ

หลวงพ่อก็ได้อนุญาตทันที ให้ผมไปเรียนต่อได้

ก่อนจะไปพม่า ผมได้เรียนถามหลวงพ่อว่า “หลวงพ่อครับ ประมาณ ๙ - ๑๐ ปีที่แล้ว ผมเคย มาหาหลวงพ่อ แล้วหลวงพ่อได้ช่วยอะไรผม บ้าง หลวงพ่อยังจำได้ไหมครับ” หลวงพ่อตอบ

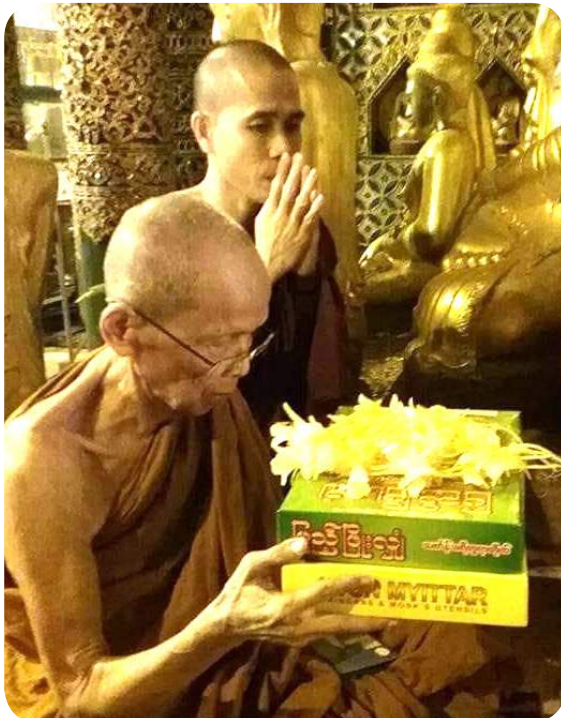
ว่า “นานแล้ว คงจำไม่ได้หรอกครับ” ผมก็เลย ได้เล่าเรื่องที่หลวงพ่อเคยมีเมตตา ให้ที่พักอาศัย และได้ช่วยค่าเดินทาง เพื่อไปศึกษาที่ประเทศ พม่าให้ท่านทราบ หลวงพ่อยิ้ม แต่ไม่ได้พูดอะไร

ก่อนจะมาพม่าครั้งนี้ หลวงพ่อได้ให้อิโวกา แล้วเรียกโยมอุปฐาก คือ โยมอารยา อ่องจรูญ ให้ช่วยค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษา หลังจากมา เรียนที่พม่าประมาณ ๒ ปี หลวงพ่อได้เดินทาง มาทอดกฐินที่พม่า ผมได้ไปหาหลวงพ่อที่เจดีย์ ชเวดากอง และได้ถวายดอกไม้และจิวรสองชุด แต่หลวงพ่อ เพื่อหลวงพ่อได้บูชาพระเจดีย์ ตั้งแต่นั้นมา ผมก็ไม่ได้เห็นหลวงพ่อก็ก

บุญใด ที่ผมได้กระทำไว้แล้ว มีการสาธยาย คัมภีร์มหาปฎิฐาน ทุกๆ วันพระ เป็นต้น ขออุทิศ ส่วนบุญเหล่านั้น แต่หลวงพ่อ ผู้มีพระคุณอัน ยิ่งใหญ่ ขอให้หลวงพ่อได้เข้าสู่สุคติด้วย เทอญ 🙏

๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๒

พระมหาสาราคี
วัดตาตะนะอะเลียงยอง ร้างกุ้ง
(วัดแสงสว่างพระศาสนา)

ถวายดอกไม้และจิวรให้หลวงพ่อบูชาเจดีย์

วันเก่า

รำลึกคุณ

พระมหาสังคิต สังคิตวโร

ที่เราสัญญาไว้ กับหลวงปู่สมนต์

ย้อนกลับไป เมื่อประมาณผมอายุยังน้อยๆ เคยมาที่วัดจากแดงอยู่หลายครั้ง มาถวายเทียนพรรษา เท่าที่จำได้ตอนนั้น มีเส้นทางไปกุฏิไม้ ซึ่งตอนนี้เป็นศาลาธรรมมา ตอนนั้นเห็นหลวงปู่สมนต์เป็นครั้งแรกครับ แต่ว่ายังไม่ได้อู้จักท่าน เจอท่านอีกครั้งหลังจากที่อุปสมบทแล้วครับ

เท่าที่ได้พูดคุยกับท่านนั้น ท่านอาจารย์มีความประสงค์อยากจะให้ผมทรงจำพระไตรปิฎก เพราะเห็นว่าผมนอนไม่เป็นเวลา เพราะมักจะพบกันตอนตีสองตีสาม ท่านจึงบอกให้เอาเวลามาท่องหนังสือดีกว่า ใช้พลังในทางที่ถูกต้อง อาจจะหายป่วยก็ได้

ผมมีปัญหาทางร่างกายด้วยโรคพาธต้องฉีดยาต่อเนื่อง ต้องเข้าไปคุยกับท่านอยู่หลายครั้งว่า จะทำอย่างไร ความเครียดจึงจะหายไป ท่านมักจะบอกว่า ให้พยายามนึกถึงพระรัตนตรัยไว้ ถ้าไม่สงบก็ให้สวดมนต์ หรือไปไหว้เจดีย์ แต่จนแล้วจนรอดก็ยังไม่เป็นผล วันนั้น ท่านให้ตัวกระตุ่นไฟฟ้ามา ก็พอจะช่วยแก้ปัญหาก็บ้างครับ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปก่อน

ตอนท่านสาราดียังอยู่ ผมได้มาดูแลหลวงปู่อยู่ช่วงหนึ่ง จริงๆ ความตั้งใจในตอนนั้น ผมตั้งใจแค่จะมาทำความสะอาดห้องหลวงปู่เท่านั้น แต่ท่านมหาสาราดีไม่ยอมให้ทำ ท่านจะให้ผมประคบร้อนให้หลวงปู่ด้วยผ้าพันสมุนไพรที่นึ่งในหม้อหุงข้าว ซึ่งผมก็ทำอยู่ได้ประมาณ ๑ เดือนเท่านั้น ผมก็หยุดทำไป

พอท่านมหาสาราดีลาไปเรียนต่อที่พม่า ผมก็ไม่ได้เข้าไปทำถวายหลวงปู่อีก เพราะผมรู้สึกว่าจะอาจจะทำให้หลวงปู่ทุกข์ก็ได้ เพราะว่าผมทำไม่เป็น ไม่ชำนาญเลยจริงๆ ประคบร้อนไปบ้าง เย็นไปบ้าง ไม่ค่อยพอเหมาะเท่าไร

เล่าให้ฟังถึงการแสดงธรรมของหลวงปู่ ก็ค้นพบว่า ตอนที่ท่านเล่าให้ฟังถึงคัมภีร์ปฎิฐานนั้น ผมก็เกิดความสุขขึ้นมา ปิติเกิดทั่วตัว แบบที่ไม่เคยรู้สึกว่าการฟังธรรม จะทำให้เกิดปิติได้ทั้งๆ ที่ในวัดมีการแสดงธรรมอยู่เป็นประจำ แต่ก็ไม่มีความรู้สึกที่ จะทำให้เกิดความสุขแบบนี้ได้เลย

เท่าที่จำได้ ท่านเล่าให้ฟังถึงชาติ ๙ ชาติในคัมภีร์มหาปฎิฐาน ผมชอบที่ท่านเล่าให้ฟัง เพราะรู้สึกได้ถึงความเมตตาที่ท่านมี และสัมผัสได้ถึง ความศรัทธาในธรรมที่หลวงปู่มีอยู่อย่างเปี่ยมล้น ตอนที่ท่านสนทนากับผมอยู่นั้น ยืนอยู่ที่บริเวณศาลานามานุสรณ์ ปิติเกิดขึ้นตรงบริเวณหน้าเมรุ

ในช่วงเวลาที่บวชมา แม้ว่าอาจารย์ทั้งสามท่าน (อาจารย์ประนอม อาจารย์ต่วน และหลวงปู่สมนต์) จะมีความต่างกันในแนวทางการใช้ชีวิต และอาจต่างกันด้วยอายุ ไฟในการทำงานและความสามารถส่วนตัว แต่เท่าที่ผมสัมผัสจากอาจารย์ทั้งสามท่านนั้น พระไตรปิฎก เป็นสิ่งที่หลอมรวมอาจารย์ทั้งสามท่านไว้ อาจารย์ประนอม อาจารย์ต่วน และหลวงปู่สมนต์ คืออาจารย์ใหญ่ในวัดจากแดง ที่มีความสำคัญต่อ

คณะสงฆ์วัดจากแดงมาก ในช่วงที่ผมอยู่ที่นี่ ตลอดพรรษา ๑ ถึง พรรษา ๙ ครับ

ในปีที่ผมพรรษา ๑๐ แล้ว ช่วงที่หลวงพ่อกับผมไปโรงพยาบาล ผมได้ตามท่านปีเตอร์ (ผม. พัทธพล) ไปดูแลท่านที่โรงพยาบาลบางปะกอก สุมทรปราการ ในวันนั้นสถานการณ์ค่อนข้าง ฉุกเฉินทุก เพราะไม่มีใครอยู่เลย ท่านลา (ผม. ธีรวัฒน์) ก็ไม่รู้ว่าไปไหนตอนนั้น หลวงพ่อกับผมหมดสติ มีคนเรียกรถฉุกเฉินผมนั่งรถฉุกเฉินไปกับ หลวงพ่อกับท่านปีเตอร์ เราคุยกันว่า จะสวดปฏิญญา นิเทศให้หลวงพ่อกับผม สวดไปตลอดทางที่ไป โรงพยาบาล รถวิ่งโคลงเคลงมาก ขับค่อนข้างเร็ว เพราะตอนที่ขึ้นสะพาน ผมตัวลอยเลยทีเดียว

พอถึงโรงพยาบาล ท่านก็ยังไม่สติ แต่ไม่นาน ท่านก็ออกจาก ICU ขึ้นไปที่ชั้นบน ผมอยู่ข้างบน ได้ดูแลหลวงพ่อกับผม ซึ่งนับว่าเป็นช่วงสุดท้ายที่ได้ดูแลท่าน เพราะหลังจากนั้นประมาณสอง สัปดาห์ ก็มีพระที่ดูแลประจำไปเปลี่ยน ในช่วงเวลาที่ดูแลท่าน ผมเองซึ่งยังไม่เคยได้ใช้ตัว ให้ใคร ก็ได้ใช้ตัวให้หลวงพ่อกับผม

มีสัญญาณที่ผมไม่แน่ใจว่า ท่านอาการดีขึ้น หรือแย่ลง คือท่านบ้วนเสมหะบ่อยขึ้น บางทีก็มี เลือดสดๆ ปนออกมา แต่ผมไม่แน่ใจว่า ทำไม เสมหะของท่านถึงสีเป็นอย่างนั้น ไม่ได้เอะใจเลย ครับ ตอนก่อนที่จะเปลี่ยนเวรกับเพื่อน ท่านลุก ขึ้นมาเดิน เดินไปห้องน้ำเองครับ โดยมีท่าน ปีเตอร์คอยประคอง ท่านปีเตอร์บอกว่า ต้องเข้าไปในห้องน้ำด้วย เพื่อป้องกันท่านล้มในห้องน้ำ ตอนนั้นผมคิดว่า อาการน่าจะดีขึ้นแล้วนะ ไม่ได้คิดอะไรมาก แต่ทุกอย่างก็ได้ผ่านไปหมดแล้ว

ผมเคยคิดจะทอ้งคัมภีร์ปฏิญญา นิเทศ เพื่อ ตอบแทนในส่วนที่ท่านเห็นว่า ผมสามารถทำได้ แต่ผมก็ค้นพบว่า ทัศนคติของผมมากขึ้น ผม เห็นมันอย่างชัดเจน ผมจึงไม่ทอ้งต่อ ผมจำได้

ในงานบำเพ็ญกุศลถวายหลวงพ่อบุญรอด

ครั้งหนึ่ง แต่ผมไม่ได้ทวนต่อ เพราะผมพบว่า พระภิกษุควรจะละมานะด้วย ไม่ควรปล่อยไว้ ให้บานปลาย ผมคงจะกลัว เพราะการจำได้จะเป็นเหตุให้ต้องรักษาทรงไว้ ในขณะที่ผมยังเรียน ไม่มากนั้น ผมคิดว่า จะเรียนให้เข้าใจก่อน แล้ว ค่อยทรงจำ น่าจะช่วยไม่ให้มานะของผมเจริญขึ้น และเมื่อถึงตอนนั้น หนักก็คงจะหมดไป

ถามว่ามีหนืออะไรกับหลวงพ่อกับผม

ตอบว่า อย่างน้อยก็มีคนเชื่อว่า ผมทำในสิ่ง นี้ได้ (ทอ้งคัมภีร์ปฏิญญา นิเทศ) และคิดว่า การที่มีคนๆ หนึ่งบอกเราว่า เชื่อว่าเราทำในสิ่งนั้นๆ ได้ ทั้งๆ ที่ตัวของเราเอง ก็ยังไม่เชื่อว่า เราจะทำ สิ่งนั้นๆ ได้ มันคือหนือก้อนใหญ่ ที่เราจะต้องทำ ให้ได้ (เฉพาะเรื่องที่ดีๆ นะ)

ชีวิต ก็ต้องเดินต่อไป

ความสุข เราคงฝากไว้ในหนหลัง คนอื่น คงได้ฟังถึงความสุขที่เรามี มันคงเป็นไปไม่ได้

และทุกคน คงต้องมัววันนี้ จำไว้ให้ดีๆ ทุกนาทีที่ผ่านไป เดินไปบนสะพาน ที่ข้ามผ่านอสงไขย เดินทางเพื่อเข้าใจ ทำอย่างไรจึงได้ดี ค้นพบความสงบ ทุกสิ่งจบลงตรงนี้ คบคนที่ดี ชีวิตนี้ไม่มีภัย

จิตใจเดินทางไป หนทางไกลสุดฟ้า

มีความสุขมากๆ ครับ ท่านอาจารย์

กราบบูชาคุณ

พระโต พุง ฉานุตโตร

ระลึกถึงหลวงพ่อสุมนต์ ขอให้ช่วยกันเรียน

พระโต พุง ฉานุตโตร เป็นพระชาวเวียดนาม มาอยู่ที่วัดจากแดงได้ ๔ ปี

แล้ว ขณะนี้เป็นพรรษาที่ ๔ ท่านบวชแล้ว ท่านก็มาจำพรรษาอยู่วัดจากแดงเลย ท่านมีโอกาสดูอัฏฐากคุณหลวงพ่อสุมนต์อย่างใกล้ชิดตลอด (ต่อจากพระมหาสาราดี) ปัจจุบันนี้ ท่านกำลังศึกษาต่อที่พม่า (วัดมหาวิหารร่างกุ้ง) ท่านจะเล่าถึงความประทับใจที่มีต่อหลวงพ่อกว่า ท่านมาพบกับหลวงพ่อได้อย่างไร หลวงพ่อได้ฝากฝังอะไรไว้บ้าง มีตัวอย่างอะไรที่ท่านฝากไว้ถึงคนรุ่นหลังบ้าง และนอกจากนี้ ท่านจะได้เล่าถึงการศึกษาที่พม่า ว่าที่นั่นเรียนหนักกันอย่างไร

รู้จักหลวงพ่อได้อย่างไร

ผมได้มาอยู่กับหลวงพ่อใหญ่ หรือหลวงพ่อสุมนต์ เจ้าอาวาสวัดจากแดง เพราะพระอาจารย์

สาราดีครับ ก่อนนั้น พระอาจารย์สาราดี เป็นผู้อัฏฐากของหลวงพ่อสุมนต์ ท่านดูแลหลวงพ่อทุกอย่าง รวมถึงยามหลวงพ่อดูอาพาธ ต้องไปโรงพยาบาลหรือไปไหน เมื่อถึงวาระที่ท่านสาราดีจะต้องไปเรียนต่อที่พม่า จึงได้หาพระรูปอื่นที่สามารถดูแลหลวงพ่ออย่างเต็มใจมาแทนท่าน ผมคิดว่า ถ้าเราอยู่วัดจากแดง เรียนอย่างเดียวก็ไม่ดี เราควรต้องฝึกปฏิบัติตัวเองด้วย จึงสมัครใจมาดูแลหลวงพ่อ ผมจึงมาอยู่กับหลวงพ่อ ตั้งแต่พรรษาที่ ๒ ครับ

หลวงพ่อเป็นผู้เกรงใจคนอื่นมาก บางทีจิ๋ว ของผม หลวงพ่อก็เก็บให้

เรื่องที่ผมประทับใจหลวงพ่อบ้างมากมาย เช่น เรื่องที่ ๑ คือ หลวงพ่อเป็นผู้เกรงใจคนอื่นมากกว่ารวมทั้งผม ท่านก็ไม่เคยเอ่ยปากเรียกผมหรือใช้ผมทำอะไร ท่านจะทำเองหมดทุกอย่าง ท่านเก็บจิ๋วที่ตากไว้เอง เพราะผมลืม แม้บางที

จีวรของผม หลวงพ่อก็เก็บให้ ผมรู้สึกเกรงใจ ท่านมาก บางทีผมลืมกางมุ้งให้ หลวงพ่อก็ทำเอง ท่านไม่พูด ไม่ออกปากใช้ผมเลย

ช่วง ๒ - ๓ เดือนแรก ผมนึกท้อใจ ไม่อยากดูแลหลวงพ่อต่อไป เพราะรู้สึกผิดมาก บางทีผมเรียนมาและกลับมادتัก หลวงพ่อก็ทำเองหมดทุกอย่าง หลวงพ่อไม่เคยใช้ใครทำ ไม่เคยใช้สิทธิ์ส่วนตัวของท่าน อย่างตอนเช้าจะต้องมีการนำถังปัสสาวะของหลวงพ่อไปเททิ้ง ท่านก็ไม่เคยให้ทำ ผมพยายามดักกรออยู่ที่หน้าประตู บอกหลวงพ่อกว่า เตี่ยผมจะไปเททิ้งให้ ท่านก็ไม่ยอมให้ทำ ท่านแอบเห็นว่าผมนั่งรออยู่หน้าห้อง ท่านก็นั่งนิ่งอยู่ข้างใน จะไม่ออกมาตอนนั้น ท่านรอให้ผมไปจากตรงนั้นก่อน แล้วท่านจึงออกมาทำเอง ถึงแม้ว่าหลวงพ่อกจะอายุ ๘๐ กว่าแล้ว ท่านก็ไม่เคยทำให้คนอื่นรู้สึกหนักใจในการดูแลท่าน เรื่องนี้ผมประทับใจมากเลยครับ

หลวงพ่อส่งเสริมให้ทุกคนเรียนรู้อัจฉริยะ

เรื่องที่ ๒ เกี่ยวกับการเรียนการศึกษา หลวงพ่อกท่านเป็นผู้ที่มีปัญญามาก เช่น ท่านไม่เคยเรียนภาษาบาลีอย่างเป็นทางการเป็นจริงเป็นจังมาก่อน แต่หากมีใครพูดบาลีผิด ท่านจะรู้ว่าผิด หรือว่าใครไปแปลผิด ในหนังสือสวดมนต์ทำวัตร ท่านจะทัก และให้แก้ไข เรื่องบาลีนี้หลวงพ่อกไม่ค่อยแจ่มแจ้ง เหมือนกับเรื่องพระอภิธรรม คัมภีร์ปิฎกแต่ว่าหลวงพ่อกก็รู้ได้ ยังมีเรื่องอื่นๆ อีก เช่น

๑) หลวงพ่อกส่งเสริมให้ทุกคนเป็นผู้ศึกษาจริง รู้ให้จริง ท่านไม่ว่าจะ ใครจะเรียนอะไร

อยู่ที่ตาม ขอให้เรียนอย่างเต็มที่ เข้าใจให้แจ่มแจ้ง เช่น เรียนวินัยก็รู้ พระสูตรก็รู้ พระอภิธรรมก็รู้ พระบาลีก็รู้ ท่านบอกอยากให้อ่านรู้ลึกซึ้ง เมื่อใครถามอะไรก็ตอบเขาได้ เราเรียนปิฎกฐาน เราก็ต้องเจาะลึกในปิฎกฐาน พระบาลี อรรถกถา ฎีกา เราต้องรู้ให้หมด เมื่อเราไปสอน เราจะมีความรู้ต่อนักเรียนได้ ผู้สอนจึงต้องค้นคว้า ให้มีความรู้มากกว่า สิ่งที่เราสอนให้กับบุคคลอื่น

๒) เกี่ยวกับการศึกษาของวัดต่างๆ ในเมืองไทย หลวงพ่อกบอกว่า การสอบของสนามหลวง หรือการเรียนอภิธรรมของไทยยังไม่ค่อยสมบูรณ์ ถ้าเราอยากมีความรู้ มีความเข้าใจในทางปริยัติ เราต้องเรียนเพิ่มเติมทางภาษาด้วย หลวงพ่อกบอกว่า ถ้าอยากเข้าใจอย่างดี ต้องค้นคว้าอย่างดี ก็ต้องเรียนภาษาบาลี หรือว่าเรียนภาษาพม่า ถ้าเราไม่รู้ภาษาอื่น ก็อ่านได้แต่ภาษาไทย เราก็ไม่รู้ว่ามีบัณฑิตของประเทศอื่นๆ เขาแปลธรรมะอย่างไร ถ้าเรารู้ภาษาอื่นบ้าง เราจะรู้ว่าบัณฑิตผู้มีปัญญานั้น เขาแปลแบบไหน เราจะรู้แย้งต่างๆ ของบุคคลอื่น ทำให้การศึกษาของเราดีมากยิ่งขึ้น หลวงพ่อกจึงสนับสนุนพระหนุ่มให้ไปเรียนที่พม่า

ความทรงจำที่งดงามเมื่อไปงานปลงสรีระสังขาร หลวงพ่อกใหญ่ วัดท่ามะโอ ที่ จ.ลำปาง (ม.ค. ๖๒)

“เราไม่ควรเป็นบุคคลสุดท้ายที่รู้วิชานั้น”

หลวงพ่อกให้กำลังใจผมทุกวันจะคอยถามว่าเมื่อไรจะไปเรียนที่พม่า ถามบ่อยมาก พอผมเรียนอยู่ที่พม่า หลวงพ่อกก็ยิ่งหวังว่า หากเราศึกษาจบแล้วเราต้องไปเผยแพร่ ไปสอนให้บุคคลอื่นในประเทศตน (เวียดนาม) หลวงพ่อกบอกว่า

หลวงพ่อยกย่องพระอาจารย์ถ้วนให้ถือเป็นแบบอย่าง

“เราไม่ควรเป็นบุคคลสุดท้ายที่รู้วิชานั้น” เหมือนว่าถ้าเรารู้วิชานั้นมาแล้ว แต่เรากลับไม่สามารถที่จะเผยแผ่ได้ไม่สามารถที่จะกล่าวสอนบุคคลอื่นได้ มันก็ไม่มีคุณค่าอะไร เหมือนเราไม่มีความรู้เลย

หลวงพ่อกับหลวงพ่อกษัตริย์ท่านอาจารย์ถ้วนมาก อาจารย์ถ้วน (พระมหาธิติพงษ์ อดุลมณีปัญโญ) เป็นบุคคลที่หลวงพ่อบอกว่า ให้ถือเป็นแบบอย่าง ถ้าเราเรียนแล้ว ไม่มีการสาธยาย ไม่มีการสวด การกล่าว การพูดถึงบ่อยๆ เราก็ไม่สามารถที่จะท่องจำได้ อย่างบทสวดมนต์ เราอาจจะไม่ต้องท่องจำ แต่เราสวดทุกวันๆ เราก็จำได้ ก็เหมือนเราเรียนวิชาใดวิชาหนึ่ง แล้วขยันอ่านบ่อยๆ สวดบ่อยๆ ฟังบ่อยๆ เราก็จะจำได้เองโดยอัตโนมัติ

ความต้องการ ๓ อย่างของหลวงพ่อก

๑. ท่านอยากให้ที่วัดจากแดงมีพระที่มีความรู้ด้านอภิธรรม เพราะหลวงพ่อบอกว่า ที่นี้ยังไม่มีพระรูปใด ที่สามารถจะสอนคัมภีร์ปิฎกฐานต่อจากหลวงพ่อได้เลย แม้จะมีโยมอาจารย์ต้นกำลังสอนอยู่ แต่หลวงพ่อบอกว่า “โยมสอนได้ส่วนหนึ่ง แต่ว่าไม่สามารถสร้างศรัทธาแก่ญาติโยมที่เรียนให้เกิดขึ้นได้ ถ้าเป็นพระที่มีความรู้ด้านอภิธรรมมาสอน จะสร้างให้โยมมีศรัทธาได้”

๒. หลวงพ่อหวังว่า ที่วัดจากแดงจะต้องมีพระรูปใดรูปหนึ่งสอนคัมภีร์ปิฎกฐาน สอนอภิธรรมของวัด ให้สืบต่อกันไปให้ยาวนาน หลวงพ่อไม่อยากจะให้วิชาสำคัญนี้สูญหายไปจากวัดจากแดง เพราะเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์ของหลวงพ่อกที่ท่านได้ค้นคว้าทำมาไว้ หนังสือตำราของหลวงพ่อกทำไว้มากมาย และยังมีหนังสือ

อภิธรรมจากพม่าของหลวงพ่อก หลวงพ่อกท่านเดินทางไปพม่าเป็น ๑๐ รอบ แต่ละรอบที่หลวงพ่อกไปจะนำหนังสือตำราของพม่ากลับมา ภาษาพม่าหลวงพ่อกท่านไม่รู้ นะ รู้แค่อักษรบาลีพม่าเฉยๆ แต่ว่า

หลวงพ่อกก็พยายามแปลตารางสรุปของพม่ามาเป็นภาษาไทย ทำเป็นแผนภาพเป็นตารางให้นักศึกษาเรียนได้ง่ายขึ้น

๓. สิ่งที่หลวงพ่อกฝากไว้ให้พระรุ่นหลังๆ คือหวังให้พวกเราสานต่องานของท่านจนสำเร็จ หลวงพ่อกวางแนวการทำหนังสือไว้หลายอย่าง แต่ยังไม่สำเร็จ เพราะขาดผู้ที่มีความรู้ภาษาพม่ามาช่วยหลวงพ่อกแปล หรือเรื่องความรู้พระอภิธรรมหลวงพ่อกท่านจึงหวังเป็นอย่างมาก ผมคุยกับหลวงพ่อกทุกวัน หลวงพ่อกบอกว่า ต้องหาคนที่มีจิตใจรักในการศึกษา ส่วนใหญ่หลวงพ่อกเน้นเรื่องปิฎกฐาน ท่านบอกใครเรียนปิฎกฐานเก่ง และชอบค้นคว้าเรื่องปิฎกฐาน ท่านจะชื่นชมมาก

หลวงพ่อกเคยพูดกับท่านปีเตอร์ว่า ที่วัดจากแดง ท่านปีเตอร์สามารถจะกล่าวสอนได้ แต่ว่ารูปเดียวไม่พอ ต้องมีหลายรูป ต้องช่วยกันทำหนังสือตำราของหลวงพ่อกทำยังไม่เสร็จ ก็อยากให้เราให้สำเร็จ ช่วงที่หลวงพ่อกใกล้จะมรณภาพ ท่านปีเตอร์ก็ช่วยหลวงพ่อกทำปิฎกฐานย่อ-ขยาย ผมก็ไม่ทราบว่าจะสำเร็จหรือยัง แต่ว่าผมเห็นมีหลายเล่มอยู่ หลวงพ่อกอยากทำให้สมบูรณ์มากขึ้น แล้วก็ต้องมีคนอ่าน คนตรวจคนดูองค์ธรรมต่างๆ มีงานต้องช่วยกันอีกหลายอย่าง หลวงพ่อกต้องการบุคคลที่มีความรู้จริงๆ แต่ว่าที่วัดของเรายังขาดบุคคลากร คือพระที่มีความรู้ ความสามารถในด้านอภิธรรม

๓ อย่างนี้ ที่ผมได้ยินได้ฟังจากหลวงพ่อกเองตลอดมา ตั้งแต่มีโอกาสอยู่ดูแลท่านที่วัดจากแดง

ประสบการณ์การศึกษาต่อที่พม่า เห็นความเข้มแข็งและเป็นหนึ่งเดียว

ผมได้ไปเรียนต่อที่วัดมหาวิหาร เมืองร่างกุ้ง ประเทศพม่านี้ จึงได้รู้ว่าปริยัติของพม่าเข้มแข็งมาก เพราะเขามีการเรียนกันอย่างจริงจัง สิ่งที่เขาเรียน กับสิ่งที่เขาปฏิบัติ มันตรงกัน สิ่งที่เขาเรียน สิ่งที่เขานำไปสอนกับบุคคลอื่น กับคัมภีร์ตำราที่เขาเรียนทั้งประเทศ มันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มันไม่ขัดแย้งว่า อันนี้สนามหลวง อันนี้ของบาลีใหญ่ เหมือนในประเทศไทย พม่าเขาเรียนเหมือนกันทุกอย่างเลย ที่คัมภีร์ในชั้นต้นๆ สายของสามเณรจ่อ* หรือสายของธัมมาจริยะ เขาเรียนเป็นแนวทางเดียวกัน

สิ่งแรกเลย ถ้าเป็นเด็กๆ เขาเรียนคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ก่อน พระเณร เขาให้เรียนสิกขาบทของเณร แล้วก็เรียนบาลีสิกขา ก็คือเรียนพวกไวยากรณ์อย่างเล็กๆ ก่อน ถ้าการเรียนระดับสูง ก็เรียนกัจจายนะ ทั้งพระสูตร ทั้งวุตติ ทั้งอุททาหรณ์ เขาท่องจำหมดเลย ถ้าไปสอบที่ข้างนอก เขาจะมีการท่องจำ เป็นเณรก่อนนะ ก็ต้องท่องปาติโมกข์ให้ได้ ท่องได้ แปลได้แล้ว ก็อธิบายได้ด้วย ไม่ใช่ว่าแปลได้แต่ไม่เข้าใจ ต้องแปลให้ได้ อธิบายให้ได้ด้วย เพื่อจะสอบผ่านหลักสูตรของสามเณรจ่อ

อีกชั้นหนึ่งสูงขึ้น เขาจะเรียนคัมภีร์ปทรูป-สิทธิ แล้วก็จะเสริมมาในอังคุตตรนิกาย เขาจะแบ่งแยกเป็นเอกกนิบาต ทุก ดิก จตุกก เขาจะแบ่งเป็นชั้นๆ แต่ละชั้น จะมี ๓ นิบาต อาจารย์จะให้

พระมหากริต ธีรปัญญา ไปเยี่ยมและสัมภาษณ์ถึงวัดที่พม่า

เราเรียนแบบเต็มๆ ทั้งอรรถกถาด้วย ให้เราเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งเลย สิ่งที่เราเรียน ก็เกี่ยวกับพระบาลีเกี่ยวกับพระอภิธรรม เกี่ยวกับพระสูตร ไปพร้อมๆ กัน สมมติว่าผมยกตัวอย่าง ในธรรมบท เขาจะไม่มีคำถามเหมือนที่ไทย ที่เอามาแค่ ๒๐ บรรทัดแล้วให้เราแปล ไม่ใช่ ที่นั่นเขายกมาประโยคหนึ่งประโยคเดียว แต่ว่าเขาถามทุกอย่างทุกเรื่องที่มีอยู่ในประโยคนั้นเลย

สมมติว่าเขาชี้คำกริยา เขาก็จะถาม ให้เราแยกธาตุปัจจัยของคำนั้น แล้วให้ทำตัวรูปของหมู่ของคำนั้น แล้วให้บอกองค์ธรรมของคำนั้นด้วย แล้วถ้าองค์ธรรมของศัพท์นั้น ของธาตุปัจจัยนั้นมีอยู่แล้ว เราต้องเขียนวิถิจิตที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวกับอภิธรรมมาด้วย เรื่องของพระสูตร พระอภิธรรม และพระวินัย จะไปพร้อมๆ กัน เขาจะไม่ละปิฎกใดปิฎกหนึ่ง เราต้องเรียนให้ครบ เป็นอย่างนี้จนถึงชั้นธัมมาจริยะ เมื่อเราจบธัมมาจริยะแล้ว คนที่มีความรักในการศึกษา ก็สามารถที่จะไปค้นคว้าต่อด้วยตัวเอง เป็นที่พึ่งของตัวเองได้

ถ้ามีความอดทนพอ ขอเชิญไปศึกษาที่พม่า

การศึกษาของประเทศพม่าเขาดี เขาสามารถสืบต่อกันมาได้ยาวนาน เพราะเขาศึกษากัน

(*จ่อ ภาษาพม่า แปลว่า ดั่ง พิเศษ ไม่ธรรมดา มีชื่อเสียง แปลแบบไทยง่ายๆ ว่า สามเณรที่มีใจจดจ่อในธรรมะ ไม่ใช่สามเณรที่บวชมาแล้วยังไม่รู้หน้าที่ ไม่รู้เป้าหมายทิศทางชีวิตของตัวเอง)

เต็มทีอย่างจริงจัง เขามีความรู้ เขามีหนังสือ ตำราต่างๆ ที่อาจารย์รุ่นเก่าๆ ทำไว้มากมาย สามารถที่จะอ่านหลายๆ ตำรา อย่างขั้นอภิวังสะ ที่เขากำลังสอบกันอยู่นี้ ชั้นนั้นเป็นชั้นที่รวบรวมทุกอย่างที่เป็นวาตะของอาจารย์ต่างๆ ของ เกจิอาจารย์เขาจะรวมกันไว้หมด แล้วเขาก็ถามว่า สิ่งนี้ องค์ธรรมนี้ ท่านอาจารย์นี้ ว่าไว้อย่างไร อาจารย์นั้นว่าไว้อย่างไร อันไหนสมควร อันไหนไม่สมควร เราต้องยกมา ต้องเขียนมาให้หมด ให้เราค้นคว้าด้วยตัวเอง

สมัยก่อนอาจารย์เป็นผู้ที่มีปัญญามาก ท่านเขียนไว้แล้ว เรารุ่นหลัง ต้องใช้เวลาเพื่อจะไปอ่าน ไปค้นคว้า ทำความเข้าใจ แล้วก็เขียนมา คือตอบเพื่อที่จะผ่านหลักสูตรของอภิวังสะที่ประเทศพม่า ที่เขามีการสอนและสอบกันไว้ การเรียนปริยัติของประเทศพม่ายังมีดีอยู่มาก

ถ้าพระเถระของไทยเรามีความสามารถมีเวลา และมีกำลังแข็งแรงพอที่จะอดทนได้ ก็ควรจะไปเรียนที่ประเทศพม่าสัก ๕ - ๑๐ ปี ข้อดีคือ เราจะได้ความรู้ทางด้านภาษา ข้อ ๒ คือ เราจะรู้วิธีการเรียนการสอนปริยัติของเขาว่าเป็นอย่างไร เรากลับมาประเทศไทย เราก็สามารถที่จะถ่ายทอดได้ แม้เราไม่อาจเปลี่ยนได้หมดทั้งประเทศไทย แต่ว่าเราสามารถที่จะเปลี่ยนในวัดของเรา ก่อน จะจัดทำหลักสูตรสามเณรจ่อที่วัดเราก่อนก็ได้ เราสามารถสอบ และให้ใบประกาศนียบัตรของวัดได้

ปลงผมให้ท่านเมื่อครั้งอุปฐาก
ดูแลท่านอยู่ที่วัดจากแดง

เริ่มต้นก็ต้องวางหลักสูตรให้ได้ก่อน ทำให้การเรียนการศึกษาของเราชัดเจนขึ้น ของพม่า หลักสูตรสามเณรจ่อ** คือขั้นต้นๆ ขั้นต่ำที่สุดคือขั้นมูลตัน เขาเรียนบาลีสึกขา กัจจายนะ แล้วก็เหมือนชั้นนักธรรมของเรา มีพุทธประวัติ และพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ แล้วก็สิกขาบท เราก็ต้องเรียนเป็นขั้นๆ ให้เราท่องจำไว้ แล้วก็เขียนออกมาเพื่อแสดงปัญญา วิธีตั้งปัญหาก็คือ ทำอย่างไรจะตั้งปัญหา ให้เราเรียนให้ครบ ทั้งพระสูตร พระบาลี และพระอภิธรรม ครบอยู่ในคำถามคำตอบของเรา จึงทำให้นักเรียนต้องฝึก ศึกษากันเต็มที่ทุกอย่าง

หลวงพ่อบอกว่า เราเรียนธรรมะของพระพุทธเจ้า ต้องลึกซึ้ง ต้องแจ่มแจ้งอย่างนี้ ไม่ใช่เราแปลอย่างเดียว แต่ว่าไม่เข้าใจอรรถ บางรูปเข้าใจอรรถ แต่ว่าไม่รู้พระบาลี อันนี้มันก็ไม่สมบูรณ์ สมบูรณ์ที่สุดก็คือ เราต้องเรียนครบทุกอย่าง ทั้ง ๓ ปีฏก เราต้องรู้ จึงจะเหมาะสม จึงจะสมควร

เหมือนที่หลวงพ่อก็มีความหวังว่าพระเถระไทยของเราต้องไปเรียนที่พม่า หลวงพ่อก็แนะนำบ่อยๆ ถ้าใครใกล้ชิดกับหลวงพ่อก็ได้คุยกับหลวงพ่อบ้าง ส่วนใหญ่จะได้กำลังใจไปเรียนที่พม่า เหมือนกับท่านสาราดี หรือพระอาจารย์พะยอม

ผมขอโอกาสนี้ กราบลาหลวงพ่อบอก และขอกราบขอบุญคุณของหลวงพ่อบ่อยๆ มาก ในการที่ท่านสนับสนุนให้ผมได้มาเรียนต่อที่พม่า

(**หลักสูตรสามเณรจ่อ (อลังการะ) เทียบเท่ากับนาคหลวงบ้านเรา ให้สามเณรเรียนวินัยปิฎก ธรรมบท อภิธัมมัตถสังคหะ และอังคุตตรนิกาย ก่อนที่จะครบอายุบวชเป็นพระภิกษุ ถือว่าเป็นสามเณรที่มีความสามารถสูงมาก เป็นที่ยกย่อง เชิดชู มีรูปติดไว้ที่วัด เป็นตัวอย่างแก่สามเณรอื่นๆ)

มหาบูชา

อ. ประณีต ก้องสมุทร

แต่ท่านอาจารย์สุนนท์ ครูในใจตลอดไป

ดิฉันรู้จักท่านอาจารย์สุนนท์ นนทิโก มาตั้งแต่ท่านยังจำพรรษาอยู่ที่วัดสร้อยทอง และศึกษาพระอภิธรรมอยู่ที่วัดระฆังโฆสิตาราม ซึ่งมีพระอาจารย์โชติกะ ธรรมจาริยะ ชาวพม่า เป็นพระอาจารย์ใหญ่ เมื่อท่านอาจารย์สุนนท์เรียนพระอภิธรรมปีสุดท้าย ท่านได้มาช่วยอาจารย์บุญมี เมธางกูร แห่งอภิธรรมมูลนิธิ สอนพระอภิธรรมคัมภีร์มาติกา ยมก ปัญฐาน ซึ่งขณะนั้นอภิธรรมมูลนิธิยังต้องอาศัยสถานที่ของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย ริมน้ำเจ้าพระยาเป็นที่ทำการสอน ซึ่งดิฉันได้เรียนคัมภีร์ทั้งสามนี้กับท่านเป็นรุ่นแรก พร้อมกับเพื่อนนักศึกษาอีกหลายคน ซึ่งบัดนี้ได้จากโลกนี้ไปหมดนานแล้ว แต่ดิฉันก็ยังคงเป็นศิษย์ของท่านเหมือนเดิม ได้ช่วยท่านทำคู่มือเรียน พระอภิธรรม ปัญฐานในส่วนที่เป็นสภาคะและกฎนาจนสำเร็จ พิมพ์ออกเป็นเล่ม ใช้เป็นคู่มือเรียนอภิธรรมปัญฐานของนักศึกษารุ่นหลังๆ ได้ แม้ในปัจจุบัน เมื่อมีอะไรสงสัย ดิฉันก็ยังมาราบเรียนถามท่านเสมอมา

นอกจากท่านอาจารย์จะสนใจศึกษาค้นคว้าพระอภิธรรมแล้ว ยังสนใจศึกษาพระสูตรและพระวินัยด้วย แต่สมัยนั้นยังไม่มีแปลอรรถกถาฎีกา พระไตรปิฎก ซึ่งเป็นภาษาบาลี ออกเป็นภาษาไทย ท่านอาจารย์จึงได้ริเริ่มให้มีการแปลขึ้น โดยให้ศิษย์ที่เรียนพระอภิธรรม ที่รู้ภาษาบาลีดี เช่น อาจารย์สมพร ศรีวราทิตย์ เป็นต้น ได้แปลขึ้นทำติดต่อกันมาหลายปี จวบจนทางมหาวิทยาลัยได้มีการจัดพิมพ์พระไตรปิฎกและอรรถกถาเป็นภาษาไทยควบคู่กันไป ทำให้คณะเรา และผู้ที่สนใจพระไตรปิฎก ได้มีตำราเป็นที่อาศัยค้นคว้าเป็นการถาวร ท่านอาจารย์จึงได้ให้ยุติการแปล เพราะได้ที่พิมพ์อันถาวรพอเป็นที่เชื่อถือได้แล้ว

เมื่อท่านอาจารย์ย้ายมาเป็นเจ้าอาวาสวัดจากแดง (พ.ศ. ๒๕๒๓) ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่และทรุดโทรมมาก ท่านจึงได้พัฒนาและซ่อมแซมอาทิเช่น รื้อโบสถ์เก่าออก และสร้างโบสถ์ใหม่ขึ้น

เป็นต้น มีการสอนธรรมะ บรรยายธรรมภายในวัด และออกอากาศทางวิทยุทุกวัน จนเป็นที่เลื่อมใสของชาวบ้าน และผู้ที่ได้รับฟังเป็นอันมาก

ต่อมา เมื่อท่านอาจารย์พระมหาประพนธ์ อัมมาลังกาโร มาเป็นรองเจ้าอาวาส ท่านอาจารย์สุมนต์ จึงค่อยๆ วางมือจากการปกครองวัด และมอบหมายให้ท่านอาจารย์ประพนธ์ดูแลแทน โดยเหตุที่ท่านอาจารย์ประพนธ์จบการศึกษามาจากประเทศพม่า ดังนั้น ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จึงมีชาวพม่าที่ทำงานในเมืองไทย มาทำบุญที่วัดจำนวนมาก วัดจากแดงเป็นเสมือนเป็นบ่อบุญของพุทธศาสนิกชน ทั้งชาวไทยและชาวพม่า

ด้วยเหตุที่ท่านอาจารย์สุมนต์เป็นทั้งเจ้าอาวาสและครูสอนพระอภิธรรม ที่มีศิลาจารวัตรงดงาม มีเมตตากรุณา ท่านจึงเป็นที่เคารพรักของชาวบ้านและศิษยานุศิษย์ตลอดมา และได้ช่วยกันทำนุบำรุงวัดและพระภิกษุในวัดเสมอมา

สองสามปีมานี้ ท่านอาจารย์สุมนต์สุขภาพไม่ดี ต้องเข้าโรงพยาบาลบ่อยๆ จนวาระสุดท้ายได้ถึงแก่กรรมที่ห้องไอซียู โรงพยาบาลกรุงเทพ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๒ เวลา ๐๐.๔๐ น. อายุ ๘๗ ปี โดยท่านได้มอบร่างกายของท่านให้เป็นวิทยาทานแก่นักศึกษาแพทย์ โรงพยาบาลจุฬาฯ บรรดาศิษยานุศิษย์ และผู้ที่เคารพนับถือ ต่างก็กราบอนุโมทนาในกุศลวิทยาทานของท่าน

เมื่อท่านอาจารย์อาพาธ ดิฉันได้มีโอกาสไปเยี่ยมท่านอาจารย์ ๒ ครั้งและรดน้ำศพท่านเป็นครั้งสุดท้าย ทำให้ได้เห็นศรัทธา และความเคารพรักของบรรดาภิกษุสามเณร และศิษยานุศิษย์ ตลอดจนผู้ที่เคารพนับถือท่านเป็นจำนวนมาก ดิฉัน ในนามศิษย์เก่าคนหนึ่งของท่าน ขอกราบขอบพระคุณ และอนุโมทนาแทนท่านอาจารย์มา ณ ที่นี้ ด้วยความเคารพยิ่ง

ก่อนจบ ขอกล่าวถึงวัดจากแดงสักเล็กน้อย วัดจากแดง เป็นวัดที่บรรพบุรุษข้างคุณพ่อของดิฉัน (ขุนอภิรักษ์จรรยา - เปรื่อง ก้องสมุทร) ได้สร้างขึ้นมา นานมากแล้ว นานจนแม้แต่คุณพ่อก็จำไม่ได้ว่า ท่านผู้สร้างชื่ออะไร เข้าใจว่า คงเป็นคุณปู่ของคุณปู่คุณพ่อเป็นผู้สร้างไว้ เมื่อคุณพ่อเกษียณราชการ ได้กลับมาอยู่บ้านปากน้ำ จึงได้ไปเยี่ยมวัด ซึ่งขณะนั้นมีเจ้าอาวาสองค์เก่าที่อายุมากแล้วปกครองอยู่ ภูมิจัดและอุโบสถก็ชำรุดทรุดโทรมมาก คุณพ่อจึงชวนญาติพี่น้องให้มาช่วยกันดูแลวัด จบจนเจ้าอาวาสองค์เก่ามรณภาพ และท่านอาจารย์สุมนต์ นนทิกโก ได้มาเป็นเจ้าอาวาสแทน จึงได้มีการปรับปรุงวัดและสร้างโบสถ์ใหม่ เป็นต้น

และเมื่อได้ท่านอาจารย์มหาประพนธ์ อัมมาลังกาโร มาเป็นรองเจ้าอาวาส ท่านก็ได้ช่วยบูรณะวัดให้ดีขึ้นๆ และใช้เป็นที่พักศึกษาพระธรรม ทั้งที่เป็นภาษาบาลีและภาษาไทย มีพระภิกษุสามเณร และฆราวาสเป็นจำนวนนับร้อยในปัจจุบัน

ขอกราบอนุโมทนาขอบคุณในกุศลศรัทธาของทุกท่านที่ช่วยดูแลวัดและพระภิกษุสามเณรที่จำพรรษาและศึกษาพระธรรมเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

กราบท่านอาจารย์ด้วยความเคารพอย่างสูงสุด

หลวงปู่สมนธ์ เสนาหลักวิชาการ ด้านพระพุทธศาสนา

วาริยาภิวกา • อ. รุ่งอรุณ จันทรสังคราม

ท่านอาจารย์พระครูธรรมธรสมนธ์ นนทิกโก อัครมหาบัณฑิต ศาสตรเมธี มหาปฏิฐานโกวิทอาจารย์ อดีตเจ้าอาวาสวัดจากแดง จ.สมุทรปราการ ผู้เป็นเสนาหลักในการศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนานั้น นอกจากเป็นเสนาหลักในวิชาการด้านพระอภิธรรมซึ่งเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปแล้ว ท่านอาจารย์ฯ ยังเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการขยายฐานการศึกษาวิชาการด้าน “บาลีมหาไวยากรณ์” (ไวยากรณ์ระดับมหา เพื่อการศึกษารักษาพระบาลี) ที่ทอแสงขึ้น ณ วัดท่ามะโอ จ.ลำปาง แล้วสาดแสงส่องเข้าสู่ศูนย์กลางของสยามประเทศ จากนั้นจึงกระจายออกไปยังภูมิภาคต่างๆ ซึ่งควรกล่าวไว้ให้เห็นความเป็นมาในอดีต ดังนี้

ก่อนหน้าปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ แม้จะมีศิษย์จากสำนักวัดท่ามะโอ มาอยู่ที่กรุงเทพ

มหานครแล้ว แต่โอกาสในการสอนองค์ความรู้ด้านบาลีมหาไวยากรณ์ ยังไม่เกิดขึ้น จนเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๒๕ ท่านอาจารย์ พระครูธรรมธรสมนธ์ นนทิกโก อัครมหาบัณฑิต ได้ให้โอกาสโดยเปิดให้มีการสอนวิชาภาษาบาลี คัมภีร์รูปสัทธีขึ้น ที่อภิธรรมโชติกะวิทยาลัยภายในวัดมหาธาตุฯ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร จากนั้น ในปี ๒๕๓๐ พระเดชพระคุณท่านเจ้าประคุณ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ (อุปสมมหาเถร) (ปัจจุบันมรณภาพแล้ว) ครั้งดำรงสมณศักดิ์ที่ “พระศรีสุทธิวงศ์” วัดชนะสงคราม กรุงเทพมหานคร ได้ให้อาจารย์ที่สอนบาลีมหาไวยากรณ์ ณ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัยนั้น จัดทำหลักสูตรและเปิดสอนวิชานี้ ที่วัดมหาสวัสดิ์ นาคพุฒาราม อ.สามพราน จ.นครปฐม โดยตั้งเป็น “สถาบันบาลีศึกษาพุทธโฆส” ซึ่งปัจจุบัน

สถาบันดังกล่าว มีสถานะเป็น “วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม” ในสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในช่วงเวลานั้น มีศิษย์สำนักวัดท่ามะโอ ท่านอื่นมาอยู่ที่กรุงเทพฯ และได้มีโอกาสสอนภาษาบาฬี ที่อภิธรรมโชติกะวิทยาลัยด้วย หนึ่งในท่านพระมหาสมปอง มุทิตโต สองคือท่านพระมหาสมโภชน์ กิจจสารโ (ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่ “พระราชปริยัติธาดา”) ต่อมาท่านพระมหาสมปอง ได้ย้ายการสอนไปที่คณะ ๒๕ วัดมหาธาตุฯ ในการดูแลของท่านอาจารย์พระครูวรปัญญาคุณ อัครมหาสังฆมุนีโชติกรชะ เจ้าคณะ ๒๕ และมีศิษย์สำนักวัดท่ามะโอมาช่วยสอนด้วย

ส่วนท่านพระมหาสมโภชน์ กิจจสารโ ได้ลงไปอยู่ที่วัดสมเด็จฯ หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า “วัดหาดใหญ่สิตาราม” จ.สงขลา และมีศิษย์สำนักวัดท่ามะโอไปช่วยสอนด้วย จนมีศิษย์มากมาย หนึ่งในจำนวนศิษย์ของวัดหาดใหญ่

สิตารามนั้น คือท่านพระมหาสุกัน เตชธมโม ซึ่งได้ไปเปิดสำนักเรียนภาษาบาฬีขึ้นที่วัดไวฑูรฐาราม จ.อุตรธานี อีกทั้งท่านพระมหาสมปอง มุทิตโต จากคณะ ๒๕ วัดมหาธาตุฯ ก็ได้ไปเปิดศูนย์บริหารธรรมชั้นที่ จ.อุตรธานี ด้วยเช่นกัน

ปี ๒๕๔๘ ท่านอาจารย์ฯ ในฐานะเจ้าอาวาส ได้ให้โอกาสในการสอนภาษาบาฬี ขึ้นที่วัดจากแดง โดยให้โอกาสพระมหาประนอม ธรรมาลงกาโร ย้ายจากคณะ ๒๕ วัดมหาธาตุฯ มาอยู่ที่วัดจากแดง

ต่อมาท่านพระมหาประนอม ได้ให้ท่านพระมหาธิติพงศ์ อุตตมปโยธ มาสอนที่วัดจากแดงด้วย ภายหลังท่านพระมหาธิติพงศ์ ได้ไปเปิดสอนที่วัดสุทธาโภชน์ เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จึงกล่าวได้ว่า ท่านอาจารย์ฯ เป็นผู้มีส่วนสำคัญ ในการขยายฐานการศึกษาวิชาการด้าน “บาลีมหาไวยากรณ์” ซึ่งเริ่มต้นที่ลำปาง แล้วเข้าสู่ส่วนกลางคือกรุงเทพมหานคร ก่อนกระจายไปยังภูมิภาคต่างๆ

แจกหนังสือ

“เทศน์มฆมาณพ”

จัดพิมพ์โดยยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย (ในพระบรมราชูปถัมภ์) เพื่อแจกในงานเทศน์มฆมาณพ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ที่ผ่านมาปฐมบทจากคำริของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ที่มีเมตตาให้ช่วยกัน รื้อฟื้นแนวความคิดการทำบุญของชาวพุทธตามแบบอย่างของมฆมาณพ ต้นแบบของจิตอาสา ผู้มีอุดมการณ์ว่า “การทำให้ผู้อื่นได้รับความสุข คือการทำบุญ” และเป็นที่มาของ “ราชาแห่งสวรรค์ชั้นดาวดึงส์” นอกจากบทความที่มีคุณค่ายิ่งของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์แล้ว ในเล่มนี้ยังมีบทความที่น่าสนใจของครูบาอาจารย์ท่านอื่นที่คัดสรรมาและเคยตีพิมพ์ลงในวารสารโพธิยาลัยแล้วด้วย เรายินดีมอบให้ทุกท่าน ที่เขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวารสารโพธิยาลัย เพื่อคณะผู้จัดทำได้นำความคิดเห็นนั้นมาปรับปรุงคุณภาพของวารสารต่อไป ส่งความคิดเห็นมาที่ ทพญ.อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ อีเมลล์ acharak7153@gmail.com หรือ เขียนเป็นจดหมายส่งไปรษณีย์มาที่ ชมรมกัลยาณธรรม เลขที่ ๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐ วงเล็บมุมซองว่า (วารสารโพธิยาลัย) หนังสือมีจำนวนจำกัด กรุณาส่งด่วน ก่อนหนังสือจะหมด โปรดแจ้งชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน สำหรับส่งหนังสือถึงท่านตามที่ขอมาด้วย

เทศน์มฆมาณพ
ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

มหาเวรานุสสติ

๑.	สูมโน นนฺทิกโก เถโร
“จกแดง”ติ นามิการามา-	อคฺโค ๑ อูรฺปนฺนทฺโต
ธิปติ จกภิชฺมมิกเก.
๒.	อาภิชฺมโม วโร ปญฺโญ
พหุํ นิสฺสิตตานํ	ปฏฺฐจฺานเ กุสฺสโต มหา
ปทฺธิโป วิช การฺุโณ.
๓.	ลชฺชํ สีสํ ปิโย เถโร
ปญฺญตฺตํ โลกนาถเณ	สมฺมาสมฺพุทฺธสวโร
สิกฺขเ สิกฺขาย กามุโก.
๔.	โฑตฺถํ อภิชฺมมญฺจ
สพฺเพ ตสฺสํสาณฺภวเณ	โทษรฺกฺขเจ ปฏฺิวาสินํ
อภิชฺมมรสํ ปิวิ
๕.	อคฺคฺชินฺโฆ ชลนฺโต โส
สคฺคปฺริ ปุเรนฺโตว	ชนฺธานํ นินฺพุตฺติ คโต
ทานิ โส เถรปฺงคฺโว.
๖.	ทฺถุสฺสโร ตาทิสฺโส เถโร
สฺเตสฺสุ ชายเต สฺสุโร	โลเก ชาตฺาน เวทฺธิโย
สฺทสฺเสสฺสุ ๑ ปญฺนทฺโต.
๗.	สํสวเร สํสรฺนฺโต เจ
ภวสฺส ปริโยสฺาเน	สฺฐิตฺโต ปญฺญว ภาเว
สพฺพุทฺธกฺขา ปมฺจจตฺตุนฺติช

น้อมรำลึกพระคุณของพระครูธรรมธศุมนต์ นนฺทโก

๑. พระมหาเถระ นามว่า “สุมนต์ นนฺทโก” อดีตรมทาบัณฑิต อดีตเจ้าอาวาสวัดจากแดง อดีตผู้อำนวยการอภิธรรมโชติกิจวิทยาลัย
๒. เป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในพระอภิธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคัมภีร์มหาปัฏฐาน ท่านเป็นพระมหาเถระผู้เปี่ยมด้วยกรุณาต่อศิษยานุศิษย์ ผู้มาอาศัยปัญญาบารมี เป็นประดุจประทีปส่องทางแก่ชนเป็นจำนวนมาก
๓. เป็นพระภิกษุวัชชี “ผู้มีความละเอียดรอบาป” เป็นผู้มีความดีอันเป็นที่รัก เป็นที่เคารพรักของปวงศิษย์ เป็นผู้มึจิตตั้งมั่นในความถูกต้องแห่งวิชาการ เป็นสาวกผู้ภักดีต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีความปรารถนาสนใจในการศึกษาปริยัติ และการปฏิบัติในพระอภิธรรม ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้
๔. เป็นผู้นำทางการเผยแผ่วิทยากรพระอภิธรรมแก่พระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกาชาวไทย มาเป็นเวลายาวนาน ทำให้ทุกคนที่มารับความรู้จากท่าน ได้มีโอกาสตีพิมพ์ตำราในสแห่งพระอภิธรรม
๕. กอองไฟที่ลุกโชติช่วงแล้ว ย่อมมอดดับไป ต้นไม้ ไม้โต บัดนี้ แม้ทัพพหันธ์ของพระมหาเถระก็มีสภาวะเช่นกับกอองไฟนั้นแล ในที่สุดท่านก็ได้ละสังขารดำเนินสู่สวรรค์กลับไปเต็มเต็มลัดคบุรี
๖. ในโลกนี้ยังมีประเภทบุคคลที่หาได้ยาก คือ ผู้กล้า (วีรบุรุษ) หาได้หนึ่งในร้อย, บัณฑิตหาได้หนึ่งในพัน แม้พระเถระก็เป็นบุคคลที่หาได้ยากเช่นนั้นนั่นเทียว
๗. ท้ายสุดนี้ หากแม้ว่า พระมหาเถระยังมีเหตุปัจจัยให้ท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏอยู่ไซ้ร้ ก็ขอให้ท่านมีความสุข มีปัญญาเลิศล้ำ จนกระทั่งภพชาติสุดท้าย ถึงเป้าหมายคือความหลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งมวล เทอญ

น้อมรำลึกด้วยความเคารพและบูชายิ่ง
เจ้าสุญ ธรรมดา

คาถาสดุดีท่านอาจารย์พระครูธรรมธรมสุนต์ นนฺทิกโก อัครมหาบัณฑิต

๑. สทฺธมมโชติโก เถโร มรรมรฎฺจโต อิศ
 อาคโธ วาเจสิ คนถํ อภิธมฺมํ สมาทรํ
 ท่านอาจารย์พระสัทธัมมโชติกเถระจากประเทศพม่ามาอยู่ประเทศนี้
 ได้สอนคัมภีร์พระอภิธรรมอย่างตั้งใจ
๒. สยามิโก สมโณ เอโก สุมนโตอิตินามโก
 นนฺทิกาปรนามเธโยโย อุคฺคเทสิ สมาทรํ
 พระสมณะชาวสยามรูปหนึ่งคือท่านอาจารย์พระครูธรรมธรมสุนต์ นนฺทิกโก
 ได้เล่าเรียนอย่างตั้งใจ
๓. ตโตยเถ อุคฺคณฺหาเปสิ อภิธมฺมํ สุเทสิตํ
 นานาคณฺถยจ วาเจสิ ชานาเปสิ มหาชเน
 จากนั้นท่านได้สอนพระอภิธรรม ซึ่งพระพุทธร่องค์ทรงแสดงไว้ดีแล้วแก่ผู้อื่น
 อีกทั้งสอนคัมภีร์ต่างๆ ช่วยให้มีมหาชนได้รู้ได้เข้าใจ
๔. อภิธมฺมปิฎฺเภา เอโก ปฏฺจฺจานคนฺถสฺตโตโม
 สุกฺคฺมิโร มหานโย ปรมนฺตรธายโก
 ในพระอภิธรรมปิฎก มีคัมภีร์หนึ่งคือคัมภีร์มหาปิฎกฐานซึ่งเป็นคัมภีร์ลำดับที่เจ็ด
 มีความลึกซึ้งยิ่ง มีนัยมากมายและยิ่งใหญ่ ทั้งจะอันตรายานไปเป็นอันดับแรก
๕. ตสฺมา โส นนฺทิกโก เถโร นนานปฺปการเอหิ วายมิ
 จิตฺติยา ปฏฺจฺจานคนฺถสฺส จิรกาเลน สาทรํ
 ดังนั้น ท่านอาจารย์พระครูธรรมธรมสุนต์ นนฺทิกโก จึงได้พยายามด้วยวิธีการต่างๆ
 เพื่อให้คัมภีร์มหาปิฎกฐานนั้นดำรงอยู่ ตลอดเวลายาวนานที่ผ่านมาอย่างเอาใจใส่
๖. อีรตฺตํ วายาโม จสฺส อิส รฎฺเฑ สุปากโก
 วิเทเสปิ อติโรจิจิ อากาเส วิย โอสธิ
 ความเป็นปราชญ์และความพยายามของท่าน ปราภฏฺชิตฺตํในประเทศนี้
 แม้ในต่างประเทศก็เรื่องนามยิ่ง ดุจดาวประจำเมืองเรื่องร้องในท้องฟ้า
๗. ตสฺส คฺคณฺ ปกาสฺตถิ มรรมรฎฺจปาลโก
 อทาลิ สมโณปาริ อคฺคฺคมหาปณฺธิโตอิติ
 เพื่อประกาศเกียรติคุณของท่าน รัฐบาลของประเทศพม่าจึงได้ถวายตำแหน่ง
 อันควรแก่สมณะว่า “อัครมหาบัณฑิต” แต่ท่าน
๘. เถรสฺส จ พุทฺธวสฺเส นโวสุปฺพลยจปฺกขเก
 สฺตถเมธิอิตฺติเอตํ สุทินฺนํ ราชธิตุยา ฯ
 และในปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 ได้พระราชทานรางวัล “ศาสตรเมธี” แต่ท่าน ๑

น้อมเศียรเกล้า

อ. อิศรียา นุตสาระ สน.ม.

หลงพ่อสุดมันต์ ในความทรงจำ

เวลาผ่านไปนานนับสิบๆ ปี มีเหตุให้ไปร่วมงานเทศน์มหาชาติที่วัดจากแดง จำได้ว่าท่าน อ.ประณีต ก้องสมุทร เป็นเจ้าภาพที่นั่งพับเพียบตัวตรงประณมมือตลอดเวลา แสดงถึงความเคารพยิ่งในคุณแห่งพระรัตนตรัย ไม่ไกลจากนั้นได้เห็นพระภิกษุรูปหนึ่ง ทำทีสุภาพ สงบสำรวมกว่า นั่นคือ ท่านพระครูธรรมธรสมนต์ นันทิโก อดีตท่านเจ้าอาวาสวัดจากแดง เกิดความประทับใจในความสงบ สำรวม ก่อให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใส ซึ่งนั่นมิใช่ความรู้สึกที่เกิดกับข้าพเจ้า แต่เพียงผู้เดียว

วันหนึ่งพระอาจารย์สมนต์ ออกบิณฑบาต มีสุขภาพสตรีท่านหนึ่ง รู้สึกประทับใจในอิริยาบถสงบ สำรวมของท่านพระอาจารย์ ให้คนขับรถเบนซ์ตามท่านมาถึงวัด คือ คุณแม่ถนอม ทองสิมา

และขอสร้างกุฏิสองชั้น ถวายเป็นที่พักของหลวงพ่อก่อนที่สุด อยู่มาวันหนึ่งหลวงพ่อโทรศัพท์ไปถึงข้าพเจ้าและพูดว่า “มาช่วยอาตมาหน่อย”

อาจเป็นเพราะท่านเห็นว่า คุณวิจิตร นุตสาระ ขณะนั้นเป็นผู้อำนวยการโครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา คงชำนาญในเรื่องการก่อสร้าง แต่ในความเป็นจริง คุณวิจิตรเป็นวิศวกรโยธา มิใช่สถาปนิก เป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้างสะพานพระปิ่นเกล้า สามารถสร้างเขื่อน ถนน สะพาน แต่ไม่ใช่งานสร้างพระเจดีย์ ตามความประสงค์ของหลวงพ่อ

ดิฉันจึงได้ติดต่อกับ อ. จิตราวดี ศิริทวี ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับเจดีย์โดยตรง มาเป็นผู้ออกแบบเจดีย์และพบว่า หลวงพ่อเป็นผู้ประหยัดมัธยัสถ์มาก ท่านยึดหลักความพอเพียง ตัดทอนสิ่งประกอบ

ความงามของพระเจดีย์ออกเกือบหมด แต่อ. จิตรราวดี ก็เข้าใจ ท่านปรารภว่า ฐานล่างของเจดีย์ควรใช้ประโยชน์ได้ด้วย **พระธาตุเจดีย์มหาสมันตปฏิฐาน** จึงได้เค้ามามาจากพระบรมสารีริกธาตุ แทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขึ้นกลางเป็นที่ประดิษฐาน พระไตรปิฎกภาษาต่างๆ แทนพระธรรม ชั้นล่างสุด เป็นที่ที่ภิกษุสงฆ์ใช้ในกิจกรรมอันเป็นกุศลต่างๆ

วิศวกรระดับชาติ คือ ดร.ธวัชชัย นาคะตะ และ ดร. ธงเชษฐ นาคะตะ เป็นผู้คำนวณแบบวิศวกร อ.จิตรราวดี ศิริทวี สถาปนิกร่วมกันทำงานถวายเป็นพุทธบูชา หลวงพ่อมีเมตตาและมูทิตา-จิตต่อผู้ทำความดี ให้เป็นกำลังใจที่จะทำดี ให้ยิ่งขึ้น ดังคำกลอนหรือโคลงสี่สุภาพที่ท่านเขียนไว้ในสุจิตบัตร ในงานยกฉัตรพระเจดีย์ แสดงถึงความสามารถในทางภาษาธรรมเชิงกวีนิพนธ์ของท่านที่น่ายกย่องอย่างยิ่ง ดังนี้

สถาปนิกหนึ่งนี้	นวลนาง
จิตรราวดีผู้วาง	แบบให้
ร่างระหงโปร่งบาง	สวยซึ่ง
ศรัทธาเธออุทิศไว้	มุ่งให้ศิริทวี
วิศวเขียนแบบให้	ฟรีฟรี
ดร.ธวัชชัยมี	ชื่ออ้าง
และธงเชษฐศรี	บุตรท่าน
สกุลนาคะร่วมสร้าง	สถูนี้เด่นงาม
อิศริยาศยงฟ้า	วิจิตร
นุตสาระกุลสถิต	มันแท้
งานเจดีย์ประสานติด	ต่อให้ เสร็จแฮ
ขอบคุณทุกท่านแม่	ชัวฟ้า สลายดิน
ผู้ใหญ่เดชบุญรวมอ้าง	สำอองค์
กรรมกรอีกมากคง	ไม่อ้าง
โคลงกลอนประตูป้าง	ช่วยแต่ติดต่อเติม
ร่วมด้วยช่วยกันสร้าง	เสร็จได้โดยประสงค์ฯ

ข้าพเจ้าจึงเป็นอุบาสิกคนหนึ่ง ที่มีความผูกพันกับหลวงพ่อกับและวัดจากแดงเสมอมา ตามกำลังความสามารถ จากนั้นข้าพเจ้าและคณะศิษย์ ผู้ฟังวิทยุ รายการธรรมะคุณากร (บ่อเกิดแห่งคุณธรรม) และชมรมพุทธธรรม มหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงเป็นเจ้าภาพจัดงานเทศน์มหาชาติเทศน์ทศชาติและร่ายพระไตรปิฎกในงานสงฆ์ท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ให้ทางวัดตลอดมาทุกปี โดยมีได้เคยรบกวนงบประมาณจากทางวัดเลย

ต่อมา เมื่อหลวงพ่อบอกว่า จะมีการอบรมการนำพุทธธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ที่หัวหมาก) ท่านก็ปิติ และส่งเสริมโดยเป็นวิทยากรให้ในระยะแรก จนกระทั่งมีการอบรมติดต่อกันมาถึงปัจจุบัน

ท่านพระมหาประนอม ธมมาลงกาโร ท่านเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน ก็เป็นองค์บรรยาย และเป็นประธาน ในพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะติดต่อกันเกือบ ๒๐ ปี หลวงพ่อเป็นผู้ใส่ใจในธรรมเชี่ยวชาญพระอภิธรรม จนได้รับการถวายเกียรติจากสหภาพเมียนมา ยกย่องให้ท่านเป็น**อัครมหาบัณฑิต** การเปิดอบรมที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง ท่านกล่าวเพียงว่า **“แสดงธรรมของพระพุทธเจ้านะ อย่าแสดงธรรมของข้าพเจ้า”** ท่านพอใจมาก ที่เราได้มีโอกาสประกาศธรรม

และเป็นเหตุให้ท่านได้แสดงความสามารถ
ในเชิงกวี ไว้ว่า

ลูกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

ลูก เออยอย่าคบค้า	คนพาล
พ่อ แม่ครูอาจารย์	สั่งไว้
ขุน เขาหนักมิปาน	บัณฑิต แม่เออย
ราม เสริมพุทธธรรมไซ้	มอบให้คุณธรรม
คำ ไตฤเปรียบได้	พุทธธรรม
แหง แห่งเดียวขึ้น่า	ทางให้
มหา การุณย์คุณพระสัม	พุทธเจ้า ยิ่งแล
ราช ศาสน์เสริมส่งไซ้	นักรู้คู่ศีลธรรม

พุทธธรรมรุ่นที่ ๔ - ๕

พุทธ ศาสนใหญ่ยั้งนั้น	ต้องเรียน
ธรรม เกิดขยันพากเพียร	จึงรู้
รุ่น น้อยใหญ่เลยเกษียณ	ซาบซึ้ง นักแล
หนึ่ง อาจารย์อิศริยาผู้	ประสาทให้พุทธธรรม

พุทธศักราช ๒๕๔๔

สอง ธรรมมีอุปการะแท้	สติปัญญา
ห้า อินทรีย์แก่ยิ่งหนา	แจ่มแจ้ง
สี่ อิทธิบาท บ่ คลาดคลา	ขยันป่ม
สี่ อริยสัจมีอจแล้ง	อบให้ บรรลุธรรม

พระครูธรรมธรสุนต์ นันทิโก

ความปิติอีกประการหนึ่งของท่าน คือ ท่าน
เป็นผู้ดำเนินการให้ อ.คุณารักษ์ นพคุณ แพล
คัมภีร์เนตติปกรณ์เป็นเล่มแรก ซึ่งท่านกล่าวว่า

สูญหายไปจากประเทศไทยร่วมร้อยปี ต่อมาจึง
มีอาจารย์ท่านอื่นแปลอีกหลายท่าน แต่เล่มที่
อ.คุณารักษ์ แพล ข้าพเจ้าอ่านแล้วประทับใจมาก
เพราะแปลได้ครบหมด จนแม้ผู้ขาดความรู้
ภาษาบาลีอย่างข้าพเจ้ายิ่งเข้าใจ เพราะทุกพระ
คำรัส เมื่อใช้กฎเกณฑ์ของคัมภีร์นี้ จะแสดงให้เห็น
นอริยสัจได้ทุกพระคำรัสทีเดียว ซึ่งชาวพุทธ
ควรสนใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อเห็นนอริยสัจ เมื่อเป็น
ผู้มีความรู้ทางบาลีก็สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้
จากผู้แปลท่านอื่นที่แปลภายหลังได้อีก

หลวงพ่อกำลังทรงจำของข้าพเจ้า เป็น
ภิกษุผู้มกน้อย สันโดษ เปี่ยมไปด้วยเมตตา ถ้าไป
สนทนาธรรมกับท่าน ท่านก็จะเมตตาอธิบาย
ขยายความด้วยความเต็มใจ ความมกน้อย สันโดษ
เห็นได้ชัดจากพินัยกรรมของท่าน

กาลเวลาผ่านไป ทั้งท่านและข้าพเจ้า ก็ล่วง
เข้าสู่วัยชรา มีความเสื่อมแห่งวัยปรากฏ และแล้ว
ท่านก็จากไปอย่างสงบ ในความดูแลอย่างใกล้ชิด
ของท่านพระมหาประนอม ธมมาลังกาโร ท่านเจ้า
อาวาสองค์ปัจจุบัน ผู้นำความเจริญอย่างมากมา
มาสู่วัดจากแดง จากวัดที่มีพระภิกษุ ๑๒ - ๑๓ รูป
มาเป็นร้อยกว่ารูป มีการศึกษาภาษาบาลี ซึ่งเป็น
ภาษาที่พระพุทธเจ้าประกาศพระธรรม และ
ความเจริญอื่นๆ ดังเป็นที่ประจักษ์แก่สาธุชน
ทั้งหลาย

ท่านพระครูธรรมธรสุนต์ นันทิโก ท่าน
อดีตเจ้าอาวาสวัดจากแดงในความทรงจำ
ของข้าพเจ้า การจากไปของท่านเป็นไปตามกฎ
แห่งธรรมชาติ แต่ในใจของข้าพเจ้ารู้สึกปีติยินดี
ว่า ในช่วงเวลาหนึ่งของชีวิต ข้าพเจ้าได้รู้จัก
เคารพบูชา พระแท้ที่หาได้ยากยิ่งในปัจจุบัน....
พระครูธรรมธรสุนต์ นันทิโก

บุชากร

อ. ณัฐศักดิ์ ตันตยานุพนธ์

หลอพง่อดุ้มนด ประทึบแห่งธรรม

นยั นยติ เมธาวี อรุรายั น ยุณชติ
สุนโย เสยโยโส โทติ สมนมา วุตโต น กุปโปติ
วินยั โส ปชานาติ สาธุ เตณ สมากโม่ฯ
นักปราชญ์ยอมแนะนำสิ่งทีควรแนะนำ
ยอมไม่ชักชวนในสิ่งทีไม่ใช่ธุระ การแนะนำเป็น
ความดีของนักปราชญ์นั้น นักปราชญ์นั้น ผู้อื่น
กล่าวชอบก็ไม้โกรธ ยอมรับจักวินัย การสมาคมกับ
นักปราชญ์นั้น เป็นความดี. (ขุ. ขว. ๒๗/๑๘๑๙)
ข้าพเจ้าได้ยินชื่อเสียงเกียรติศัพท์ ของพระ
อาจารย์สุมนต์ ครั้นเมื่อเริ่มมีโอกาสเข้าสู่การ
ศึกษาพระอภิธรรมใหม่ฯ ประมาณปี พ.ศ.๒๕๔๐
จึงคิดว่า อยากจะขอฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของ
หลวงพ่อด

วันแรกทีผมมาขอเริ่มเรียนกับหลวงพ่อดนั้น
ท่านกำลังสอนอารัมมณปัจฉัย และสอนคาถาที
แสดงภาวะการรับอารมณแห่งจิตฯ (ปัญจวิสา)
วันนั้นเองข้าพเจ้ารู้สึกถึงความเมตตาจากแววตา
ทีท่านสื่อออกมา ความตั้งใจในการสอน วิธีการ
แสดงธรรมของท่าน ยังความปลื้มปีติ และความ

ศรัทธาแก่ข้าพเจ้ามาก นับแต่นั้น ข้าพเจ้าก็เริ่ม
มาทีวัดจากแดงบ่อยครั้งขึ้นๆ ทุกครั้งทีมาวัดก็
อดมิได้ทีจะชะเง้อ..มองหาหลวงพ่อด เพื่อเข้าไป
กราบและเข้าไปสนทนาธรรม ฟังคำโอวาทของ
ท่าน จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาพระอภิธรรมของ
ข้าพเจ้าลงหลักปักฐาน เพราะอาศัยความ
เมตตาของท่านเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง

ครั้นศึกษาพระอภิธรรมถึงขั้นมหาอาภิ-
ธรรมมิกตรี....เกิดปัญหาเกี่ยวกับตำราวิชาการ
ของสำนักทีเรียน ก็ได้นำเข้าไปกราบปรึกษา ขอ
คำแนะนำจากท่าน เช่น ข้าพเจ้าอยากจะทำคู่มือ
เอกสารประกอบกับตำราเรียน ซึ่งในสมัยนั้นยัง
ไม่มีตำราใดๆ อธิบาย หรือปรับให้ถูกต้องเลย มี
อาจารย์บางท่านว่า “ไม่เคารพครูบาอาจารย์ใน
อดีต..ห้ามและไม่ควรทำเอกสารเพื่ออธิบาย หรือ
แก้ไขใดๆ” แต่หลวงพ่อด กลับไม่คิดเช่นนั้น....
ท่านกลับสนับสนุนให้แก้ไข พร้อมกล่าวเสริม
ทับว่า “พระธรรมต้องเป็นใหญ่ทีสุด ไม่ใช่เรื่อง
ไม่เคารพครูอาจารย์รุ่นก่อน หากรับทราบว่

มีข้อบกพร่อง เราต้องปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง
สิ่งนี้ต่างหาก เชื่อว่าครูบาอาจารย์ท่านก่อนๆ
คงจะอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง”

คำพูดเพียงเท่านี้ของหลวงพ่อราวกับขจัด
ความลังเลทั้งปวงของข้าพเจ้าหมดสิ้น ข้าพเจ้า
จึงได้ร่วมกับนักศึกษาทั้งชั้นเรียน จัดทำเอกสาร
ประกอบวิชาเรียน ปรับแก้ไขให้ถูกต้อง พร้อมทั้ง
อธิบายขยายความ จุดข้อบกพร่องต่างๆ แล้ว
ขอร้องท่านอาจารย์ประจำชั้นเรียน ถึง ๓ ท่าน
ร่วมกันตรวจชำระ เมื่อเสร็จสิ้นเรียบร้อย จึงมา
กล่าวถวายรายงานแก่หลวงพ่อก่อนงานนั้นถือ
เป็นผลงานการศึกษาพระอภิธรรมชั้นแรก ที่ได้
แรงสนับสนุนจากหลวงพ่อบ้าง นับเป็นกำลังใจ
อย่างยิ่ง...หากไม่มีแรงสนับสนุนจากหลวงพ่อบ้าง
คงไม่ได้กล่าวหาญ เริ่มต้นทำการแก้ไขชำระ
สิ่งใดๆ เลย...

ยังมีเรื่องอื่นๆ อีกหลายประการที่หลวงพ่อบ้าง
ช่วยให้หายสงสัย เป็นต้นว่า การฆ่าสัตว์แล้วนำ
สัตว์ที่ฆ่าไปปรุง แล้วจึงถวายแก่พระสงฆ์นั้น เป็น
อกุศลกรรมขณะปาณาติบาต (ฆ่า) แต่เป็นกุศล
กรรมขณะปรุง ขณะถวายแก่สงฆ์ ข้อนี้หลวงพ่อบ้าง
ได้ชี้แจงปรับปฏิญญาให้ตรงว่า “ความเข้าใจนี้ผิด
เพี้ยน ไม่ถูกต้อง” พร้อมอ้างที่มาใน “ชีวกสูตร”
ปรับแก้ความเข้าใจผิดนั้นๆ และกล่าวสั่งให้ช่วยกัน
แก้ไขคำสอนเช่นนั้นด้วย

ช่วง ๔ ปีก่อนนี้ หลวงพ่อบ้างเห็นข้าพเจ้ามา
วัดจากแดงในช่วงเช้า ท่านพูดกับข้าพเจ้าว่า ช่วย
มาสอนคัมภีร์มหาปัญญาแทนท่านที่วัดจากแดง
ให้หน่อย ข้าพเจ้ามีความรู้สึกประหลาดใจ ระคน
ปลาบปลื้ม ที่หลวงพ่อบ้างเมตตาข้าพเจ้ามาก หลวงพ่อบ้าง
บอกว่า “อาตมาไม่ค่อยไหวแล้ว สุขภาพไม่
ค่อยดี รู้สึกเหนื่อย อยากให้ช่วยกันเผยแผ่
คัมภีร์มหาปัญญา” ท่านกล่าวเช่นนั้น ก็เป็นอันรู้

แล้วว่า ท่านคงวางแผนเพื่อเกษียณแล้ว พวก
ลูกศิษย์ก็เข้าใจในการเตรียมการของท่าน แม้
กระนั้น ตลอดเวลานั้นติดขัดอะไร ข้าพเจ้าก็เรียน
ถามท่าน ถวายรายงานการสอน พร้อมสนทนา
ธรรมจากท่านเสมอมา

แล้ววันหนึ่ง ก็ได้ทราบข่าวความโศกเศร้า
และถือเป็นครั้งสุดท้าย ในพิธีสงฆ์น้ำสรีรังคาร
ของหลวงพ่อบ้างที่โรงพยาบาล ข้าพเจ้าได้มีโอกาส
ประคองมือหลวงพ่อบ้างในระหว่างช่วงเปลี่ยนถ่าย
น้ำสรีรังคาร ข้าพเจ้าประคองมือหลวงพ่อบ้างไว้
สวดปฏิญาณถวายตลอดเวลา ช่วงเวลานั้น ถือเป็น
ช่วงเวลาแห่งความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ ข้าพเจ้า
คิดพลบใจตนเองว่า ข้าพเจ้าเป็นผู้ได้มากกว่า
การสูญเสีย คือข้าพเจ้าได้เป็นผู้อยู่ใกล้ เป็นผู้
ได้รับการชี้แนะ และได้รับโอวาทดีๆ เสมอๆ
จากหลวงพ่อบ้าง ผู้เป็นนักปราชญ์โดยแท้

เวลาผ่านมาจนถึงวันนี้ เป็นวันทำบุญครบ
๑๐๐ วัน การละสังขารของหลวงพ่อบ้าง เป็นวันที่
ข้าพเจ้ากำลังเขียนบทความระลึกอาลัยในคุณของ
หลวงพ่อบ้างอยู่ขณะนี้...ความทรงจำดีๆ ที่มีเกี่ยวกับ
หลวงพ่อบ้าง ไม่เคยเลือนรางหายไปแต่อย่างใดเลย

ข้าพเจ้าระลึกถึงพระบาลีที่ว่า “การได้สมาคม
กับนักปราชญ์นั้น เป็นความดี เป็นความโชคดี
แก่ผู้อยู่ใกล้” แม้ได้ทวนระลึก คิดถึงหลวงพ่อบ้างครั้งใด
ยังความสุขใจ ปลาบปลื้มใจ ความทรงจำดีๆ ต่างๆ
ก็พรั่งพรูออกมาไม่ขาดสายเลย นับเป็นความโชคดี
ของเหล่าศิษย์ที่ได้อยู่ใกล้ ได้สมาคมกับนักปราชญ์
พระครูธรรมธรมุนต์ นันทิโก อย่างแท้จริง

ขออนุโมทนาบุญผู้ร่วมจัดพิมพ์วารสารฉบับนี้

๑. ชมรมกัลยาณธรรม
๒. คุณจิรวรรณ ศิริจิตร และครอบครัว
๓. คุณสุวพร หทัยสุทธิธรรม และครอบครัว
๔. พล.อ.ต. สมโภค-สุจิตรา หงส์ไกรและครอบครัว
๕. คุณพ่อวัชรระ-คุณแม่ทองสุข โลทาร์กษ์พงศ์ และครอบครัว

ความทรงจำจากโยมอุปฐาก

ปีนี้ คุณป้าอายุ ๖๗ ปี คุณป้ารู้จักหลวงพ่อสุมนต์ เพราะเข้ามาเรียนอภิธรรมที่วัดจากแดง เพิ่งเริ่มมาเป็นโยมอุปฐาก ประมาณ ๘ ปีที่ผ่านมา เนื่องจากหลวงพ่อบริจาคอาหาร ต้องมีคนดูแลเรื่องอาหารที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ด้วยคุณสมบัติพิเศษที่สามารถจัดหาวัสดุสิ่งของต่างๆ มาถวายตามที่หลวงพ่อต้องการ แม้จะเป็นของหายาก แต่ก็ไม่ใช่เรื่องยากสำหรับป้าอารยา ทำให้ป้ามีหน้าที่เพิ่มอย่างไม่รู้ตัวคือ บริการจัดหาข้าวของ เครื่องใช้อุปกรณ์การสอน สนองงานให้หลวงพ่อย่างคล่องแคล่ว จนเป็นโยมอุปฐาก ที่รู้จักของหลวงพ่อคนหนึ่ง

วันนี้คุณป้าอารยาจะมาเล่าความทรงจำที่พวกเราอาจไม่เคยรู้ ในจริยวัตรที่งดงามของหลวงพ่ให้เรารู้

หลวงพ่ เรียบง่าย

หลวงพ่ฉันทง่าย อาหารที่เป็นผักท่านฉันได้หมดขอให้ผักเยอะๆ เอะ ท่านรู้จักผักพื้นบ้านมากมาย ส่วนเนื้อสัตว์ ท่านฉันปลา ดังนั้น การจัดหาอาหารให้ท่าน จึงเป็นเรื่องสบายๆ ของป้า เพราะท่านไม่ยุ่งยาก ขอให้ผัก ไม่จำเป็นต้องเป็นผักออร์แกนิกก็ได้

รักการเผยแพร่ธรรม จนไม่หวังตัวเอง

หลวงพ่ท่านขี้เกรงใจ เกรงใจลูกศิษย์มาก รวมถึงบุคคลใกล้ชิดทั้งหลาย ใครขออะไรให้หมด ถ้าให้ได้ให้ทั้งนั้น ไม่ขัดใจใคร ขนาดไปโรงพยาบาล เพราะถูกงูกัด ระหว่างรอหมอ มีคนขอให้ท่านเล่าธรรมะให้ฟัง ท่านก็เล่า โดยไม่มีทำที่ว่าจะอ่อนเพลีย หรือเจ็บปวด เราก็กังขามให้หยุดพูดก่อน เพราะกลัวท่านจะไม่ไหว ท่านบอก **“งูมันกัดที่ตาตุ่ม ไม่ได้กัดที่ปาก เล่าธรรมะให้ญาติโยมฟังได้”** ดุชิ...ดุชิ ดูความรักในการเผยแพร่ธรรมะของท่านชิ

มีอีกกรณีหนึ่ง ท่านเพิ่งกลับจากทำบอลลูน หัวใจมา มีคนมาทำบุญ แล้วขอพบท่านที่กุฏิ มาขอคุยธรรมะ ดุชิ ท่านคุยไปตั้งสามชั่วโมง ศิษย์ไม่ยอมไป ป้านั่งคอยอยู่หน้าห้อง คอยกระซิบบอกเวลา คอยเบรกว่า “คุณขา พอเถอะ หลวงพ่เพิ่งออกจากโรงพยาบาลนะ” หลวงพ่ก็รับบอกว่า **“ไม่เป็นไร ไม่เป็นไร เรานั่งฟังเฉยๆ”**

ท่านสมณะ ไม่เคยเก็บปัจจัยใดๆ กับตัวเอง

ป้าเคยเห็นเช็คจากสำนักพุทธฯ ส่งมาถึงท่าน ท่านไม่เปิดดูเลยนะ ท่านให้ป้าเอาไปให้วัด ของต่างๆ ที่ท่านได้รับท่าน ก็ไม่เคยเปิดดู ยกให้วัดหมด ให้ลูกศิษย์หรือคนทำงานในวัด ท่านไม่สนใจ ในปัจจัยเหล่านี้เลยจริงๆ หลวงพ่เป็นพระดีมาก ที่ป้าได้เห็น ท่านไม่เอาอะไรเลย ไม่เคยเลยนะ ว่า จะเก็บอันนั้นอันนี้ไว้ให้อวดมา มีแต่ให้เอาไปถวายสงฆ์ เป็นพระที่น่ากราบจริงๆ

ปณิธานช่วงสุดท้ายสำหรับร่างกายท่าน

ท่านสั่งไว้เลยว่า **ไม่ผ่า ไม่ปั๊ม ไม่เจาะ** ท่านไม่ต้องการนอนเป็นผัก ท่านไม่ยอมนอนติดเตียง เวลาไปนอนโรงพยาบาล ถ้าอาการดีขึ้นหน่อย ท่านจะลุกเดิน พยายามถอดสายโน่นนี่ จะขอลับวัดทำเดี่ยว เวลานอน ท่านชอบฟังสวดมนต์ จะให้พระที่อุปฐากที่ไปเฝ้าท่าน ช่วยสวดมนต์ให้ท่านฟังตลอด

คำเตือนของหลวงพ่

หลวงพ่ก็เตือนเสมอเรื่อง **การมีสติ** เรียนพระอภิธรรมมาก็เอามาใช้จริงในชีวิตประจำวัน ที่สำคัญ **อย่าทำตัวเก่งกว่าตำรา** ท่านอยากให้เราช่วยกันสืบสาน คำสอนพระพุทธเจ้า ตามกำลังของตน อยากให้มีคนมาเรียนกันเยอะๆ

หลวงปู่สุมนต์ พระผู้ตามรอยพระศาสดา

นิวมบุชาคุณ

เสริมสุข ปัทมสถาน

พุทฺโธ โส ภควา โปธาย ฌมฺมึ เทเสติ.
“พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ตรัสรู้แล้ว
ทรงแสดงธรรม (สัจจะ ๔) เพื่อให้ผู้อื่นรู้ตาม”
อุทฺทลจฺจกสูตร แห่งคัมภีร์มูลปณณาสกั

(ม.ม. ๑๒/๓๖๑/๓๒๕)

ทุกครั้งที่มาที่วัดจากแดงยังระลึกถึงพระคุณ
ของหลวงปู่พระครูธรรมธรมุมนต์ นนทิกโก ที่
เคารพรักยิ่ง คงเป็นบุญที่ข้าพเจ้าเคยได้ทำไว้ใน
อดีต จึงมีโอกาสดูรู้จัก และฟังธรรมของหลวงปู่
ผู้เป็นบัณฑิต ผู้ทรงความรู้พระอภิธรรมท่านนี้

หลวงปู่สุมนต์เป็นพุทธสาวกที่เจริญรอย
ตามปณิธานของพระพุทธเจ้า ท่านเรียนพระ
อภิธรรมจนแตกฉาน แล้วก็สอนให้ผู้อื่นเข้าใจ
พระอภิธรรมเหมือนที่ท่านเข้าใจ เพื่อสืบทอด

คำสอนของพระพุทธเจ้าให้ยั่งยืน และกว้างไกล
เพราะคำสอนไม่ได้อยู่ในตำรา แต่อยู่ในดวงใจ
ของผู้ศึกษาและปฏิบัติตาม

ย้อนเวลาไปในอดีต จำได้ว่า เป็นเวลากว่า
๒๐ ปีมาแล้ว ที่อาจารย์นิศา เชนะกุล ผู้ที่เป็น
อาจารย์มหาอุบาสิกาที่รักของข้าพเจ้า ได้ชักชวน
ให้ไปฟังธรรมที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ห้อง
ประชุม ชั้นสองของโรงอาหาร ใกล้ๆ กับศาลา
พระแก้ว ทุกเย็นวันจันทร์ สมัยก่อน หลวงปู่
ท่านสอนที่นั่น ตอนเย็นถึงค่ำ

จำได้ว่า น้ำเสียงท่านเรียบๆ และแผ่วเบา
ในระยะแรกนั้น ข้าพเจ้าไม่เข้าใจเอาเลย แต่ก็ดีใจ
ที่ได้อดทนนั่งฟัง และติดตาม ในตอนนั้น มีพระ
อาจารย์สมชาย มาช่วยผ่อนแรง ไม่ให้หลวงปู่

ต้องเหนื่อยมาก หากสอนตลอดสองชั่วโมง จากวันนั้นถึงบัดนี้ ยังระลึกถึงปฏิปทาของหลวงพ่อก่อนหน้าเคารพยิ่ง เพราะท่านเรียบง่าย นุ่มนวล น่าเลื่อมใส และรู้สึกปีติทุกครั้งที่ได้ล้อมกราบท่าน ยิ่งเมื่อได้เห็นท่านรักการเรียน การสอนธรรมแล้ว ยิ่งรู้สึกศรัทธาท่านมาก

ในตอนนั้น เมื่อใดที่ได้พูดคุยกับหลวงพ่อก่อนหน้าก็จะชักชวนให้เรียนพระอภิธรรม ท่านยกห้องที่ท่านใช้ทำงานและนั่งพัก ให้เป็นห้องเรียน เพราะท่านพอใจที่ได้ฟังไปด้วย ตอนนั้น อาจารย์เกยูร อัสสกุล ได้ชวนข้าพเจ้า มาเรียนที่วัดจากแดง เพราะมีการเปิดเรียนที่ห้องของหลวงพ่อ โดยเชิญอาจารย์สุรพงษ์มาเป็นผู้สอน

หลวงพ่อกำลังมีความสุข ที่เห็นมีนักเรียนมาเรียน (นักเรียนคนนี้ ที่ตอนนั้นยังงงๆ อยู่) ไม่นานจากนั้นก็ได้ไปเริ่มเรียนอย่างจริงจังที่ อชว. แต่ก็มักจะแฉะเวียนมารายงานหลวงพ่อ ว่าเรียนถึงไหนแล้ว ทุกครั้ง หลวงพ่อก็มักจะให้นั่งฟังท่านเอาแผ่นพระอภิธรรมที่ท่านทำไว้ มาสอนว่า อันนี้ใช้อย่างไร

เมื่อปีที่เรียนถึงชั้นมัชฌิมโท ปีนั้นหลวงพ่อไปจำพรรษาที่วัดป่าธารน้ำทิพย์ ข้าพเจ้าได้ชักชวนอาจารย์อาณัติชัย ที่สอนชั้นมัชฌิมอาภิธรรมิกโท และเพื่อนๆ ไปกราบหลวงพ่อ ช่วงวันหยุดยาวปีใหม่ หลวงพ่อพอใจที่ได้พบลูกศิษย์ที่มากกราบท่าน มาสนทนาธรรม และ มาขอเรียนคัมภีร์ปฎิฐาน แต่ด้วยสุขภาพท่านไม่ค่อยดี พวกเราก็มีได้กล้าที่จะรบกวนท่านนาน

เรากางเต็นท์พักกันที่วัดป่าธารน้ำทิพย์ ไปกันไม่กี่คน อากาศในเดือนธันวาคมเย็นมาก ช่วงที่ไปพักที่นั่น ทุกคนรีบตื่นนอนทุกเช้า เพื่อเดินตามหลวงพ่อไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน ในยามเช้าที่หนาวเย็น ดูเหมือนว่าหลวงพ่อก่อนหน้ามีความสุข

เพราะได้อยู่กับธรรมชาติ ที่มีภูเขา มีต้นไม้ ล้อมรอบมากมาย หลวงพ่อก่อนหน้าชอบเดิน ท่านได้พาเราเดินลัดเลาะภูเขาใกล้ๆ วัด เดินจนไปถึงชั้นบน ซึ่งต้องใช้พลังพอสมควร แต่หลวงพ่อก่อนหน้าก็เดินตัวปลิว

การไปวัดป่าธารน้ำทิพย์ในครั้งนั้น เป็นความทรงจำที่ดีมาก หลวงพ่อสุมนต์ เป็นผู้ที่ทำให้เราเข้าใจได้ถึงความรักการสอนพระอภิธรรมของท่าน ท่านพูดไว้ว่า **“อาตมายินดีสอนพระอภิธรรม มีนักเรียนกี่คนก็จะสอน สอนจนกว่าจำนวนนักเรียนจะน้อยกว่าครู”**

ท่านเป็นพระเถระที่มีปัญญา และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องพระอภิธรรม ท่านชำนาญเป็นพิเศษในเรื่องของคัมภีร์ปฎิฐาน เพราะท่านได้รับการถ่ายทอดวิชานี้โดยตรงจากพระอาจารย์ สัทธัมมโชติกะ ศาสนธชัมมาจริยะ ผู้ได้รับนิมนต์จากเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อจ อาสภมหาเถระ) ให้มาสอนพระอภิธรรมในประเทศไทย

ชอบฟังท่านเล่าเรื่องสมัยที่ท่านเรียน นักเรียนรุ่นเก่าๆ จะไฝ่เรียนมาก ตัวท่านเองก็มีความสุขและท่านตั้งใจเรียนรู้จากพระอาจารย์สัทธัมมโชติตะ ท่านเห็นว่า เป็นบุญวาสนา ที่ได้เรียนจากปรมาจารย์ด้านอภิธรรมชาวพม่า พร้อมเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งภายหลัง ต่างเป็นที่รู้จักในเรื่องการเผยแผ่พระอภิธรรม

เมื่อครั้งพระอาจารย์นันทะ ที่เคยสอนที่วัดท่ามะโอ เดินทางมาจากประเทศไต้หวัน (หรือประเทศแคนาดา ไม่แน่ใจ) มาพักที่เมืองไทยเพื่อทำวิซ่า ไปกราบสังฆเวณียสถาน ที่อินเดียในตอนนั้น การทำวิซ่าไปอินเดีย ใช้เวลาหลายวันมาก ข้าพเจ้าได้ช่วยในเรื่องทำวิซ่า จำได้ว่าในระหว่างที่ท่านคอยที่เมืองไทย หลวงพ่อสมนต์ได้นิมนต์ให้พระอาจารย์นันทะสอนคัมภีร์ปฏิฐาน และหลวงพ่อกับข้าพเจ้าไปเรียนทุกครั้ง ไม่เคยขาด

ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งใจ ที่ได้เห็นหลวงพ่อมิฉันทะอย่างมากเรื่องการไฝ่เรียนรู้ จึงคิดเสมอว่าตนเองต้องพยายามเดินตามหลวงพ่อ และไฝ่ใจในเรื่องการเรียน เช่นที่หลวงพ่อก่อนได้ทำให้ดูเป็นตัวอย่างมาโดยตลอดแล้ว

หลวงพ่สมนต์นับถือหลวงพ่อพระภัททนต์-ธัมมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต ปรมาจารย์

แห่งบาฬีใหญ่มาก เพราะหลวงพ่สมนต์ให้ความสำคัญเรื่องการศึกษา และการถ่ายทอดความรู้ปริยัติ ท่านจึงเคารพและชื่นชอบพระเถระที่ทรงความรู้ปริยัติที่สอนศิษย์ เพื่อรักษาคำสอนของพระพุทธองค์ให้คงอยู่ไม่ผิดเพี้ยน เพื่อการปฏิบัติสมณธรรมอันถูกต้อง

เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ถามหลวงพ่อกว่า ท่านไปงานประชุมเพลิงหลวงพ่อดิเรกโหวไหม หลวงพ่อบอกว่า ท่านจะไป เราจึงได้ช่วยจัดการ เพื่อให้การเดินทาง และการไปสองสามวันนั้น ไม่ให้ลำบากมากนักสำหรับท่าน หลวงพ่อก่อนอดทนมาก เพราะ ช่วงนั้นอากาศร้อน วันที่มีการเดิน (ท่านนั่งรถเข็น) จากวัดท่ามะโอ ไปถึงสถานที่ประชุมเพลิงก็ร้อนมาก ถึงเราจะได้จัดหารถไว้ ด้วยการช่วยเหลือของพระอาจารย์มัธยม นิภาเกษม พระภิกษุชาวลำปาง ที่ให้ความสะดวกทุกอย่าง ตั้งแต่เรื่องที่พักที่ไร่เมธิชา

จนกระทั่ง วันที่งานสำคัญของหลวงพ่อดิเรกโหวจบลง ลูกศิษย์หลายท่าน คอยช่วยดูแลหลวงพ่อก่อน แต่ทุกท่านต่างก็เป็นห่วงหลวงพ่อก่อนเนื่องจากใช้เวลาและหลวงพ่อก่อนก็อ่อนแรงถึงกระนั้น หลวงพ่อก่อนได้พยายามอยู่ร่วมงานในช่วงที่สำคัญทุกอย่าง จนเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อย

หลวงพ่อก็คือเป็นที่เคารพนับถือของศิษยานุศิษย์ตลอดจนชาวบ้านละแวกใกล้เคียง เนื่องด้วยท่านเป็นผู้ทรงความรู้พระธรรมตามพระไตรปิฎก และเป็นครูผู้สอนที่มีเมตตา และไม่เคียดรู้สึกรังเกียจเหน็ดเหนื่อยในการตอบคำถาม หรืออธิบายข้อธรรมข้อธรรมต่างๆ

เมื่อท่านเข้าโรงพยาบาลกรุงเทพรอบสุดท้าย ท่านก็ยังมีเมตตา เมื่อตอนที่ท่านดีขึ้น หมอให้ออกจากห้องไอซียู ได้ไปถามท่านว่า นักศึกษาที่จบอภิธรรมบัณฑิต ในปี ๒๕๖๑ อยากจะขอให้ท่านเขียนให้อิวาท หรืออนุโมทนาในหนังสือรุ่นของผู้ที่เพิ่งจบ หลวงพ่อก็นิ่งคิด และบอกให้เอาตามที่ท่านเคยกล่าวมูทิตากถาไว้ และได้บอกให้เพิ่มเนื้อความโดยให้เน้นว่า ขอให้อภิธรรมบัณฑิตทุกท่าน ช่วยกันสอน และเผยแผ่พระอภิธรรมต่อไปเห็นได้ชัดว่า ไม่ว่า ในยามใด ท่านจะคิดถึงแต่เรื่องการเรียน การสอนพระอภิธรรมเป็นสิ่งสำคัญ

ในช่วงงานวิสาขบูชาโลก ที่จัดที่ประเทศเวียดนาม ตอนนั้นหลวงพ่อกลับเข้าห้องไอซียูอีก ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจ ก่อนไปร่วมประชุมงานดังกล่าวที่เวียดนาม ได้ไปกราบลาหลวงพ่อ เพื่อไปร่วมประชุม เขียนไว้ที่สมุดเยี่ยมหน้าห้องและได้ติดตามถามถึงข่าวคราวหลวงพ่อเป็นระยะๆ

เมื่อกลับมาจากเวียดนามแล้ว ตอนเย็นวันที่ ๑๖ พฤษภาคม รู้สึกไม่สบายใจ จึงโทรศัพท์ไปชวนคุณสุวรรณ เตชะวิบูล นัดให้ไปพบกันที่โรงพยาบาลกรุงเทพ เพื่อไปสวดโพชฌงค์ถวายหลวงพ่อดอน ๕ โมงเย็น กลับมาบ้าน ก็รู้สึกกังวลนอนไม่หลับ พออรุณยังมีทันจะรุ่ง ก็ได้ทราบข่าวการมรณภาพของหลวงพ่อ

ไม่คิดเลยว่า ที่ได้สวดมนต์เพื่อแผ่เมตตาที่หน้าห้องไอซียู ก่อนหน้าเพียง ๖-๗ ชั่วโมง จะเป็นการสวดมนต์ถวายหลวงพ่อครั้งสุดท้าย

หลวงพ่อดีความเหมาะสมควรกับการเป็นอัครมหาบัณฑิตโดยแท้ ตามที่เราทราบ คณะสงฆ์จากเมียนมา ได้ยกย่องท่านเป็นผู้ทรงความรู้พระไตรปิฎก ตำแหน่งอัครมหาบัณฑิต ซึ่งเป็นตำแหน่งที่พิจารณาถวายพระเถระ ผู้มีคุณูปการแก่พระพุทธศาสนา ทางด้านวิชาการ คือการเรียน การสอนพระปริยัติธรรม และเชี่ยวชาญด้านพระอภิธรรม

พวกเราลูกศิษย์ของหลวงพ่อ ถึงจะเสียใจในการจากไปของหลวงพ่อ แต่พวกเราที่มีความภาคภูมิใจ ที่หลวงพ่อก็คือเป็นผู้ทรงความรู้ มีความเป็นครู ทั้งยามที่มีชีวิตอยู่ เมื่อท่านได้จากไป ท่านได้ทำการมอบสรีระเป็นครูใหญ่ ให้นิสิตแพทย์จุฬาฯ ด้วย

นอกจากนี้ ท่านยังให้ความรู้ คำสอน ให้เราได้จดจำ ให้เห็นความมีฉันทะมาก ในการศึกษา ให้เราเกิดศรัทธา และมีความเพียรยิ่งขึ้นไป ท่านทำให้เราได้ดู ได้เห็นตัวอย่างในการเจริญสมณธรรม ที่สมควรแก่การกราบไหว้บูชาอย่างยิ่ง

บุญกุศลใดที่ข้าพเจ้าได้ทำไว้ในพระศาสนา ข้าพเจ้าขอน้อมนำกุศลทั้งหลาย บูชาพระคุณครูบาอาจารย์หลวงพ่อบุญสุนต์ อภิธรรมบัณฑิต ที่เคารพอย่างสูง

ประสบการณ์ธรรม

ประสบการณ์งานธรรมและปัญญาบำบัด ตอนที่ ๒

• พระศากยวงศ์วิสุทธ์

ความเข้าใจศัพท์พุทธ ของคนไทยที่ห่างไกลจากความหมายเดิม

ตอนที่ ๒ ของธรรมกถา โดยพระศากยวงศ์วิสุทธ์ (อนิลมาน ธมมสากิโย) ในกิจกรรมฟังธรรมจากครูบาอาจารย์ “ธรรมตามอำเภอใจ” ของวัดญาณเวศกวัน เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๒ ณ อุโบสถวัดญาณเวศกวัน ตำบลบางกระทีก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งองค์บรรยายได้ตอบคำถามของผู้เข้าร่วมงาน และอธิบายศัพท์ทางพุทธศาสนา ที่ชาวพุทธไทยในปัจจุบันรู้จักและเข้าใจไปในความหมายที่ต่างไปมากจากความหมายดั้งเดิม ให้เป็นที่เข้าใจได้อย่างถูกต้อง

รู้ธรรม มีธรรม ถึงธรรม คืออะไร ต่างกันอย่างไร ?

คำว่า “มี” นั้นคือ เช่น ขณะนี้อาตมามีน้ำ มีนาฬิกา มีกระดาด มีอะไรอยู่รอบตัวเยอะแยะเลย แต่ประเด็นคือ สิ่งนี้อาตมามีอยู่ตรงนี้ อาตมา

จะใช้หรือไม่ใช้ละ ญาติโยมก็เช่นกัน ทรัพย์สมบัติที่มีอยู่แล้ว และที่อยากมีเพิ่ม เขาโฆษณาอะไร ต้องรีบไปซื้อมาเก็บไว้ แล้วได้ใช้จริงๆ ไหม คำว่า “มี” แสดงให้เห็นว่าเราชอบสะสม ชอบเก็บ แต่ประเด็นก็คือว่า มีเพื่ออะไร ? ถ้าเพื่อที่จะรอดชาวบ้านว่า เออ..เราก็มีนะ เราไม่ตกรุ่นนะ เราไม่ตกยุคนะ “มี” แบบนี้คือ “มีไว้” แต่ไม่ได้มีความหมายคำว่า “ได้ใช้” ให้ก่อให้เกิดประโยชน์

คำว่า “รู้” ก็เหมือนกัน รู้ในความหมายแบบสำนวนภาษาไทย “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” แบบนี้ก็เป็นกันเยอะ คนบางคน พระบางรูปได้เปรียญ ๙ ประโยค แต่เหมือนนกแก้วนกขุนทอง ท่องได้หมด จำแม่น แต่ถ้าให้อธิบายอะไรท่องมาอย่างไรก็ท่องตอบไปอย่างนั้น อธิบายเป็นภาษาชาวบ้าน อธิบายเป็นภาษาของตัวเองไม่ได้ ถ้ารู้แบบนี้ ก็ไม่ต่างอะไรกับการ “มี” ที่มีไว้แต่ใช้ให้เป็นประโยชน์ไม่ได้

คำว่า “ถึง” หมายถึง “เข้าถึงธรรม” มีธรรมอยู่ในใจ กล่าวคือ สิ่งใดก็ตาม ที่คิด พุด กระทำลงไป ก็ล้วนตั้งอยู่ในธรรม ไม่ควรที่จะอยู่นอกธรรม กล่าวคือ รู้เช่นไรก็ทำเช่นนั้น **“ยถาวาทิตถากาโร” พุดเช่นไรก็กระทำไปเช่นนั้น ทำเช่นไรก็พุดเช่นนั้น** ดังนั้น คนที่อาจจะอธิบายธรรมะไม่ได้ อย่างเช่น สมัยพุทธกาลก็มีพระอรหันต์อยู่หลายองค์ ท่าน “ถึง” ธรรม แต่ไม่สามารถสอนหรือท่านอธิบายให้คนอื่นฟังไม่ได้ เพราะว่าการอธิบายนั้น ถือว่าเป็นอีกทักษะหนึ่งที่ยาก แต่ว่าทักษะในการดับกิเลส นั้น ทุกคนมีได้ ทำได้ ทั้งนี้ ผู้ที่ถึงธรรมไม่จำเป็นต้องอธิบายธรรมได้ดีด้วย แต่ตัวท่านเองสามารถจะปฏิบัติถูกต้อง จนดับกิเลสของท่านด้วยตัวท่านเองได้ ท่านสามารถอยู่เป็นคนที่มีความประพฤติดี ไม่ทำตัวเป็นขยะสังคม ไม่สร้างปัญหาสังคมใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น เวลาใครบอกว่าถึงธรรม รู้ธรรม ก็สามารถดูได้จากพฤติกรรมต่างๆ ไปของคนคนนั้น เพราะจะเห็นได้ชัดเจนว่า เข้าถึงธรรมหรือไม่ถึงธรรม บางครั้งคนพากันไปยกย่องว่าถึงแล้ว เป็นอริยะแล้ว มีสาธุศิษย์มากมาย ก็มีให้เห็นกันอยู่เยอะเยอะในสังคมปัจจุบัน เมื่อพิจารณาพฤติกรรมสำรวจการดำเนินชีวิตแล้ว ก็จะเห็นได้ชัดเจนว่ายังมีกิเลสหนาอยู่ ลองหันไปดูรอบตัวของตนเองก็จะเห็นได้เยอะ วิธีการง่ายๆ ที่ดูว่าถึงหรือไม่ถึงก็เช่น ถ้าเขาบอกว่าถึงแล้ว บรรลุแล้ว ปฏิบัติรู้หมดแล้ว บอกว่าธรรมะต้องอย่างโน้น ต้องอย่างนี้ และพุดธรรมะเข้าหน่อยก็พาดพิง วิพากษ์วิจารณ์คนนั้น ว่าคนนี้ ว่าอันนี้ผิด อันนั้นถูก อันนั้นไม่ดี ฯลฯ การรู้ธรรมะนั้นจะต้องไปว่าคนโน้นคนนี้หรือ ก็ไม่ใช่ พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า **“อนุปวาโท อนุปฆาโต ปาติโมกฺเข จ ส่วโร”** อนุปวาโท อย่าไปว่าร้ายคนอื่น อนุปฆาโต อย่าไป

ทำร้ายคนอื่น แค่อสองข้อนี้ทำได้ไหมละ ถ้าทำไม่ได้ ก็คือยังไม่ถึง

ถึงตอนนี้คงเห็นความแตกต่างของ “รู้ธรรม” “มีธรรม” “ถึงธรรม” กันแล้ว และทำไมถึงว่าใน ๓ ประการนั้น การ “ถึงธรรม” ดีกว่าอะไรหมด ก็เพราะการถึงธรรมนั้น อาจจะไม่ต้องรู้หมดทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรีก็ได้ การที่ถึงธรรมหรือเรียกว่าเข้าใจนั้น เมื่อเข้าใจแล้วก็ไม่ต้องไปรู้มาก ไม่ต้องมีมาก แต่ว่าเข้าใจสิ่งน้อยๆ ที่มีอยู่ได้จริง เช่นที่พระครูบาอาจารย์สายกรรมฐานท่านบอกว่า แค่ภาวนาเป็นก็พอแล้ว เห็นไหม ถ้าเรารู้จักคำว่าภาวนาจริงๆ ก็พอจริงๆ นั่นแหละ

ที่มา: <https://variety.thaiza.com/dhamma/280895/>

ในการปฏิบัติ นั้น จะรู้ได้อย่างไรว่าทำไปได้ดีขนาดไหน ก็ดูที่วิถีชีวิตว่าเปลี่ยนไปไหม ท่านทั้งหลายที่นิยมไปปฏิบัติที่โน่นที่นี้กันในเวลาสุดสัปดาห์นั้น ให้พิจารณาดูตัวเองว่า ก่อนไปกับหลังจากกลับมาจากการไปปฏิบัติแล้ว พฤติกรรมของท่าน ความคิดของท่าน เปลี่ยนไปไหม นอกจากที่ท่านจะบอกว่า เคยปฏิบัติสำนักนี้ เคยไปปฏิบัติที่นั่นก็ดีนะ ที่โน่นก็ดีนะ เพียงแค่จะมาอวดกัน หรือว่ามาอวดว่าแบบโน้นฉันก็เคยทำ แบบนี้ฉันก็เคยทำ แต่ว่าองค์ความรู้ที่ได้จากวัดนั้นวัดนี้ จากปฏิบัติสายโน้นสายนี้ ท่านได้อะไรมาละ หรือมีแต่ได้หาหลวงพ่อกันนั้นองค์นี้ ถ้าได้เพียงเช่นนั้น

ก็เท่ากับได้แต่พอกอึดตาของตนสูงขึ้นๆ ไปอย่างนี้ไม่เชื่อว่าถึงธรรม คือมีธรรมอยู่แค่เปลือกนอก ถ้าปฏิบัติธรรมจริงๆ เป็นวิปัสสนาจริงๆ ก็ จะเห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เห็นสภาพของ ธรรมชาติที่แท้จริง ฉะนั้น คำว่า “ถึงธรรม” ก็ คือ เห็นสักแต่ว่าเห็น กล่าวคือไม่เปิดโอกาสให้ กิเลสอกเวย

สรุปในประเด็นที่ว่า “รู้ธรรม มีธรรม ถึงธรรม” นั้น การรู้หรือมีธรรมเฉยๆ หากมีประโยชน์ไม่ หากรู้หรือมีธรรมแล้ว แต่ไม่ได้นำมาเอาไปใช้ ก็ไม่มีประโยชน์อันใด ส่วนการถึงธรรม ไม่ จำเป็นต้องมีมากหรือรู้มาก แต่ผลของการถึง ธรรมจะแสดงออกมาให้เห็นได้เอง โดยเฉพาะ จากการดำรงชีวิตที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เช่น รู้จักพอ มีสุข จากธรรมปฏิบัติอื่นๆ

เข้าใจ นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต ให้ถูก

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา- สัมพุทฺธัสสะ ที่สวดกันไป ตั้ง “นะโมตัสสะ” ๓ ครั้ง กันนั้น จริงๆ แล้วคืออะไร เมื่อไม่เข้าใจจึงได้ กลายเป็นคาถาศักดิ์สิทธิ์ ไปๆ มาๆ พอกลัวผี ขึ้นมา ก็รีบตั้งนะโมเลย อ้าว ถ้าผีมีจริง ผีจะรู้เรื่อง “นะโม” หรือ ผีจะกลัวคาถา “นะโม” หรือ นำคิด “นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมา สัมพุทฺธัสสะ” ที่มักแปลกันตามมาตรฐานก็คือ ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ไกลจาก กิเลส ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ตามที่แปลนี้ ก็เป็นการแปลพระนามตามศัพท์บาลีทั้งหมด ผู้ที่ไม่เข้าใจก็ย่อมจะไม่เข้าใจความ และบทบาลี ที่เป็นพระนามในบทนะโม ๓ บทนั้นก็คือ “ภะคะ-วะโต” ที่แปลว่า พระผู้มีพระภาคบทหนึ่ง “อะ-ระหะโต” ที่แปลว่า พระอรหันต์บทหนึ่ง และ “สัมมาสัมพุทฺธัสสะ” ที่แปลว่า พระสัมมา-

สัมพุทฺธะบทหนึ่ง ว่าไปแล้ว คำแปลนี้เราเข้าใจกัน แค่นั้น ความจริงจะกล่าวว่า นี่คือการสวดของพระพุทฺธศาสนาก็ไม่ผิด ถ้าเข้าใจและถึงธรรม คือแค่บท “นะโม” ก็ครอบคลุมทุกอย่างที่เป็น หัวใจของคำสอนในพระพุทฺธศาสนา เพื่อความ กระจ่าง จะขออธิบายไปที่ละคำที่ท่านอาจไม่เคย คิดมาก่อน ไม่ได้เป็นการอธิบายตามคัมภีร์ใดๆ แต่ตามความจริง โดยใช้หลักนิรุกติศาสตร์ช่วย

○ “นะโม” แปลว่า น้อม รากศัพท์เดียวกับคำว่า “นาม” คือใจ แต่ที่มีความหมายว่า เป็นอาการของจิตใจที่น้อมออกไปสู่อารมณ์ คือ เรื่องทั้งหลาย ที่ไม่ได้หมายถึงอาการทางกายว่า เอาตัวเองน้อมเข้าไปหา แต่หมายถึงน้อมปฏิบัติ คือการเอามาใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ เข้าหาธรรม เป็นการปฏิบัติธรรม

○ “ตัสสะ” แปลว่า แต่ เป็นคำสรรพนาม อ้างถึงพระสัมมาสัมพุทฺธเจ้าพระองค์นั้น

○ “ภะคะวะโต” คำว่า ภะคะวะโตมีที่มาจาก คำว่า “ภควา” ที่เราแปลทับคำบาลีว่า “พระผู้มี พระภาคเจ้า” มีความหมายหลายอย่าง ถ้าแปล ตามตำราให้เป็นพุทฺธคุณ ก็แปลกันว่า พระผู้ จำแนกแจกแจงแสดงธรรมะสั่งสอนประชุมชน แสดงถึงพระกรุณาคุณ “คุณ” คือพระกรุณา แก่โลก แก่ชาวโลก จึงทรงแสดงธรรมะสั่งสอน หรือแสดงธรรมวินัยสั่งสอน ประดิษฐานพระพุทฺธ ศาสนา และพุทฺธบริษัทขึ้นในโลก ทำให้เรา ทั้งหลายได้มีโอกาสเข้ามาเป็นพุทฺธศาสนิก ผู้นับถือพระพุทฺธศาสนา เป็นอุบาสกอุบาสิกา พุทฺธมามกะ พุทฺธมามิกา เป็นภิกษุเป็นสามเณร ก็เพราะพระคุณข้อนี้ ที่ทรงมีพระมหากรุณา จำแนกแจกธรรมสั่งสอนประชุมชนดังกล่าว จึงขอให้เราทั้งหลายได้น้อมจิต ระลึกพิจารณา พระพุทฺธคุณ พระคุณของพระพุทฺธเจ้าบทนี้เป็น อารมณ์ เป็นเบื้องต้น

แต่เมื่อว่าโดยอรรถ การน้อมจิตถึงพระมหากรุณาธิคุณก็คือ นำคุณธรรมว่าด้วยความกรุณา มาปฏิบัติเพิ่มพูนในชีวิตประจำวันของเรา “พระผู้มีพระภาค” โดยอรรถะก็คือ “การให้” ในความหมายเดียวกันกับคำว่า “ภะคะวาน” ในภาษาอินเดีย ซึ่งมีความหมายคือ เทวดา ในความหมายของ “ผู้ให้” ฉะนั้น พระมหากรุณาธิคุณ ก็คือ การให้ การทำ การปฏิบัติ ไม่ใช่กรุณาอย่างที่ในภาษาไทยแปลว่าได้โปรด (please) แต่หมายถึงให้เราทำความเข้าใจว่า เราเป็นเพียงส่วนเล็กๆ ภาคเล็กๆ ของจักรวาลนี้เท่านั้น เราไม่ได้เป็นเจ้าของโลก เราไม่ใช่เป็นตัวยักษ์ เราเป็นแค่เฟืองเล็กๆ ที่ทำให้อะไรต่ออะไรมันเดินอยู่ เป็น “ภาค” ก็คือส่วนเล็กๆ เท่านั้น เพราะฉะนั้น จะไปที่ไหน จะทำอะไร ให้ระลึกอยู่เสมอว่า เราเป็นแค่เศษเล็กๆ เป็นภาคเล็กๆ เป็นหน่วยเล็กๆ แค่นั้นเอง เป็นเฟืองเล็กๆ ของสิ่งที่เราอยู่ด้วย เมื่อทำความเข้าใจได้อย่างนี้แล้ว กรุณาก็จะเกิดขึ้นในใจ ก็คือ จะให้ความสำคัญกับคนอื่นได้มากขึ้น แต่ปกติเราไม่เห็นอย่างนั้น ไปเห็นว่าเราตัวใหญ่เหลือเกิน แต่คนอื่นเล็กไปหมดเลย ดังนั้น ถ้าเราปฏิบัติตนให้มีคุณของ “ภะคะวะโต” ขึ้นมาเมื่อใด เราก็มองเห็นว่า เราเป็นแค่เฟืองเล็กๆ ที่อาศัยอยู่ในสังคมที่ใหญ่ อัตตาของเรา ก็จะเล็กลงเมื่อนั้น เมื่ออัตตาเล็กลง ก็เท่ากับว่าเราให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและกับคนอื่นมากขึ้น มีการแบ่งปันโดยกรุณามากขึ้น เพราะความเป็นตัวตนของเรา ล้วนแต่เกิดขึ้นเพราะคนอื่น เช่น ทำไมอาตมาเป็นผู้บรรยายในที่นี้ ก็เพราะมีพวกท่านมานั่งฟังอยู่ ถ้าไม่มีใครมานั่งฟังอยู่ มีแต่เก้าอี้ แล้วอาตมาก็ยังนั่งบรรยาย คงไม่เรียกว่าองค์บรรยาย แต่คงมีคนจับไปอยู่โรงพยาบาลศรัทธัญญาแทน ความจริงคือ ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ด้วยหลักอิทัปปัจจยตา มีการ

เกิดขึ้นจากสิ่งนั้นจากสิ่งนี้ เป็นเรื่องของสัมพันธภาพ (relativism) ฉะนั้น ให้ทำความเข้าใจตัวตนที่แท้จริงว่า เรานี้เป็นแค่ส่วนเล็กๆ ในสังคมที่กว้างใหญ่เท่านั้นเอง นี่คือการหมายเชิงปฏิบัติตนของ “ภะคะวะโต”

ที่มา: <https://www.dreamstime.com/buddhist-woman-man-pay-respect-to-monk-politely-faith-believe-silhouette-style-illustration-buddhist-woman-man-image109252092>

○ “**อะระหะโต**” คำว่า อะระหะโต นี้ก็มาจากคำว่า “อรหันต์” หรืออรั้ง ตามที่เราแปลว่า พระอรหันต์ มีการแสดงความหมายไว้หลายอย่าง ความหมายประการหนึ่งก็แปลว่า **เป็นผู้ไกลกิเลส** อันหมายความว่า ละกิเลสได้แล้ว ล้นกิเลสแล้ว อะระหะโต แปลได้อย่างหนึ่งว่า **ผู้กำจัดข้าศึกคือกิเลสได้แล้ว (อร + หน + อนต)**

ความหมายเชิงอรรถเพื่อการปฏิบัติก็คือว่าการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมใหญ่ได้โดยไม่มีปัญหา ก็ต้องปฏิบัติตัวลดกิเลสให้น้อยลง ถึงจะอยู่กับคนอื่น ๆ เป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ ฉะนั้น การจะ “นะโม” คือการปฏิบัติตน ควรต้องลดหรือกำจัดความโลภ ความโกรธ ความไม่รู้ (หลง) ให้ได้ ถ้าเราปล่อยเล็งความโลภ โกรธ หลง เมื่อไหร่ เท่ากับเรากำลังสร้างอริศัตรูในชีวิตมากายตัวเราก็คงจะใหญ่ขึ้นๆ ทำให้คับที่คับทางขึ้นมาทันที กลายเป็นคนมีปัญหาในสังคมขึ้นมา ฉะนั้น ถ้าจะ

อยู่ในสังคมได้อย่างไร้ปัญหา ก็ต้องปฏิบัติตน คือ น้อมจิตให้มีคุณของ “อะระหะโต” ให้งดงาม ส่วน จะทำได้อย่างไรนั้น ก็อยู่ที่คำว่า “สัมมาสัมพุทธโธ”

○ **“สัมมาสัมพุทธโธ”** แปลความตามคัมภีร์ว่า “พระองค์ผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ” นอกจากจะเป็น พุทธคุณเชิงพระปัญญาธิคุณแล้ว ยังเป็นธรรม ปฏิบัติที่ทุกคนควรต้องพัฒนาเพื่อให้มีชีวิตที่มี คุณภาพในสังคม ลองมาดูตามคำที่ประกอบกัน ขึ้นมา ซึ่งมีอยู่ ๓ คำด้วยกัน คือ “สัมมา” คือ ถูก ต้อง “สัม” คือ ด้วยตนเอง “พุทธโธ” คือ ตื่นรู้รวม แล้วก็แปลว่า “ศึกษาตื่นรู้สิ่งที่ถูกต้องด้วยตนเอง”

ความหมายเชิงอรรถะในการน้อมจิตปฏิบัติ ในที่นี้ก็หมายถึงว่า การที่เราจะเข้าใจว่า ตนเป็น เพียงภาคเล็กๆ ของสังคม ต้องทำตัวให้กิเลส น้อยลง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะเกิดขึ้น ก็ต้อง ทำด้วยการศึกษาตระหนักรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่เป็น การเรียนรู้ตาม หรือเชื่อตาม ต้องเป็นการตระหนักรู้ คิด (cognitive) คือเป็นความเข้าใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของปัญญา คือ รู้รอบ เป็นสังขารม เห็นความเป็นจริง เป็นประสบการณ์โดยตรงเฉพาะบุคคล

ดังนั้น บทว่า “นะโม ตัสสะ ะกะวะโตฯ” ถ้าทำความเข้าใจได้เช่นนี้ เราก็ถึงพุทธศาสนา แล้ว ถึงธรรมแล้ว ถึงในแบบที่เรียกเกิดการ transformation (ปัญญาบำบัด ในตอนที่ ๑) คือการทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงลบล้างข้อมูลความรู้เดิมที่ไม่ถูกต้องได้ ซึ่งถือว่าเป็นการ **“ศึกษา”** อย่างแท้จริง แต่ศึกษาในที่นี้ ไม่ใช่การเรียนรู้ที่เป็นการท่องจำได้เท่านั้น แต่หมายถึง เรียนรู้แล้วเอาไปสังเคราะห์วิเคราะห์ให้เกิดเป็นผล ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “education” ที่มีรากมาจากภาษาละตินว่า “educare” ที่แปลว่า “นำออก” นั่นเอง คือสามารถนำสิ่งที่ เป็นบุญกุศลออกมาจาก

วิถีชีวิตของตนได้ ซึ่งจะได้ความสุขสงบทั้งแก่ตน และสังคมที่ตนอาศัยอยู่ด้วย

สรุปก็คือ “นะโม” คือคำเดียวกับ “นาม” คือใจ น้อมธรรมะเข้าสู่ใจ “อะระหะโต” ว่าเราต่างเป็นภาคเป็นส่วนของกันและกัน และเป็นภาคส่วนเล็กๆ ของจักรวาล “อะระหะโต” เราจึงควรฝึกหัดขัดเกลากิเลส ให้พ้น โลก โกรธ หลง (ตัวตนเล็กๆ) “สัมมาสัมพุทธัสสะ” ด้วยปัญญา รู้แจ้ง เพียง นะโม บทเดียวนี้ก็รวมความหมายแห่งพุทธคุณ และธรรมปฏิบัติทั้งหมดในพระไตรปิฎกไว้ครบถ้วน และบท “นะโม” หาใช่ถ้อยคำศักดิ์สิทธิ์เป็นเวทมนตร์คาถาไม่

ศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นไหน ?

ในบริบทของสังคมไทย ให้ความสำคัญกับ คำว่า “ศักดิ์สิทธิ์” ในฐานะพิเศษยิ่ง เช่นเราเชื่อว่า บทว่า “นะโม ตัสสะฯ” มีความศักดิ์สิทธิ์ แต่เมื่อศึกษาพระพุทธานุญาตอย่างถ่องแท้แล้ว จะเข้าใจได้ว่า ความศักดิ์สิทธิ์ตามความเข้าใจของคนไทย นั้น หาใช่สาระแห่งพระพุทธานุญาตไม่ ความศักดิ์สิทธิ์ล้วนมีฐานตั้งอยู่บนความผิดปกติของธรรมชาติ ลำพังการท่อง “นะโม” จะเกิดความศักดิ์สิทธิ์ได้อย่างไร ฉะนั้น นำคดีวิเคราะห์ว่า คำว่าศักดิ์สิทธิ์ มีการใช้อยู่ในภาษาไทยอย่างไร เสียก่อน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้อธิบาย “ศักดิ์สิทธิ์” ไว้ว่า “ที่เชื่อถือว่า มีอำนาจ อาจบันดาลให้สำเร็จได้ตั้งประสงค์ หรือ ชลิ่ง” จะเห็นได้ชัดเจนว่า เป็นความหมายที่ออกไปในแนวไสยศาสตร์ที่ไร้เหตุผล เมื่อค้นดูพระไตรปิฎกก็มี พุทธถึงความศักดิ์สิทธิ์ด้วยคำว่า “อิทธิปาฏิหาริย์” แต่พระพุทธเจ้าทรงใช้คำนี้ในความหมายที่

แตกต่างกับภาษาไทยอย่างสิ้นเชิง ตามหลักฐานในปาฏิหาริยสูตร ได้ทรงตรัสไว้ว่า “เนกขัมมะ ย่อมสำเร็จเพราะฉะนั้นจึงเป็นอิทธิ ย่อมกำจัดกามฉันทะได้เพราะฉะนั้นจึงเป็นปาฏิหาริย์ อิทธิและปาฏิหาริย์นี้ ท่านเรียกว่าอิทธิปาฏิหาริย์” สรุปง่ายๆ ก็คือว่า **อิทธิปาฏิหาริย์ หมายถึง สิ่งที่ทำได้ และมีผลเป็นที่ปรากฏเมื่อทำลงไปนั่นเอง** ไม่ได้มีความหมายเชิงศักดิ์สิทธิ์ตามภาษาไทย

คำว่า “ศักดิ์สิทธิ์” เมื่อพิจารณาตามหลักนิรุกติศาสตร์ ก็จะต้องรู้ได้ว่าเป็นคำสองคำมารวมกันคือ คำว่า “ศักดิ์” ซึ่งเป็นภาษาสันสกฤต แปลว่า “พลัง” กับคำว่า “สิทธิ์” ซึ่งเป็นภาษาบาลี มีรากศัพท์เดียวกันกับพระนาม “สิทธิธนะ” ที่หมายถึงความสำเร็จ ดังนั้น **ความหมายที่แท้จริงของคำว่า “ศักดิ์สิทธิ์” ก็คือ มีพลังอำนาจที่จะทำให้เกิดความสำเร็จได้** แต่ถ้าอยู่เฉยๆ แล้วแค่มาสวดนะโม จะก่อให้เกิดความสำเร็จได้หรือ ความจริงก็คือ ถ้าต้องการความสำเร็จ ก็ต้องลงมือทำด้วยตนเอง เช่นถ้าอาตมภาพบรรยายในวันนี้จนถึง ๔ โมงเย็น แล้วญาติโยมเกิดความกระจำงขึ้นมากในธรรมได้ อาตมาก็ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์แล้ว เพราะว่าในวันนี้ อาตมภาพได้รับมอบหมายหน้าที่จากท่านเจ้าคุณพระมงคลธีรคุณ ให้มาสอนญาติโยมให้เกิดความเข้าใจในธรรมตามสมควรแก่เวลา พออาตมภาพมาทำหน้าที่เสร็จ ญาติโยมเกิดเข้าใจในธรรมที่อาตมาได้แสดงไป อาตมาก็ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์แล้ว เพราะอาตมามีอำนาจ คือการสื่อสาร ที่ทำให้เกิดความกระจำงในการบรรยาย ให้เกิดความเข้าใจในหน้าที่ได้รับมอบหมาย ว่าไปแล้ว ก่อนหน้านี้อาตมาก็สร้างความศักดิ์สิทธิ์ไปแล้ว ๑ ครั้ง เมื่อตอบอธิบายในสิ่งที่โยมผู้ฟังตั้งคำถามเรื่อง มีธรรม รู้ธรรมถึงธรรม มีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

ขณะนี้อาตมาก็กำลังจะสร้างความศักดิ์สิทธิ์เป็นครั้งที่ ๒ ด้วยการอธิบายธรรมในหัวข้ออื่นๆ ตามลำดับ

ศีล : ไขข้อห้ามหรือ?

ชาวพุทธไทยหรือพุทธเถรวาทมีการขอศีลกันแทบทุกวัน เมื่อกันเราก็รับศีลไปแล้ว มีการรับศีลกันเหมือนรับของกัน พระว่าอะไรก็ว่าตาม โดยไม่รู้ตัวตัวเองพูดอะไรไปบ้าง รับอะไรไปบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รับปากอะไรในที่สาธารณะไปบ้าง ถ้าจะให้เทียบกัน เถรวาทเรายังดีที่เป็นเพียงกล่าวโดยวาจากันไป แต่ถ้าทางฝ่ายมหายานจะมีพิธีกรรมที่ชัดเจน ในพิธีรับศีลฝ่ายมหายานนั้น ญาติโยมเข้าแถวเข้าไปหาพระ และรับศีลกัน พระที่ให้ศีลจะเอาผ้าแถบเล็กๆ คล้องคอให้เป็นสัญลักษณ์ของการได้รับศีลจากพระ นั่นคือการรับศีล ผู้ที่ได้ผ้ามาคล้องคอแสดงว่าเป็นคนมีศีลแล้ว ดีที่ประเทศไทยยังไม่มีการรับศีลแบบนี้ แต่ต่อไปก็ไม่แน่ เพราะปัจจุบันนี้เห็นมีสายสัญญาณกับอะไรต่อมิอะไรเริ่มมีบทบาทมากขึ้นแล้ว คงอีกไม่นานอาจมีการแจกสายสัญญาณเป็นสัญลักษณ์ของการให้ศีล สิ่งสำคัญก็คือ เราทราบไหมว่า เรารับอะไรในการรับศีล หรือสมาทานศีล

น่าเสียดายที่พวกเราสร้างทุกอย่างเป็นพิธีกรรมไปเสียหมด ทั้งๆ ที่พระพุทธรูปเจ้าทรงปฏิเสธรื่องพิธีกรรมมาโดยตลอด พระองค์ทำลายพิธีกรรมต่างๆ ที่เหล่าพราหมณ์นิยมทำกัน แต่แล้วสมัยนี้พวกเราก็กลับไปทำเป็นพิธีกรรมกันเสียหมด ก็เลยทำให้ทุกท่านต้องมา “รับศีล” ก่อนจะทำอะไรที่เป็นกิจลักษณะ

เคยทราบมาว่า ในสมัยโบราณเขาไม่เรียกว่า “รับศีล” สมัยก่อนเขาใช้คำว่า เข้าวัดไป “รักษาศีล” ไม่ใช่ไป “รับศีล” ถ้ารับศีลก็แสดงว่าเราเข้า

ไปที่วัดโดยหวังจะรับอะไรสักอย่าง แต่ตามความเป็นจริง คนส่วนใหญ่มีศีลอยู่แล้ว มีก่อนเข้าวัดด้วยซ้ำ ถ้าเป็นคนทุศีลก็คงไม่ยอมเข้าวัดหรอก คือ คนที่ไม่มีศีล ไม่สามารถจะมานั่งอย่างพวกท่านได้หรอก คนที่ไม่มีศีลอยู่ในคุกนอน หรือไม่ก็อยู่ในโรงพยาบาลศรีธัญญาโน้น ความจริงเราจะมารับหรือไม่รับศีลก็ตาม ทุกคนต้องมีศีลอยู่ในระดับหนึ่งแล้ว **ศีลแปลตามศัพท์ว่า ปกติ คือ ปกติของความเป็นมนุษย์** ถ้ามนุษย์ไม่มีปกติของความเป็นมนุษย์ สมมติเอาวิญญาณสัตว์เข้ามาสวมแทน เอาสัญชาตญาณสัตว์มาใช้แทน นั่นคือการแสดงความผิดปกติ เมื่อพฤติกรรมไม่เป็นปกติของความเป็นคน แน่نونว่า คนๆ นั้น ก็อยู่ในคุกหรือไม่ก็เป็นบ้าไปแล้ว ถ้าทราบใดที่เรายังเดินอยู่อย่างนี้ได้ ก็คือทุกคนมีศีลกันทั้งนั้น แต่ในโบราณกาลนั้น เขามีสำนวนว่า ศีลต่างพร้อย ศีลทะเล คือ รักษาศีลไว้ได้ไม่ครบถ้วนเต็ม ๑๐๐ เปอร์เซนต์ จะเห็นว่า ศีลไม่ขาดง่าย ๆ ศีลมีความเหนียวพอควร อย่างมากก็แค่ทะเล พอทะเลก็เข้าวัด เพื่อไปปิดซ่อม หรือเข้าวัดเพื่อไปซักตรงที่ต่างพร้อยให้เกิดความสะอาด การรับศีลแต่โบราณมีความหมายอย่างนี้ แต่พอมาถึงยุคปัจจุบัน กลายเป็นว่า การขอศีล รับศีล เป็นพิธีกรรมไปเสียแล้ว โดยไม่ทราบเจตจำนงของการรับศีลแต่ประการใด

“ศีล” เป็นบทแรกของหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ในการรับศีล ๕ จะเริ่มต้นด้วยคำว่า “ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ” ซึ่งมักจะแปลโดยย่อว่า ห้ามฆ่าสัตว์ แท้ที่จริงในบทเช่น “ปาณาติปาตา” นั้น ไม่ได้มีคำว่า “ห้าม” อยู่เลย คำแปลของศีล ๕ ก็คือว่า **ข้าพเจ้าขอศึกษาบทที่ว่าด้วยการงดเว้นนี้** นั่นเป็นต้น กล่าวคือ

○ **“สะมาทิยามิ”** แปลว่า “สมาทาน” คือ การยอมรับ ยอมรับที่จะศึกษา

○ **“สิกขาปะทัง”** คำว่า “สิกขา” คือศึกษา, “ปะทัง” คือ “บท” คือทางเดิน หมายถึงวิถี **“สิกขาปะทัง”** ศึกษาวิถีทางเดินชีวิต แบบไหนล่ะ ก็คือแบบมีการละเว้น “เวระมะณี”

○ **“เวระมะณี”** คือสิ่งที่ควรละเว้น เช่น ละเว้นการตัดลมปราณ ซึ่งคือคำว่า “ปาตะ” คือ ตัด และ “ปาณ” คือ ลมปราณ ก็คือละเว้นการตัดลมปราณ คือละเว้นการฆ่าหรือเบียดเบียนสิ่งมีชีวิตนั่นเอง

ดังนั้น คำแปลของ “ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ” ที่จริงก็คือ การเปล่งวาจาว่า ยอมรับที่จะศึกษาวิถีทางดำเนินชีวิตที่ละเว้นการตัดลมปราณ จะเห็นว่า ไม่มีคำว่า “ห้าม” อยู่ในประโยคนี้ที่ไหนเลย แต่ชี้ให้เห็นข้อดีและข้อเสีย คุณและโทษของการไปเบียดเบียนหรือฆ่าสัตว์มีชีวิต เมื่อศึกษาให้เกิดความตระหนักรู้แล้ว ก็ย่อมจะรู้ได้เองว่า ควรทำหรือไม่ควรทำ ไม่ต้องมาห้ามกัน เป็นความเข้าใจจากประสบการณ์ของตนเอง และหลีกเลี่ยงไม่ทำด้วยเหตุและผล ไม่ใช่ด้วยข้อห้าม

สำหรับศีลข้อที่สามที่ว่า “กาเมสุมิจฉาจารา” มักจะอธิบายเป็นเรื่องทางเพศ ไม่ประพฤติผิดทางกาม คือเพศ แต่อาตมาอยากจะให้มองกว้างกว่านั้น เพราะคำว่า “กาเมสุ” เป็นคำพหูพจน์ แปลว่า กามทั้งหลาย แต่เวลาเราพูดภาษาไทยว่า กามทั้งหลายนั้น เราชอบคิดเพียงเรื่องทางเพศเท่านั้น ถ้าเรานิยามแคบๆ เช่นนั้น แสดงว่าคนที่อายุมากๆ ๘๐ - ๙๐ ปี ที่เขาเตะปี่ไม่ดังแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องถือข้อสามนี้อีกต่อไป หรือเด็ก ๆ ที่ยังไม่มีความรู้ทางเพศ ก็ไม่จำเป็นต้องให้เปล่งวาจา รับศีลข้อนี้ เพราะว่าเด็กเล็กเกินไปที่จะไปรู้เรื่อง

ทางเพศ แต่เวลาให้ศีลหรือรับศีลจะเห็นได้ว่า ไม่มีใครเว้นจากสิกขาบททั้ง ๕ ข้อดังกล่าว

คำว่า “กาม” ในภาษาบาลีนั้น นอกจากจะเป็นเรื่องทางเพศแล้ว ยังหมายถึง “กามคุณทั้ง ๕” ด้วย (คือสิ่งพาใจให้กำหนดยินดี ๕ อย่าง คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส) ดังนั้น “กามะสุมิจฉา” ก็คือ “สิทธิมนุษยชน” ในภาษาปัจจุบัน กล่าวคือ สิกขาบทเรียนที่จะเว้น “การล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน” โดยสิ้นเชิง กล่าวคือ อย่าไปล่วงเกินใครทาง ตา หู จมูก ลิ้น และกาย เพราะจะเป็นการละเมิดสิทธิโดยธรรมชาติของคนอื่นๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคม สมัยก่อนยังไม่มีคำว่าสิทธิมนุษยชนหรือ Human Rights ทางสหประชาชาติ เพิ่งมาใช้คำนี้ในปี ค.ศ. ๑๙๔๐ แต่ถ้าเราเข้าใจความหมายที่แท้จริงของพระพุทธเจ้า พระองค์ได้กำหนดให้คนในสังคมเคารพสิทธิ์ซึ่งกันและกัน มาแต่ยุคของพระองค์แล้ว

การล่วงเกินสิทธิมนุษยชนตามพุทธศาสนาก็คือ อย่าไปล่วงเกินใครทางตา อย่าไปล่วงเกินใครทางหู อย่าไปล่วงเกินใครทางจมูก อย่าไปล่วงเกินใครทางปาก อย่าไปล่วงเกินใครทางกาย ยกตัวอย่างเช่น พวกที่รักสวยรักงาม ชอบฉีดขโลมน้ำหอมกันมากๆ โดยไม่เคยคำนึงถึงคนอื่นที่ตนต้องไปพบไปคุยด้วย บางท่านฉีดน้ำหอมกลิ่นแรงๆ เข้าไปหาพระในวัด พอโยมกลับ พระปวดหัวไม่เกรนไปเลย เพราะแพ้กลิ่นน้ำหอมแรงๆ การทำอะไรโดยไม่นึกถึงผู้อื่นที่มาเกี่ยวข้องกับตน คือไม่คำนึงถึงสิทธิของคนอื่น ถ้าอยู่ในห้องของตนคนเดียว ไม่มีใครในห้องนั้น คงไม่เป็นไร แต่เมื่อต้องไปเกี่ยวข้องกับคนอื่น ก็ต้องมาพิจารณาเรื่องของสิทธิ์ทันที เพราะการพูดจาหรือทำอะไรบางอย่าง อาจไปล่วงเกินสิทธิ์ของคนอื่น โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ อย่างนี้เรียกว่า ผิดศีลข้อ กาม

เพราะเขาเอาแต่ใจตัวเอง ไม่คำนึงถึงคนอื่น พระพุทธเจ้าทรงเตือนให้ระวังอินทรีย์ทั้ง ๕ เมื่ออยู่ในที่สาธารณะ ระวังพฤติกรรมทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ของเรา หรืออย่าให้กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม ของเรา ไปล่วงเกินใครคนอื่นเขา เป็นการรักษา Human Rights

เพราะฉะนั้น ศีล ๕ ก็คือ การทำตัวให้เป็นปกติในสังคม ไม่ใช่เป็นผู้สร้างปัญหาทั้งแก่ตนและผู้อื่น แต่ปัจจุบันนี้ เรื่องการให้ศีลรับศีลกลายเป็นเพียงพิธีกรรมเสียแล้ว ตามความเป็นจริง ในการสมานานที่แท้จริง ไม่ต้องมีพระพุทธเจ้า ไม่ต้องมีพระสงฆ์ก็ได้ ถ้าเข้าใจในเนื้อหาของศีลแล้วรักษาตัวไว้ได้เป็น “ปกติ” ทำให้ชีวิตมีคุณภาพ ให้เป็น “สุขชีวิต” คือเป็นชีวิตที่ดี ที่สามารถทำให้เรามีความสุข และทำให้คนอื่นมีความสุขได้ด้วย

เมื่อไปขอพรจากพระ...แล้วพระจะเหลืออะไร ?

ตามธรรมเนียมไทย เวลาทำบุญอะไร มักจะมีการให้พรและรับพรกัน ซึ่งเป็นพิธีที่ไม่รู้ว่าถูกหรือผิด เพราะตามหลักฐานทางพระพุทธศาสนา ปรากฏว่ามีผู้ไปทูลขอพรพระพุทธเจ้า พระองค์ตรัสว่าได้ทรงล่วงพรทั้งหลายเสียแล้ว คือพระองค์ไม่อาจให้พรได้ พรที่มีการพูดกันในพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบคำสั่งสอนที่ต้องทำเอาเอง การขอวิงวอนไม่ใช่วิถีพุทธ

อย่างไรก็ตาม การจะพูดถึงเรื่องการรับพรหรือขอพร ควรทำความเข้าใจกับคำว่า “พร” เสียก่อน ความจริงตามหลักภาษา คำว่า “พร” กับคำว่า “พระ” เป็นคำเดียวกัน ต่างกันแค่มีสระอะกับไม่มี สระอะ เวลามีสระอะ หมายถึง ผู้มีพรอยู่ในตัว แต่ถ้าไม่มีสระอะ ก็เป็น “พร” แปลว่า ประเสริฐ เป็นคำคุณศัพท์ (adjective) ที่มาขยาย

คำนาม คือความเป็นพระ ความเป็นพระนั้นเกิดจากการมีพรอยู่ในตัว ฉะนั้น ถ้าคิดกันเล่นๆ เมื่ออาตมาให้พรกับญาติโยม อาตมาจะเหลืออะไร คงเหลือไว้แต่ สระอะ

“พร” เป็นคำเดียวกันกับ “วร” ในภาษาบาลีที่แปลว่าประเสริฐ สูงสุด หรือภาวะที่มนุษย์ปรารถนา แต่ความประเสริฐนั้น คงให้ซึ่งกันและกันไม่ได้ ความดีความประเสริฐต้องทำเอาเองทั้งนั้น ฉะนั้น สำนวนในภาษาไทยที่ว่า “รับพร” นั้น น่าจะผิด แต่กลายเป็นธรรมเนียมไปเสียแล้ว

การขอพรรับพรนั้นเป็นเพียงรูปแบบ ส่วนการจะได้รับพรจริงๆ นั้น ต้องสร้างเอง ทำเอง ในคำให้พรที่พระสวด ท่านก็ไม่ได้บอกว่า โอมเพียง . จงได้อย่างนั้นอย่างนี้ แต่ตอนหลังๆ มา นี้ พุทธศาสนาก็ไปใส่อะไรต่อมิอะไรเพิ่มเข้ามา มากเหมือนกัน ก็ไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะญาติโยมชอบแบบนั้น ญาติโยมไปถนัดกับวัฒนธรรมมา มา ไวไวไปเสียแล้ว ไม่อยากทำอะไรเอง ก็ขอเอาแบบ ลวกๆ ง่ายๆ ถ้าดูคำที่ใช้ในสมัยพุทธกาล อย่างเช่น ในเรื่องของอายุวัฒนราชกุมาร ที่เราสวดกันว่า “อายุ วัฒน โณ สุขัง พลัง” นั้น จะเห็นได้ว่า พอได้ยินคำว่า อายุ วัฒน โณ สุขัง พลัง พวกเรา รีบแสดงอาการรับพร บางคนก็ทาบหัว บางคนก็ลูบตัว แต่พรนั้น ไม่ได้มาในรูปของเจลหรือ

ของเหลวที่ต้องลูบให้เข้าไปในร่างกายหัว แล้วก็ไม่ได้ต้องทาบถึงจะเข้าตัวไปได้

บทสวดว่า “อภิวาทนะนะสีลิสสะฯ” เมื่อแปลเป็นภาษาไทย ก็แปลได้ความว่า “ผู้กราบไหว้ อ่อนน้อมถ่อมตัวต่อผู้ใหญ่เป็นนิจศีล ย่อมเจริญ ด้วยคุณธรรมสี่ประการคือ อายุ วรรณะ สุข และ พละ” ซึ่งกำลังบอกว่า ผู้ใดปรารถนาธรรมะ ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ จงทำเหตุที่ได้มาซึ่งธรรมทั้ง ๔ ประการนั้น เมื่อทำเหตุแล้ว ธรรมทั้ง ๔ ประการก็จะเจริญแก่ผู้นั้น

ในบทนี้ คำว่า “อายุ” ก็ไม่ใช่ตัวเลขจำนวนปี อย่างที่เราใช้ในภาษาไทย อายุในภาษาบาลีแปลว่า “พลัง” เป็นพลังงานที่สามารถจะให้เราทำดี ทำชั่วในชีวิต ฉะนั้น การเจริญในอายุ ก็หมายถึง มีพลังงานทำสิ่งต่างๆ มากมาย เพื่อจะได้สร้างความดีเยอะๆ และไม่ควรรู้คำว่า “ขอให้” เพราะถ้าอยากได้ก็ต้องทำเอาเอง เช่นเดียวกับ คำว่า “วรรณะ” คือผิวพรรณ ได้มาจากการมี สุขภาพดี “สุขะ” คือความสุข ก็ได้มาจากสภาพ หรือศักยภาพที่จะสามารถปรับตัวกับสิ่งรอบตัว ได้ง่าย เพราะ “สุข” แปลได้ง่ายๆ ว่า สภาพที่ทน ได้ง่าย เมื่อทนได้ก็เป็นสุข เมื่อทนไม่ได้ก็เป็นทุกข์ (ทุกข์ แปลว่า สภาพที่ทนได้ยาก) การที่จะทนกับ ทุกข์ได้มากน้อยเพียงไหน ขึ้นอยู่กับทักษะของแต่ละคนว่าฝึกฝนมาอย่างไร ส่วน “พละ” คือ กำลังกายและกำลังใจ

สิ่งประเสริฐเหล่านี้ ญาติโยมจะมาขอจาก พระคงไม่ได้ เมื่อญาติโยมปรารถนา ก็ต้องรู้ว่า อะไรเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งอายุ อะไรเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งวรรณะ อะไรเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งความสุข อะไรเป็นเหตุให้ได้มาซึ่งพละ เมื่อทราบแล้วก็ ตั้งอกตั้งใจทำเหตุเหล่านั้นๆ ให้สมบูรณ์ ผลของความ ประเสริฐ หรือ “พร” ทั้งหลาย ก็เกิดขึ้นตามเหตุ

ที่มา: <http://www.horoguide.com/wp-content/uploads/2011/11/20105311018251.jpg>

ปัจจัยที่ตนทำขึ้นเอง โดยไม่ต้องขอพรจากใคร แต่ประการใด เพราะจะขอหรือไม่ขอ ก็เกิดขึ้นเอง ตามเหตุปัจจัยที่ตนได้ทำลงไป เหมือนกับว่า เวลาเราดื่มน้ำ ไม่ต้องไปขอพรว่า ขอให้หาย ทราย ขอให้อ้อม ตามธรรมชาติพอดื่มเข้าไป แล้ว ก็หายทราย เกิดอ้อมขึ้นเอง นี่คือวิธีการให้พรของพระพุทธเจ้า ที่ไม่ได้ให้อะไร แต่ว่าสอนหรือเตือนให้ระลึก ให้รู้จักทำเหตุที่จะนำมาซึ่งผลที่ปรารถนานั่นเอง

ศาสนาคืออะไรกันแน่ ?

ในสังคมปัจจุบันมักมีทัศนคติเชิงลบต่อคำว่า “ศาสนา” เพราะเราใช้คำว่าศาสนาในความหมายของความมงาย ศาสนาคืออะไรที่ต้องไปเกี่ยวกับโลกหน้า ชาติหน้า เป็นต้น แม้ในประเทศไทยก็คิดอย่างนั้น ในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานทุกฉบับ รวมทั้งฉบับหลังสุดของปี ๒๕๕๔ ก็ให้นิยามของคำว่าศาสนาไว้ว่า “*ลัทธิความเชื่อถือของมนุษย์อันมีหลัก คือแสดงกำเนิดและความสิ้นสุดของโลกเป็นต้น อันเป็นไปในฝ่ายปรมาตม์ประการหนึ่ง แสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาปอันเป็นไปในฝ่ายศีลธรรมประการหนึ่ง พร้อมทั้งลัทธิพิธีที่กระทำตามความเห็น หรือตามคำสั่งสอนในความเชื่อถือนั้นๆ*” ขนาดพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ยังแปลคำว่าศาสนา ซึ่งเป็นคำสันสกฤตไปตามคำว่า Religion ในภาษาอังกฤษ ไปนำเอาความคิดทางเทวนิยมมานิยาม ทั้งๆ ที่ตามหลักภาษาบาลีสันสกฤตคำว่า “ศาสนา” แปลตรงๆ ว่า “*คำสั่งสอนที่เบียดเบียนกิเลส*” (สาสติ กิเลสตี สาสน) กล่าวคือเป็นคำสอนที่สามารถทำให้ทุเลาเรื่องโลก โกรธ หลง ได้ นี่คือความหมายที่แท้จริงของคำว่า ศาสนา ไม่ใช่เป็นเรื่องของความเชื่อ หรือโลกหน้าแต่อย่างใด

วิญญาน...ที่สุดของความสับสน

อีกคำหนึ่งที่คนไทยมักสับสน และนำความคิดทางตะวันตกมาปน ก็คือคำว่า “วิญญาน” ที่กลายเป็นคำแปลของคำว่า “soul” ในภาษาอังกฤษ ความจริงในบริบทของพระพุทธศาสนา เราไม่มีโน้ตส์ของ soul อย่างชาวตะวันตก แต่เรากลับมาแปล “soul” ด้วยคำว่า จิตวิญญาน หรือ วิญญาน ซึ่งเมื่อว่าตามรากภาษาในบาลีสันสกฤต วิญญาน แปลว่า รู้ รู้ทั่ว รู้อย่างยิ่ง รู้วิเศษ ดังเช่นในคำว่า จักขุวิญญาน โสตวิญญาน เป็นต้น

คำบัญญัติว่า “จิตวิญญาน” ซึ่งมาจากภาษาบาลี ก็ถูกนำไปใช้ในความหมายที่ผิดเพี้ยนไปเพราะตามภาษาบาลี “จิต” แปลว่ารู้ และ “วิญญาน” ก็แปลว่ารู้ เมื่อมาเรียงคำว่า รู้ สองครั้ง ก็เป็น “รู้รู้” ดังนั้น คำว่า จิตวิญญาน ควรจะแปลว่าอย่างไร สิ่งที่น่าแปลกคือ เราใช้คำว่า จิตวิญญาน เสมือนเป็นคำของเราไปแล้ว แต่เป็นคำที่ยังไม่มีการบรรจุในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานแต่อย่างใด

ในภาษาไทยปัจจุบัน นอกจากจะนำคำว่า วิญญาน ที่แปลว่ารู้ ไปใช้แปลคำว่า soul ที่ไม่ได้มีความหมายว่ารู้แล้ว ยังนำไปใช้ในความหมายที่ตรงกันข้ามอีกด้วยซ้ำ อย่างคำว่า “ผี” ซึ่งเป็นภาวะของความลึกลับ ความไม่รู้ เป็นการนำไปใช้ในความหมายที่ตรงกันข้ามจากความหมายเดิมที่แปลว่า รู้ทั่ว รู้อย่างยิ่ง รู้วิเศษ ได้อย่างไร

ดังนั้น การจะเข้าใจพระพุทธศาสนา ให้ถูกต้องตามพุทธประสงค์ จำเป็นต้องเข้าใจการใช้คำและภาษาตามบริบทที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง เมื่อไม่เป็นเช่นนั้นแล้ว ดีไม่ดี เราจะเข้าใจพุทธศาสตร์ในทางตรงกันข้าม และกลายเป็นคำสอนที่เพิ่มพูน โลก โกรธ หลง แทนการกำจัดกิเลส ฉะนั้นจำต้องระวังให้มาก

หน้าต่างบาลี

ตอนที่ ๓

พระมหาสมปอง มหิโต

เรื่องการต่อสนธิภาษาบาลี

สรุปภาค โว.

อรุณสวัสดิ์ นักศึกษาบาลีใหญ่และพระไตรปิฎกทุกท่าน

เมื่อ ๒ วันก่อน ติดภารกิจหลายอย่าง จึงไม่ได้โพสต์เรื่องราวดีๆ ของภาษาบาลีเลย เข้าวันนี้จึงต้องรีบมาโพสต์ตอนที่ ๓ ต่อไป เรื่องจะนำเสนอวันนี้คือ เรื่องการทำสนธิ โดยการตั้งเป็นคำถามและคำตอบ ดังนี้

ถาม สนธิ คืออะไร

ตอบ สนธิ คือ การต่อเนื่องเรียงติดกันของอักษรภาษาบาลี

ถาม ต่ออย่างไร

ตอบ ต่อ ๒ อย่าง คือ (๑) ต่อเพื่อให้อักษรมีการพิมพ์หรือเขียนให้ติดเนื่องเป็นบทเดียวกัน

(๒) ต่อให้มีการออกเสียงอ่านเป็นคำเดียวกัน เช่น ภควา อิติ ต่อกันเป็น ภควาติ (ลป อ)

ถาม อักษรทั้ง ๔๑ ตัว ต่อได้ทุกตัวหรือไม่

ตอบ เพื่อให้ผู้ศึกษากำหนดจดจำได้ง่าย จึงมีการจัดหมวดหมู่ของอักษรทั้งหมดออกเป็น ๔ หมวด

ถาม ๔ หมวด จัดอย่างไร

ตอบ จัดอย่างนี้ คือ (๑) หมวดสระ เรียกว่า สรสนธิ (๒) หมวดพยัญชนะ เรียกว่า พยัญชนะสนธิ (๓) หมวดนิคคหิต เรียกว่า นิคคหิตสนธิ (๔) หมวดผสมกัน เรียกว่า โวมิสสกสนธิ

ถาม มีตัวอย่างให้ดูไหม

ตอบ มีตัวอย่างดังนี้

(๑) หมวดสระ เรียกว่า สรสนธิ เช่น อิติ อปิ โส ต่อเป็น อิติปิ โส

(๒) หมวดพยัญชนะ เรียกว่า พยัญชนะสนธิ เช่น อา ขาด ต่อเป็น ออกขาด

(๓) หมวดนิคคหิต เรียกว่า นิคคหิตสนธิ เช่น สี่ ชาโต ต่อเป็น สยชาโต

(๔) หมวดผสมกัน เรียกว่า โวมิสสกสนธิ เช่น โโพธิ อองคา ต่อเป็น โพฆณงคา

ถาม รู้หมวดและวิธีการต่อสนธิแล้ว ก็ยังไม่เข้าใจ ไม่รู้ว่าขั้นตอนการต่อนั้น ตัวอักษรมันเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพราะเห็นว่าอักษรบางตัวหายไป บางตัวเปลี่ยนไป บางตัวก็เพิ่มเข้ามา

ตอบ ถ้าอย่างนั้น ต้องนำวิธีที่ใช้เชื่อมต่อการเปลี่ยนรูปและเสียงของอักษร มาแสดงด้วย จะให้เห็นชัดว่า หากสระ พยัญชนะ และนิคคหิตตัวใด ไม่ตรงกับบทสำเร็จที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก ก็ให้ปรับเปลี่ยนอักษรตัวนั้น เพื่อให้ตรงกับพระไตรปิฎก มีวิธีปรับเปลี่ยน ๘ อย่างดังนี้

(๑) *ลป* คือ ทำให้หายไป

(๒) *อาเทศ* คือ ไม่ลบแต่เปลี่ยนให้เป็นอักษรอื่น

(๓) *อาคม* คือ ไม่เคยมีอยู่ก่อนแต่เติมเข้ามาให้

(๔) *วิการ* คือ ทำให้ผิดจากรูปเดิมไปเลย

(๕) *ปกติ* คือ คงไว้ตามเดิม

(๖) *ทีฆะ* คือ ทำเสียงสั้นให้เป็นเสียงยาว

(๗) *รัสสะ* คือ ทำเสียงยาวให้สั้น

(๘) *สังโยค* คือ การรวมพยัญชนะ

ในประสบการณ์

ประสบการณ์สอบสนามบาลี ๓

● พระมหาไพโรจน์ ญาณกุลโล

พระพุทธศาสนา คือ คำสอนของพระพุทธเจ้า จะเกิดประโยชน์แก่มวลปวงชาติได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับที่มีการเรียน การสอน มีการเผยแผ่อยู่หรือไม่เท่านั้น ที่มีคำสอนของพระพุทธเจ้าปรากฏอยู่มาได้จนถึงทุกวันนี้ ก็เพราะว่าพระมหาเถระโบราณจารย์ได้ทำการสอน ส่งไม้ต่อให้แก่อนุชนมาอย่างต่อเนื่อง นั่นเอง

สำนวนของแต่ละภาษานั้น นับว่ามีความสำคัญต่อความเข้าใจถึงความหมายที่ถูกต้องเป็นอย่างยิ่ง ในวันแรกๆ ที่ไปอยู่เรียนที่ประเทศเมียนมา เนื่องจากวันหนึ่งหารองเท้าไม่พบก็เลย พูดเป็นภาษาเมียนมา เป็นสำนวนเมียนมาใหม่ แบบเข้าใจเอาเองว่า รองเท้าไปไหน เป็นสำเนียงเมียนมา ว่า ฉะนัด แหប់ ตวาแล ความจริง ต้องพูดว่า ฉะนัดแหប់ย็อกตวาแล พระเถรที่ได้ยิน ต่างก็เข้าใจกันไปทั้งหมด

แต่นับเป็นประสบการณ์ครั้งสำคัญ ทำให้ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา จำประโยคนั้นได้เป็นอย่างดี สามารถนำไปใช้กับประโยคอื่นๆ ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น ประโยคว่า โก่อ๋เหยง แหប់ย็อกตวาแล - เณร หายไปไหน ไม่ว่าจะการเรียนรู้อะไร ก็ต้องอาศัยหลักเก็บเล็กผสมน้อยไปเรื่อยๆ เช่นนี้ทั้งสิ้น แม้การฝึกฝนฝึกหัดให้กุศลจิตเกิดขึ้นในจิตสันดานของตน ก็ทำนอง

เดียวกัน ต้องใช้หลักฝึกหัดไปเรื่อยๆ บ่อยๆ ทีละเล็กทีละน้อยเช่นกัน

มีอยู่วันหนึ่ง นาฬิกาตาย ก็ได้พูดภาษาเมียนมาผ่านสำนวนไทยๆ ของเราว่า หนาหยี้-เหตฺแห่นแต่ ทุกรูปที่ได้ยินคำพูดเช่นนี้ ต่างก็เข้าใจผ่านเสียงหัวเราะ แต่ไม่เชิงเยาะเย้ย พร้อมได้พูดเชิงสอนหรือแนะนำให้ หรือ บอกถึงคำพูดที่ถูกต้องตรงตามสำนวน ว่า ต้องพูดว่า หนาหยี้ยัด-เห่นแต่ แปลว่า นาฬิกา หยุดเดิน และยังได้ให้คำอธิบายถึงที่มาของสำนวนภาษาเมียนมา ที่ใช้อย่างนั้นด้วยว่า หนาหยี้โสค่า แต่ะเม๊วะวัตตุปา แต่ะชีวัตตุ มหุกกุ ท่าจ้อง หนาหยี้ฮ่า มะเหตฺตัดฺตปา หนาหยี้ยัดเห่นแต่โล๊ะ ปยอยะแต่ ซึ่งมีความหมายเป็นไทยว่า นาฬิกา เป็นสิ่งไร้ชีวิต ไม่ใช่สิ่งมีชีวิต ดังนั้น จะใช้คำพูดว่านาฬิกา ตายไม่ได้ นาฬิกาไม่ได้ตาย นาฬิกาหยุดเดิน เป็นต้น เหล่านี้ทำให้ได้เรียนรู้ได้ประสบการณ์ทางภาษาเมียนมา ได้มากขึ้นอีกระดับหนึ่งทีเดียว

และทำให้เข้าใจว่า ทุกภาษาย่อมมีสำนวนของตนเอง เป็นเอกลักษณ์ อัตตลักษณ์ หากประสงค์จะเรียนเพื่อเป็นผู้รู้ซึ่งภาษาต่างชาตินั้นๆ จริง จำต้องคำนึงถึงเรื่องสำนวนเป็นหลักสำคัญ แม้ในพระวินัย ทั้งภิกขุและภิกขุณีปาติ-โมกข์ พระพุทธเจ้าเองก็ทรงได้มีการบัญญัติพระวินัยสิกขาบท โดยทรงใช้สำนวน เช่นว่า

โย ปน ภิกขุ อทินนํ มุขทวาริ อาหาริ
 อาหาระย อณฺฺณตฺร อุกททตโปนา ปาจิตฺตีย-
 ภิกขุรูปโต ฉันอาหาริที่ยังมิได้รับประเคน ภิกขุ
 รูปนั้ยอมถึงซึ่งอาบัติปาจิตฺตีย (การถึงซึ่งอาบัติ
 ปาจิตฺตียยอมมีแก่ภิกขุรูปนั้, อาบัติปาจิตฺตีย
 พึงมีแก่ภิกขุรูปนั้) ยกเว้น น้ำดื่มธรรมดา และ
 ยา ปน ภิกขุณี อุตตนา วิธิตวา วิธิตวา โรเทย
 ปาจิตฺตีย-ภิกขุณีรูปโต ทำร้ายร่างกายตนเองแล้ว
 รำให้ ภิกขุณีรูปนั้ เป็นอาบัติ ปาจิตฺตีย (การถึง
 ซึ่งอาบัติปาจิตฺตียยอมมีแก่ภิกขุณีรูปนั้, อาบัติ
 ปาจิตฺตียพึงมีแก่ภิกขุณีรูปนั้) ดังนี้ เป็นต้น

พระพุทธองค์ทรงใช้สำนวนที่เป็นแบบอย่าง
 ที่ดีเยี่ยมในการตั้งกฎตั้งระเบียบในสถานที่ใน
 บังคับบัญชาของตนเอง โดยทรงใช้ถ้อยคำอย่าง
 เป็นกลางๆ ไม่แสดงถึงการใช้อำนาจในการบังคับ
 ผู้ใต้บังคับบัญชาแต่อย่างใด

ทั้งสองสิกขาบทตัวอย่างที่ยกมานี้ หากเป็น
 บุคคลอื่นๆ ที่อยู่ในสถานะผู้บังคับบัญชา ก็อาจจะ
 ใช้สำนวนว่า ปรับอาบัติปาจิตฺตียภิกขุที่ฉันภัตตา-
 หารที่ยังมิได้ผ่านการรับประเคน, ปรับอาบัติ
 ปาจิตฺตียภิกขุณีที่ทำร้ายตนเองแล้วร้องให้

ซึ่งสองสำนวนนี้ ถ้านำมาเปรียบเทียบกันดู
 แล้ว ท่านจะพบเห็นถึงความแตกต่างที่ซ่อนไว้
 ด้วยความมีกรุณาเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาของ
 ตนจากผู้บังคับบัญชา ได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง
 เลยทีเดียว จึงพอจะสรุปได้คร่าวๆ ว่า “สำนวน
 และถ้อยคำวาจา พึงเรียนรู้จากเจ้าของภาษา”

สมัยนี้ การที่จะเรียนรู้ภาษาบาลีจากเจ้าของ
 ภาษาได้นั้น เป็นเรื่องยากอย่างยิ่ง จึงควรเรียนรู้

ผ่านไวยากรณ์บาลี และ พระไตรปิฎก อรรถกถา
 ฎีกา เป็นต้น ที่เป็นตำราเก่าแก่โบราณๆ จึง
 จะเป็นการเรียนรู้สำนวนโวหารของภาษาบาลี
 ได้ถูกต้องบริบูรณ์ดีกว่าการเรียนรู้จากช่องทาง
 อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนใดๆ ก็จำต้องอาศัย
 ปัจจัยสี่ประการทั้งสิ้น

กล่าวคือ ๑. เรียนรู้จากครูอาจารย์ ๒. สร้าง
 ความชำนาญด้วยตนเอง ๓. ไม่มีความเกรงใจใน
 การถามไถ่เพื่อนๆ และ ๔. ปล่อยให้เป็นเรื่องของ
 กาลเวลา

เหมือนดั่งที่ท่านโบราณจารย์ ได้กล่าวไว้ว่า

อาจารย์ ปาถมาทตเต
 ปาท์ สิสโส สขานนา
 ปาท์ สพฺรหมจารีหิ
 ปาท์ กาลกฺกเมน จ

ชีวิตต้องมีการเรียน ๒๕ เปอร์เซ็นต์ ชีวิตต้อง
 มีการเพียรทบทวนบทเรียนอีก ๒๕ เปอร์เซ็นต์
 ชีวิตต้องมีการถามไถ่เพื่อไขปัญหา หรือปรึกษา
 กับเพื่อนๆ อีก ๒๕ เปอร์เซ็นต์ และ ชีวิตต้องรอ
 ให้กาลเวลาเป็นผู้ตัดสินชี้ชะตาอีก ๒๕ เปอร์เซ็นต์
 ซึ่งกาลเวลาก็จะทำการตัดสินตามขั้นตอนของ
 สามประการแรก

ถ้าใครสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนข้างต้นได้
 บริบูรณ์ครบทั้งสาม กาลเวลาก็จะตัดสินโดยการ
 ให้คะแนนสำหรับกาลเวลาไปอีก ๒๕ เปอร์เซ็นต์
 รวมเป็นได้คะแนนเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์

ขอให้ทุกท่านมีหลักการในการดำเนินชีวิต
 ที่ดีตลอดกาล เทอญ...
 สาธุ! สาธุ! สาธุ!

สนทนาภาษาบาลี

ภาษารสสุ

นายธรรมดา

ทิวเส ทิวเส นิจจํ ปิฎกํ โสคตํ สุณ
อุโภ อตเถ สมาทาย ภิกขุโย ภิกขุโย วิโรจตํ.

“บัณฑิตควรศึกษาเล่าเรียนพระไตรปิฎก อันเป็นคำสอนของพระสุคตเจ้าทุกๆ วัน เป็นประจำมิให้ขาด ควรถือเอาประโยชน์ ๒ อย่าง ทั้งโลกิยะและโลกุตตระ ทั้งประโยชน์โลกนี้และประโยชน์ในโลกหน้า จงมีชีวิตรุ่งเรืองยิ่งๆ ตลอดไป”

กาลาข้างต้นนี้ ผู้เขียนแต่งขึ้นมาสำหรับกระตุ้นนักเรียนบาลี ในทุกๆ ที่ที่ไปสอน จะได้ผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับนักเรียนว่าจะทำตามได้มากน้อยเพียงใด แต่อย่างน้อยๆ ผู้เขียนก็ได้ปลุกจิตสำนึกให้ทุกท่านได้มีความรักภาษาประจำพระพุทธศาสนา ถือว่าตนเองได้ทำหน้าที่ที่ผู้เป็นครูบาลีคนหนึ่งพึงกระทำ โดยจะพยายามรณรงค์ทุกวิถีทาง เพื่อให้พุทธบริษัทหันมาสนใจในภาษาบาลี และคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนภาษาบาลี เหมือนกับการเรียนวิธีเล่นเครื่องดนตรีต่างๆ ผู้เรียนจะต้องฝึก ไม่มีใครสามารถเรียน การเล่น

เครื่องดนตรีได้ เพียงแค่จากการฟังคำอธิบายวิธีเล่น หรืออ่านตำรา หรือฟังคนอื่นเล่น การเรียนภาษาใดๆ ในโลก ก็พึงทราบโดยนัยเดียวกัน

ทักษะในการเรียนภาษา ย่อมเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่ามี ๔ อย่าง คือ อ่าน - เขียน - ฟัง และพูด เบื้องต้น ครูควรสอนให้นักเรียนรู้จักพูดก่อน แล้วค่อยสอนอ่าน จากนั้นค่อยมาสอนทักษะในด้านการเขียน ส่วนทักษะในการฟังนั้น ได้ในเวลาสนทนากันอยู่แล้ว จึงอาจไม่จำเป็นต้องสอนต่างหาก

การฝึกฝนจะต้องทำให้นักเรียนพูดได้ เข้าใจหลักภาษาหรือไวยากรณ์ โดยให้ซึมซาบและพูดได้เองโดยธรรมชาติ คล้ายๆ กับเมื่อเราเป็นเด็กอายุ ๒ - ๓ ขวบ ไม่ว่าจะเป็นคนชาติใด ภาษาใด เด็กก็จะพูดภาษาของตนได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว เด็กจะรู้คำศัพท์ไม่ถึงหนึ่งร้อยคำด้วยซ้ำ แต่พอเขาสามารถนำคำที่รู้มาพูดได้หมดทุกคำ นักเรียนภาษาบาลีเอง หากรู้คำประมาณ ๕๐๐ คำ ทั้งคำนามและคำกริยา ก็จะสามารถพูดภาษาบาลีได้อย่างแน่นอน

อนึ่ง สาเหตุที่เราเรียนบาลีกันนาน บางท่าน จบประโยคสูงๆ แต่กลับพูดบาลีไม่ได้ นั่น ไม่ใช่ เพราะไม่รู้ศัพท์ แต่เป็นเพราะไม่สามารถนำ ศัพท์ที่รู้นั้น ไปแต่งเป็นประโยคพูดได้

จึงพอจะสรุปได้ว่า การสอนภาษาบาลีให้ได้ ผลนั้น จำเป็นต้องหันเข้าหาธรรมชาติ ซึ่งไม่ว่า จะเป็นชาติใด ภาษาใด คนในชาตินั้นจะพูดภาษา ของตนได้ ก่อนที่จะเรียนอ่านและเรียนเขียน ดังนั้น เมื่อผู้เป็นครูจะสอนภาษาบาลี ครูนั้นจะ ต้องสอนให้ผู้เรียนพูดบาลีได้เสียก่อน แล้วจึง สอนอ่านและเขียนตามลำดับไป

อนึ่ง สำหรับฉบับที่ ๓ นี้ ผู้เขียนขอแนะนำเสนอ ประโยค (วากย) ง่ายๆ สั้นๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป ผู้ปรารถนาจะพูดบาลีได้ ควรฝึกประโยคละ ๑๐๐ รอบเป็นอย่างน้อย หรืออาจถึง ๕๐๐ รอบ ก็ควรทำ

ในประโยคหนึ่งๆ จะต้องประกอบด้วยกลุ่ม คำอย่างน้อยๆ ๒ ชนิด คือ การกระทำ กับ กริยา และ หากเป็นประโยคยากหน่อย ก็อาจจะมี อการกระทำ และ นิปาตะ (นิบาต) เพิ่มเสริมเข้ามา ดังนั้น ผู้เรียนพูด จำเป็นต้องรู้วิธีการใช้การกระทำ, อการกระทำ, กริยา และนิปาตะ พอสมควร จึงจะสามารถนำคำ แต่ละชนิดเหล่านี้ มาผูกเป็นประโยคสื่อสารได้

กริยา มาจากบาลีว่า กิริยา หรือ กุริยา แปลว่า “การกระทำ” มี ๓ ประเภท คือ ๑. อาชยตกริยา เช่น ภวติ (เป็น), ๒. กิตกริยา เช่น ภูโต (เป็น), ๓. นิปาทกริยา เช่น สกกา (สามารถ)

ด้วยเหตุนี้ ในการเขียนประโยคที่สมบูรณ์นั้น จำเป็นต้องมีกริยาอย่างใดอย่างหนึ่งประกอบ อยู่ด้วยเสมอ ยกเว้นแต่เป็นนามวลี หรือที่เรียกว่า ประโยคสังคัตตะ เช่น โส เม สตุธา. เขาคือ ครูของฉัน, सा मे पिया. หล่อนคือคนรักของฉัน

ในบรรดากริยา ๓ ประเภทข้างต้นนั้น อาชยตกริยา จัดเป็นกริยาหลัก เรียกว่า ปธาน-

กริยา เป็นตัวควบคุมการกระทำ ดังนั้น โบราณจารย์ ท่านจึงตั้งสมณนามว่า “ราชตุลยา กริยานาม, อมจจา วีย การกา” “การกระทำ อำมาตย์ อาชยต ดุจพระราชา” ซึ่งหมายความว่า ในประโยคหนึ่งๆ นั้น จะมีอาชยตได้เพียงแค่บทเดียว ส่วนการกระทำมีได้มากกว่าหนึ่ง (แต่ไม่ควรมี ถึง ๖ การกระทำ เพราะจะทำให้ประโยคนั้นไม่ค่อยสื่อความหมาย จะอย่างไรก็ตาม ถ้าเราฝึกแต่งประโยค ให้มีการกระทำครบทั้ง ๖ ก็ย่อมทำได้ เช่น ประโยคว่า “ทนายโก ฤทธิยา หตุเถณ ภิกขุ เคเห ภิกขุโน ททาติ. ทนายภควายภิกษาจากโธข้าวด้วยมือแต่พระภิกษุที่บ้าน”

เอาละครับ สำหรับฉบับนี้ ขออธิบายเรื่องประเภทกริยาพลางๆ ไปก่อนครับ ฉบับหน้าค่อยว่ากันใหม่

ช่วงท้ายนี้ ขอฝากประโยคสั้นๆ ไว้ ๔ - ๕ ประโยค ดังนี้

๑. เวลากล่าวคำขอโทษผู้อื่น ให้ใช้กริยา ที่มาจาก ขมุ ธาตุ + ปัญจมีวิภक्ति แล้วสัมพันธ์เข้ากับสัมปทานการกระทำ เช่น **ขมถ เม ภนเต.** ขออภัยครับท่าน, **ขมาหิ เม อาวุโส** ขอโทษครับคุณ

๒. ในกรณีที่มีผู้กล่าวคำขอโทษกับเรา เราอาจใช้คำว่า **มา จินตยิ.** อย่าคิดมากนะ = ไม่เป็นไร, **โหตุ จงวางไว้** = ไม่เป็นไร, **อหิ ขมาหิ.** ผมทนได้ (ยกโทษให้) ครับ

๓. ผู้ที่ได้รับการให้อภัยควรกล่าวคำขอบคุณว่า **พหุการา เม ภนเต.** (พหุพจน์) ขอขอบพระคุณครับท่าน หรือ **พหุกาโร เม ภนเต.** (เอกพจน์) หรือ **พหุการา/พหุกาโร เม ภนเต.** (ในที่นี้ **อุปการ** และ **การ** มีความหมายเท่ากัน)

อลเมตตาวตา พอแค่นี้ก่อนนะครับ 🙏

* สกกจจสวณฺ สาสนสฺส สมนฺปตฺติ.
ความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนา มาพร้อมกับการตั้งใจศึกษาเล่าเรียนของพุทธศาสนิกชน

มอญ-มอญไทย
วิเทศทัณฑ์

พระมหินทเถระ บูรพาจารย์ของพระธรรมทูต

ตอนจบ

สามตอนที่ผ่านมา ผู้อ่านทราบแล้วว่า พระมหินทเถระเป็นใคร? เหตุใดจึงได้รับมอบหมายให้มาเผยแผ่พระศาสนาที่เกาะลังกา? และผลจากการประดิษฐานพระสัทธรรมคำสอนบนผืนเกาะลังกาเป็นเช่นไร? บทนี้เราจะมาวิเคราะห์กันว่า เหตุใดการประดิษฐานพระพุทธศาสนาบนเกาะลังกาจึงประสบความสำเร็จ ยิ่งเปรียบเทียบกับพระสมณทูตสายอื่นในสมัยเดียวกันแล้ว ยิ่งเห็นชัดเจนว่า สายของพระมหินทเถระนั้นโดดเด่นเพียงไร ความสำเร็จดังกล่าว น่าจะมีหลักฐานให้เราหยิบยกมาวิเคราะห์กันบ้าง แม้จะมีได้ลึกซึ้งแต่คงพอเห็นเป็นทางให้สังเกตได้บ้าง

ย้ำอีกครั้งว่า เป็นการวิเคราะห์เท่านั้น !!

ความสำเร็จเบื้องต้นที่เราปฏิเสธมิได้คือพระมหินทเถระเป็นเชื้อพระวงศ์ หากเปรียบเทียบกับสมณทูตสายอื่นสมัยนั้น ถือว่าพระมหินทเถระได้เปรียบหลายแต้ม แต่หากพิจารณา

ความจริงก็จะเห็นว่า เป็นเพียงปัจจัยหนึ่งเท่านั้น หาได้เป็นตัวชี้วัดถึงความสำเร็จทั้งหมดไม่

อีกประการหนึ่ง พระมหินทเถระถือว่าเป็นศิษย์ใกล้ชิดพระโมคคัลลิตบุตรติสสเถระ ผู้เป็นประธานสงฆ์ ในการสังคายนาครั้งที่ ๓ หากจะบอกว่า เป็นแขนขาของพระเถระ ก็น่าจะไม่เกินความเป็นจริงนัก เพราะหลักฐานชี้บอกว่าพระมหินทเถระเคยรั้งตำแหน่งแทนอาจารย์แห่งตน ด้วยการดูแลศิษย์ ขณะพระอุปัชฌาย์ปลีกวิเวก แต่ประเด็นนี้ ก็ทำได้ลดทอนบทบาทความสำคัญของพระมหินทเถระลงไม่ สังเกตได้จากหลักฐานล้วนไม่กล่าวถึงความเกี่ยวข้องกันระหว่างอาจารย์กับศิษย์อีกเลย นับแต่มีการส่งพระสมณทูตเดินทางไปประกาศศาสนาตามอาณาจักรน้อยใหญ่

จึงพอสรุปได้ว่า ความสำเร็จในการเผยแผ่พระศาสนาจึงเป็นความสามารถของพระเถระล้วนๆ

*ภาพ : โรงพยาบาล บริเวณมหินตะเล

ประเด็นแรกให้เห็นควรวเคราะห์คือ การ
รู้จักกาล

เริ่มต้นเหตุการณ์ นับจากพระอุปัชฌาย์และ
พระราชบิดาได้มอบหมายให้เป็นสมณทูต เดินทางไปประกาศพระศาสนาที่เกาะลังกา พระเถระ
ได้เตรียมกันไว้เป็นขั้นตอน ด้วยการชักชวนเพื่อน
สหธรรมิกผู้ร่วมอาจารย์เดียวกัน ครั้นทราบข่าว
ว่า “บัดนี้ พระเจ้ามกุฏสีวะแห่งเกาะลังกา ทรง
ชราภาพมาก เราไม่อาจชักชวนพระองค์ให้เชิดชู
พระศาสนาได้ แต่พระราชโอรสตีสสะ ผู้จะขึ้น
ครองราชย์สืบต่อ สามารถชักชวนให้เชิดชูพระ
ศาสนาของพระชินเจ้าได้”

ด้วยเหตุนี้ **พระเถระและคณะจึงชักชวนกัน
เดินทางไปพักอยู่ที่เมืองราชคฤห์เป็นเวลาครึ่งปี
ผู้อ่านเห็นอะไรบ้าง ในประเด็นนี้ !!!**

เคยบอกแล้วว่า เมืองราชคฤห์สมัยนั้น เป็น
ศูนย์กลางการค้าของอินเดียและชาววิเทศ หาก
ต้องการทราบความเป็นไปของบ้านเมืองของ
ชาววิเทศ ตลอดจนคติความเชื่อของแคว้นแคว้นใด
ต้องสอบถามกับบรรดาพ่อค้า ที่เดินทางมา
ค้าขายกับอินเดีย โดยผ่านเมืองราชคฤห์แห่งนี้
จึงเป็นที่มาของประเด็นว่า พระมหินทเถระและ
คณะ ต้องเดินทางไปเมืองราชคฤห์ ขณะรอเวลา

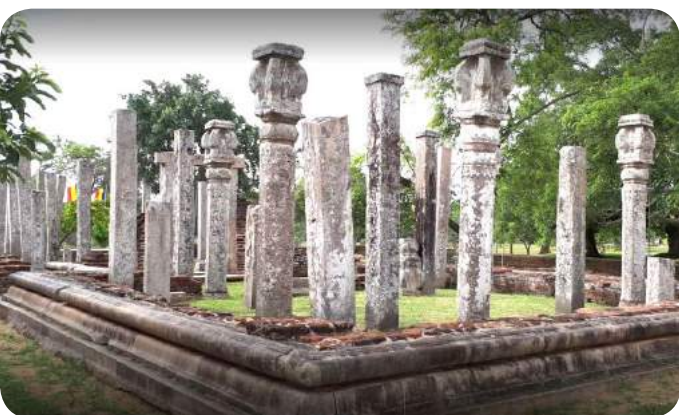
การเปลี่ยนถ่ายรัชกาลของกษัตริย์ลังกา

การรู้จักกาลอีกครั้งหนึ่งคือ **พระมหินทเถระ
และคณะเลือกที่จะไปพบพระเจ้าตีสสะแห่งลังกา
ในวันเพ็ญเดือน ๗ และ focus ว่าต้องเป็นมิสสก-
บรรพตหรือมิหินตะเลเท่านั้น** เพราะวันนั้นเป็น
เทศกาลนักขัตฤกษ์สำคัญของชาวเกาะลังกา
และวันนั้น กษัตริย์ศรีลังกาพร้อมข้าทาสบริวาร
จะพากันมาประพาสป่า ล่าสัตว์ บริเวณมิสสก-
บรรพตด้วย การรู้จักกาลดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้
พระเถระและกษัตริย์ได้พบปะสนทนา จึงนำมา
ซึ่งการประดิษฐานพระพุทธศาสนาในเวลาต่อมา
ประเด็นต่อมาคือ **รู้จักธรรมเนียม**

พระมหินทเถระและคณะเห็นจะศึกษา
ธรรมเนียมของศรีลังกามาอย่างถ่องแท้ สังเกตได้
จากการวางตัวกับกษัตริย์ลังกานั้น พระเถระ
ดำรงฐานะได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มิใช่เอื้อต่อ
พระธรรมวินัยเท่านั้น แม้แต่ธรรมเนียมกษัตริย์ก็
ไม่เกินหน้า จนเป็นการก้าวล่วงพระราชอำนาจ
จะทำได้ มักต้องได้รับราชานุญาต หรือปรึกษากับ
กษัตริย์ลังกาก่อนทุกครั้งไป

ยกตัวอย่างเช่น กษัตริย์ลังกาโปรดให้เจ้า
หน้าที่นำราชยานคานหามไปนิมนต์พระคุณเจ้า
ทั้งหลายเข้าวัง เพื่อรับภัตตาหารหวานคาวและ
แสดงธรรมแก่ข้าราชบริพารฝ่ายใน พระเถระ
และคณะก็ปฏิเสธเสีย ตำนานบอกว่า พระเถระ
พากันเหาะมา ตรงนี้วิเคราะห์ที่ได้ว่า แม้จะได้รับ
ความไว้วางใจจากกษัตริย์ แต่ข้าทาสบริวาร ผู้ยังไม่
ศรัทธา น่าจะระแวงแคลงใจ หากพระเถระ
และคณะตีตนเสมอ กษัตริย์ ย่อมถือว่าเป็นการ
สร้างศัตรูแต่ต้นมือ

อีกครั้งหนึ่ง พระเถระและคณะปรารถนาจะ
อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้ามา
ประดิษฐานที่เกาะลังกา แต่เกรงว่า กษัตริย์ลังกา

ปัญจวาสะ บริเวณสำนักอภัยคีรีวิหาร หน้า

หอฉัน บริเวณมิตินตะเล

และข้าทาสบริวารอาจไม่เห็นด้วย เพราะถือว่าเป็นธรรมเนียมใหม่ของชาวลังกา พระเถระก็ใช้อุบายเลี้ยง ด้วยการอำลาเดินทางกลับอินเดียเพื่อไปนมัสการสังเวชนียสถาน เป็นเหตุให้กษัตริย์ลังกามอบหมายให้คณะราชทูตเดินทางไปอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุจากพระเจ้าอโศกมหาราชมาประดิษฐานบนผืนเกาะลังกา

การรู้ธรรมเนียมเช่นนี้ เป็นเหตุให้เกิดมีพุทธสถานบนเกาะลังกา

ประเด็นต่อมาคือ การรู้จักคติความเชื่อ

พระมหินทเถระน่าจะทราบดีว่า ชาวกะลังกานั้น เคารพกราบไหว้ต้นไม้เป็นปกติวิสัย โดยเฉพาะต้นตาลและต้นไทร เพราะเชื่อว่าเป็นสถานสถิตของวิญญาณของยักษ์ ผู้ทรงมหศักดิ์ ยักษ์เหล่านี้ เป็นผู้สร้างคุณูปการแก่ชาวกะลังกา ด้วยเหตุนี้ ผู้คนทุกชนชั้นนับตั้งแต่กษัตริย์จนถึงสามัญชนคนธรรมดา จึงเช่นไหว้ และทำพิธีพลียักษ์เป็นอย่างดี

พระเถระคงมองเห็นว่า หากมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาแทนความเชื่อต้นไม้ได้ น่าจะเปลี่ยนแนวความคิดของชาวลังกา ให้หลุดออกจากที่มืดเข้าสู่ที่สว่าง จึงเป็นเหตุให้พระเจ้าอโศกมหาราชผู้เป็นพระราชบิดา ส่งหน่อพระศรีมหาโพธิ์มาปลูกที่เกาะลังกา

ตรงนี้ผู้เขียนสันนิษฐานเอง ไม่ต้องกระซิบถามกัน !!!

ไม่ทราบว่าเป็นความคิดดังกล่าวเป็นของพระมหินทเถระหรือไม่ แต่ผลสำเร็จคือ คติความเชื่อเรื่องต้นไม้ของชาวลังกา เปลี่ยนมาเป็นนับถือต้นพระศรีมหาโพธิ์ ในฐานะเป็นสัญลักษณ์การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า พร้อมทั้งประกอบพิธีกรรมบูชา และแต่งตั้งอาราประกอบเป็นจำนวนมากจนปัจจุบันนี้ ชาวลังกาลงกาลีมียักษ์ผู้อารักขาต้นไม้เสียสิ้น

ประเด็นต่อมาคือ การรู้จักภาษา

ประเด็นนี้สำคัญไม่แพ้ข้ออื่น เพราะหากไม่สามารถสื่อสารกันได้ ย่อมไม่สามารถเทศนาธรรมให้ทราบถึงพระสัทธรรมคำสอนได้ หลักฐานยืนยันว่าพระมหินทเถระและคณะ ประกาศศาสนา “ด้วยภาษาสิงหล” สิ่งที่เราต้องทำความเข้าใจ คือ ภาษาสิงหล มีความเป็นมาอย่างไร ?

อารามภิกขุณี ใกล้เคียงปารามเจดีย์

สรุปให้สั้นกระชับว่า ชาวสิงหล ก็คือชาวอินเดียกลุ่มหนึ่ง ซึ่งอพยพโยกย้ายมาหลายร้อยปีก่อน เมื่อเป็นคนอินเดีย แม้จะย้ายถิ่นก็ยังรักษาความเป็นอินเดียอยู่ ไม่ว่าจะป็นวัฒนธรรมความเชื่อหรือแม้แต่ภาษา สมัยนั้น ภาษาที่ทรงอิทธิพลของสังคมอินเดีย คือ ภาษาสันสกฤต

เรือสำหรับใส่ภัตตาหาร บริเวณมหินตะเล

และภาษาปรากฏต ภาษาสันสกฤต นิยมเฉพาะคนชั้นสูง ส่วนคนชั้นล่างมักใช้ภาษาปรากฏตหรือภาษาชาวบ้านพูดคุยกัน แม้ชาวบ้านสนทนากับคนชั้นสูง ก็ใช้ภาษาปรากฏตเช่นกัน

ภาษาสิงหล เป็นภาษาปรากฏตแขนงหนึ่ง

สำหรับพระมหินทเถระและคณะ น่าจะมีใช้เป็นเรื่องยาก เพราะนอกจากพระเถระจะมาจากคนชั้นสูง ผู้เชี่ยวชาญภาษาสันสกฤตแล้ว ขณะเป็นพระสงฆ์เดินทางจาริกแสดงธรรมตามคามนิคมเขต ย่อมมีโอกาสได้ใช้ภาษาปรากฏตตามถิ่นฐานต่างๆ ซึ่งภาษาปรากฏตก็มีโครงสร้างภาษาไม่แตกต่างกันมากนัก เห็นจะมีผิดแผกบ้างก็สำเนียงเท่านั้น

ผลจากการใช้ภาษาอย่างดีเยี่ยม วัดผลได้จากการเทศนาธรรมแต่ละครั้ง มีผู้ศรัทธาประกาศตนเป็นชาวพุทธมากมายเป็นจำนวนมาก

เสริมอีกนิต ภาษาจะเกิดขึ้นได้ต้องเกิดจากการศึกษาเล่าเรียนหรือฝึกฝนเท่านั้น มิสามารถพูดเขียนได้ เพียงเพราะการติดต่อกับเทพองค์ใด หากเรียนรู้หรือฝึกฝนจากเทพองค์ใดองค์หนึ่ง ป่านนี้เราก็มีผู้สามารถพูดได้ทุกภาษาทั่วโลก จะมีก็แต่ภาษาเทพที่คุยกันเองในโลกของร่างทรงแต่สุดท้าย ก็หันมาคุยกันเป็นภาษาไทยอยู่ดี ไม่เห็นจะมีร่างทรงคนไหน บัญญัติใช้ภาษาเทพเป็น official language

ประเด็นสุดท้ายคือ การรู้จักเลือกหัวข้อธรรมตรงนี้ถือว่าเป็น highlight ของการเผยแผ่พระศาสนา ซึ่งดูเหมือนว่า พระธรรมทูตในสมัยปัจจุบัน จะให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย อาจเป็นเพราะไม่แตกฉานด้วยอรรถด้วยธรรมตามพระไตรปิฎก หรือว่า อาจจะไม่ทราบชัดถึงพื้นฐานความเชื่อ หรือการศึกษาของผู้ฟังก็เป็นได้

หากติดตามศึกษาการแสดงธรรมของพระมหินทเถระและคณะ ตั้งแต่เริ่มต้น จะเห็นได้ว่ามิใช่การเทศนาเรื่อยเปื่อย แต่เป็นการเตรียมหัวข้อธรรมไว้เป็นอย่างดี ภาษาสมัยใหม่เรียกว่า well plan

เริ่มต้นจากพระธรรมเทศนาแรก ชื่อว่า **จุฬหัตถิปโทปมสูตร** ซึ่งแสดงโปรดพระเจ้าติสสะผู้เป็นกษัตริย์ลังกา เนื้อหากล่าวถึงคำสอนและธรรมเนียมของพระพุทธศาสนา จากพื้นฐานไปจนถึงขั้นสูงสุด **พระสูตรนี้ ทำให้กษัตริย์ลังการู้ซึ่งถึงพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี** อาจเป็นเพราะพระองค์รู้จักคำสอนพระพุทธศาสนามาก่อน เพราะทรงเป็นสหายธรรมกับพระเจ้าอโศกมหาราช ครั้นได้พบพระสงฆ์ตัวจริงเสียงจริง ครั้นฟังธรรมจบแล้ว จึงเกิดความซาบซึ้งเป็นอย่างดี

ศิลาจารึกของพระเจ้ามหินทที่ ๔ บริเวณมหินตะเล

การเทศนาครั้งที่สอง ประกอบด้วยแปดวัตถุประสงค์ วิมานวัตถุ และสังขสังยุต คราวนี้แสดงแก่สตรีฝ่ายใน หากมองถึงเนื้อหาของพระสูตรเหล่านี้ จะเห็นว่า สตรีเหล่านี้มีความเชื่อเรื่องวิญญานตามคตินิยมสมัยนั้น การยกพระสูตรดังกล่าวขึ้นแสดงก็เสมือนการปูพื้นฐานความเชื่อตามแนวพุทธศาสนา ครั้นสรุปจบด้วยสังขสังยุต ย่อมจะเห็นความเป็นจริงตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้ จึงมิใช่เรื่องแปลกอันใดที่สตรีฝ่ายในเหล่านั้นจะบรรลุโสดาปัตติผล

อารามสำหรับพระสงฆ์ ภายในมหินตะเล

พระสูตรต่อมาชื่อว่าเทวทูตสูตร แสดงแก่ชาวเมืองที่เดินทางมาห้อมล้อมพระเถระและคณะ จากพระสูตรนี้ สังเกตได้ว่าแม้เนื้อหาจะชี้ว่าชาวเมืองก็มีความเชื่อคล้ายกับสตรีชาววัง แต่หากลองลึกในรายละเอียด กลับแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด สตรีชาววังอาจเชื่อฝังแน่นในเรื่องวิญญาน ขณะที่ชาวบ้านเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ จึงเป็นเหตุให้เถระเลือกพระสูตรที่แตกต่างกัน

ถัดมาพระมหินทเถระและคณะได้มีโอกาสแสดงพระธรรมเทศนาอีกหลายสูตร เช่น พาลปัณฑิตสูตร อาสีวิโสภมสูตร อนมตคคิยสูตร อคคิขันโธปมสูตร และอัปมาทสูตร การแสดงแต่ละครั้ง ก็ต่างกรรมต่างวาระ แต่ไฮไลท์มาจบที่สูตรสุดท้ายคือ **อัปมาทสูตร** เหมือนพระเถระ

ต้องการชี้ให้เห็นว่า ทั้งหลายทั้งปวง ล้วนสรุปลงตรงความไม่ประมาท ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา

อาจเกิดคำถามว่า **เหตุใดพระเถระไม่แสดงธรรมชั้นสูง ?** ประเด็นนี้ผู้เขียนคิดเองว่า ผู้คนบนเกาะลังกาศสมัยนั้น คละเคล้ากันไป ระหว่างปัญญาชนกับชาวบ้าน ซึ่งความจริง ผู้มีการศึกษามักจะเป็นเชื้อพระวงศ์หรือเหล่าขุนนาง คนเหล่านี้เพียงแต่แนะนำ ก็สามารถเข้าใจแก่นแท้พระพุทธศาสนาได้ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือชาวบ้าน การจะแสดงธรรมชั้นสูง ย่อมเป็นเรื่องยาก พระมหินทเถระและคณะ จึงใช้บุคลาธิษฐานเป็นตัวครองศรัทธา จึงเป็นที่มาของการสร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ หรือการปลุกต้นพระศรีมหาโพธิ์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ความสำเร็จของการหยั่งรากฝังลึกพระพุทธศาสนาบนผืนเกาะลังกา จึงเกิดจากการวางแผนไว้ตั้งแต่ต้น มิใช่เกิดจากการเดินลุยน้ำเข้าไปหากลุ่มเป้าหมายแต่อย่างใด จะเห็นได้ว่าแม้พระมหินทเถระและคณะ จะมี back ดีกว่าพระสมณทูตสายอื่น แต่คุณสมบัติดังกล่าว เป็นเพียงปัจจัยหนึ่งเท่านั้น หาได้เป็นผลสำเร็จทุกสิ่งอย่างไม่ การเตรียมตัว และการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เข้ากับกลุ่มคน หรือแว่นแคว้นที่เป็นเป้าหมายเท่านั้น จึงจะถือว่าเป็นผลสำเร็จอย่างแท้จริง

พระมหินทเถระนั้นได้รับการยกย่องเชิดชูว่าเป็นปฐมบูรพาจารย์แห่งเกาะลังกา ชาวศรีลังกาทุกรูปนามต่างจดจำคุณูปการของพระเถระโดยไม่เสื่อมเลือน ครั้นย่างเข้าวันเพ็ญเดือน ๗ ของทุกปี ชาวพุทธศรีลังกาจะพากันจัดพิธีเฉลิมฉลองตลอดเกาะลังกา เพราะเห็นว่า พระเถระเป็นผู้สร้างคุณเอนกอนันต์ต่อเกาะลังกา และยิ่งถือเสมอว่าพระเถระเป็นพระพุทธเจ้าองค์ที่ ๒

(จบบริบูรณ์)

แต่ท่านพระอาจารย์ผู้ไม่เอาๆ ที่เราเคารพรัก

ลาบแล้ว ดวงแก้ว ของปวงศิษย์
ด้วยเมตตา กรุณา มาพึ่งพิง
คฤหัสถ์ บรรพชิต ไม่ติดขัด
พุทธพจน์ อรรถกถา หาดูแคลน
ท่านใฝ่ใจ ใคร่รัก รักปฏิฐาน
อภิธรรม ล้ำลึกหนัก สักปานใด
ค้ำยันเข้า ฝ่าครุ่นคิด พิณจหมาย
ขออยู่กับ แก่นธรรม พระสัมมาฯ
ท่านสันโดษ โปรดรู้ เป็นอยู่ง่าย
ไม่ติดลามก สักการัง ตั้งอาจม
วัดจากแดง ท่านตั้งแต่ง แหล่งศึกษา
แล้วปรารภ งบสร้างพระ- ชาติสมัน
ท่านทำกิจ พระศาสนา หาได้หยุด
ทั้งงานศาสน์ ทั้งขันธห้า ลาเสียที
อยากให้ท่าน อายุมั่น สักพันปี
จำรงศาสน์ ให้ยืนยง มั่นคงครัน
แต่จริงแท้ แน่นอน วอนมิได้
กรรมพาไป ให้ทุกข์ สุขตามกรรม
ขออำนาจ พระรัตนตรัย ใฝ่สัมฤทธิ์
ผ่านภวังค์ จิตหยั่งลง ตรงนิพพาน

ชุบชีวิต ศิษย์ทุกฝ่าย ทั้งชายหญิง
มิหวังสิ่ง อื่นใด ให้ตอบแทน
สอนฝึกดัด หัดคิดค้น ต้นแบบแผน
หวังตอบแทน พุทธศาสตร์ ไม่ปราดไป
ประหนึ่งปาน จีวี ไม่หนีหาย
ไม่เคยหน่าย เรียนรู้ คู่เทศนา
มิเสื่อมคลาย หน่ายทุกข์ สุขहरษา
ชื่นชีวา หาใดเทียบ เปรียบภิรมย์
ไม่วุ่นวาย วนเวียน เพียรสะสม
มุ่งสั่งสม แต่กอบบุญ คุณธรรม
ปลูกศรัทธา สู้ปัญญา พาสุขสันต์
ตะมทา- ปัญญา- นะเจตีย์
จนที่สุด วาระสิ้น ชีวินหนี
สิ้นชีวี จำพราว ต้องจากกัน
ใช้ชีวี มีคุณค่า หาเป็นหมัน
ชาวสวรรค์ คงแน่นดี เพราะมีธรรม
ทุกคนใช้ หนี้ชู้บ อุปถัมภ์
จงจดจำ ทำแต่ดี หนีเวรกรรม
จงตลจิต ให้ท่านสบ พบสวรรค์
พ้นสังขาร สุขสันต์ นิรันดร...

- ❖ ประวัติย่อ หลวงพ่อพระครูธรรมรสุมณต์ บุนนาค
- ❖ ฃนัยกรรมของหลวงพ่อ
- ❖ รอยธรรม : พจนานหณวสือและงานเขียนร่วมของหลวงพ่อ
- ❖ คำครุ : ความล้าคณของพระปรยัติธรรม
- ❖ มหากรบุชา : พระอาจารย์สุมนต์ นันทโก ครูผู้เป็นแบบอย่าง
- ❖ พระธรรมเทศนา:สืบสานปณิธานของหลวงพ่อ
- ❖ สืบต่อปรยัติ - ปฎิบัติ พระสักรธรรม
- ❖ บุชาครุ : ฃนัยกรรมข้อสุดท้ายของหลวงพ่อสุมนต์
- ❖ อาจริยบुชา : หลวงพ่อสุมนต์ นักเรียนตัวอย่าง
- ❖ วิเทศบुชา : จากศิษย์แดนไกล
- ❖ ปณญญาภิวณน : ฃนเวลาเอาสุตรหลัก กลับคืนมาเป็นหลักสุตร
- ❖ มหากรบาคา : ในความกรรจํา หลวงพ่อพระครูธรรมรสุมณต์
- ❖ อาจริยบुชา : ผู้กรรธรรม เคารพพระวณน หาดัยาคในยุคปัจจุบ้น
- ❖ คากาบุชาหลวงพ่อ
- ❖ บัอมบุชา : ขอตอแทนเมตตาของหลวงพ่อสุมนต์
- ❖ รัลลคคุณ : วันเท่าที่เราสัญญาไว้กับหลวงพ่อสุมนต์

- ❖ กราบบุชาคคุณ : ระลึกดึงหลวงพ่อสุมนต์ขอให้ช่วยกันเรียน
- ❖ มหาบุชา : แต่ทาบอาจารย์สุมนต์ ครูในใจตลอดไป
- ❖ อาจริยบาคา : หลวงพ่อสุมนต์
- ❖ เสาหลักวิชาการด้านพระพุทธรศาสนา
- ❖ กวีนิพนธ : มหากรานุสุต
- ❖ กวีนิพนธ : บุนนาคตุครากัตุฎติคาคา
- ❖ บัอมเคียรเกล้า : หลวงพ่อสุมนต์ในความกรรจํา
- ❖ บุชาครุ : หลวงพ่อสุมนต์ ปรกติปแหงธรรม
- ❖ เล่าไว้ด้วยใจบुชา : ความกรรจํากโยมอุปฏิฐร
- ❖ บัอมบุชาคคุณ : หลวงพ่อสุมนต์ พระผู้ตามรอยพระคาสดา
- ❖ ปรสะสมการณัธรรม : ความเข้าใจศัพทพุทธรของคคนไทย
- ❖ ที่ห่างไกลจากความหมายดับ
- ❖ หน้าต่างบาส : ตอน ๓ เรื่องการต่อสนธิกาษาบาส
- ❖ ในปรสะสมการณั:ปรสะสมการณัสอบสนาบบาส (๓)
- ❖ ภาษารธรรม : สนทนาภาษาบาส
- ❖ มอกรศ-มอไทย : พระมคินทกร: ตอนข